

Autors anònims

FLORETES DE SANT FRANCESC D'ASSÍS

4

les FONTS
FRANCISCANES

Autors anònims

**FLORETES
DE SANT FRANCESC D'ASSÍS**

Versió i notes de
Francesc Gamissans, o.f.m.

La Formiga d'Or
Barcelona
1997

© Francesc Gamissans

Dibuix de la coberta: Montserrat Gudiol

Disseny del llibre: Pasqual Girona

Editorial: La Formiga d'Or. Barcelona

Primera edició: abril de 1997

ISBN: 84-85028-56-2

Dipòsit legal: B-3.531-1997

Imprès a Catalunya - Printed in Catalonia

Gràfiques Rafael. Campeny, 25. Barcelona

Floretes de sant Francesc d'Assís

Autors anònims

1. Les floretes de sant Francesc
2. Consideracions sobre els estigmes
3. Noces del benaurat Francesc amb madona
Pobresa

Els tractats i els seus autors

En aquest IV volum de les fonts franciscanes presentem tres tractats: *Les floretes de sant Francesc d'Assís*, *Consideracions sobre els estigmes* i *Noces de sant Francesc amb madona Pobreza*, també titulat amb més precisió *Santa aliança de sant Francesc amb madona Pobreza*.

En els tres documents cal remarcar d'antuvi dos aspectes comuns. El primer, que no poden inscriure's com a relats històrics estrictes: pertanyen més aviat a un gènere literari mític i bellament poètic. El segon, que hi ha un rerefons —sobretot en el primer i en el tercer— en què es blasma reiteradament la interpretació laxa de la pobresa franciscana, reprovació que es fa en nom de revelacions i aparicions de Crist que haurien tingut uns framenors companys del sant.

Dit això, tot seguit fem una referència més extensa sobre el contigut dels tres tractats, els seus destinataris i, finalment, els probables o presumptes autors.

1. *Les floretes de sant Francesc d'Assís*

Aquest text és un dels més coneguts i populars de tota la literatura franciscana primitiva. Tot i que fou escrit en l'entrant del segle XIV, els millors investigadors l'inclouen dins el cos literari de les fonts franciscanes.

Han passat sis-cents anys i *Les floretes de sant Francesc* no s'han esmortuït mai. Són patrimoni de la literatura religiosa

universal perquè han estat traduïdes gairebé a totes les llengües del món i continuen editant-se sense parar. No ha perdut actualitat el seu missatge ingenu i planer, malgrat la complexitat avui del pensament, de les obres i de la vida. Potser perquè, sense intentar-ho, les seves pàgines ofereixen una manera singular d'interpretar Déu, l'home i el món calcades en les pàgines eternes de l'Evangelí.

Tot i que, com hem dit, *Les floretes de sant Francesc* no poden emmarcar-se en els canons rígids dels relats històrics, tampoc no són rondalles avials per a llegir vora el foc... Justament aquí rau l'originalitat i l'interès dels seus capítols. Alguns estudiosos opinen que sense el complement de la llegenda primerenca del franciscanisme —*Les floretes* en són un exponent emblemàtic— serien fredes i poc intel·ligibles la vida i el capteniment del Pobriçó d'Assís i dels seus primers companys. Igualment, mancats dels relats històrics estrictes, emplaçats en el temps i en l'espai, no hauria estat possible collir aquest pomell de flors de l'esponerós verger religiós medieval.

Les floretes, per tant, són alhora vivències encarnades i poesia lírica, veritat i fantasia tan unides, que ningú no seria capaç de destriar-les. Al cap i a la fi, la llegenda és la quinta essència de la història, perquè ens en dóna l'esperit. Així, doncs, no calen inquietuds ni recels, perquè, com escriu molt bé el franciscanòfil Paul Sabatier, «els estudis més erudits sobre Napoleó no el fan més exacte i palès que *Les floretes* a sant Francesc.»

Qui va escriure aquest document encisador? Tampoc cal trencar-se el moll de l'os per esbrinar-ho. *Les floretes*, testament espiritual del franciscanisme, foren viscudes més que no pas escrites i rubricades per un nom determinat. Aquells cavallers i trobadors de madona Pobresa foren fra Bernat de Quintavalle, fra Gil, fra Masseo, fra Rufí, fra Joan de La Verna i el mestre i pare de tots, Francesc d'Assís. Els relats, plens d'un alè que els dóna vida, passen d'una generació a l'altra, d'un ermitori a un altre, per a nodriment espiritual del jove novici que escoltava bocabadat els records i les sentències dels fra-

menors veterans del sector més radical en l'observança de la pobresa evangèlica.

Posteriorment a l'interès per salvar de l'oblit aquelles tradicions orals i remembrances enyoradisses, aparegueren diverses compilacions, sobretot després del Capítol general de l'any 1266, que donà caràcter oficial a la biografia de sant Francesc escrita per sant Bonaventura i va ordenar la destrucció de totes les altres. Una d'aquestes compilacions, feta en ple segle XIV, va encapçalada amb el títol *Actus beati Francisci et sociorum eius*. La majoria dels crítics atribueixen la paternitat del recull —si més no en la major part— a fra Hugolí de Montegiorgio, que morí l'any 1350. L'escenari religiós i geogràfic pot ser la regió italiana de la Marca d'Ancona, on va morir l'esmentat autor. Temps després, un framenor anònim de la Toscana va fer una versió italiana del text llatí de Montegiorgio més o menys refosa i amb afegitons propis. Aquesta traducció aparegué amb el nom de *I Fioretti di san Francesco*. D'aquest text, i no del llatí anterior, s'han fet totes les traduccions posteriors.

Les floretes pròpiament dites consten de cinquanta-tres capítols, quaranta dels quals refereixen episodis de la vida de sant Francesc i dels seus primers companys, de santa Clara i de sant Antoni de Pàdua. S'hi remarca la perfecta alegria que consisteix en la renúncia de si mateix, en la pobresa evangèlica estricta i en la santa obediència. Els tretze últims capítols relaten fets extraordinaris, revelacions, aparicions, èxtasis i miracles de frares virtuosos que pertanyien a la província franciscana de la Marca d'Ancona. D'ells cal fer-ne una lectura despassionada: més que el fet prodigiós en si —que fins a cert punt pot posar-se en dubte— cal copsar el missatge i la intencionalitat amb què s'ofereix. S'hi entreveu l'estil de vida real que duïen els framenors que es consideraven més fidels al carisma i als ideals del pare i fundador de l'orde.

Complementem el document amb dos annexos: la *Vida de fra Ginebre* i la *Vida de fra Gil*. Són textos senzills i anecdòtics, incorporats gairebé en totes les edicions a *Les floretes* pròpiament dites.

2. Consideracions sobre els estigmes

Aquest tractat només ens ha arribat en italià i fou traduït per primera vegada al català l'any 1979.¹

El tema central i gairebé únic de les *Consideracions* és el relat de la impressió dels estigmes en les mans, peus i costat de sant Francesc, dos anys abans de la seva mort.

El fet dels estigmes és admès per la majoria dels autors, sigui quina sigui l'explicació científica que se li vulgui donar. És corroborat pel testimoni de persones tan serioses com sant Bonaventura, fra Elies, els papes Gregori IX i Alexandre IV, Tomàs de Celano, santa Clara i molts d'altres, la major part contemporanis que veieren amb els propis ulls les sagrades nafres. I és interessant comprovar que la primera generació dels framenors va fer de l'estigmatització un lloc comú en l'apolo-gètica de la pròpia vocació franciscana. Així, sant Bonaventura hi veu la *marca* amb què Crist va voler autenticar i acreditar la missió i l'obra del pare fundador. No ens hem de sorprendre, doncs, de la clara intencionalitat defensiva de la narració. Tot i la concessió a la fantasia, les *Consideracions* són un document de gran valor pels diversos relats recollits en la tradició oral dels framenors del convent de La Verna.

Les cinc *Consideracions*, certament emblemàtiques, corresponen als cinc estigmes de sant Francesc. Atès el seu gènere literari, que pot donar més o menys llum sobre el temps en què foren escrites, cal repetir que no es tracta tampoc d'un document històric, sinó d'unes reflexions espirituals i contemplatives. Aquí rauen justament la bellesa i l'atractiu d'aquest text, en el qual veladament es suggereix el Calvari i el Tabor, la Crucifixió i la Transfiguració, tot a honor i glòria de sant Francesc.

La majoria dels crítics atribueixen l'autoria de l'opuscle al mateix autor de *Les floretes*. Siguí qui sigui, utilitza en part el text de l'*Actus beati Francisci*, els textos de Tomàs de Celano i sant Bonaventura i algunes tradicions orals que corrien de boca en boca.

1. S'inclou en l'edició de *Les floretes de sant Francesc*, de Francesc Gamisans (Barcelona, 1979).

3. *Noces de sant Francesc amb madona Pobresa*²

Aquest document és més un poema al·legòric que no pas una font biogràfica. Es tracta d'una representació escènica —una mena d'*auto sacramental*— de gran significat espiritual i amb una forta càrrega sobre el tema de la pobresa. S'exposa aquella nova primavera cristiana despertada per Francesc, que fou aventura evangèlica i experiència mística: la joia de viure i d'assolir una fita, alhora captivadora i utòpica.

Per bé que el títol de l'original llatí, *Sacrum commercium*, pot traduir-se per *noces* o *bodes místiques*, en les altres fonts franciscanes (Celano i sant Bonaventura) la pobresa no apareix mai com a esposa de Francesc. Ell n'era un enamorat i la saludava com a reina de les virtuts, i prou. És Crist pròpiament qui l'ha coronada i pres com a esposa. Per això els millors autors tradueixen el mot *commercium* per *pacte* o *santa aliança*. Tot el místic poema va encaminat a consolidar aquesta aliança del Po-brissó, el qual en el seu discurs encoratja els companys a escalar la muntanya al cim de la qual els espera madona Pobresa.

Aquesta obreta lírica situa la mística franciscana en la perspectiva de la història de la salvació: la pobresa, reina i senyora, apareix, per disposició divina, com un aspecte essencial en el misteri de Crist i de l'Església, necessària per entrar al Regne de Déu i pedra angular de la veritable santedat o perfecció evangèlica.

El text exposa una successió de quadres escènics a l'estil dels *misteris* o *representacions sagrades* medievals. En el nostre cas, els franciscans el varen difondre posteriorment amb èxit entre el poble.

A l'inici del relat, el sant va a la recerca de la pobresa com un trobador enamorat: busca qui li doni noves d'ella. A continuació, dos ancians pobres li assenyalen el camí cap a la muntanya on podrà localitzar-la. Francesc i els seus companys comencen a pujar. Al cim els espera madona Pobresa. Aleshores

2. Ja hem dit en l'apartat *Agraïments*, que la versió de l'original llatí d'aquest document ha estat feta pel pare Josep Maria Massana i Mola, o.f.m., llicenciat en filologia catalana i avui missioner a l'Àfrica.

s'enceta un diàleg viu i bellament fantasiós: ella els pregunta qui són i ells responen amb un discurs de lloança. Seguidament la Pobresa els narra la seva pròpia història reeixida, des d'Adam a Crist i de Crist als apòstols; però després —els explica— resta desventurada en els ordes monàstics, que es troben en estat de decadència. En aquesta darrera existència precària, la Pobresa els manifesta com s'ha apartat del seu costat la seva companya, la dama Persecució, i com una pau tranquil·la no és bon clima per a ella. Es veu també menyspreada i envestida per les seves grans enemigues: l'Avarícia, la Discreció, la Tebiesa i la Previsió. Al final del seu discurs es refereix directament a l'orde dels framenors, que li ha estat infidel. Quan Francesc i el seus companys l'han escoltada, inviten la Pobresa a baixar de la muntanya i a seguir-los al lloc on s'estan. Ho fa i tot seguit mantenen un diàleg deliciós sobre l'àpat que li preparen, molt adient al seu gust. Li mostren la vida senzilla que duen, sense capella ni sala capitular, sense refectori ni cuina, ni plats, culleres o ganivets, sense tovalles ni cadires ni taula. Quan pregunta sobre el claustre, la porten a una carena i li mostren tot l'univers dient: «Aquest és el nostre claustre, senyora...» El darrer quadre acaba amb una exhortació de madona Pobresa perquè perseverin en la gràcia rebuda del Senyor.

No coneixem la data precisa en què fou escrit el document. El fet constant d'anomenar Francesc *beat* fa pensar que fou redactat posteriorment a la seva canonització, que tingué lloc el 1228, dos anys després de la seva mort. Els millors crítics, doncs, situen la data cap a la meitat del segle XIII, quan, per altra part, la problemàtica de la pobresa, tot i ser preocupant, no havia arribat encara a l'enfrontament entre dos concepcions oposades sobre la interpretació de la Regla.

Pel que fa a l'autoria o paternitat del tractat, la *Crònica dels XXIV Generals* l'atribueix a fra Joan de Parma, ministre general de l'orde des de 1247 a 1257, retirat a l'ermitori de Greccio fins a la seva mort, el 1289. En tot cas, l'autor, sigui qui sigui, gaudeix d'una ment cultivada, d'una cultura teològica molt notable, amb un coneixement profund i una destresa gens comuna en l'ús dels llibres sagrats, tant del Vell com del Nou Testa-

ment. A això cal afegir a l'autor un idealisme i un gran amor i fidelitat a la pobresa. Certament el susdit fra Joan de Parma gaudia de tots aquests dots.

Amb veritable satisfacció presentem aquests tres textos, un dels quals —*Les floretes*— és el més conegut universalment, i un altre —les *Noces* o la *Santa aliança*—, el més líric de totes les fonts franciscanes.

F. G.

Advertiments

La nostra versió catalana de *Les fonts franciscanes* es publica en cinc volums. Aquest n'és el quart i conté tres tractats: *Les floretes de sant Francesc*, *Consideracions sobre els estigmes* i *Noces de sant Francesc amb madona Pobresa*.

- Per a la versió de *Les floretes de sant Francesc* i les *Consideracions sobre els estigmes*, a falta d'una edició crítica definitiva de l'original italià, hem utilitzat l'edició més acceptada i acreditada: *I fioretti di san Francesco, le considerazioni sulle stimmate*, a cura de BENVENUTO BUGHETTI, o.f.m., nova edició preparada per RICARDO PRATESI, o.f.m., Florència, 1960.
- L'original llatí de *Les noces del benaurat Francesc amb madona Pobresa* és *Sacrum Commertium beati Francisci cum domina Paupertate*, de PP. Collegii S. Bonaventurae, ad Claras Aquas, Florentiae, Quaracchi - Firenze 1929.
- Tant per a la traducció dels textos originals com per a l'aparat *Els tractats i els seus autors*, hem tingut a la vista: *Saint François d'Assise*, a cura de Th. DESBONNETS et D. VORREUX, París, 1969; *Fonte francescane*, a cura d'E. CAROLI i AA.VV., Assisi, 1986; *San Francisco de Asís. Escritos. Biografías. Documentos de la época*, a cura de J. A. GUERRA i AA.VV., Madrid, 1993; *San Francisco de Assís*, a cura de D. AZEVEDO, Braga (Portugal), 1994. També hem consultat estudis monogràfics dels millors investigadors moderns.

- Quant al llibre *Les floretes de sant Francesc*, publicades en un sol volum amb pròlegs o estudis introductoris, mencionarem, d'entre les que hem consultat, les quatre versions fetes en català: la del canonge JAUME COLLELL (Vic, 1909), la de JOSEP CARNER (2a ed., Barcelona, 1957), la del monjo benedictí BERNABÉ DALMAU (Abadia de Montserrat, 1980), i la del franciscà FRANCESC GAMISSANS (2a ed., Barcelona, 1982).
- Amb relació al tractat titulat *Consideracions sobre els estigmes*, per bé que en la majoria de les edicions va incorporat al llibre *Les floretes*, no es troba en cap edició catalana, a excepció de l'esmentada de Francesc Gamissans, el qual ha estat el primer a traduir-lo a la nostra llengua.
- Pel que fa al document poètic *Sacrum commertium beati Francisci cum domina Paupertate*, a més d'altres versions estrangeres, s'ha consultat amb preferència la primera i única traducció catalana fins ara: *Les místiques noces del beat Francesc amb madona Pobresa*, del caputxí ANTONI M. DE BARCELONA (Barcelona, 1922).
- El català d'aquest volum, com en els anteriors, és d'un estil planer, sense afany literari. Per a algun cas obscur en els originals llatí o italià, ha calgut la consulta d'especialistes.
- Les citacions de la Bíblia segueixen l'edició de la *Vulgata*, el text emprat a l'Edat Mitjana, però les abreviacions dels llibres bíblics són les normalitzades per l'Associació Bíblica de Catalunya.

Agraïment

També en aquest volum, com en els anteriors, vagi el meu agraïment més sincer a les persones que m'han ajudat a dur a terme l'edició.

En primer lloc, al pare Josep Maria Massana i Mola, o.f.m., llicenciat en filologia catalana i especialista en història de l'Edat Mitjana —avui missioner a l'Àfrica—, la versió del tractat *No-ces del benaurat Francesc amb madona Pobra*.

En segon lloc, a Pere Farrando Canals, llicenciat en filologia catalana i professor del Col·legi Universitari Abat Oliba, de Barcelona, la correcció d'estil i la revisió general de tota l'obra.

Finalment, com també en els altres volums, a l'exímia pintora Montserrat Gudiol, el dibuix a gratcient per a aquest llibre, que n'il·lustra bellament la coberta.

Totes tres col·laboracions fan més bonic l'esponerós jardí d'aquestes *floretes franciscanes*.

**Les floretes
de sant Francesc**

CAPÍTOL I

Dels dotze primers companys de sant Francesc

Primer de tot, cal considerar que el gloriós pare sant Francesc fou semblant a Crist beneït en tots els actes de la seva vida.¹

Perquè, així com Jesucrist al principi de la seva predicació va escollir dotze apòstols que, menyspreant tota cosa mundana, el van seguir en la pobresa i en les altres virtuts, també sant Francesc escollí al començ de la fundació del seu orde dotze companys, que havien de professar l'altíssima pobresa. I de la mateixa manera que un dels apòstols de Crist, Judes Iscariot, reprovat per Déu, acabà penjant-se pel coll, també un dels dotze companys de sant Francesc, de nom fra Joan de la Capella, apostatà i va acabar penjant-se pel coll. I tot això és per als escollits un motiu d'humilitat i de temor, perquè poden veure que ningú no està segur de perseverar fins a les darreries en la gràcia de Déu. I així com els sants apòstols eren admirables per la seva santedat i plens de l'Esperit Sant, igualment aquells bondadosos companys de sant Francesc foren homes de tanta virtut, que d'ençà del temps dels apòstols no n'hi hagué al món de tan excel·lents i sants. De tal manera que

1. La conformitat de sant Francesc amb Crist descrita amb minuciositat en aquest primer capítol, és una constant de tota la primitiva literatura franciscana. Més tard arriba a la culminació en l'extensa obra de Bartomeu de Pisa: *De la conformitat de la vida del benaurat Francesc amb la vida del Senyor Jesús* (segle XIV).

un d'ells fou enlairat al tercer cel, com sant Pau, i aquest fou fra Gil; un altre, és a dir, fra Felip Lungo, fou tocat als llavis per l'àngel amb un carbó encès, com ho havia estat el profeta Isaïes; un altre, això és, fra Silvestre, parlava amb Déu com ho fa un amic amb un altre amic, a la manera com ho féu Moïses; un altre volava per la seva intel·ligència fins a la llum de la divina saviesa —com l'àguila, això és, Joan Baptista—, i aquest fou fra Bernat, humilíssim, que amb profunditat explicava les Sagrades Escripures; un d'ells fou santificat per Déu i canonitzat en el cel mentre encara vivia a la terra, i aquest fou fra Rufí, gentilhome d'Assís.²

Semblantment, tots foren privilegiats d'una singular mostra de santedat, com veurem clarament a continuació.

CAPÍTOL II

Com Bernat de Quintavalle, primer company de sant Francesc, es convertí a la penitència¹

El primer company de sant Francesc fou fra Bernat d'Assís, el qual es va convertir com es veu a continuació.

Sant Francesc anava encara vestit de seglar, per bé que ja havia mensypreat el món i estava malmès per la penitència, de manera que molts el tenien per ximple. Era escarnit i em-

2. Són onze els primers companys del Pobrissó d'Assís que anaren juntant-se entre el 1208 i 1209, abans de l'aprovació pontifícia de la *forma de vida* o Regla: Bernat de Quintavalle, Pere Cattani, Gil d'Assís, Sabbatino, Morico, Joan de la Capella, Felip Longo, Joan de sant Constanzo, Bàrbar, Bernat de Vigilanzio i Àngel Tancredi. Les fonts més antigues inclouen sant Francesc entre els dotze perquè ell mai no hauria gosat ocupar el lloc de Crist entre els seus *cavallers de la taula rodona*.

1. *Penitència*, en la terminologia de sant Francesc i de la primera generació franciscana, equival a *vida evangèlica*. Comporta la conversió o *metanoia*, que exigeix trencar amb el món.

paitat amb pedres i fang, tant pels propis parents com per desconeguts. Enmig de totes aquestes injúries i burles, passava com si fos sord i mut. Un dia Bernat d'Assís, que era un dels prohoms més nobles i rics de la ciutat, començà a considerar assenyadament l'excessiu menyspreu del món de sant Francesc, la seva gran paciència en les injúries i com feia dos anys que era abominat i menystingut per tothom. Es deia a si mateix:

—No pot ser que el germà Francesc no tingui una gràcia extraordinària de Déu.

I el va convidar aquell capvespre a sopar i a quedar-se a casa seva. Sant Francesc s'hi avingué, sopà amb ell i n'acceptà l'allotjament per aquella nit. Francesc, per dissimular la seva virtut, tot just que va haver entrat a la cambra, es va estirar al llit fent veure que dormia. Igualment, al cap d'una estona s'ajagué Bernat i començà a roncar fort com si dormís profundament, per la qual cosa sant Francesc, creient que Bernat dormia de debò, s'aixecà del llit al primer son i es posà en oració; va alçar els ulls i les mans al cel i digué amb gran devoció i fervor:

—Déu meu! Déu meu! Déu meu!²

Va romandre dient això i plorant fins a la matinada, sempre repetint sense mai parar: «Déu meu, Déu meu!», i no cap altra cosa. I això deia sant Francesc contemplant i admirant l'excel·lència de la divina Majestat, la qual es dignava a compadir-se del món que es perdia i per mitjà del seu servent, el pobret Francesc, posava remei de salvació a la seva ànima i a la dels altres. Il·luminat per l'esperit de profecia, preveia les grans coses que Déu havia de fer mitjançant ell i el seu orde. Considerava la seva insuficiència i poca virtut, i clamava i pregava Déu que amb la seva pietat i omnipotència —sense la qual res no pot aconseguir la fragilitat humana— el suplís i l'ajudés a aconseguir allò que per ell mateix no podria assolir.

En veure Bernat amb la claror de la llàntia els actes devotíssims de sant Francesc, va considerar devotament les parau-

2. Segons el text llatí, l'oració del sant hauria estat: «*Deus meus et omnia*», «mon Déu i mon tot».

les que deia, i llavors fou tocat i inspirat per l'Esperit Sant a mudar de vida. En fer-se clar, cridà sant Francesc i li va parlar d'aquesta manera:

—Germà Francesc, jo estic disposat a abandonar del tot el món, a seguir-te de bon grat i a fer allò que tu em manis.

En sentir això, sant Francesc s'alegrà en l'esperit i digué:

—Bernat, el que em dius és cosa tan gran i difícil, que en aquest punt cal demanar consell a Nostre Senyor Jesucrist i pregar que li plagui mostrar-nos la seva voluntat i ensenyar-nos com podem portar-la a bon terme. Per això, anem plegats al bisbat,³ on hi ha un bon capellà, i preguem-li que ens digui missa. Després estarem en oració fins a l'hora de tèrcia, demanant a Déu que en obrir tres vegades el missal ens mostri el camí que li plau que escollim.

Respongué Bernat que això li plaïa molt. Aleshores se'n van anar tot seguit al bisbat i quan hagueren oït missa i estaven en oració fins a l'hora de tèrcia, el capellà, per instància de sant Francesc, agafà el missal, va fer el senyal de la creu i l'obrí tres vegades, sempre en nom de Nostre Senyor Jesucrist. La primera vegada s'escaigué aquella paraula que va dir Crist en l'Evangelí al jove que li demanava el camí de perfecció: *Si vols ser perfecte, vé, ven tot el que tinguis i dóna-ho als pobres; després vine i segueix-me* (Mt 19,2). La segona vegada s'escaigué aquella paraula que Crist va dir als apòstols quan els va enviar a predicar: *No porteu cap cosa per al camí, ni bastó, ni calçat, ni diners* (Mt 10, 7-13). Amb això volia ensenyar-los que tot l'afany en el seu viure l'havien de posar en Déu, i tota la seva intenció en la predicació del sant Evangelí. La tercera vegada que va obrir el missal va aparèixer aquella paraula que Crist digué: *Qui vulgui venir darrere meu, que es negui a ell mateix, que agafi la seva creu i que em segueixi* (Mt 16,24). Aleshores digué sant Francesc a fra Bernat:

—Heus aquí el consell que Crist ens dóna. Vés, doncs, i fes al peu de la lletra el que has sentit. I beneït sigui Nostre Se-

3. No es tracta del palau del bisbe, sinó de l'església de Santa Maria de Vescovado, que encara existeix, o potser la de sant Nicolau, avui desapareguda.

nyor Jesucrist, que s'ha dignat a mostrar-nos el camí evangèlic.

Havent sentit això, Bernat se n'anà a vendre tot el que tenia —era molt ric— i amb gran alegria ho va distribuir entre els pobres, les vídues, els orfes, a les presons, als monestirs i als hospitals. I en cada cosa sant Francesc fidelment i amb generositat l'ajudava. En veure, un que es deia Silvestre, com sant Francesc donava tants diners als pobres i feia que els en donessin, corprès d'avarícia, va dir a sant Francesc:

—Tu no vas acabar de pagar aquelles pedres que m'havies comprat per arranjar l'església. Per tant, ara que tens diners, paga'm.⁴

Aleshores sant Francesc, sorprès de la seva avarícia, i com que no volia discutir amb ell, com a bon observant de l'Evangelí ficà les mans a la bossa de Bernat, plenes de monedes, i les posà a la bossa de Silvestre, bo i dient-li que si més en volia més li'n donaria. Content Silvestre de la paga, se n'anà a casa seva, però al vespre pensava en el que havia fet aquell dia i es reprovava per la seva avarícia. Considerant el fervor de Bernat i la santedat de sant Francesc, la nit següent i dues més va rebre de Déu aquesta visió: de la boca de sant Francesc eixia una creu d'or, la punta de la qual tocava el cel i els braços s'estenien de llevant fins a ponent. I aquesta visió va fer que donés per amor de Déu tot el que tenia i es fes framenor. I fou en de tanta santedat i gràcia dins l'orde, que parlava amb Déu com un amic amb un altre amic. Sant Francesc ho va comprovar moltes vegades com veurem més endavant.

Igualment, Bernat va rebre de Déu tanta gràcia que molt sovint s'extasiava en la contemplació de les coses divines. I sant Francesc deia d'ell que era digne de tota reverència i que havia fundat l'orde, perquè era el primer que havia abandonat el món i no s'havia reservat res, sinó que ho havia donat tot als pobres de Crist; i era el primer també d'adaptar-se a la pobresa evangèlica, oferint-se nu als braços del Crucificat, el qual sigui beneït per nosaltres pels segles dels segles. Amén.

4. Com s'ha dit en altres llocs, seguint l'ordre de Crist, sant Francesc havia restaurat amb el seu esforç, captant pedres, les esglésies de Sant Damià, Sant Pere i Santa Maria dels Àngels o de la Porciúncula.

CAPÍTOL III

Com sant Francesc va anar a parlar a fra Bernat

El servent devotíssim del Crucificat, sant Francesc, per l'aspror de la penitència i el plor sempre amatent, s'havia tornat gairebé invident i hi veia molt poc. Una vegada, entre d'altres, eixí del lloc on era i anà¹ on es trobava fra Bernat per parlar amb ell de les coses divines. I en arribar-hi, va trobar que era al bosc en oració, elevat i unit amb Déu. Aleshores sant Francesc entrà al bosc i el cridà així:

—Vine i parla amb aquest ceguet.

Però fra Bernat no li responia res, perquè, atès que era home de gran contemplació, tenia la ment suspesa i elevada cap a Déu. I com que posseïa la gràcia singular de parlar de Déu, com sant Francesc mateix havia comprovat moltes vegades, aquest desitjava, malgrat tot, parlar amb ell. Feta una pausa, el va cridar una segona i una tercera vegada de la mateixa manera, i cap vegada fra Bernat no el sentí; i per això no responia ni se li acostava, per la qual cosa sant Francesc marxà una mica afligit, i s'estranyava i es planyia perquè havia cridat tres vegades fra Bernat i no se li havia apropat. Mentre s'allunyava un tros enllà amb aquests pensaments, sant Francesc digué al seu company:

—Espera'm aquí.

I se'n va anar per aquell voltant a un indret solitari. Es posà en oració i pregava Déu que li revelés perquè fra Bernat no li havia respost. I estant així li vingué una veu de Déu, que li va dir:

—Pobre homenet, què et contorba? Cal que l'home deixi Déu per la creatura? Quan tu cridaves, fra Bernat estava unit amb

1. La paraula *lloc* —*locus*, en llatí—, molt usada en totes les fonts franciscanes, designava l'indret indefinit dels estatges humils i provisionals dels primers frares, els quals, com volia sant Francesc, no es consideraven residents en cap paratge, poble o ciutat determinats. Després apareix el mot *convent*, d'estructura monàstica, que aplegaria els edificis construïts amb un nombre determinat de membres, als quals es donaria el nom de *fraternitats*.

mi, i per això no podia venir cap a tu ni respondre't. No et meravelli, doncs, que no et parlés, perquè estava tan fora de si que no sentia cap de les teves paraules.

Havent rebut aquesta resposta de Déu, tot seguit sant Francesc tornà on era fra Bernat per acusar-se amb humilitat del pensament que havia tingut contra ell. Quan fra Bernat el va veure venir, li sortí a l'encontre i se li llançà als peus. Aleshores, sant Francesc el va aixecar i amb gran humilitat l'assabentà del pensament i trastorn que havia tingut contra ell i com Déu li n'havia fet reprensió. I acabà dient:

—Et mano per santa obediència que facis el que jo et manaré.

Fra Bernat, tement que sant Francesc no li manés alguna cosa excessiva, com solia fer, va voler honestament esquivar aquella obediència, i per això va respondre:

—Estic disposat a fer el que em manis si em promets de fer el que jo també et manaré.

Sant Francesc li ho va prometre i va dir fra Bernat:

—Doncs bé, pare, digues el que vols que faci.

Aleshores va respondre sant Francesc:

—Et mano per santa obediència que en càstig de la meva presumpció i de la gosadia del meu cor, així que jo m'ajegui a terra de boca amunt, tu em posis un peu sobre el coll i l'altre sobre la boca, i que així passis tres vegades d'un costat a l'altre, tot dient-me blasmes i afronts; i especialment que em diguis: «Jau aquí, miserable, fill de Pere Bernardone. D'on et ve tanta supèrbia, menyspreable creatura?»

Quan va sentir això fra Bernat, tot i que li va costar molt fer-ho —tanmateix per santa obediència i amb la més gran gentilesa que li fou possible—, acomplí el que sant Francesc li havia manat. En acabat digué sant Francesc:

—Ara mana'm tu el que vulguis que faci, perquè t'he promès obediència.

Fra Bernat contestà:

—Jo et mano per santa obediència que cada vegada que estiguem plegats, em renyis i em corregeixis els defectes aspirament.

D'això sant Francesc se'n meravellà molt, ja que fra Bernat era de tanta santedat que el tractava amb gran reverència i no el creia reprobable per res.

I per aquest motiu des d'aleshores sant Francesc es guardava prou d'estar gaire amb ell, a causa de la dita obediència, a fi que no hagués de dir cap paraula de correcció contra aquell a qui tenia en tanta opinió de santedat; però quan desitjava veure'l o sentir-lo parlar de Déu, se separava d'ell tan aviat com podia i se n'anava. I movia a gran devoció veure amb quina caritat, reverència i humilitat el pare sant Francesc tractava fra Bernat, el seu fill primogènit, i hi parlava.

A lloança de Crist. Amén.

CAPÍTOL IV

Com un àngel va arribar a la porta per parlar a fra Elies

Al principi de l'orde, quan hi havia pocs frares i no eren encara establerts en llocs o convents, sant Francesc anà per devoció a Sant Jaume de Galícia¹ amb uns quants companys, un dels quals era fra Bernat. I tot fent camí plegats, varen trobar en un indret un pobre malalt. Compadit d'ell sant Francesc, digué a fra Bernat:

—Fill meu, vull que et quedis aquí per servir aquest malalt.

I fra Bernat, agenollant-se humilment i inclinant el cap, va rebre l'obediència del seu pare i sant, i va quedar-se en aquell lloc. Sant Francesc i els altres companys continuaren fent camí

1. Aquest capítol és adduït per molts com a testimoni de la vinguda de sant Francesc a Espanya. Desitjava visitar Santiago de Compostel·la, però amb la intenció de passar després al Marroc per predicar l'Evangeli. Francesc dugué a terme el seu viatge a Espanya entre 1213 i 1215. Òbviament, en el relat d'aquest capítol hi ha un error cronològic, ja que fra Elies no va començar a exercir el càrrec de ministre general fins el 1221, a la mort de Pere Cattani. Un altre anacronisme és la referència a la fundació de *convents* en una data en què sant Francesc s'oposava a tota forma d'habitatge estable.

cap a Sant Jaume de Galícia. Un cop arribats, i estant una nit en oració, Déu va revelar a sant Francesc que havia de fundar molts convents arreu del món, perquè el seu orde havia d'estendre's i créixer fins a ser una gran multitud de framenors. Després d'aquesta revelació, sant Francesc va començar a fundar convents en aquelles contrades. De retorn al lloc d'abans, va trobar fra Bernat, i perfectament guarit el malalt amb qui l'havia deixat. Això féu que el sant concedís a fra Bernat que l'any vinent pogués anar ell també a Sant Jaume de Galícia.

Sant Francesc tornà a la vall de Spoleto. I vivia en un lloc desert amb fra Masseo, fra Elies i alguns altres, tots els quals es guardaven prou de fer nosa o distreure sant Francesc en la seva pregària. I això ho feien per la gran reverència que li tenien i perquè sabien que Déu li revelava grans coses en aquelles avinenteses.

Un dia esdevení que, estant sant Francesc en oració al bosc, un jove ben plantat i amb aparença de pelegrí va trucar a la porta del convent amb tanta pressa i tan fort i tanta estona, que els frares es van estranyar molt d'aquella manera desacostumada de trucar. Anà fra Masseo tot seguit, obrí la porta i digué al jove:

—D'on vens fill meu? Perquè no sembla pas que hagi vingut mai aquí, ja que has trucat a la porta d'una manera tan insòlita.

El jove respongué:

—Doncs, com cal trucar?

Fra Masseo li digué:

—Pica tres vegades, espaiades i a poc a poc; en acabat espera fins que el frare hagi dit el Parenostre i vingui a obrir; i, si en aquesta estona no compareix, truca una altra vegada.

El jove va dir:

—Tinc molta pressa i per això he trucat tan fort; em cal fer un llarg viatge i he vingut per parlar a fra Francesc. Però ara és al bosc en contemplació i no vull destorbar-lo. Vés, tanmateix, i fes-me venir fra Elies, que li vull fer una pregunta perquè tinc entès que és baró assenyat.

Anà fra Masseo a dir a fra Elies que sortís per rebre el jove,

però aquest s'enfadà i no va voler anar-hi, de manera que fra Masseo no sabia què fer ni què respondre a aquell noi, perquè si deia que fra Elies no podia venir mentia; i si deia com s'havia enutjat i que refusava anar-hi, temia donar al jove un mal exemple. I mentre fra Masseo, amoïnat, ronsejava, el jove picà una altra vegada com la primera. De seguida fra Masseo tornà a la porta i li va dir:

—No has seguit el meu consell sobre la manera de trucar.

El jove li contestà:

—Fra Elies no em vol rebre, però tu vés i digues a fra Francesc que he vingut a parlar amb ell; ara bé, com que no vull destorbar-lo en la seva pregària, demana-li que m'envii fra Elies.

Aleshores fra Masseo va anar cap a sant Francesc, el qual pregava al bosc amb els ulls mirant el cel; i li repetí la comanda del jove i la resposta de fra Elies. I aquell jove era un àngel de Déu amb forma humana.

Aleshores sant Francesc, sense moure's del lloc ni abaixar el cap, digué a fra Masseo:

—Vés i digues a fra Elies que per obediència vagi tot seguit a rebre el jove.

En sentir el manament de sant Francesc, fra Elies anà a la porta enfadat i l'obrí amb una embranzida i molt soroll, i va dir al jove.

—Què vols?

El jove li féu:

—Para compte, germà, i no et torbis, com sembla que ara fas, perquè la ira va contra a l'esperit i no deixa percebre la veritat.

Fra Elies replicà:

—Digues, què vols de mi?

El jove respongué:

—Et pregunto si als observants del sant Evangeli els és permès menjar tot allò que els sigui posat al davant, com digué Crist als seus deixebles. I et pregunto també si és lícit a cap home d'ordenar alguna cosa contrària a aquesta llibertat evangèlica.

Llavors fra Elies va respondre amb orgull:

—Ho sé prou bé, però no t'ho vull dir; vés-te'n per les teves.
El jove li digué:

—Jo sabria contestar més bé que tu aquesta qüestió.

Enfadat, fra Elies tancà la porta amb fúria i marxà cap a dins. Però després va començar a capficar-se en aquesta qüestió i a dubtar dintre seu; no sabia pas resoldre-la, perquè ell era vicari de l'orde i havia manat i establert, sobrepassant l'Evangelí i contra la Regla de sant Francesc, que cap germà no menjaria carn; de manera que aquella pregunta anava dirigida expressament contra ell.² Com que no sabia com sortir-se'n, i considerant la modèstia del jove i que li havia dit que ell sabria contestar la pregunta millor que ell, se'n tornà a la porta i l'obrí per interrogar el jove i demanar-li aclariment sobre l'esmentada qüestió. Però el jove ja se n'havia anat, perquè la supèrbia de fra Elies el feia indigne de parlar amb l'àngel de Déu. Mentrestant, sant Francesc, a qui Déu havia revelat tot això, retornà del bosc i fortament i amb grans crits renyà fra Elies dient-li:

—Has obrat malament, fra Elies superbiós, tu que treus de casa nostra els sants àngels que vénen a instruir-nos. Tinc molta por que la supèrbia no et faci acabar fora del nostre orde.

I així s'esdevingué, tal com sant Francesc li havia predit, perquè fora de l'orde morí.

Aquell mateix dia i a la mateixa hora que l'àngel marxà,

2. Fra Elies, segon successor de sant Francesc en el govern de l'orde, fou conceptuat pels més observants —els *espirituals*— com el responsable d'algunes desviacions del pur i primitiu ideal. Apareix gairebé com la contraposició de fra Bernat. Elies representaria la *institució*, Bernat el *carisma* però alguna vegada trobem fets paradoxals, com el d'aquest capítol. La Regla primera de sant Francesc, composta cap a l'any 1221, prescrivia que, segons el sant Evangelí, els germans podien menjar tota mena de viandes que els possessin al davant. Aquesta actitud comportava un trencament amb la tradició monàstica de l'abstinència perpètua de carn. Elies, del sector dels moderats i prudents, veia en això una inferioritat respecte als altres ordes, en particular el Cister, que gaudia llavors de molta estimació. Aprofitant l'absència de sant Francesc durant el seu viatge a l'Orient, fra Elies i els seus vicaris van imposar de nou l'abstinència. Aquest capítol fa referència a aquest incident. La Regla aprovada oficialment pel papa Honori III (1223) vetllaria per la llibertat evangèlica de menjar de tot.

s'aparegué de la mateixa forma a fra Bernat que tornava de Sant Jaume de Galícia i es trobava a la riba d'un gran riu. El saludà en la seva llengua dient-li:

—Que Déu et doni la pau, bon germà.

I el bon fra Bernat, meravellant-se molt de la bellesa del jove, de la seva salutació pacífica en la parla de la seva terra i del seu rostre joiós, li preguntà:

—D'on véns tu, bon jove?

L'àngel va respondre:

—Vinc del lloc on viu sant Francesc i hi anava a parlar amb ell, però no he pogut fer-ho perquè era al bosc contemplant les coses divines, i no l'he volgut destorbar. I en aquell mateix indret, viuen fra Masseo, fra Gil i fra Elies. Fra Masseo m'ha ensenyat a trucar a la porta com fan els frares, però fra Elies no ha volgut respondre la pregunta que jo li proposava; després se n'ha penedit i em volia veure i sentir-me, però no ha pogut.

Després d'aquestes paraules digué encara l'àngel a fra Bernat:

—Per què no passes a l'altra banda del riu?

Fra Bernat contestà:

—Perquè tinc por del perill a causa de la fondària de l'aigua que veig.

L'àngel li digué:

—Passem plegats i no tinguis por.

I agafant-lo de la mà, i en un obrir i tancar d'ulls, el posà a l'altra vora del riu. Llavors fra Bernat va conèixer que era l'àngel de Déu i amb gran reverència i joia va dir en veu alta:

—Oh, àngel beneït del Senyor, digues-me quin és el teu nom.

I l'àngel respongué:

—Per què em preguntes el nom, que és meravellós?

I havent dit això, l'àngel va desaparèixer i va deixar fra Bernat tan consolat que va continuar fent camí amb gran alegria. I considerant el dia i l'hora que l'àngel se li havia aparegut, arribà al lloc on era sant Francesc amb els companys abans esmentats. I els contà fil per randa el que havia esdevingut, i llavors van conèixer certament que aquell mateix àngel, el

mateix dia i a la mateixa hora, se'ls havia aparegut a ells i a ell. I tots plegats en donaren gràcies a Déu.

A lloança de Crist. Amén.

CAPÍTOL V

Com fra Bernat va fundar un convent a Bolonya

Com que sant Francesc i el seus companys havien estat cridats i elegits per Déu per portar en el seu cor la creu de Crist i per predicar-la amb la paraula, semblaven i eren homes crucificats en el seu hàbit i en una vida austera, en els actes i en les obres. Per això preferien abans suportar ignomínies i oprobis per l'amor a Crist que no pas obtenir els honors del món, reverències i vanes lloances. Fins i tot s'alegraven de les injúries, i dels honors s'entristien. D'aquesta manera anaven pel món com a pelegrins i forasters, i no portaven res, llevat de Crist crucificat. I com que eren veritables sarments del veritable cep, és a dir, de Crist, produïen grans i esponerosos fruits en les ànimes que guanyaven per a Déu.

S'esdevingué al començ de l'orde que sant Francesc va enviar fra Bernat a Bolonya, a fi que, segons la gràcia que el Senyor li havia atorgat, llevés fruits per a Déu. I fra Bernat, havent fet el senyal de la santíssima creu, per santa obediència se n'anà i arribà a Bolonya. Quan la mainada el veia amb un hàbit extravagant i vil, es reien d'ell i l'insultaven talment com és costum fer amb un boig. Però fra Bernat, amb paciència i alegria, suportava tot això per l'amor de Crist. Més encara: per tal de ser més atropellat, es posava intencionadament assegut al mig de la plaça de la ciutat. S'hi s'aplegaven molts vailets i gent gran: l'un li estirava la caputxa per darrere, l'altre per davant; n'hi havia que li tiraven pols i li llançaven pedres o li donaven empentes d'un costat a l'altre.

I fra Bernat, sempre tranquil i pacient, amb cara alegre, no es planyia ni es retreia. Durant molts dies retornava al ma-

teix lloc per sofrir coses semblants i, com que la paciència és obra de perfecció i una prova de virtut, un savi doctor en lleis, veient i considerant tanta constància i tanta virtut de fra Bernat, que res no havia pogut pertorbar-lo en tants dies i per cap molèstia o injúria, es digué a ell mateix:

—Per força aquest home és un sant.

I acostant-se, li preguntà:

—Qui ets? Per què has vingut aquí?

Per tota resposta, fra Bernat es ficà la mà a la pitrera i va treure la Regla de sant Francesc i la hi donà perquè la llegís. Aquell home, quan ho va haver fet, considerant el seu altíssim estat de perfecció, amb gran esbalaïment i meravella es girà cap als seus amics i va dir:

—Veritablement aquest és el més alt estat de religió de què jo he sentit parlar mai. Aquest home i els seus companys són els més sants d'aquest món, i qui mensyprea aquest home comet un gravíssim pecat. Caldria honorar-lo amb extrem perquè és un amic veritable de Déu.

I digué a fra Bernat:

—Si volguéssiu fundar un convent on poguéssiu vosaltres servir Déu com cal, jo, per a la salvació de la meva ànima, us el donaria de bon grat.

Fra Bernat li va respondre:

—Senyor meu, jo crec que això us ho ha inspirat Nostre Senyor Jesucrist; per aquest motiu, accepto de cor la vostra oferta a honor seu.

Aleshores el jutge esmentat, amb gran alegria i caritat, portà fra Bernat a casa seva i li va donar l'estatge promès. Ho arranjà i ho condicionà completament tot a les seves despeses. Des d'aleshores esdevingué pare i defensor especial de fra Bernat i dels seus companys.

I fra Bernat, per la seva santa vida, començà a ser molt honorat per la gent; tant fou així que es tenia per feliç qui el podia tocar o veure. Ell, però, com a veritable deixeble de Crist i de l'humil Francesc, com que temia que l'honor del món no li llevés la pau i la salut de la seva ànima, partí d'aquell indret i se'n tornà on era sant Francesc, i li va dir:

—Pare, ja tenim estatge a la ciutat de Bolonya. Envia-hi germans a fi que el sostinguin i s'hi estiguin, perquè jo no hi feia res de profit; al contrari, per massa honor que m'hi donaven, tinc por d'haver-hi més perdut que no pas guanyat.

Llavors sant Francesc, parant esment en tot el que havia obrat el Senyor per mitjà de fra Bernat, va donar gràcies a Déu, que així començava a multiplicar els pobrissons deixebles de la creu. I envià frares dels seus a Bolonya i a Llombardia, els quals van fundar molts convents en diversos indrets.

A lloança de Crist. Amén.

CAPÍTOL VI

Com sant Francesc va fer oració perquè fra Bernat triomfés davant les temptacions

Fra Bernat era de tanta santedat que sant Francesc li tenia una gran reverència, i sovint el lloava. Estant un dia el sant devotament en oració, li fou revelat per Déu que fra Bernat, per divina permissió, hauria de sostenir molts i forts combats dels dimonis. A causa d'això, sant Francesc va tenir gran compassió de fra Bernat, a qui estimava com a filllet, i pregà molts dies amb llàgrimes, suplicant Déu per ell i recomanant-lo a Jesucrist, per tal que li concedís la victòria contra el diable. I mentre orava així sant Francesc devotament, Déu li va contestar un dia:

—Francesc, no temis pas, perquè totes les temptacions que convé que fra Bernat combati, li són permeses per a exercici de virtut i corona de mèrit; i a la fi vencerà tots els seus enemics perquè és un dels comensals del Regne del cel.

Sant Francesc tingué una gran alegria d'aquesta resposta i va donar gràcies a Déu; i des d'aleshores encara va tenir més amor i reverència a fra Bernat.

I bé li demostrà no solament en vida sinó també en la seva

mort, perquè, quan sant Francesc estava a punt de morir com el sant patriarca Jacob i jeia rodejat dels seus devots fills, afligits i colpits per la partença d'un pare tan estimat, preguntà:

—On és el meu primogènit? Acosta't, fill meu, perquè la meua ànima et beneeixi abans que jo no mori.

Aleshores fra Bernat digué en veu baixa a fra Elies, que era vicari de l'orde:

—Pare, posa't a la dreta del sant, a fi que et beneeixi.

I havent-se posat fra Elies al seu costat dret, sant Francesc, el qual havia perdut la vista de tant plorar, li posà la mà dreta damunt el cap i va dir:

—Aquest no és pas el cap del meu fill primogènit fra Bernat.

Aleshores fra Bernat s'acostà a la seva esquerra; i sant Francesc, encreuant els braços, posà la mà dreta damunt el cap de fra Bernat i l'esquerra damunt el cap de fra Elies, i va dir a fra Bernat:

—Que et beneeixi Déu, el Pare de Nostre Senyor Jesucrist, amb totes les benediccions espirituals i celestials, perquè tu ets el primogènit elegit en aquest orde sant per donar exemple evangèlic i seguir Crist en la pobresa evangèlica. Tu no solament vas donar el teu patrimoni i el vas distribuir als pobres amb generositat per amor de Crist, sinó que també tu mateix et vas oferir a Déu en aquest orde, com a sacrifici de suavitat. Beneït siguis, doncs, per Nostre Senyor Jesucrist i per mi, el pobrissó servent seu, amb benediccions eternes tant si camines com si reposes, tant si vetlles com si dorms, vivint i morint. El qui et beneeixi, que sigui ple de benediccions, i el qui et maleeixi, no quedarà sense càstig. Que siguis el principal de tots els teus germans; que tots els frares obeeixin el teu manament. Que tinguis facultat de rebre i d'acomiar en aquest orde tothom qui vulguis, i que cap germà no tingui autoritat damunt teu, per tal que et sigui permès d'anar i de quedar-te allà on et plagui.

I després de la mort de sant Francesc, els frares estimaven i reverenciaven fra Bernat com a venerable pare. En arribar-li l'hora de la mort, molts germans vingueren a ell de diverses parts del món, entre els quals aquell fra Gil, tan amic dels àn-

gels i de Déu, el qual, veient fra Bernat, amb gran joia li féu:

—Amunt els cors, fra Bernat, amunt els cors!

El benaurat fra Bernat va dir en veu baixa a un germà que preparés un lloc adient a la contemplació per a fra Gil. I així ho va fer. Quan es trobava fra Bernat en el seu darrer moment, es féu redreçar i parlà així als frares que tenia al davant:

—Caríssims germans: no us diré pas gaires paraules, però heu de considerar que l'estat religiós que jo he viscut és el que viviu vosaltres també, i que la felicitat que ara sento vosaltres també l'obtindreu. I veig això en la meva ànima: que per mil móns iguals a aquest, no voldria pas haver servit altre senyor que Nostre Senyor Jesucrist. I de tota ofensa que hagi fet, m'acuso i me'n penedeixo davant el meu Salvador Jesús i vosaltres. Us prego, germans meus estimadíssims, que us estimeu els uns als altres.

I després d'aquestes paraules i d'altres bons consells, tornà a estirar-se al llit i el seu rostre esdevingué resplendent i joiós, de la qual cosa se'n meravellaren tots els frares. I enmig d'aquella alegria, la seva ànima santíssima, coronada de glòria, va passar de la vida present a la vida benaurada dels àngels.

A lloança de Crist. Amén.

CAPÍTOL VII

Com sant Francesc va fer una Quaresma al llac de Perusa amb la meitat d'un pa

El veritable servent de Déu sant Francesc, en algunes coses fou gairebé un altre Crist donat al món per a la salvació dels pobles. Déu Pare volgué fer-lo, en molts actes, conforme i semblant al seu Fill Jesucrist, com es demostra en el venerable grup dels dotze companys, en el misteri admirable dels estigmes sagrats i en el continu dejuni de la santa Quaresma, que ell féu d'aquesta manera.

Quan es trobava una vegada, el dia de carnestoltes, prop del llac de Perusa,¹ a casa d'un devot amic seu on havia passat la nit, Déu li inspirà que anés a fer la Quaresma en una illa del llac. Sant Francesc, doncs, pregà aquest seu devot amic que, per amor de Crist, el portés amb la seva barqueta en una illa del llac on no hi hagués ningú; i que això ho fes la nit de Cendra, de manera que ningú no se n'adonés. I així, per la gran devoció que tenia a sant Francesc, aquell amic amatent complí el seu prec i el va conduir a l'illa esmentada.

Sant Francesc només s'emportà dos panets. Havent arribat a l'illa, quan l'amic se'n tornava a casa, sant Francesc li va pregar afectuosament que no revelés a cap persona que ell era allí i que no tornés a buscar-lo fins al Dijous Sant.

I així que aquell home se n'anà, sant Francesc restà sol. Com que no hi havia cap estatge on refugiar-se, s'aixoplugà en una bardissa molt espessa, on mates i arços havien format una mena de cova o cabanya; i en aquest lloc es va posar en oració i a contemplar les coses celestials. S'hi quedà tota la Quaresma, sense menjar ni beure, llevat de la meitat d'un d'aquells panets, com ho descobrí el seu devot amic el Dijous Sant, quan tornà a buscar-lo, perquè va trobar un panet sencer i la meitat de l'altre.

I es creu que sant Francesc en menjà mig per reverència al dejuni de Crist beneït, el qual dejunà quaranta dies i quaranta nits sense prendre cap aliment material.

I d'aquesta manera, amb el mig panet, es va lliurar de la metzina de la vanaglòria i, a imitació de Crist, dejunà quaranta dies i quaranta nits. Després, en aquell indret on sant Francesc havia observat una abstinència tan meravellosa, Déu hi obrà molts miracles pels seus mèrits. Per la qual cosa la gent va començar a edificar-hi cases i a habitar-hi. En poc temps, s'hi

1. Es tracta de la *Isola Maggiore*, en el llac de Trasimeno de Perusa, on sant Francesc va passar la Quaresma del 16 de febrer al 3 d'abril de 1211. La va practicar amb un total isolament i de la manera més austera, imitant la Quaresma de Crist, que la va fer abans de la seva predicació. Un capella recorda el lloc on devia desembarcar sant Francesc i una altra el lloc en què passà la Quaresma.

va fer un poblet bonic i un xic més gran que els altres i el convent dels frares anomenat convent de l'Il·la.² I encara avui els homes i les dones d'aquell poble tenen gran reverència i devoció per aquell lloc, on sant Francesc passà l'esmentada Quaresma.

A lloança de Crist. Amén

CAPÍTOL VIII

Com Sant Francesc ensenyà que en la paciència hi ha la perfecta alegria

Venia una vegada sant Francesc de Perusa a Santa Maria dels Àngels amb fra Lleó, en ple hivern, quan el fred viu el turmentava. Cridà fra Lleó, que anava un tros més endavant,¹ i li va dir:

—Fra Lleó, per bé que els framenors donin pertot arreu exemple de santedat i de bon exemple, escriu i anota diligentment que en això no està la perfecta alegria.

I caminant una mica més, sant Francesc el cridà per segona vegada:

—Oh, fra Lleó, si el framenor donés la vista als cecs, redreçés els baldats, expulsés els dimonis, tornés l'oïda als sords i el moviment als coixos, la paraula als muts i, cosa encara més gran, ressuscités els morts de quatre dies, escriu que en això no està la perfecta alegria.

I havent avançat una mica més, sant Francesc cridà fortament:

—Oh, fra Lleó, si el framenor sabés totes les llengües i totes les ciències i totes les Escriptures, si arribés a profetitzar i

2. L'antic convent ha desaparegut.

1. Sant Francesc i els seus companys caminaven de dos en dos, a la manera evangèlica. Dante es fa ressò en la *Divina Comèdia* (Ind. 23, 1-3) de l'espectacle, ja popular, dels framenors «caminant de dos en dos: un davant i l'altre darrere».

revelar no solament les coses futures, sinó fins i tot els secrets de les consciències dels homes, escriu que en això no està la perfecta alegria.

I havent caminat encara un tros més, sant Francesc tornà a cridar fortament:

—Oh, fra Lleó, ovelleta de Déu, per bé que el framenor parlés les llengües dels àngels i conegués el curs de les estrelles i les virtuts de les herbes i li fossin revelats tots els tresors de la terra i distingís les propietats dels ocells, els peixos i tots els animals i de les pedres i les aigües, escriu que no està en això la perfecta alegria.

I havent caminat una mica més, sant Francesc cridà fortament:

—Oh, fra Lleó, encara que el framenor sabés predicar tan bé que convertís tots els infidels a la fe de Crist, escriu que en això no està la perfecta alegria.

I quan aquesta manera de parlar havia durat ben bé dues milles, fra Lleó, amb gran meravella, li preguntà:

—Pare, et prego de part de Déu que em diguis on és, doncs, la perfecta alegria.

I sant Francesc li va respondre:

—Quan arribarem a Santa Maria dels Àngels, xops de la pluja i glaçats de fred, enfangats de llot i famolencs, i truquem a la porta del convent i el porter vindrà enfurismat i ens dirà: «Qui sou vosaltres?» I nosaltres li direm: «Som dos dels vostres frares», i ell ens dirà: «Mentiders; que no sou sinó dos malvats, que aneu enganyant el món i robant les almoines dels pobres; marxeu d'aquí»; i no ens obrirà i ens farà estar fora, enmig de la neu i sota la pluja amb el fred i la fam, fins a la nit; aleshores, si nosaltres aguantem tanta injúria i tanta crueltat i tants insults amb paciència, sense torbament i sense murmuració, i pensem humilment i amb caritat que aquell porter realment ens coneix, i que Déu l'ha fet parlar contra nosaltres; oh, fra Lleó, escriu i anota que en això està la perfecta alegria. I si nosaltres continuem trucant i ell surt a fora tot aïrat, i com a malfactors importuns ens treu amb injúries i bufetades dient: «Aneu-vos-en d'aquí, lladregots vilíssims, aneu

a l'hospital, que aquí no trobareu ni menjar ni aixopluc.» Si sostenim això amb paciència i amb joia i amb bon humor, oh, fra Lleó, escriu que aquí hi ha la perfecta alegria. I si tanmateix nosaltres, obligats pel fred i la fam i la nit encara tornem a trucar, i clamem i preguem per l'amor de Déu amb gran plor que ens obri i ens doni aixopluc, i ell, més avalotat encara, diu: «Aquests són uns malfactors importuns; ja els donaré la paga que es mereixen», i surt a fora amb un garrot nuós, i ens agafa per la caputxa i ens tira a terra i ens arrossega per la neu, i ens apallissa l'esquena amb el bastó, i nosaltres ho sofrim pacientment i amb goig, pensant en les penes de Crist —beneït sigui—, les quals ens cal sofrir pel seu amor, oh, fra Lleó, escriu que en això està la perfecta alegria. I ara escolta l'acabament, fra Lleó. Sobre totes les gràcies i dons de l'Esperit Sant que Crist atorga als seus amics, hi ha el de vèncer-se a si mateix, i de suportar de bon grat les penes, les injúries, els oprobis i humiliacions per amor de Crist. De tots els altres dons de Déu no ens en podem gloriari, perquè no són pas nostres sinó de Déu, com diu l'Apòstol: «Què tens tu que no ho hagin rebut de Déu? I si d'Ell ho has rebut, per què te'n glories com si vingués de tu mateix?» Però, si en alguna cosa podem gloriarnos és en la creu de la tribulació i de l'aflicció. Per això diu l'Apòstol: «No vull gloriar-me sinó en la creu de Nostre Senyor Jesucrist».²

Per al qual sigui sempre l'honor i la glòria pels segles dels segles. Amén.

2. La floreta de *la perfecta alegria*, bella en la seva composició i profunda en el seu contingut, és en realitat la poetització de les *Benaurances* de Jesús: «Feliços els qui ploren..., els perseguits per la justícia... Alegreu-vos perquè d'ells és el Regne dels cels...» La lliçó, inspirada sobretot en sant Pau, de no ensuperbir-se, sinó de gloriar-se en la creu del Senyor, la llegim repetides vegades en els escrits de sant Francesc. És la gràcia que ell assenyala per damunt de totes les que Crist pot concedir als seus amics.

CAPÍTOL IX

Com sant Francesc i fra Lleó varen resar Matines sense breviari

En el començament de l'orde, una vegada es trobava sant Francesc amb fra Lleó¹ en un indret on no tenien llibres per a dir l'Ofici diví. Quan va arribar l'hora de resar Matines, sant Francesc digué a fra Lleó:

Caríssim, nosaltres no tenim breviari amb el qual puguem dir Matines; però, per tal que passem el temps lloant Déu, jo diré i tu respondràs com t'ensenyaré; i tingues cura de no canviar les paraules que jo t'ensenyaré. Diré així: «Oh, fra Francesc, tu vas fer tant mal i tants pecats en el món que ets digne de l'infern»; i tu, fra Lleó, respondràs: «De debò que mereixes l'infern més profund.»

—De bon grat, pare, comencem en nom de Déu.

Aleshores sant Francesc començà dient:

—Oh, fra Francesc, tu has fet tant mal i tants pecats en el món que ets digne de l'infern.

I fra Lleó contestà:

—Déu farà per tu tant de bé que aniràs al paradís.

I va dir sant Francesc:

—No diguis això, fra Lleó, sinó que, quan jo diré: «Oh, fra Francesc, has fet tantes coses dolentes contra Déu que mereixes que Ell et maleeixi», tu respondràs així: «Veritablement, ets digne d'ésser posat entre els maleïts.»

I fra Lleó respongué:

—Quan vulguis, pare.

1. Fra Lleó, probablement sacerdot, fou un dels primers deixebles del Pobriú d'Assís. Per la seva puresa i ingenuïtat, sant Francesc el prenia sovint per company en els seus itineraris i li confiava els secrets més íntims. L'anomenava ovelleta de Déu. Fra Lleó fou l'únic testimoni en el moment de l'estigmatització del sant a la muntanya de La Verna. De Francesc va rebre un conegut autògraf, amb la *Benedicció* i les *Lloances a Déu*, que portava sempre damunt com una preciosa relíquia. Fra Lleó va entrar a l'orde de framenors l'any 1210 i morí a Assís el 1271.

Aleshores sant Francesc, amb moltes llàgrimes i sospirs, i colpejant-se el pit, digué amb veu forta:

—Senyor del cel i de la terra, jo he comès contra Vós tantes iniquitats i tants pecats que sóc digne que em maleïu.

I fra Lleó respongué:

—Oh, fra Francesc, Déu et farà de manera que entre els beneïts tu seràs singularment beneït.

Sant Francesc, estranyant-se que fra Lleó contestés tot el contrari del que li havia manat que digués, el renyà d'aquesta manera:

—Per què no respons com jo t'ensenyó? Et mano per santa obediència que responguis tal com t'indicaré. Jo diré així: «Oh, fra Francesc, miserable, ¿et penses que Déu tindrà misericòrdia de tu, havent comès tants pecats contra el Pare de les misericòrdies i Déu de tot consol que et fas indigne de trobar misericòrdia?» I tu, fra Lleó, ovelleta de Déu, respondràs: «De cap manera no ets digne de trobar misericòrdia.»

Però quan sant Francesc hagué dit: «oh, fra Francesc, miserable» i el que segueix, fra Lleó va respondre:

—Déu Pare, la misericòrdia del qual és infinita més que el teu pecat, et mostrarà una gran misericòrdia, i a més, t'afegirà moltes gràcies.

Sant Francesc, dolçament enutjat i pacientment atabalat per aquesta resposta, digué a fra Lleó:

—Per què has tingut la presumpció d'oposar-te a l'obediència i has contestat tantes vegades el contrari del que t'havia manat?

Fra Lleó respongué molt humilment i amb reverència:

—Déu sap, pare meu, que cada vegada he fet el pensament de respondre com tu m'havies manat; però Déu m'ha fet parlar com li plau a Ell, i no tal com em plau a mi.

Es meravellà, doncs, sant Francesc, i digué a fra Lleó:

—Jo et prego de tot cor que aquesta vegada em responguis tal com jo t'he dit:

I fra Lleó contestà:

—Parla en nom de Déu, i ben segur que respondré aquesta vegada com tu vols.

I sant Francesc, amb llàgrimes als ulls, li digué:

—Oh, fra Francesc, dissortat, per ventura et penses que Déu tindrà misericòrdia de tu?

I respongué fra Lleó:

—Oi tant! Tu rebràs de Déu grans gràcies i t'exalçarà i et glorificarà en l'eternitat, perquè el qui s'humilia serà enaltit. I jo no puc dir altrament, ja que Déu parla per la meua boca.

I així, en aquesta humil discussió, amb moltes llàgrimes i consolació espiritual, vetllaren fins que fou de dia.

A lloança de Crist. Amén.

CAPÍTOL X

Com fra Masseo volgué temptar sant Francesc

Una vegada sant Francesc vivia en el convent de la Porciúncula amb fra Masseo de Marignano,¹ home de gran santedat i discreció i gràcia en parlar de Déu, per la qual cosa sant Francesc l'estimava molt. Un bon dia, quan sant Francesc tornava del bosc on s'havia retirat a fer oració, tot just havia sortit del bosc, l'esmentat fra Masseo volgué provar la humilitat de sant Francesc. Anà a rebre'l i amb un to gairebé de reny li va dir:

—Per què a tu? Per què a tu? Per què a tu?

Li féu sant Francesc:

—Què vols dir amb això?

I fra Masseo digué:

—Dic, per què tothom et va sempre al darrere, per què tothom vol veure't i s'afanya a sentir-te i obeir-te? Ben mirat,

1. Fra Masseo de Marignano ha estat una de les figures més populars i benivolents de les primeres fraternitats franciscanes. Va ingressar a l'orde el 1211. Ben plantat, de gest obert i airós, era estimat de sant Francesc per la seva parla agradable, per la prudència en les obres i també, val a dir-ho, per la robustesa física quan es tractava de protegir el sant de la indiscreció de la gent en els llocs de recés o en els moments d'èxtasi amb Déu. Justament perquè fra Masseo fou dotat de qualitats purament humanes, li fou necessari lluitar tota la vida per assolir la veritable humilitat. Morí nonagenari l'any 1280.

tu no ets pas home de bell aspecte, ni home de gran ciència, ni noble. Doncs, de què ve que tothom et segueixi?

En sentir aquestes paraules, sant Francesc, amb el cor curull de joia, bo i aixecant la cara al cel, estigué durant una bona estona amb la ment suspesa en Déu, i en acabat, va tornar en si mateix, s'agenollà i va donar lloances i gràcies a Déu. Llavors amb gran fervor d'esperit es girà vers fra Masseo i digué:

—Vols saber per què a mi?, vols saber per què a mi?, vols saber per què tothom em ve al darrere? Sàpigues, doncs, que això prové només dels ulls del Déu altíssim, que en tot lloc contemplen els bons i els dolents. Entre els pecadors no ha trobat ningú més vil, ni més insuficient, ni més gran pecador que jo. Per això m'ha elegit per fer més admirable l'operació meravellosa que Ell volia acomplir, perquè no ha trobat creatura més vil damunt la terra. El Senyor elegeix els febles per confondre la noblesa i la grandesa i la força i la bellesa i la saviesa del món, per tal que tothom reconegui que tota virtut i tot bé provenen només d'Ell, i no pas de cap creatura; i així ningú no es pugui gloriar davant seu, sinó que el qui es gloria, que es gloriï en el Senyor, de qui és tot honor i tota glòria eternament.

Aleshores fra Masseo, davant una resposta tan humil, dita amb tant fervor, s'atemorí i va haver de reconèixer que certament sant Francesc posseïa la vera humilitat.

A lloança de Crist. Amén.

CAPÍTOL XI

Com sant Francesc féu girar moltes vegades fra Masseo sobre si mateix per conèixer el camí per on calia anar

Tot fent camí un dia sant Francesc amb fra Masseo, que anava una mica més endavant, quan arribaren a una cruïlla de tres camins, per la qual es podia anar a Siena, a Florència o a Arezzo, digué fra Masseo:

—Pare, per quin camí hem de tirar?

Sant Francesc va respondre:

—Per aquell que Déu voldrà.

I fra Masseo digué:

—I com sabrem nosaltres la voluntat de Déu?

Sant Francesc va constestar:

—Pel senyal que jo et mostraré. Per això et mano pel mèrit de la santa obediència, que en aquesta cruïlla de camins, al lloc on poses els peus, vagis donant voltes sobre tu mateix com fa la mainada. I no paris de donar voltes fins que jo et digui prou.

Llavors fra Masseo començà a donar giravoltes; i tantes en donà, que a causa del rodament de cap que se sol produir pel volteig, va caure marejat moltes vegades a terra. Però com que sant Francesc no li deia res i el volia obeir fidelment, es tornava a aixecar. Al final, quan més giravoltava, sant Francesc li va dir:

—Atura't i no et moguis!

I ell restà immòbil. Llavors sant Francesc li demanà:

—Cap on estàs encarat?

—Cap a Siena.

Sant Francesc va dir:

—Aquest és el camí per on vol Déu que anem.¹

Tot fent via, fra Masseo s'estranyava molt que sant Francesc li hagués manat imitar els vailets en presència de la gent que passava. Tanmateix, per reverència, no gosà dir res a un pare tan sant. En acostar-se a Siena, els veïns de la ciutat, assabentats que el sant hi arribava, sortiren a rebre'l i per devoció el van portar, a ell i al seu company, al bisbat, sense deixar-los tocar de peus a terra.

Justament aquells dies uns homes de Siena s'estaven bara-

1. D'antuvi, sembla ridícul que fra Masseo doni voltes sobre si mateix per manament de sant Francesc, però hi ha en això unes profundes motivacions. El cas s'esdevé quan encara el sant i els seus companys no eren gaire coneguts, per bé que tothom en sentia parlar. La manera d'anar pel món era la que Jesucrist havia aconsellat als seus apòstols: caminar insegurs, sense fixar indrets, parar-se on Déu els guiés per fer el bé. Sant Francesc, doncs, confia en la inspiració del moment i fins l'espera de Déu per mitjà de la sort.

llant entre ells i ja hi havia hagut dos morts. En arribar-hi, sant Francesc els predicà tan devotament i santament que els va portar tots a la pau, a una gran unió i a la concòrdia mútua. Per la qual cosa, veient el bisbe de Siena aquella bona obra que acabava de fer sant Francesc, l'invità a casa i el va acollir amb gran honor tot aquell dia i també la nit. L'endemà al matí, sant Francesc, humil de debò, que en les seves obres no cercava sinó la glòria de Déu, es llevà d'hora amb el seu company i partiren sense dir res al bisbe. Però fent camí, fra Masseo murmurava sol i es deia:

—Què ha fet aquest bon home? A mi em va fer donar voltes com un vailet, i al bisbe, que tant l'ha honorat, no li ha sabut dir ni tan sols una bona paraula ni un gest d'agraïment.

I li semblava a fra Masseo que sant Francesc s'havia portat amb poc seny. Però, per inspiració divina, reflexionant dintre seu i corregint-se, es deia en el seu cor:

—Fra Masseo, ets massa superbiós; tu judiques les obres divines i ets digne de l'infern pel teu orgull indiscret. Perquè ahir Francesc va fer obres tan santes que si les hagués fetes l'àngel de Déu no haurien pas estat més meravelloses. Si ell, doncs, et manava apedregar-lo, ho hauries de fer i l'hauries d'obeïr, perquè allò que va fer pel camí procedia d'una inspiració divina, com es veu clar pel bon acabament que en vingué després, ja que si no hagués posat pau entre aquells homes que es barallaven, no solament haurien mort a cops de coltell molts cossos —com ja havia començat a passar—, sinó que també moltes ànimes haurien estat llençades a l'infern pel dimoni. I per això ets molt neci i orgullós, per murmurar d'això que, palesament, prové de la voluntat de Déu.

I totes aquestes coses que fra Masseo es deia en el seu cor caminant més endavant, foren revelades per Déu a sant Francesc. Se li va acostar doncs el sant i li digué:

—Queda't amb això que penses ara, perquè és bo i útil i inspirat per Déu; però la murmuració d'abans era cega, vana i superbiosa, i ficada a la teva ànima pel diable.

Aleshores fra Masseo s'adonà clarament que sant Francesc sabia els secrets del seu cor i va comprendre amb certesa que

l'esperit de la saviesa divina dirigia aquell pare sant en totes les seves obres.

A lloança de Crist. Amén.

CAPÍTOL XII

Com sant Francesc va voler humiliar fra Masseo perquè no es vanagloriés

Sant Francesc volgué humiliar fra Masseo, per tal que dels nombrosos dons i gràcies que Déu li atorgava no se'n vanagloriés, sinó que per la virtut de la humilitat creixés amb ells de virtut en virtut. Una vegada que sant Francesc s'estava en un lloc solitari¹ amb aquells primers companys seus, veritablement sants, entre els quals hi havia l'esmentat fra Masseo, li va dir davant de tots els altres:

—Bé, fra Masseo, tots els teus companys tenen la gràcia de la contemplació i l'oració, però tu tens la gràcia de la predicació de la Paraula de Déu amb satisfacció del poble. Per això, per tal que aquests puguin lliurar-se a la contemplació, vull que tu facis de porter, d'almoïner i de cuiner. Quan els altres germans menjaran, tu menjaràs fora de la porta del convent, de manera que els qui hi vindran, abans que no truquin, els

1. És molt probable que tota la narració d'aquest capítol s'esdevingui en un dels llocs anomenats *ermitoris*. Pel testimoni d'altres fonts franciscanes sabem que quan els primers deixebles de sant Francesc volien mostrar amb les obres allò de què havien de convèncer els altres amb la paraula, es retiraven en unes cabanyes emplaçades a l'espadat de les serres. Aquests indrets solitaris, entre espès boscam, eren els *ermitoris*. Per als qui hi romanien una temporada més o menys llarga, sant Francesc va escriure una mena de reglament senzill i afectuós que ha arribat fins a nosaltres. Es diu, per exemple, que els qui facin l'ofici de *mares* cal que atenguin els visitants i vetllin per la subsistència de tots i de les altres preocupacions materials, per tal que els altres es puguin lliurar totalment a la vida d'oració i contemplació. En aquesta funció de *mares* caldrà, però, que s'intercanviïn entre ells. Tot això es veu reflectit en el capítol.

atenguis amb alguna bona paraula de Déu. Així ja no caldrà que cap altre surti a fora. I això faràs pel mèrit de la santa obediència.

Llavors fra Masseo es llevà la caputxa i va inclinar el cap i rebé humilment aquesta ordre i la va complir força dies, fent l'ofici de porter, d'almoïner i de cuiner. Els companys, homes il·luminats per Déu com eren, van començar a sentir en l'interior del cor un gran remordiment, perquè consideraven que fra Masseo era home de gran perfecció com ells i potser més, i en canvi suportava el pes del convent, i no ells. Per aquesta raó, a l'una, anaren a pregar al pare sant Francesc que li plagués distribuir entre ells els oficis, ja que la seva consciència no podia admetre de cap manera que fra Masseo portés tot sol tantes fatigues. En sentir això sant Francesc, s'avingué als seus consells i consentí el que volien. Cridà fra Masseo i li digué:

—Fra Masseo, els teus companys volen prendre part en els oficis que jo t'he assignat, i per això vull que aquestes feines siguin repartides.

I fra Masseo amb gran humilitat i paciència va dir:

—Pare, el que em dius, sigui de fer-ho tot o en part, ho considero absolutament diposat per Déu.

Aleshores sant Francesc, en veure la caritat dels germans i la humilitat de fra Masseo, els féu una prèdica admirable sobre la santa humilitat. Els va ensenyar que, com més grans són els dons i les gràcies que Déu ens dóna, més ens cal ser humils, perquè sense la humilitat cap virtut no és acceptada per Déu. I un cop feta la prèdica, va distribuir els oficis amb gran caritat.

A lloança de Crist. Amén.

CAPÍTOL XIII

Com sant Francesc i fra Masseo posaren sobre una pedra el pa que havien captat

El meravellós servent i seguidor de Crist sant Francesc, per conformar-se perfectament a Crist en tot —per la qual cosa, segons el que diu l'Evangelí, envià el seus deixebles de dos en dos a totes les ciutats i llocs on havia d'anar—, després que, a exemple de Crist, hagué aplegat dotze companys, els va enviar pel món a predicar de dos en dos. I per donar-los exemple de la veritable obediència, començà a fer-ho abans d'ensenyar-ho.

Havent, doncs, assignat als companys les altres parts del món, ell, prenent per company fra Masseo, es dirigí cap a la província de França. Quan van arribar a un poble un dia que tenien molta gana, anaren, segons la Regla, a captar pa per l'amor de Déu. Sant Francesc per un cantó i fra Masseo per un altre. Però, com que sant Francesc era un home d'aspecte insignificant,¹ menut d'estatura, i per això qui no el coneixia el tenia per un pobre menyspreable, només aconseguí alguns resegons de pa sec. Però a fra Masseo, com que era un home alt i ben plantat, li donaren bons trossos de pa i fins i tot algun sencer.

Un cop feta la capta, es retiraren junts fora del poble, en un indret on hi havia una bella font i al costat una taula de pedra ampla, damunt la qual cadascú va posar les almoines que havia arreplegat. I sant Francesc, veient que els bocins de pa de fra Masseo eren més esplèndids i més grossos que els seus, tingué una gran alegria i va dir:

1. Tot i que era baix d'estatura, el biògraf fra Tomàs de Celano, en el retrat que fa de sant Francesc, posa en relleu la vivesa dels seus ulls negres i nets, la força de la seva paraula fàcil i insinuant i el goig i la vitalitat espiritual que irradiava tota la seva persona (cf. IC, núm. 83). El conegut retrat del pintor Cimabue és potser el que més bé reproduïx la fesomia tan detallada per Celano.

—Oh, fra Masseo, nosaltres no som dignes d'un tresor tan gran!

Havent repetit moltes vegades aquestes paraules, fra Masseo li féu:

—Pare, ¿com es pot parlar de tresor, on hi ha tanta pobresa i mancaça de les coses més necessàries? Aquí no tenim tovallles, ni ganivets, ni plats, ni gots, ni casa, ni taula, ni servents, ni serventes.

I sant Francesc digué:

Justament això tinc per un gran tresor: que no hi hagi res preparat per la indústria humana, i que tot el que tenim sigui degut a la Providència divina, com es manifesta en el pa captat, en la taula de pedra tan bella i en la font tan clara. I per això vull que preguem Déu que ens faci estimar de tot cor el noble tresor de la santa pobresa, que té per servidor Déu mateix.²

Un cop dites aquestes paraules i feta l'oració i pres el nodriement corporal amb aquells bocins de pa i aquella aigua, s'aixecaren per fer camí cap a França.

En arribar a una església, sant Francesc digué al seu company:

—Entrem en aquesta església a pregar.

2. Una bella *floreta* semblant a la d'aquest capítol, però inversa pel que fa al contingut, ens l'ha fet conèixer Paul Sabatier, un famós investigador de la primitiva fraternitat franciscana. Diu així:

—Anant de camí sant Francesc i fra Bernat, arribaren a una ciutat i, com que patien gana, demanaren pa d'almoïna, l'un per una banda i l'altre per una altra. En acabat, es trobaren al lloc convingut. Sant Francesc, curull de joia per l'èxit obtingut, va treure els bocins de pa i els va posar sobre una taula de pedra, tot dient: «Mira, germà, que gran ha estat la Providència divina amb mi. A veure quants trossos de pa has arreplegat tu; i mengem tots junts en el nom del Senyor.» Fra Bernat, avergonyit, es llançà als peus de sant Francesc i li digué: «Pare, et confesso la meua culpa: no he portat res de l'almoïna que he captat; estava tan defallit i mort de gana que, a mesura que em donaven bocins de pa, me'ls menjava.» En sentir això, sant Francesc plorava d'alegria. El va abraçar dient: «Oh, fill estimadíssim! Et dic que tu ets més benaurat que no pas jo; ets un perfecte observant de l'Evangeli, perquè no has amuntegat ni guardat res per a demà, sinó que has posat en el Senyor la teva confiança.» A lloança de Crist. Amén. (Cf. *Las Florecillas*, versió de J. R. de Legisima i L. Gómez Canedo, BAC, Madrid, 1975, pàg. 234-5).

I sant Francesc se'n va anar davant l'altar i es posà en oració. I en aquesta pregària rebé de la divina visita un fervor excessiu que inflamava fortament la seva ànima d'amor envers la santa pobresa. Pels colors de la cara i els moviments de la boca, semblava com si llancés flames d'amor. I atansat-se així tot arborat al seu company, li va dir:

—Oh, oh, oh, fra Masseo, lliura't a mi!

I això va dir tres vegades, i a la tercera sant Francesc aixecà d'un buf fra Masseo enlaire i el deixà caure davant d'ell un bon tros enllà, de la qual cosa fra Masseo en tingué un gran esbalaïment. Més tard revelà als companys que en aquell alçar-se i ser empès per una alenada de sant Francesc, sentí tanta dolcesa espiritual i consolació de l'Esperit Sant que mai més a la vida no n'experimentà tanta.

I després d'això va dir sant Francesc:

—Caríssim company meu, anem a Sant Pere i a Sant Pau i preguem-los que ens ensenyin i ens ajudin a posseir el tresor inestimable de la santíssima pobresa. És un tresor tan insigne i diví que no mereixem posseir-lo en els nostres vasos tan vils, puix que aquesta és la virtut celestial que fa trepitjar totes les coses terrenals i transitòries, i per ella tot destorb s'esvaeix davant l'ànima, a fi que ella lliurement pugui unir-se amb Déu eternal. Aquesta és la virtut que fa que l'ànima, encara retinguda a la terra, conversi en el cel amb els àngels. Aquesta virtut de la pobresa és la que va acompanyar Crist en la creu; que amb Crist fou sepultada, amb Crist ressuscità i amb Crist pujà al cel; ella, encara en aquesta vida, concedeix a les ànimes que d'ella s'enamoren la facilitat de volar cap al cel, perquè les guarda amb la veritable humilitat i caritat. Preguem, doncs, els sants apòstols de Crist, que foren perfectes amadors d'aquesta perla evangèlica, per tal que ens obtinguin aquesta gràcia de Nostre Senyor Jesucrist; que per la seva misericòrdia santíssima ens concedeixin el mèrit de ser veritables amadors i servidors i humils deixebles de la preciosíssima, estimadíssima i evangèlica pobresa.

I amb aquesta conversa arribaren a Roma i van entrar a l'església de Sant Pere. Sant Francesc es posà a pregar en un

raconet del temple i fra Masseo en un altre. I després de llarga oració, amb moltes llàgrimes i devoció, els sants apòstols Pere i Pau es varen aparèixer a sant Francesc amb una gran resplendor, i li van dir:

—Ja que tu demanes i desitges observar allò que Crist i els sants apòstols observaren, Nostre Senyor Jesucrist ens envia per anunciar-te que la teva pregària ha estat escoltada i que Déu us ha concedit, a tu i als teus seguidors, perfectíssimament, el tresor de la santa pobresa. I encara més et diem de part d'Ell: que qualsevol qui, a exemple teu, segueixi perfectament aquest desig, té assegurada la benaurança de la vida eterna. I tu i tots els qui et segueixin sereu beneïts per Déu.

I dites aquestes paraules, van desaparèixer i deixaren sant Francesc ple d'un gran consol. Alçant-se de l'oració, se n'anà on era el seu company i li preguntà si Déu li havia revelat alguna cosa. Fra Masseo respongué que no. Aleshores sant Francesc li va dir com els sants apòstols se li havien aparegut i el que li havien revelat. Per això, plens d'alegria l'un i l'altre, determinaren retornar a la vall de Spoleto i deixar de banda l'anada a França.

A lloança de Crist. Amén.

CAPÍTOL XIV

Com Crist es va aparèixer a sant Francesc i als seus companys

Al començament de l'orde, estant sant Francesc reunit amb els seus companys parlant de Crist, enfervorit espiritualment, manà a un d'ells que en nom de Déu obrís la boca i parlés de Déu com l'Esperit Sant li inspirés. I en haver acomplert el framenor l'ordre i haver parlat meravellosament de Déu, sant Francesc li imposà silenci i va manar el mateix a un altre germà. Aquest obeí i va parlar de Déu d'una manera molt subtil;

sant Francesc li imposà igualment silenci. Manà a un tercer que parlés de Déu, i també començà a parlar tan profundament de les coses secretes de Déu que sant Francesc va conèixer amb tota certesa que, com els altres dos, parlava mogut per l'Esperit Sant.¹

Tot això es demostrà amb un clar senyal, perquè durant aquesta conversa el Crist beneït va aparèixer enmig d'ells amb figura d'un jove bellíssim; i els beneïa i els omplia de tanta dolcesa i gràcia que tots foren arrabassats fora de si mateixos, i jeien com morts, sense sentir res d'aquest món. Després, tornant en si, sant Francesc els digué:

—Germans meus caríssims, doneu gràcies a Déu, que ha volgut revelar per boca dels senzills els tresors de la divina saviesa; perquè Déu és el qui obre la boca als muts i fa parlar amb saviesa les llengües dels humils.

A lloança de Crist. Amén.

CAPÍTOL XV

Com la gent d'Assís va córrer a Santa Maria dels Àngels a apagar foc

Sant Francesc, quan era a Assís, sovint visitava santa Clara¹ per donar-li sants ensenyaments. Ella tenia grandíssims desitjos de menjar un dia amb ell, i li ho havia demanat moltes vegades, però ell no va voler donar-li aquest gust. Els seus companys, adonant-se del desig de santa Clara, van dir a sant Francesc:

1. Molts comentaristes veuen en aquest capítol un exemple entenedridor dels antics *colloquis espirituals* entre els germans d'un mateix lloc. Després de nodrir el seu esperit en l'oració, amorosien i polien les paraules en converses fraternals. I això, sota la invisible, o visible, presència i assistència de Crist, el qual en l'Evangeli havia promès que on hi hagués dos o tres reunits en el seu nom, allí seria Ell.

1. De santa Clara se'n fan àmplies referències en els anteriors volums d'aquesta col·lecció (Cf. volum I, *Llegenda de santa Clara verge*, pàg. 339-388).

—Pare, a nosaltres no ens sembla escaient a la caritat divina aquesta rigidesa de no concedir mai a la germana Clara, verge santa, benvolguda de Déu, una cosa tan petita com és menjar amb tu; sobretot tenint en compte que per la teva predicació abandonà les riqueses i les pompes del món. I en veritat, si ella et demanava una gràcia més gran que no pas aquesta, bé hauries de concedir-la a la teva planteta espiritual.

Aleshores sant Francesc va respondre:

—Us sembla, doncs, que he d'escoltar-la?

I els seus companys van dir:

—Sí, pare; digna és que li donis aquest gust.

Llavors digué sant Francesc:

—Ja que a vosaltres us sembla bé això, també m'ho sembla a mi. Tanmateix, perquè ella en tingui més satisfacció, vull que aquest dinar es faci a Santa Maria dels Àngels, perquè ja fa molt temps que està reclosa a Sant Damià i, així, li plaurà de tornar veure el convent de Santa Maria, on li fou tallada la cabellera i fou feta esposa de Jesucrist. Allí menjarem plegats en nom de Déu.

En arribar, doncs, el dia convingut, santa Clara sortí del monestir amb una companya i, seguida de companys de sant Francesc, arribà a Santa Maria dels Àngels. I havent saludat devotament la Verge Maria davant l'altar on li havia estat tallada la cabellera i havia rebut el vel, la van conduir a visitar el convent fins a l'hora de dinar. Mentrestant, sant Francesc va fer parar taula damunt la terra nua, com tenia costum.

I, arribada l'hora de dinar, s'assegueren plegats sant Francesc i santa Clara; un dels companys de sant Francesc amb la companya de santa Clara, i després tots els altres germans es van posar humilment a taula.

Com a primer plat, sant Francesc començà a parlar de Déu amb tan alta, suau i meravellosa veu que, davallant sobre ells l'abundor de la gràcia divina, foren tots arrabassats en Déu.

I mentre estaven amb les mirades i les mans alçades al cel, els homes d'Assís, de Bettona i de la contrada veien que Santa Maria dels Àngels i tot el convent i el bosc que hi havia aleshores a prop, tot era voltat de gran resplendor i semblava que

s'hagués calat un gran foc a l'església, el convent i el bosc a la vegada. Per això, doncs, tots els veïns d'Assís, adelerats, van córrer a apagar l'incendi, fermament convençuts que tot cremava. Arribats, però, al convent i com que no van veure senyals de foc, van entrar dins i trobaren sant Francesc amb santa Clara i tota la companyia arrabassats en Déu per la contemplació, asseguts al voltant d'aquella taula humil.

Aleshores van comprendre certament que el foc havia estat diví i no pas material, diposat per Déu miraculosament per mostrar i significar el foc de l'amor diví, ardent en les ànimes d'aquells sants frares i d'aquelles santes verges. Així és que se'n van tornar amb el cor ple de consol i santament edificats.

Després, al cap de molta estona, tornant en si sant Francesc, santa Clara i tots els altres, com que se sentien prou confortats pel nodriment espiritual, poc cabal van fer del menjar del cos. Acabat aquell dinar beneït, santa Clara, ben acompanyada, retornà a Sant Damià, de la qual cosa tingueren les germanes gran alegria, perquè temien que sant Francesc no l'hagués enviada a regir algun altre monestir, com ja havia enviat sor Agnès,² germana de santa Clara, a governar el monestir de Monticelli, a Florència. I algun cop havia dit sant Francesc a santa Clara:

—Estigues a punt, per si calgués enviar-te a algun convent.

I ella, com a filla de santa obediència, havia respost:

—Pare, jo estaria sempre a punt d'anar on tu m'enviessis.

I per això les germanes es van alegrar en gran manera en tornar-la a veure, i santa Clara des d'aleshores restà molt consolada.

A lloança de Crist. Amén.

2. Agnès va seguir la seva germana Clara pocs dies després de la professió d'aquesta i va fugir també de casa com ella. Cap a l'any 1229 fou enviada al monestir de Monticelli com a abadessa. Per tant, l'autor de *Les floretes* sofreix un oblit cronològic en col·locar aquest fet en la vida de Sant Francesc. Agnès va morir a Sant Damià el 16 de novembre de 1253, tres mesos després de la mort de la seva germana, santa Clara.

CAPÍTOL XVI

Com sant Francesc dubtava si havia d'anar a predicar o lliurar-se a la contemplació, i de la seva prèdica als ocells

L'humil servidor de Crist sant Francesc, poc temps després de la seva conversió, i quan havia ja reunit i rebut en l'orde molts companys, dubtava profundament sobre què havia de fer: lliurar-se només a l'oració o a predicar alguna vegada. I sobre això desitjava en alt grau conèixer la voluntat de Déu.¹ Com sigui que la seva gran humilitat no li permetia fiar-se d'ell mateix ni de les seves pregàries, pensà a cercar la voluntat divina mitjançant les pregàries dels altres. Va fer venir, doncs, fra Masseo i li digué:

—Vés a veure la germana Clara i digues-li de part meua que amb algunes de les seves companyes més espirituals pregui devotament Déu perquè em vulgui mostrar què seria millor, que em dediqués a predicar o bé solament a pregar. I després vés a dir el mateix a fra Silvestre.

Aquest havia estat en el món aquell senyor Silvestre que havia vist sorgir de la boca de sant Francesc una creu d'or, alta fins al cel i ampla fins a l'extrem de la terra. I era tan devot i tan sant, que tot el que demanava era escoltat per Déu i ho obtenia. Sovint parlava amb Déu, per la qual cosa sant Francesc li tenia una gran confiança.

Així, doncs, fra Masseo, segons el manament de sant Francesc, se'n va anar i portà l'encàrrec primer a santa Clara i després a fra Silvestre, el qual, tot just rebre el missatge, es posà en oració. I, tot pregant, va tenir la resposta divina. Anà després a fra Masseo i li va dir:

1. El fet aquí exposat respon a un dubte que preocupava molt sovint sant Francesc arran de la seva conversió: si li calia lliurar-se a la vida activa, l'evangelització, o a la vida contemplativa. Per bé que la consulta la fa a dos contemplatius —santa Clara, reclosa en el monestir de Sant Damià, i fra Silvestre, que passava llargues temporades a l'ermitori de la muntanya de Subasio—, la resposta és la mateixa: cal que es dediqui a l'evangelització i a la salvació dels altres.

—Això diu el Senyor, i tu ho comunicaràs a fra Francesc: que Déu no l'ha cridat a aquest estat només per a si mateix, sinó perquè doni fruit a les ànimes i perquè molts siguin salvats per mitjà d'ell.

Obtinguda aquesta resposta, fra Masseo tornà cap a santa Clara per saber què li havia manifestat Déu. Va respondre que ella i les altres germanes havien tingut de Déu la mateixa resposta que havia rebut fra Silvestre.

Llavors fra Masseo retornà on era sant Francesc, que el va acollir amb gran caritat. Li rentà els peus i li preparà dinar. Després d'haver menjat, sant Francesc cridà fra Masseo al bosc, es va agenollar davant d'ell, es va treure la caputxa i, encreuant el braços, li digué:

—Què em demana que faci el meu Senyor Jesucrist?

Fra Masseo li va respondre:

—A fra Silvestre, així com a la germana Clara i a les altres germanes, Crist ha respost i ha revelat que la seva voluntat és que vagis pel món a predicar, perquè no t'ha elegit per a tu solament, sinó també per a la salvació dels altres.

Aleshores, quan sant Francesc hagué escoltat aquesta resposta i hagué conegut per ella la voluntat de Jesucrist, es va aixecar amb gran fervor i digué:

—Anem-hi, en nom de Déu.

I va prendre per companys fra Masseo i fra Àngel,² homes molt virtuosos. Caminant amb impetuositat espiritual, a l'atzar, arribaren a un poblet anomenat Cannara.³ Sant Francesc es va posar a predicar, manant primer a les orenetes que feien cridadissa que callessin fins que hagués acabat de parlar ell. I les orenetes l'obeïren. I predicà amb tant fervor que tots els homes i dones de Cannara volien, per devoció, seguir-lo i abandonar el poble. Però sant Francesc no els ho consentí, i per això els va dir:

2. Àngel Tancredi fou un dels primers companys del sant, al qual estimava amb gran veneració per la seva cortesia, que certament li provenia d'haver format part del cor dels *joglars de Déu*.

3. Cannara es troba a uns dotze quilòmetres d'Assís, camí de Montefalco.

—No tingueu pressa ni marxeu de casa vostra. Jo us diré el que heu de fer per salvar les vostres ànimes.

Ès llavors quan va pensar a formar el terç orde per a bé espiritual de tothom.⁴ I deixant-los d'aquesta manera molt consolats i ben disposats a la penitència, partí d'allà i se'n va anar a un lloc entre Cannara i Bevagno.

Mentre caminava amb fervor, aixecà els ulls i veié alguns arbres vora el camí, damunt els quals hi havia una gran munió d'ocells. Sant Francesc se'n meravellà molt i va dir als seus companys:

—Espereu-me aquí al camí, que jo aniré a predicar als meus germans, els ocells.

Entrà al camp i començà a predicar als que hi havia a terra. Tot d'una, els que eren a les branques dels arbres, van volar cap a ell i es posaren al seu costat sense moure's gens fins que sant Francesc hagué acabat de predicar; i no se n'anaren, fins que els hagué donat la benedicció. I, segons el que va referir després fra Masseo a fra Jaume de Massa, sant Francesc caminava enmig d'ells i els fregava amb l'hàbit, i ni un de sol no es movia. El resum de la prèdica de sant Francesc és aquest:

—Ocells, germans meus, vosaltres esteu molt obligats envers el vostre Creador. Sempre i en tot lloc heu de lloar-lo, perquè us ha donat la llibertat de volar pertot arreu i un vestit doblat i triplicat. Després, perquè va reservar llavor vostra a l'arca de Noè, a fi que la vostra espècie no vingués a menys. I li esteu obligats també per l'aire que ha destinat per a vosaltres; i a més d'això, vosaltres mai no sembreu ni colliu, i Déu us nodreix i us dóna els rius i les fonts per a beure, i les muntanyes i les valls per al vostre recer, i els arbres de gran alçària

4. El terç orde o *germans de la penitència* sorgí per efecte de la renovació promoguda en els seglars per la predicació de sant de Francesc, a imitació d'altres moviments penitencials existents en l'època. Es considera, com a data de fundació, l'any 1221, en què el cardenal Hugolí va donar al moviment una certa organització i forma jurídica. Així és com el Pobriçó d'Assís, comproment en el mateix ideal evangèlic els *framenors* primer, les *Dames Pobres* després, i finalment els *germans de la penitència*, es va veure, sense pretendre-ho, fundador de tres ordes.

perquè hi feu niu. I, com que no sabeu filar ni cosir, Déu us vesteix a vosaltres i als vostre fillets. Molt us estima, doncs, el vostre Creador, ja que us dóna tants beneficis. Per això, guardeu-vos, germans meus, del pecat d'ingritud, i apliqueu-vos sempre a lloar Déu.

Mentre sant Francesc els deia aquestes paraules, tots aquells ocells començaven a obrir el bec, allargaven el coll, batién les ales i inclinaven amb reverència el cap fins a terra. I amb moviments i refilets demostraven tots molta alegria. I el pare sant s'alegrava i es delectava amb ells, i es meravellà molt de tanta multitud d'ocells, de la seva bellesa i gran varietat, i de la seva atenció i bona companyia. Per això, lloava devotament en ells el Creador. Acabada la prèdica, sant Francesc féu damunt d'ells el senyal de la creu i els donà permís d'anar-se'n. Aleshores, tot l'esbart d'ocells se'n va anar pels aires amb meravellosos cants. Finalment, segons la creu que els havia fet sant Francesc, els ocells es dividiren en quatre direccions: un estol volà cap a llevant, un altre cap a ponent, un altre cap a migdia i l'altre cap al nord; cadascun d'ells se n'anà refilant meravellosament.

Amb això se significava que, així com sant Francesc, banderer de la creu de Crist, els havia predicat i havia fet damunt seu el senyal de la creu —la figura amb la qual es van esbargar tot cantant per les quatre parts del món—, de la mateixa manera ell i els seus germans havien de predicar per tot el món la creu de Crist, la mateixa creu rejuvenida per sant Francesc. Els framenors, com les aus del cel, no han de posseir res com a propi en aquesta terra i han d'encomanar la vida només a la providència de Déu.

A lloança de Crist. Amén.

CAPÍTOL XVII

Com un noi va veure parlar sant Francesc amb Crist i la Mare de Déu

Un noiet, molt pur i innocent, fou rebut a l'orde mentre vivia encara sant Francesc;¹ i s'estava en un convent petit, on els frares per necessitat dormien a terra. Va venir una vegada sant Francesc a aquest lloc, i al vespre, dites les Completes, se n'anà a dormir a fi de poder-se aixecar a la nit a resar quan els altres frares dormirien, tal com tenia costum de fer.

Aquell noi desitjava i es proposava espigar les passes de sant Francesc per poder conèixer la seva santedat, i especialment poder saber què feia de nit quan es llevava. I perquè la son no el vencés, el noi s'ajagué al costat de sant Francesc i lligà el seu cordó amb el del sant per sentir-lo quan es llevés; i d'això sant Francesc no se n'adonà. Però a la nit, durant el primer son, quan tots els altres germans dormien, es llevà sant Francesc i trobà el seu cordó fermat d'aquella manera; el desnuà a poc a poc a fi que el noiet no ho notés. I sant Francesc, tot sol, se n'anà al bosc que hi havia prop del convent i entrà en una cova i es posà en oració.

Al cap de poca estona, el noi es va despertar i, en trobar el seu cordó desnuat i que sant Francesc s'havia llevat, s'aixecà de puntetes per anar a buscar-lo on fos. Com que va trobar oberta la porta que donava al bosc, pensà que sant Francesc seria allà, i hi féu cap. Quan va arribar a l'indret on sant Francesc pregava, sentí una llarga conversa. Acostant-se més per veure d'on venia la veu, el va sorprendre una llum admirable que envoltava sant Francesc i, al mig, veié Jesucrist i la Verge Maria, sant Joan Baptista i sant Joan Evangelista i una munió

1. Es tracta d'un novici admès a l'orde des de molt jovenet. No consta que en vida de sant Francesc hi hagués aquest costum. Més tard, l'orde de framenors admetia els *pueri oblati* («nens seglars») que, arribada l'edat canònica, i si així ho volien, començaven el temps de noviciat i després professaven la Regla.

d'àngels que parlaven amb sant Francesc. I en veure i sentir tot això, el noi caigué a terra desmaiàt.

Acabat el misteri d'aquella aparició, quan sant Francesc tornava al convent, s'entrebançà els peus amb el noi, que jeia com si fos mort. Compadit, el va aixecar, el prengué en braços i el reclinà de nou al seu jaç, com fa el bon pastor amb les seves ovelletes. Després, en assabentar-se pel mateix noi de com havia presenciàt aquella visió, li manà de no dir-ho a ningú mentre ell fos viu. Més endavant, el noi va créixer en gràcia de Déu i en devoció a sant Francesc i fou un home notable en l'orde. Després de la mort de sant Francesc va revelar als frares l'esmentada visió.

A lloança de Crist. Amén.

CAPÍTOL XVIII

Com sant Francesc va convocar Capítol general a Assís, on assitiren més de cinc mil frares

El fidelíssim servent de Crist, sant Francesc, convocà una vegada Capítol general a Santa Maria dels Àngels, en què es van reunir més de cinc mil frares.¹ Hi va venir sant Domènec,² cap i fundador de l'orde dels frares predicadors, el qual anava de Borgonya a Roma.

Assabentat de l'assemblea del capítol que sant Francesc ha-

1. La xifra de cinc mil participants es confirma en altres fonts contemporànies (LM 4,10; E. CCLESTON, *De adventu*, 6a ed. Little, pàg. 40; ANGEL CLARENO, *Expos. Regulae*, ed. Oligier, pàg. 128 i 190). JORDAN DE GIANO en dóna solament tres mil.

2. És probable la visita de sant Domènec al Capítol general, si aquest tingué lloc l'any 1216, perquè el fundador de l'orde de frares predicadors va ser a Roma en ocasió del IV Concili de Letrà (1215). Els cronistes de l'època posen de relleu la superioritat carismàtica del Pobriçó d'Assís davant de la prudència humana i l'eficiència científica i organitzativa, en les quals dueren avantatge els fills de sant Domènec. Cadascun dels dos ordes bessons tindria una missió diferent en el comú servei a la renovació de l'Església.

via convocat a la plana de Santa Maria dels Àngels, sant Domènec l'anà a veure amb set frares del seu orde. Assistí també al susdit capítol un cardenal molt devot de sant Francesc, al qual havia profetitzat que seria papa, i així fou després.³ Aquest cardenal havia vingut expressament de Perusa, on hi havia la cort, a Assís. Cada dia venia a veure sant Francesc i els seus frares, i alguna vegada cantava la missa i altres vegades predicava als germans reunits en capítol. I aquell cardenal rebia gran consol i devoció quan visitava l'esmentat capítol, perquè veia en aquella plana al voltant de Santa Maria dels Àngels els frares asseguts a terra en colles de quaranta, de cent, de dos-cents i de tres-cents, tots ocupats a parlar de Déu, en oració, en llàgrimes i en exercicis de caritat; i es captien amb tant silenci i modèstia que no se sentia cap remor ni agitació. Meravellat sant Domènec d'una multitud tan gran i tan ben ordenada, amb gran devoció i llàgrimes deia:

—Veritablement aquest és el camp de l'exèrcit dels cavallers de Déu.

Per bé que era tan gran aquella multitud, no se sentia cap paraula vana ni de burla, sinó que arreu on s'aplegava un colla de germans o bé pregaven, o deien l'Ofici diví, o ploraven els seus pecats i els dels seus benefactors, o conversaven sobre la salvació de les ànimes.

Havien arranjat en aquella plana cabanes de vímet i d'estores, agrupades d'acord amb les províncies diverses d'on eren els germans; i per això aquell capítol rebé el nom de *Capítol de les estores*.⁴

Per llit tenien la terra nua, i el qui tenia més tenia una mica de palla; i per coixí, una pedra o un tronc de fusta. Per aquest

3. Es tracta del cardenal Hugolí.

4. Cèlebre en la història de l'orde. Com sigui que eren tants els participants —perquè no hi havia lloc per a tothom— la major part dels frares dormien sobre pobres estores, d'on prové el nom. Al principi sant Francesc reunia tots els frares dues vegades l'any a la Porciúncula. Després, les reunions o capítols foren convocats cada tres anys. El 1221 fou l'últim en què es va convocar tots els frares de la fraternitat naixent; des d'aleshores, segons la Regla, les reunions de la base es farien per regions, mentre que els Capítols generals serien integrats només pels *ministres* —superiors— provincials.

motiu feien néixer tanta devoció en qui els veia o sentia. La fama de santedat era tan gran que de la cort del papa, que aleshores era a Perusa, i de les altres terres de la vall de Spoleto, venien molts comtes, barons, cavallers i altres gentilhomes i molta gent del poble, i cardenals, bisbes i abats amb altres clergues, per veure un aplec, alhora tan sant i humil, d'homes reunits, com mai no s'havia vist en el món.

I venien principalment a veure el cap, el pare bondadós de tota aquella gent santa, el qual havia aconseguit en el món una conquesta tan bella i havia aplegat un ramat tan bonic i devot per seguir les petjades del veritable pastor, Jesucrist. Quan es trobava reunit, doncs, el Capítol general, el pare sant de tots i ministre general, sant Francesc, amb fervor d'esperit exposà la Paraula de Déu i predicà en veu alta allò que l'Esperit Sant li feia dir. I per tema del sermó va proposar aquestes idees:

—Fills meus, grans coses hem promès a Déu; però molt més grans són les que Déu ens ha promès a nosaltres. Complim les que hem promès i esperem amb fe les que ens han estat promeses. Breu és el goig del món, però la pena que el segueix és eterna. Petit és el sofriment d'aquesta vida, però infinita la glòria de l'altra.

I predicant aquestes paraules molt devotament, confortava tots els germans, els induïa a l'obediència i la reverència de la Santa Mare Església i a la caritat fraterna, a pregar Déu per tot el poble, a tenir paciència en les adversitats del món i templança en la prosperitat, a mantenir la netedat i la puressa angèliques, a estar en pau i concòrdia amb Déu i amb els homes i amb la pròpia consciència, i en l'amor i l'observança de l'altíssima pobresa. I un cop arribat a aquest punt, els digué:

—Us mano, pel mèrit de la santa obediència, a tots els qui us heu aplegat aquí, que cap de vosaltres no tingui cura ni afany de cap cosa de menjar ni de beure, ni de les coses necessàries al cos, sinó que solament s'esmerci a pregar i a lloar Déu; i tota sollicitud del vostre cos confieu-la-hi, perquè Ell té cura especial de vosaltres.

I tots varen rebre aquest manament amb cor joiós i cara

alegre; i, acabat el sermó de sant Francesc, es van posar tots en oració.

Però sant Domènec, que es trobava present en tot això, es va meravellar molt del manament de sant Francesc, i el considerava faltat de discreció, ja que no podia entendre com una tan gran multitud podia mantenir-se sense cap cura ni sollicitud de les coses necessàries per al cos. Però el pastor principal, Crist beneït, volent mostrar com s'ocupa de les seves ovelles i el singular amor que té pels seus pobres, inspirà immediatament la gent de Perusa, de Spoleto, de Foligno, de Spello i d'Assís i de tota la comarca que portessin menjar i beure a aquella santa assemblea. I heus aquí que de sobte vingueren d'aquelles contrades homes amb someres, cavalls i carros carregats de pa i vi, de faves i formatge i altres coses per menjar, segons la necessitat dels pobrissons de Crist. A més d'això, portaven tovalles, olles, plats, bols i altres estris que calien per a tanta gent. I es consideraven sortosos els qui més coses podien portar i servir amb més sollicitud. Tant fou així que fins els cavallers, els barons i els gentilhomes que venien a tafanejar, servien els germans amb gran humilitat i devoció. Per la qual cosa sant Domènec, en veure-ho i conèixer realment que la providència divina s'ocupava d'ells, reconegué humilment que havia jutjat erròniament i que havia tingut per indiscret el manament de sant Francesc. Anà davant d'ells, s'agenollà, confessà amb humilitat la seva culpa i va afegir:

—De debò que Déu té cura especial d'aquests sants pobrissons, i poc ho sabia. En endavant prometo observar la pobresa santa i evangèlica. I maleeixo de part de Déu tots els frares del meu orde que intentin tenir coses com a pròpies.

D'aquesta manera, sant Domènec quedà molt edificat per la fe del santíssim Francesc, per l'obediència i la pobresa en un tan gran i ordenat capítol, per la providència divina i per la copiosa abundància de béns.

En aquell mateix capítol fou dit a sant Francesc que molts germans portaven cilicis i cèrcols de ferro damunt les carns, i que molts emmalaltien, alguns morien i d'altres quedaven impeditos de fer oració. Sant Francesc, doncs, com a pare discre-

tíssim, manà per santa obediència que qualsevol qui tingués cilici o cèrcols de ferro se'l tragués i el portés al seu davant. I així ho feren. I es van poder comptar ben bé cinc-cents cilicis i molts més cèrcols de ferro, entre els de braços i els de cintura. De manera que en feren una gran pila i sant Francesc els féu deixar tots allà.

Després, acabat el capítol, sant Francesc els va encoratjar tots al bé i els advertí de guardar-se del pecat en aquest món pervers. Amb la benedicció de Déu i la seva, els va enviar de bell nou a les seves províncies, consolats per una gran alegria espiritual.

A lloança de Crist. Amén.

CAPÍTOL XIX

Com Déu revelà a sant Francesc que posseiria el paradís a l'hora de la partença

Estant una vegada sant Francesc greument malalt del ulls, Hugolí, cardenal protector de l'orde, pel gran amor que li professava, li va escriure que vingués a ell, a Rieti, on hi havia metges oculistes de molta fama.

Aleshores, rebuda la lletra del cardenal, sant Francesc se n'anà primer a Sant Damià, on hi havia santa Clara, devotíssima esposa de Crist, per donar-li algun consol i després anar cap al cardenal. La nit de l'endemà de trobar-se a Sant Damià, empitjorà tant que gairebé no veia res. Com que no podia, doncs, marxar, santa Clara li féu una petita cabana de canyes en la qual pogués reposar millor. Però el pare sant, entre el dolor de la malaltia i la munió de rates que li donaven murga, no podia descansar gota, ni de nit ni de dia. I suportant aquesta pena i tribulació, començà a pensar i a conèixer que allò era un flagell de Déu a causa dels seus pecats. Es posà a donar gràcies a Déu amb tot el cor i amb el llavis. Clamava en veu alta, dient:

—Senyor Déu meu, digne sóc d'això i de coses pitjors! Senyor meu Jesucrist, bon pastor, que us serviu de les penes i afliccions corporals per a comunicar-nos la vostra misericòrdia a nosaltres pecadors, concediu-me la gràcia i la virtut a mi, la vostra ovelleta: que per cap malaltia, angoixa o dolor no em separi mai de Vós.

I feta aquesta pregària, li vingué del cel una veu que li va dir:

—Francesc, respon-me. Si tota la terra fos d'or, i totes les mars, les fonts i els rius de bàlsam, i totes les muntanyes, les carenes i els turons fossin de pedres precioses, i tu trobessis un altre tresor més noble que aquestes coses —atès que l'or és més noble que la terra, el bàlsam que l'aigua, i les pedres precioses que les muntanyes i les roques— i aquest tresor et fos donat a través d'aquesta malaltia, oi que n'hauries d'estar content i joiós?

Sant Francesc va respondre:

—Senyor, jo no sóc digne d'un tresor tan preciós.

I la veu de Déu li digué:

—Alegra't, Francesc, perquè aquest és el tresor de la vida eterna, que et reservo, i des d'ara te'n faig do. Aquesta malaltia i aflicció és la paga i senyal d'aquest benaurat tresor.¹

Aleshores sant Francesc, amb gran alegria per una tan gloriosa promesa, va dir al seu company:

—Anem a veure el cardenal.

I havent consolat primer santa Clara amb santes paraules i acomiadant-se d'ella humilment, va fer camí cap a Rieti. Quan ja era a prop, sortí a rebre'l una multitud tan gran que per aquest motiu no volgué entrar a la ciutat, i se'n va anar a una església que distava unes dues milles d'allí. Quan ho van saber els ciutadans, hi concorregueren en tanta colla per veure'l, que malmetien tota la vinya d'aquella església i en robaven els raïms. D'això, el capellà se'n dolia en el seu cor i es penedia d'haver

1. Les altres fonts franciscanes assenyalen aquí, com a expressió del goig exuberant de l'esperit purificat de Francesc, la composició del *Càntic del germà Sol*, al qual hem fet àmplia referència en el primer volum d'aquesta col·lecció (cf. 1C, cap. VIII, pàg. 120-121).

rebut sant Francesc a la seva església. Quan Déu li va haver revelat el pensament del prevere, Francesc el féu cridar i li va dir:

—Pare caríssim, quantes cargues de vi us dóna aquesta vinya, l'any que us rendeix més?

Ell va respondre que dotze. I sant Francesc li féu:

—Jo us prego, pare, que tingueu paciència en la meva estada aquí per uns quants dies, perquè hi trobo molt respòs; deixeu collir a tothom raïm de la vostra vinya per l'amor de Déu i d'aquest pobrissó. Jo us prometo, de part del meu Senyor Jesucrist, que la vinya us donarà enguany vint cargues.

I sant Francesc va romandre allí pel gran fruit de les ànimes que veia que es feia a la gent que hi acudia, ja que molts se'n tornaren embriagats d'amor diví i abandonaren el món.

El capellà es refià de la promesa de sant Francesc i va deixar lliure pas als visitants que acudien a la vinya. Quina meravella! La vinya va quedar completament malmesa i despullada, de manera que a penes hi restaren alguns petits penjolls de raïm. Arribat el temps de la verema, el capellà els recollí, els ficà al cup i els trepitjà, i, segons la promesa de sant Francesc, recollí vint cargues de vi excel·lent. Aquest miracle donà a entendre palesament que, així com pels mèrits de sant Francesc la vinya despullada de raïms havia abundat de vi, així el poble cristià, estèril de virtuts per causa del pecat, gràcies als mèrits i la doctrina de sant Francesc, abundava sovint en bons fruits de penitència.²

A lloança de Crist. Amén.

2. El fet tingué lloc a l'església de Sant Fabià, avui convertida en l'ermitori de Santa Maria de la Foresta. Encara existeix el camp de la vinya i la caseta de pedra, propietat del sacerdot que allotjà sant Francesc.

Com un novici fou temptat de sortir de l'orde

Un jove noble i molt delicat vingué a l'orde de sant Francesc. Al cap de pocs dies, per la instigació del dimoni, començà a avorrir tant l'hàbit que duia, que li semblava que anava vestit amb un sac vilíssim: li feien horror les mànegues, detestava la caputxa, i la seva llargada i l'aspror li semblaven una càrrega insuportable. I com que augmentava en ell el desplaer de l'orde, va determinar finalment deixar l'hàbit i retornar al món.

Havia pres costum —com li havia ensenyat el seu mestre—, cada vegada que passava davant l'altar del convent, on es conservava el Cos de Crist, d'agenollar-se amb gran reverència, treure's la caputxa i inclinar-se amb els braços en creu. S'esdevingué que la nit que havia determinat marxar i sortir de l'orde, havia de passar davant l'altar del convent; i tot passant-hi, tot d'una fou arrabassat en esperit, i Déu li mostrà una visió meravellosa, perquè va veure una gran multitud de sants, de dos en dos, a manera de processó, tots ells abillats amb vestits preciosos de tela fina; les seves cares i les seves mans resplendien com el sol, i avançaven amb cants i amb música d'àngels. Entre aquests sants n'hi havia dos de més noblement vestits i adornats que els altres, i els envoltava tanta resplendor que produïen una gran admiració a qui els mirava; i quasi al final de la processó en va veure un envoltat de tanta glòria que semblava un novell cavaller, més honorat que els altres. Aquest jove, contemplant la visió, es meravellava i poc sabia què volia dir aquella processó, i com que no gosava demanar-ho a ningú, estava esbalaït de dolçor.

Però, passada tota la processó, prengué coratge, anà corrents cap als últims de la fila i els va preguntar amb certa temença:

—Estimats meus, us prego que em vulgueu dir qui són aquells sants tan meravellosos que van en aquesta processó tan venerable.

Li respongueren:

—Sàpigues, fill, que tots nosaltres som framenors que venim ara de la glòria del paradís.

I ell els va demanar:

—Qui són aquells dos que resplendeixen més que els altres?
I li feren:

—Són sant Francesc i sant Antoni, i aquest darrer que tu has vist tan ornat és un sant frare que morí fa poc. Com que va combatre amb vigoria contra les temptacions i perseverà fins a la fi, nosaltres el portem triomfalment a la glòria del paradís. Aquests vestits de tela fina tan formosos que portem ens han estat donats per Déu en comptes de les túniques aspres que portàvem amb paciència en l'orde. I la gloriosa resplendor que veus en nosaltres, Déu ens la dóna per la santa pobresa, l'obediència i la castedat que hem observat amb humilitat fins al final. Així doncs, fill, que no et sembli mai pesat de portar el sac de l'orde tan profitós, perquè si amb el sac de sant Francesc, per amor de Crist, menysprees el món, mortifiques la carn i lluites amb coratge contra el diable, tindràs amb nosaltres vestits semblants i una resplendor de glòria.

Després d'aquestes paraules, el jove recobrà els sentits i, confortat per la visió, foragità d'ell tota temptació, reconegué la seva culpa davant el guardià i els altres germans, i des d'aleshores va desitjar sempre l'aspror de la penitència i la dels vestits; i va acabar la vida en l'orde amb gran santedat.

A lloança de Crist. Amén.

CAPÍTOL XXI

Com sant Francesc va alliberar la ciutat de Gubbio d'un llop ferotgíssim

En el temps que sant Francesc residia a la ciutat de Gubbio, aparegué en aquell comtat un llop molt gros, terrible i ferotge, que no sols devorava animals, sinó homes i tot. Això feia que

tots els veïns de Gubbio visquessin amb l'ai al cor, perquè sovint el llop s'acostava a la ciutat. Quan en sortien s'armaven com si anessin a combatre; i tanmateix ningú no se'n podia defensar anant sol. Per por d'aquest llop ningú no gosava sortir fora de les muralles.

Per la qual cosa sant Francesc, tenint compassió dels homes d'aquella comarca, tot i que els ciutadans de Gubbio li ho desaconsellaven, va voler sortir a l'encontre del llop. Va fer el senyal de la santa creu i sortí fora de les muralles amb els seus companys, posant en Déu tota la confiança. I quan els altres no s'atrevien a anar més enllà, sant Francesc féu camí tot sol cap a l'indret on era el llop. I heus aquí que, davant molts ciutadans que havien vingut a veure aquest miracle, el llop anà a l'encontre de sant Francesc amb la boca oberta; i acostant-se-li, sant Francesc va fer damunt seu el senyal de la santa creu, el cridà i li va dir:

—Vine aquí, germà llop; et mano de part de Crist que no em facis mal ni a mi ni a ningú.

Cosa admirable! Tot just va haver fet sant Francesc la creu, el llop ferotge va tancar la boca i s'aturà; i, obeint el manament, vingué mansoi com un anyell i es va ajeure als peus de sant Francesc. Aleshores sant Francesc li parlà així:

—Germà llop, tu has fet molts danys en aquesta terra i has comès grans maldats, perquè has destruït i matat les creatures de Déu sense el seu permís. No sols has matat i devorat les bèsties, sinó que també has tingut la gosadia de matar els homes, fets a imatge de Déu. Per aquest motiu ets mereixedor de la forca com a lladre i homicida pèssim, i tothom crida i murmura contra tu. Tota aquesta terra t'és enemiga, però jo vull, germà llop, fer la pau entre tu i aquesta gent, de manera que si tu no els ofens més, ells et perdonaran tots els ultratges passats, i ni els homes ni els gossos no et perseguiran més.

Un cop dites aquestes paraules, el llop, amb moviments de cos, de cua i d'ulls, i abaixant el cap, manifestava acceptar i voler observar el que sant Francesc li deia. Aleshores el sant continuà:

—Germà llop, ja que et plau de fer i sostenir aquestes paus, jo et prometo que et faré donar de la gent d'aquesta terra allò que necessites per al teu manteniment mentre viuràs, de manera que no pateixis més fam; perquè sé prou que és per la fam que has fet tot aquest mal. Però, atès que t'obtinc aquesta gràcia, vull, germà llop, que em prometis de no fer mai més mal a cap persona ni a cap animal. M'ho promets?

I el llop, tot inclinant el cap, va fer senyal evident que ho prometia. I sant Francesc li digué:

—Germà llop, vull que em donis fe d'aquesta promesa, per tal que me'n pugui ben refiar.

I quan sant Francesc allargà la mà per rebre la seva fe, el llop aixecà la pota dreta de davant i manyagement la posà damunt la mà del sant per donar-li aquell senyal de fidelitat que ell podia fer.

Aleshores sant Francesc va dir:

—Germà llop, jo et mano en nom de Jesucrist que ara vinguis amb mi sense cap temença, i anirem a refermar aquesta pau en nom de Déu.

I el llop, obedient, se'n va anar amb ell, com un anyell mansoi, de tal manera que, en veure-ho, els veïns de Gubbio se'n meravellaven molt. I de seguida aquesta nova va córrer per tota la comarca; i això féu que tota la gent, grans i petits, homes i dones, joves i vells, vinguessin a la plaça per veure el llop amb sant Francesc. I quan es va haver reunit tot el poble, sant Francesc es posà a predicar dient-los, entre altres coses, que a causa dels pecats Déu permet aquesta mena de mals i pestilències, i que molt més perillosa és la flama de l'infern, que ha de durar eternament per als condemnats, que no pas la ràbia del llop que només pot matar el cos.

—Encara més, doncs, cal témer la gola de l'infern, si la gola d'un animal posa terror i esglai a tanta gent! Retorneu, doncs, a Déu, germans. Feu penitència digna dels vostres pecats i Déu us alliberarà ara del llop, i en l'esdevenidor del foc etern.

I un cop dites aquestes paraules, sant Francesc els va fer:

—Escolteu, estimats meus: el germà llop, que és aquí davant vostre, m'ha promès i m'ha jurat de fer la pau amb vosal-

tres i de no ofrendre-us més en cap cosa. Vosaltres li prometeu donar-li cada dia l'aliment que necessiti, i jo em faig fiador que ell observarà fermament aquest pacte de pau.

Aleshores tot el poble, amb una sola veu, va prometre de nodrir el llop cada dia. I sant Francesc, davant de tots, va dir al llop:

—I tu, germà llop, ¿promets observar els pactes de pau, de manera que no ofenguis ni els homes, ni els animals, ni cap altra creatura?

I el llop s'agenollà i inclinà el cap, i amb moviments mannyacs de cos, de cua i d'orelles demostrava, tant com podia, que volia complir amb ells aquell pacte. I va dir sant Francesc encara:

—Germà llop, vull que, ja que m'has donat fe d'aquesta promesa fora de la muralla, me la donis també davant el poble i que no m'enganyis en la promesa i la garantia que he fet jo per tu.

Aleshores el llop, aixecant la pota dreta, la va posar a la mà de sant Francesc. Després d'aquest acte i d'altres coses que no s'han esmentat hi hagué tanta admiració i alegria en tot el poble —tant per la devoció del sant com per la novetat del miracle i per la pau del llop— que tots aixecaren les veus al cel lloant i beneint Déu, que els havia enviat sant Francesc, el qual, pels seus mèrits, els havia alliberats de la gola de la bèstia cruel.

Després, el llop va viure dos anys a Gubbio, i entrava familiarment a les cases, de porta en porta, sense fer mal a ningú i sense que ningú n'hi fes. Va ser nodrit amb benvolença per la gent. Anava d'aquesta manera per la comarca i per les cases, i mai cap gos no el seguia lladrant. Finalment, al cap de dos anys, el germà llop morí de vellesa, cosa que va doldre molt als veïns de Gubbio, perquè en veure'l rondar mannyac pels carrers recordaven millor la virtut i la santedat de sant Francesc.¹

A lloança de Crist. Amén.

1. Molt s'ha escrit sobre la historicitat del relat del llop de Gubbio. Potser

CAPÍTOL XXII

Com un jove va donar unes tórtres a sant Francesc

Un jove havia agafat un dia moltes tórtres i les va dur a vendre. Trobà sant Francesc, que tenia una pietat singular pels animals manyacs. Mirant aquelles tórtres amb ulls compassius digué al jove:

—Bon noi, et prego que em donis aquestes tórtres mansoies, perquè en les Sagrades Escripures són comparades a les ànimes castes, humils i fidels, i així no cauran a mans de gent cruel que les matarà.

Tot seguit, el noi, inspirat per Déu, les donà a sant Francesc i ell, rebent-les a la falda, començà a parlar-los dolçament:

—Oh, germanes meves, tórtres senzilles, innocents i castes, per què us deixeu agafar? Jo ara us vull salvar de la mort i us faré nius perquè us multipliqueu i doneu fruit, segons el manament del nostre Creador.

Llavors anà sant Francesc i a totes els va fer un niu. I elles s'hi van avesar, i començaren a pondre ous i a covar davant els frares; i així, familiarment, s'estaven i vivien amb sant Francesc i els altres germans com si haguessin estat gallines criades sempre entre ells. I no se n'anaren mai fins que un dia sant Francesc, amb la seva benedicció, els donà llicència per

no calia, perquè podria ser una transcripció poetitzada de l'alliberació dels llops que altres fonts franciscanes assenyalen en la comarca de Greccio, o simplement un monument a Gubbio. Història o llegenda, la floreta del germà llop, recreada per diversos escriptors i poetes, quedarà com un text de pedagogia social i religiosa. També en el món d'avui s'escauen llops de l'odi i de la violència, que roben i maten, perquè la societat capitalista i opressora els ha negat les condicions humanes més elementals per a viure. De bell nou necessitem sant Francesc d'Assís, perquè inspiri i ajudi a signar tractats de pau, que comprometin els uns i els altres.

a marxar i volar.¹ I al jove que les hi havia donades, sant Francesc li va dir:

—Fill meu, tu encara seràs frare d'aquest orde i serviràs gentilment Jesucrist.

I així fou, perquè aquell noi es féu framenor, i va viure dins l'orde amb gran santedat.

A lloança de Crist. Amén.

CAPÍTOL XXIII

Com sant Francesc va alliberar un germà temptat pel dimoni

Estant un vegada sant Francesc en oració a la Porciúncula, va veure per divina revelació tot el convent voltat i assetjat pels dimonis, com si fos un gran exèrcit. Però cap d'ells no podia entrar-hi, perquè els germans eren de tanta virtut que els dimonis no tenien ningú amb qui ficar-se. Però els dimonis perseveraven en el seu propòsit. Un dia succeí que un d'aquells germans s'enfadà contra un altre, i pensava en el seu cor com el podria acusar-lo i venjar-se'n. Mentre continuava en aquell pensament, el dimoni, en veure la porta oberta, va entrar al convent i es va posar damunt el coll d'aquell framenor.

El pastor atent i misericordiós que vetllava sempre el seu ramat, veient que el llop havia entrat a casa per devorar una ovelleta seva, féu cridar tot seguit aquell germà i li va manar

1. Sant Francesc estimava i acaronava tots els animals, però particularment els mansois, i entre ells, les tórtres. Tots els éssers, formant una gran casa pairal, una família sota la paternitat de Déu, són *germans* i *germanes*. Cal veure en aquesta actitud, la sensibilitat del poeta, però més encara la maduresa d'una fe que s'obre ingènuaament a les realitats còsmiques i més concretament al món de la flora i fauna, sense manipular ni destruir cap creatura, sinó respectant-les totes. Amb agudesesa ho comenta Chesterton: «Les germanes no es dominen ni es violen, es tenen i prou.»

que tot seguit descobrí el verí del rancor contra el proïsme, pel qual ell es trobava en poder de l'enemic. Esporuguit de veure's descobert pel pare sant reconegué la seva culpa i en demanà humilment la penitència i el perdó. Un cop acomplert això, absolt del pecat i rebuda la penitència, el dimoni s'allunyà immediatament de davant sant Francesc. El framenor, alliberat de les mans de la fera cruel per la bondat del bon pastor, donà gràcies a Déu i va retornar al ramat, corregit i allixonat. Des d'aleshores visqué en gran santedat.

A lloança de Crist. Amén.

CAPÍTOL XXIV

Com sant Francesc convertí a la fe el sultà de Babilònia

Mogut pel zel de Crist i el desig del martiri, sant Francesc passà una vegada a ultramar amb dotze dels seus companys virtuosos per anar de dret al sultà de Babilònia.¹

Un cop arribats a una contrada de sarraïns, on vigilaven els passos fronterers uns homes tan cruels que tot cristià que s'atrevia travessar-los hi deixava la vida, va plaure a Déu que aquells no fossin morts, sinó que, presos, lligats i maltractats, fossin conduïts davant el sultà. I a la seva presència, sant Francesc, sota el guiatge de l'Esperit Sant, predicà tan divinament la fe de Crist, que de bon grat per aquesta fe s'hauria tirat al foc.

Això va fer que el sultà comencés a tenir-li gran devoció, tant per la constància de la seva fe com pel menyspreu del món que veia en ell —perquè, essent pobre, no volia cap recompensa d'ell— i també pel desig del martiri que descobria en sant Francesc.

1. Sobre les circumstàncies del viatge de sant Francesc a l'Orient Mitjà, així com de la conversió llegendària del sultà d'Egipte i de la permanència des d'aleshores dels franciscans a Terra Santa com a custodis oficials dels Sants Llocs, vegeu el volum III d'aquesta col·lecció: *Llegendes de sant Francesc d'Assís*, pàg. 155-56.

De llavors ençà el sultà l'escoltava de bon grat, i li pregà que tornés a veure'l sovint. Els va concedir generosament, a ell i als seus companys, que poguessin predicar arreu on volguessin, i els va donar un senyal pel qual ningú no els pogués ofendre.

Aconseguida, doncs, aquesta autorització tan àmplia, sant Francesc envià aquells germans elegits, de dos en dos, a diversos països de sarraïns a predicar la fe de Crist, i ell mateix amb un company va anar cap a la contrada que havia escollit. Entrà en un hostel per descansar, i hi trobà una dona bellíssima de cos però bruta d'ànima, la qual el requerí, la maleïda, a pecar.

Sant Francesc li digué:

—D'acord, accepto, anem al llit.

I ella el conduí a la seva cambra. Però sant Francesc li féu:

—Vine amb mi, que jo et conduiré a un llit molt més agradable.

I la menà a una gran foguera encesa de l'hostal. Enfervorit espiritualment sant Francesc es despullà del tot i es va ajeure a terra tocant el foc. La convidà a despullar-se i a ajeure's amb ell en aquell llit tou i bufó. I estant d'aquesta manera sant Francesc durant molta estona amb la cara alegre i sense cremar-se ni socarrimar-se gens, aquella dona s'espantà pel miracle. Compungida en el cor, no solament es penedí del seu pecat i de la seva mala intenció, sinó que mudà totalment de vida i es convertí a la fe de Crist, i va assolir tanta santetat que, per ella, es van salvar moltíssimes ànimes en aquell país.²

Al final, en veure sant Francesc que no podia donar més fruit en aquells indrets, per inspiració divina es disposà a retornar entre els fidels amb tots els seus companys. I, reunits tots, es va presentar al sultà per acomiadar-se. Aleshores el sultà li digué:

2. És incompreensible i no entenem per què en les versions de *Les florettes* de Josep Carner i Jaume Collell s'ha suprimit aquesta narració sobre el capteniment de sant Francesc amb aquesta dona de mala vida. Ho consideraven poc edificant pels lectors?

—Germà Francesc, de bon grat em convertiria a la fe de Crist, però tinc por de fer-ho ara, perquè, si els meus homes se n'assabentessin, em matarien a mi i a tu amb tots els teus companys. Com que tu encara pots fer molt de bé i a mi em cal solucionar assumptes molt importants, no vull ser causa de la meva mort i la teva. Però ensenya'm què haig de fer per salvar-me, que estic disposat a fer el que em diguis.

Aleshores sant Francesc li va dir:

—Senyor, ara em cal deixar-vos, però quan hauré retornat al meu país i, per la gràcia de Déu, hauré pujat al cel un cop mort, si a Déu plau, us enviaré dos framenors meus, dels quals rebreu el sant baptisme de Crist i sereu salvats, tal com m'ho ha revelat el meu Senyor Jesucrist. I vós, mentrestant, desfeu-vos de tot destorb, per tal que quan arribi la gràcia de Déu us trobi a punt per a la fe i la devoció.

El sultà va prometre que ho faria, i ho va fer. Després d'això, sant Francesc se'n tornà amb aquell grup venerable de companys tan virtuosos, i alguns anys més tard, per la mort corporal, sant Francesc lliurà la seva ànima a Déu.

I el sultà, emmalaltit, esperava que s'acomplís la promesa del sant, i va fer posar guardes en certs llocs. Manà que si compareixien dos frares amb l'hàbit de sant Francesc, fossin conduïts immediatament a ell. En aquell temps, el sant es va aparèixer a dos framenors i els ordenà que, sense tardança, anessin al sultà i procuressin la seva salvació, tal com li ho havia promès. Tot seguit es posaren en camí i, un cop travessada la mar, foren conduïts pels guardes al sultà. En veure'ls, va tenir una gran alegria i digué:

—Veritablement ara sé que Déu m'ha enviat els seus servents per a la meva salvació, segons la promesa que per revelació divina em féu sant Francesc.

Havent rebut, doncs, els ensenyaments de la fe cristiana, regenerat d'aquesta manera en Crist pel baptisme de mans d'aquells germans, el sultà morí d'aquella malaltia i salvà la seva ànima pels mèrits i les pregàries de sant Francesc.

A lloança de Crist. Amén.

**Com sant Francesc va guarir miraculosament el cos i l'ànima
d'un leprós**

El veritable deixeble de Crist, sant Francesc, vivint en aquesta miserable vida, amb tot el seu esforç procurava seguir Crist, el mestre perfecte. Per això sovint, per divina inspiració, s'esdevenia que, a aquell a qui guaria el cos, Déu li guaria l'ànima al mateix temps, tal com es llegeix de Crist.

I com que no sols amb amor servia els leprosos,¹ sinó que també havia manat que els germans del seu orde, estant i rodant pel món, servissin els leprosos per amor de Crist —que per nosaltres volgué passar per leprós—, s'esdevingué una vegada que en un convent on era llavors sant Francesc, els frares servien leprosos i malalts en un hospital.² Hi havia un leprós tan impacient, tan insuportable i entossudit, que tothom creia —i era veritat— que estava posseït pel dimoni. Perquè insultava amb les seves paraules i apallissava els qui el servien i, cosa pitjor, blasfemava descaradament contra Crist beneït i la seva Mare santíssima, la Verge Maria; de tal manera que no trobava qui pogués o volgués servir-lo. Per bé que els germans s'esforçaven a suportar les injúries per augmentar el mèrit de la paciència, amb tot, en consciència no podien aguantar les ofenses que proferia contra Crist i la seva Mare. Per això deter-

1. El mal de la lepra, que era terrible, envaïa la Itàlia medieval. Com que la medicina no sabia ni podia guarir aquestes malalties contagioses, es dictaven lleis severíssimes d'aïllament i marginació d'aquests desgraciats. Sant Francesc reconeix que el do de la conversió li vingué de l'experiència al servei dels leprosos. Així ho manifesta en el seu Testament: «Quan estava en pecats m'era molt amarg veure leprosos, però el Senyor em conduí entre ells i amb ells vaig fer misericòrdia. I allò que em semblava amarg se'm va convertir en dolçor de l'ànima i del cos.»

2. Prop d'Assís hi havia més d'una leproseria, però mancades dels més elementals serveis socials i sanitaris. Sant Francesc exigia l'atenció als leprosos com a *noviciat* dels qui volien ingressar a l'orde. En els inicis de la fraternitat, els germans s'allotjaven sovint en les leproseries i anava a càrrec seu l'assistència d'aquests malalts. Fins i tot hi havia una mena de compromís de compartir amb ells el fruit del treball i de l'almoina.

minaren abandonar el leprós. Però no volgueren fer-ho sense notificar-ho abans a sant Francesc, que vivia aleshores en un lloc a prop. I quan li ho hagueren fet saber, sant Francesc anà a trobar el pervers leprós, i acostant-se-li, va saludar-lo d'aquesta manera:

—Que Déu et doni la pau, germà meu estimadíssim.

Rondinant respongué el leprós:

—Quina pau puc tenir de part de Déu, que m'ha llevat la pau i tot bé i m'ha fet un podrit i un pudent?

Sant Francesc li féu:

—Fill meu, tingues paciència, perquè les malalties del cos Déu ens les envia en aquest món per a la salvació de l'ànima, perquè són de gran mèrit quan hom les suporta amb paciència.

El malalt va respondre:

—¿I com puc jo suportar amb paciència la pena contínua que m'afligeix nit i dia? No estic només afligit pel meu mal. Pitjor em tracten els germans que tu em donares perquè em servissin, ja que no ho fan com deuriem.

Aleshores sant Francesc, com que va conèixer per revelació que aquell leprós estava posseït per l'esperit maligne, se'n va anar a fer oració i pregà devotament a Déu per ell. Feta la pregaria, retornà al seu costat i li va dir:

—Fill meu, jo mateix vull servir-te, ja que no estàs content dels altres.

—Molt bé, però què podràs fer tu més que els altres?

Respongué sant Francesc:

—Faré tot el que tu vulguis.

—Doncs vull que em rentis de cap a peus, perquè faig una fetor tan forta que ni jo mateix puc aguantar-la.

Aleshores, sant Francesc va fer escalfar aigua amb moltes herbes aromàtiques. Després, despullà aquell home i començà a rentar-lo amb les pròpies mans, i un altre germà li tirava aigua al damunt. I per diví miracle, al lloc on sant Francesc tocava amb les seves mans, la lepra desapareixia i la carn quedava perfectament sana. I tan bon punt el cos començava a guarir-se, així mateix anava netejant-se l'ànima. Per això, el leprós, a mesura que anava refent-se, començava a tenir una gran

compunció i un gran penediment dels seus pecats i a plorar molt amargament. De manera que, mentre per fora el cos es netejava de la lepra pel bany d'aigua, per dins, l'ànima es purificava del pecat amb la contrició i les llàgrimes.

I estant completament guarit del cos i de l'ànima, humilment es reconegué culpable i deia tot plorant en veu alta:

—Dissortat de mi, que sóc digne de l'infern per les ofenses i injúries que he fet i he dit als frares i per la impaciència que he tingut i les meves blasfèmies contra Déu!

I durant quinze dies plorà amargament els seus pecats, demanant misericòrdia a Déu, i féu una confessió general al capellà. Sant Francesc, en veure el miracle tan palès que Déu havia obrat per les seves mans, donà gràcies a Déu i va marxar d'aquell indret a un altre lloc llunyà. Per humilitat volia defugir tota glòria mundana i en totes les seves obres només cercava l'honor i la glòria de Déu, i no pas la pròpia.

Després, per voler del Senyor, el leprós esmentat, sa de cos i d'ànima, al cap de quinze dies de la seva penitència, caigué malalt d'una altra malaltia. Enfortit amb els sagraments de l'Església, moria santament. I la seva ànima, quan entrava al paradís, s'aparegué pels aires a sant Francesc, que estava fent oració en un bosc, i li digué:

—Em reconeixes?

Sant Francesc li va fer:

—Qui ets?

—Jo sóc el leprós que Crist beneït va guarir pels teus mèrits. Avui me'n vaig cap a la vida eterna. Per això en dono gràcies a Déu i a tu. Que siguin beneïts la teva ànima i el teu cos, i beneïdes les teves santes paraules i obres, perquè per tu se salvaran moltes ànimes en el món. I sàpigues que no hi ha dia a la terra en què els sants àngels i els altres sants no regraciïn a Déu els fruits de santedat que tu i el teu orde feu en diversos llocs del món. Conforta't, doncs, lloa i agraeix Déu, i queda't amb la seva benedicció.

Dites aquestes paraules, se n'anà al cel, i sant Francesc en va quedar molt consolat.

A lloança de Crist. Amén.

CAPÍTOL XXVI

Com sant Francesc va convertir tres lladres malvats, que després es feren framenors

Una vegada sant Francesc anà a San Sepolcro, travessant una terra deserta, i quan passava per un poblet que s'anomena Monte Casale comparegué un jove noble i delicat que li va dir:

—Pare, de bona gana m'agradaria ser un dels vostres frares. Sant Francesc li va respondre:

—Fill meu, tu ets jove, delicat i noble; potser no podries aguantar la nostra pobresa i austeritat.

Ell li féu:

—Pare, no sou vosaltres homes com jo? Doncs, així com vosaltres les suporteu, també podré suportar-les jo amb la gràcia de Déu.

Molt va plaure a sant Francesc aquesta resposta. Així doncs, el va beneir, el va rebre tot seguit a l'orde, i li posà per nom Àngel. I aquell jove es comportà amb tanta gentilesa i afabilitat, que poc temps després sant Francesc el féu guardià del convent de Monte Casale.

En aquell temps rondaven per la contrada tres lladres molt famosos, que feien molt mal al país. Una dia vingueren al convent dels frares i pregaren al guardià, l'esmentat fra Àngel, que els donés alguna cosa per menjar. El guardià els va respondre amb aspror d'aquesta manera:

—Vosaltres, lladres cruels i assassins, no teniu vergonya de robar el fruit del treball dels altres, i fins i tot, presumptuosos i descarats com sou, voleu devorar les almoines enviades als servents de Déu, vosaltres que no sou mereixedors que la terra us aguantí, perquè no teniu cap respecte, ni als homes, ni al Déu que us ha creat. Aneu, doncs, a les vostres, i no comparegueu més per aquí.

Trasbalsats i enutjats per aquestes paraules, els lladres se n'anaren.

I heus aquí que sant Francesc tornava de fora amb el sarró del pa i un flascó de vi que havien captat amb el seu company, quan el guardià li va referir com havia acomiadat aquells lladres. Sant Francesc el va renyar severament, dient-li:

—Has obrat amb crueltat. Els pecadors es reconduïxen més aviat a Déu amb la dolcesa que no pas amb aspres repreensions. Per això el nostre mestre, Jesucrist, l'Evangelí del qual hem promès observar, diu que el metge és per als malalts i no per als qui estan bons, i que no vingué a cridar els justos sinó els pecadors perquè es convertissin, que per això sovint menjava amb ells. Per tant, ja que tu has obrat contra la caritat i contra el sant Evangelí de Crist, et mando que per santa obediència immediatament prenguis aquest sarró de pa i aquest flascó de vi que hem captat i corris darrere d'ells, que els busquis per muntanyes i valls fins que els trobis, i que de part meva els ofereixis tot aquest pa i aquest vi. En acabat, agenolla't davant d'ells i demana'ls perdó humilment de la teva culpa i crueltat. Després, prega'ls de part meva que no facin més mal, sinó que temin Déu i no l'ofenguin més. Si ho fan, jo prometo que els proveiré per llurs necessitats i els donaré tots els dies menjar i beure. Quan els hagi dit això, retorna aquí humilment.

Mentre el guardià anava a complir l'ordre de sant Francesc, aquest es posà en oració i pregà Déu que toqués el cor d'aquells lladres i els convertís a penitència.

El guardià, obedient, els va trobar i els oferí el pa i el vi, i va fer tot allò que sant Francesc li havia manat. I va plaure a Déu que mentre els tres lladres menjaven l'almoïna de sant Francesc, comencessin a dir-se entre ells:

—Pobres de nosaltres, estem perduts! Que en són de dures les penes de l'infern que ens esperen! Perquè nosaltres no sols anem robant el proïsme, li fem mal i el ferim, sinó que també el matem. I malgrat els mals i crims que fem, no ens remordeix la consciència ni el temor de Déu. En canvi, aquest sant germà ha vigut a trobar-nos i per quatre paraules que amb raó ens ha dit a causa de la nostra dolenteria, ens n'ha demanat perdó humilment. A més d'això, ens ha portat

pa i vi i la promesa tan generosa d'aquell bon pare. És ben cert que aquests frares són sants i veritables servents de Déu, i que mereixen el paradís. Nosaltres, però, som fills de l'eterna condemna i mereixem les penes de l'infern. Cada dia agreugem la nostra perdició. Amb tants pecats com hem comès fins ara, no sabem pas si podrem assolir la misericòrida de Déu.

Així parlava un d'ells, mentre els altres afegien:

—Certament tens raó, però què ens cal fer?

—Anem —digué un d'ells— a trobar sant Francesc. Si ens dóna esperança que puguem trobar el perdó de Déu pels nostres pecats, farem el que ell ens mani i podrem alliberar les nostres ànimes de les penes de l'infern.

Va plaure el consell, i tots tres, de comú acord, anaren a trobar sant Francesc i li digueren:

—Pare, nosaltres, a causa de les dolenteries que hem comès, no creiem que puguem merèixer la misericòrdia de Déu; però si veus alguna esperança que Ell ens aculli amb pietat, aquí ens tens; estem disposats a complir el que ens diguis i a fer penitència amb tu.

Aleshores sant Francesc els va rebre amb caritat i benigne-ment, els va confortar amb molts exemples, els assegurà la misericòrdia de Déu i els prometé que amb tota certesa la hi demanaria; i els va repetir que la misericòrdia divina és infinita, i que si nosaltres tinguéssim infinits pecats encara seria més gran que tots ells, segons diu l'Evangelí. I que l'Apòstol sant Pau diu: «Crist beneït vingué a aquest món a salvar els pecadors.»

Moguts amb aquestes paraules i ensenyaments semblants, els tres lladres van renunciar al dimoni i a les seves obres. Sant Francesc els va rebre a l'orde i començaren a fer molta penitència. Dos d'ells visqueren poc temps després de la seva conversió i se n'anaren al paradís. Però el tercer, que els va sobreviure, pensant en els seus pecats, féu tanta penitència que, durant quinze anys seguits, llevat de les quaresmes de costum que feia amb els altres germans, tota la resta de l'any dejunava tres dies cada setmana amb pa i aigua, anava sempre descalç, cobert

amb una sola túnica, i no dormia mai després del rés de matines.¹

A lloança de Crist. Amén.

CAPÍTOL XXVII

Com sant Francesc a Bolonya va convertir dos estudiants que després es feren framenors

Arribant un dia sant Francesc a la ciutat de Bolonya,¹ tota la gent de la ciutat corria a veure'l. Era tan gran la multitud, que amb prou feines podia arribar a la plaça. I com que estava tota plena d'homes i de dones i d'estudiants, sant Francesc pujà a un lloc alt i va començar a predicar allò que l'Esperit Sant li dictava.

Predicava coses tan meravelloses que més s'hauria dit que predicava un àngel que no pas un home, i les seves paraules celestials eren com sagetes afuades que traspassaven el cor dels oients; i per aquella prèdica molts homes i dones es van convertir a penitència.

Hi havia entre ells dos nobles estudiants de la Marca d'Ancona. Un d'ells es deia Pelegrí i l'altre Riceri, i tots dos, després de la dita predicació, havent-los tocat el cor una inspiració divina, anaren a sant Francesc per dir-li que volien deixar totalment el món i fer-se framenors.

Aleshores sant Francesc, que coneixia per revelació divina que Déu els enviava i que a l'orde portarien una santa vida, i considerant el seu gran fervor, els va rebre amb joia i els digué:

1. Tot i que en l'edició de Bughetti s'afegeix un llarg relat, l'hem suprimit perquè, segons els millors crítics, és un text addicional posterior i fantasiós que desentona de la resta del capítol. El mateix Bughetti reconeix que el text manca en *Actus beati Francisci et sociorum eius*, en l'edició crítica de Paul Sabatier (Collection d'Études et de Documents, París, 1909).

1. En aquell temps Bolonya era l'empori de la ciència del dret.

—Tu, Pelegrí, segueix dins l'orde el camí de la humilitat. Tu, Riceri, serveix els germans.

I fou així, perquè fra Pelegrí mai no va voler ser clergue, sinó llec, tot i que era molt lletrat i un gran decretalista.² Per la virtut de la humilitat arribà a una gran perfecció; talment que fra Bernat, el primogènit de sant Francesc, va dir d'ell que era un dels germans més perfectes d'aquest món. Finalment, fra Pelegrí, ple de virtut, passà d'aquesta vida santa a la vida benaurada i féu molts miracles abans i després de la seva mort.³

Fra Riceri servia amb devoció i fidelitat els frares. Vivia amb gran santedat i humilitat. Gaudia de molta familiaritat amb sant Francesc, el qual li revelava molts secrets. I havent estat fet ministre de la província de la Marca d'Ancona, la va regir molts anys, amb grandíssima pau i discreció.

Al cap d'un temps, Déu va permetre una greu temptació en el seu interior. N'estava tan turmentat i angoixat que s'afligia rigorosament dia i nit amb dejunis, deixuplines, llàgrimes i pregaries. Tanmateix, però, no sabia bandejar la temptació, per la qual cosa sovint entrava en una gran desesperació, perquè, per aquest motiu, es considerava abandonat de Déu. En aquesta desesperança, com a últim recurs, determinà acudir a sant Francesc, rumiant així:

—Si sant Francesc em fa bona cara i em mostra familiaritat, com és habitual en ell, creuré que Déu encara té compassió de mi; i si no, serà un senyal que Déu m'ha abandonat.

Emprengué, doncs, el camí i anà a trobar sant Francesc, que llavors es trobava greument malalt al palau del bisbe d'Assís. Déu li va revelar tota la trajectòria de la temptació i la determinació de fra Riceri, i la seva arribada. Tot seguit, sant Francesc cridà fra Lleó i fra Masseo i els va dir:

—Aneu de pressa a rebre el meu fill caríssim, fra Riceri, i abraceu-lo de part meva. Saludeu-lo i digueu-li que, entre tots

2. *Decretalista* correspon a *doctor en dret de Gracià* —el dret d'aquell temps—, *jurispèrit*.

3. Es tracta del beat Pelegrí de Falerone, mort pels volts de 1233. El seu culte ha estat oficialment reconegut per l'Església.

els germans que hi ha en aquest món, jo l'estimo especialment.

Anaren i trobaren pel camí fra Riceri. L'abraçaren bo i dient-li el que sant Francesc els havia encomanat. D'això en tingué un consol i una dolcesa tan grans en l'ànima que se sentia fora de si. Donà gràcies a Déu de tot cor, anà i va arribar al lloc on jeia malalt sant Francesc. I encara que la malaltia era greu, sant Francesc, en sentir que fra Riceri venia, s'aixecà i sortí a rebre'l, el va abraçar dolçament i li digué:

—Estimadíssim fill meu, fra Riceri, entre tots els germans que hi ha al món jo t'estimo, t'estimo a tu singularment.

Dit això, li féu el senyal de la santa creu al front, l'hi besà i afegí després:

—Fill caríssim, Déu ha permès aquesta temptació perquè fos per a tu de gran mèrit. Si no vols, però, i renunciés a aquest guany, que no el tinguis.

Cosa meravellosa! Tot just sant Francesc va haver dit aquestes paraules, desaparegué de fra Riceri la temptació, com si no l'hagués tinguda mai en sa vida. I quedà molt consolat.⁴

A lloança de Crist. Amén.

CAPÍTOL XXVIII

D'un rapte que va tenir fra Bernat de Quintavalle

La gràcia que Déu atorgava als pobres segons l'Evangeli que abandonaven el món per amor de Crist, es demostra bé en fra Bernat de Quintavalle, el qual, després d'haver pres l'hàbit de sant Francesc, era arrabassat molt sovint en Déu per la contemplació de les coses celestials.

En una d'aquestes ocasions, entre altres, esdevingué que estant fra Bernat a l'església oint missa amb la ment suspesa en Déu, quedà tan absort i arrabassat en la contemplació que,

4. Fra Riceri, igualment com fra Pelegrí, fou beatificat per l'Església.

durant l'elevació del Cos de Crist, no s'adonà de res, ni s'agenollà ni es tragué la caputxa com feien els altres, sinó que, sense parpellejar, mirant de fit a fit, restà insensible des de bon matí fins a l'hora de nona. Després de nona, retornant en ell mateix, anava pel convent cridant amb veu d'admiració:

—Oh germans, oh germans, oh germans! No hi ha pas ningú en aquesta contrada que, si li prometien un bellíssim palau ple d'or, no volgués amatent portar un sac ple de fems per guanyar aquell tresor tan valuós.

Vers aquest tresor celestial, promès als enamorats de Déu, l'esmentat fra Bernat fou tan atret per l'esperit que, durant quinze dies seguits, anà sempre amb el pensament i amb la cara elevats cap al cel. I durant aquest temps, mai no va quedar tip a taula, per bé que menjava una mica de tot el que li posaven el davant. Perquè deia que d'allò que l'home no tasta, no en fa pas perfecta abstinència, sinó que la veritable abstinència és privar-se de les coses que la boca troba més saboroses.

I així arribà a tanta claredat i llum d'intel·ligència, que àdhuc els homes més doctes recorrien a ell perquè els resolgués les qüestions més difícils i els passatges més obscurs de la Sagrada Escriptura, i ell els aclaria qualsevol dificultat. I com que el seu esperit estava completament alliberat i abstret de les coses terrenes, volava molt amunt per la contemplació, com fan les orenetes. A vegades passava durant vint dies, a voltes trenta, isolat al cim de les més altes muntanyes, contemplant les coses celestials. Per aquest motiu, fra Gil deia d'ell que no era donat als altres homes aquest do concedit a fra Bernat de Quintavalle: és a dir, nodrir-se tot volant, com fan les orenetes.

Per l'excel·lència d'aquesta gràcia que havia rebut de Déu, a sant Francesc li agradava parlar sovint amb fra Bernat, tant de dia com de nit. Més d'una vegada els trobaren tots dos plegats una nit sencera absorts en Déu al bosc, on s'havien recollit per parlar de Déu, el qual sigui beneït pels segles dels segles. Amén.

CAPÍTOL XXIX

Com el dimoni es va aparèixer a fra Rufí en forma de Crist crucificat

Fra Rufí,¹ un dels homes més nobles d'Assís, company de sant Francesc i persona de gran virtut, durant un temps fou combatut i fortíssimament temptat en el seu interior sobre la predestinació. Això feia que estigués melangiós i trist, perquè el dimoni li posava al cor que era condemnat i no predestinat a la vida eterna, i que era malaguanyat tot el que feia dins l'orde. Per més que aquesta temptació s'allargava dies i dies, ell, per vergonya, no la descobria a sant Francesc; tanmateix no deixava de fer les pregàries i les abstinències de costum. Així, doncs, l'enemic començà a afegir-li tristesa rere tristesa, a més de les lluites internes, i el combatia fins i tot amb falses aparicions.

Una de les vegades se li va aparèixer en forma de Sant Crist i li digué:

—Ai, fra Rufí, ¿per què t'afligeixes amb penitències i oracions, si no ets dels predestinats a la vida eterna? Creu-me, sóc jo qui t'ha elegit i predestinat, i no creguis pas el fill de Pere Bernardone si et diu el contrari. Més encara: ni li preguntes res sobre aquest assumpte —ni ell ni els altres no en saben res—, sinó només a mi, que sóc el fill de Déu. Per això, creu-me el que et dic: tu ets del nombre dels condemnats. I el fill de Pere Bernardone, així com el teu pare i el seu pare, també estan condemnats. Qualsevol que els segueixi va enganyat.

Sentides aquestes paraules, el dimoni va desaparèixer, i fra Rufí començà a trobar-se tan entenebrit pel príncep de les tenebres que ja perdia tota la fe i l'amor que havia posat en sant Francesc, i no es feia comptes de dir-li'n res. Però allò que fra

1. Procedia d'una família noble d'Assís i era cosí germà de santa Clara. Probablement ingressà a la fraternitat l'any 1210. Timid, gairebé acomplexat fins i tot espiritualment, estava enamorat del silenci i del recés i no pas d'anar pel món encara que fos per predicar. Morí a Assís l'any 1228 i fou sepultat a la basílica de Sant Francesc, com fra Bernat, fra Àngel i fra Masseo.

Rufí no deia en absolut al pare sant, l'Esperit Sant ho revelà a sant Francesc. Per això, veient en esperit el perill en què es trobava aquell germà, va manar a fra Masseo que l'anés a buscar. Però fra Rufí rondinava i digué a fra Masseo:

—Què hi tinc a veure jo amb fra Francesc?

Llavors fra Masseo, ple de saviesa divina i coneixent l'engany del maligne, li digué:

—Ah, fra Rufí!, ¿no saps que fra Francesc és com un àngel de Déu, que ha il·luminat tantes ànimes en el món, i pel qual hem rebut nosaltres la gràcia de Déu? Per això vull que de totes passades vinguis amb mi a veure'l perquè veig clarament que el dimoni t'ha enganyat.

Dit això, fra Rufí s'aixecà i anà a sant Francesc, el qual en veure'l venir de lluny, començà a cridar:

—Oh, pobret fra Rufí, en qui has cregut?

Un cop al seu costat, sant Francesc li va descobrir i li va explicar fil per randa tota la temptació interior i exterior que havia tingut del dimoni, li va mostrar amb claredat que aquell que se li havia aparegut era el diable i no pas Crist, i que de cap manera no havia de consentir a les seves instigacions. I sant Francesc encara afegí:

—Quan el dimoni et digui: «Estàs condemnat», li respos: «Obre la boca, que te l'ompliré de femta!»² I que això et sigui el senyal que és el dimoni, i no Crist; perquè, tot just que li hauràs fet aquesta resposta, fugirà immediatament. I encara haves d'haver conegut que era el dimoni perquè t'enduria el cor per a tot bé, cosa que és pròpiament el seu ofici. Però Crist beneït mai no endureix el cor de l'home fidel, sinó que l'abla-neix, com diu per boca del profeta: «Jo us trauré el cor de pe-dra i us en donaré un de carn.»

2. La resposta que sant Francesc aconsella a fra Rufí perquè s'alliberi del dimoni és desconcertant i molt gruixuda a les oïdes: «*Apri la bocca e mo'vi ti cato...*», diu el text italià, que coincideix amb el llatí. El Pobriçó podia pensar que era el millor recurs per a alleujar, amb una sortida d'humor, l'ànima angoixada de fra Rufí, o el millor exorcisme per fer fugir el pare de la mentida. Els historiadors situen l'episodi de la temptació a l'ermitori de la muntanya de Subasio, anomenat Carceri. Encara avui al mig del bosc roman l'anomenada Gruta del germà Rufí.

Aleshores, quan fra Rufí va veure que sant Francesc li contava amb detall tots els moments de la temptació, penedit de les seves paraules, començà a plorar amargament i de genolls davant el pare sant va reconèixer la falta d'haver-li ocultat la temptació. I així quedà molt consolat i reconfortat dels seus consells i tot canviat. Després, finalment, sant Francesc li digué:

—Vés-te'n, fill meu, i confessa't, i no deixis mai la pràctica de l'oració acostumada. Tingues per cert que aquesta temptació et serà de gran profit i consol, com veuràs en poc temps.

Fra Rufí retornà a la seva cel·la al bosc i, trobant-se en oració amb moltes llàgrimes, va veure venir l'enemic en figura de Crist, semblant a la primera aparició, que li deia:

—Ai, fra Rufí, ¿no et vaig dir jo que no creguessis el fill de Pere Bernardone i que no et fatiguessis més en llàgrimes i oracions, ja que estàs condemnat? ¿De què et serveix afligir-te en vida si, quan moriràs, seràs reprovat?

I fra Rufí contestà a l'instant:

—Obre la boca que te l'ompliré de femta.

Enfurismat el dimoni per aquestes paraules, fugí corrents amb tanta tempesta i terratrèmol de pedres de la muntanya de Subasio que era a prop d'allà, que un gran espai fou cobert per l'esllavissament de pedres que queien avall. Era tan gran l'espetec que feien rodolant, que llançaven guspises d'un foc horrible per la fondària de la vall. I a causa del brogit terrible que feien, sant Francesc i els companys, amb gran admiració, eixiren del convent a veure què passava. Encara avui es veu aquell gran enderrocament de pedres.

Aleshores fra Rufí s'adonà clarament que el qui l'havia enganyat era el dimoni. Tornant novament a sant Francesc, es tirà altra vegada a terra i reconegué la seva falta. Sant Francesc el reconfortà amb dolces paraules i el va remetre tot consolat a la seva cel·la. Quan hi estava devotament en oració, se li aparegué Crist beneït, abrusà la seva ànima d'amor diví i li digué:

—Has fet bé, fill meu, de creure fra Francesc, perquè qui t'havia contristat era el maligne. Però jo sóc Crist, el teu mestre, i per assegurar-te'n bé et dono aquest senyal: que mentre visquis no sentiràs mai més tristesa ni melangia.

Dit això, Crist va desaparèixer i el va deixar amb tanta joia, dolcesa d'esperit i elevació de la ment que, dia i nit, estava absort i arrabassat en Déu.

Des d'aleshores fou tan confirmat en gràcia i en seguretat de la seva salvació que esdevingué tot un altre home: hauria esmerçat el dia i la nit en oració i en la contemplació de les coses divines si els altres li ho haguessin permès. Per això sant Francesc deia que fra Rufí havia estat canonitzat en aquesta vida per Jesucrist i que, excepte davant d'ell, no dubtaria a dir *sant Rufí*, vivint ell encara a la terra.

A lloança de Crist. Amén.

CAPÍTOL XXX

De com sant Francesc i fra Rufí prediquen nus a Assís

L'esmentat fra Rufí estava tan absort en Déu per la contínua contemplació que, esdevingut com insensible i gairebé mut, parlava raríssimes vegades i, altrament, no tenia el do, ni l'ardidesa, ni l'eloqüència de predicar. Tanmateix, sant Francesc li manà una vegada que anés a Assís i prediqués al poble allò que Déu li inspiraria. A la proposta fra Rufí respongué:

—Pare reverend, et prego que em perdonis i no m'hi enviïs, perquè tu saps bé prou que no tinc la gràcia de predicar i sóc home simple i ignorant.

Aleshores sant Francesc li digué:

—Com que no m'has obeït de seguida, et mano per santa obediència que nu com vas néixer, només amb calçotets, vagis a Assís, entris en una església i prediquis al poble.¹

1. Obeir i presentar-se nu a l'església per predicar al poble seria una dura prova per a qualsevol, però més encara per a fra Rufí, la tímidesa del qual era proverbial. Així ho jutjà sant Francesc quan es va imposar a ell mateix el manament que havia dictat per als altres. Però, com diu sant Agustí: «Fins i tot del mal podem treure'n algun bé.» En efecte, la nuesa corporal de tots

En sentir aquest manament, fra Rufí es va despullar del tot, se n'anà cap a Assís i entrà en una església. Feta la reverència a l'altar, pujà a la trona i va començar a predicar, de tal manera que quan els nois i la gent gran el veieren només amb calçotets es posaren a riure i deien: «Mireu, es veu que aquests frares fan tanta penitència que es tornen desassenyats i ximplers.»

Mentrestant, sant Francesc, pensant en la prompta obediència de fra Rufí, que era de les famílies més nobles d'Assís, i en el manament dur que li havia imposat, començà a reprendre's a si mateix dient:

—D'on et ve tanta presumpció, fill de Pere Bernardone, vil homenot, que hakis manat a fra Rufí, un dels homes més nobles d'Assís, que vagi despullat a predicar al poble com si fos un boig? Per Déu que tu mateix provaràs el que manes als altres!

I, amb fervor de l'esperit, tot seguit es despullà semblantment i se n'anà a Assís acompanyat de fra Lleó, que duia sobre els braços el seu hàbit i el de fra Rufí. La gent, en veure'ls tots dos de la mateixa manera, en feien escarni i burla, creguts que tant ell com fra Rufí havien perdut la xaveta de massa penitència.

Sant Francesc entrà a l'església mentre fra Rufí deia aquestes paraules:

—Estimats germans meus, fugiu del món i deixeu el pecat. Torneu el que no és vostre si voleu alliberar-vos de l'infern. Observeu els manaments del Senyor, estimeu Déu i el proïsme, si voleu anar al cel, i feu penitència si voleu posseir el Regne del cel.

Aleshores sant Francesc pujà despullat a la trona i començà a predicar tan meravellosament el menyspreu del món, la santa penitència, la pobresa voluntària i el desig del Regne del cel, la nuesa i els probis de la Passió de Nostre Senyor Jesu-

dos predicadors donà peu a sant Francesc per parlar del despullament de Crist en la creu i de la seva Passió i Mort. El do de la paraula i de la persuasió serien tan grans en el sant que, malgrat presentar-se públicament d'aquella manera ridícula i desacostumada, el fruit de la conversió fou unànime en tots els oients.

críst, que tots els qui escoltaven la predicació, homes i dones en gran nombre, començaren a plorar amargament, amb una increïble devoció i compunció de cor. I no tan sols en l'església, sinó que en tot Assís aquell dia hi hagué tantes llàgrimes per la Passió de Crist, que mai no s'havia vist cosa semblant.

Un cop consolat i edificat el poble pel capteniment de sant Francesc i de fra Rufí, sant Francesc es vestí altra vegada i vestí fra Rufí. Ja arranjats tots dos van retornar cap al convent de la Porciúncula, lloant i glorificant Déu, que els havia donat la gràcia de vèncer-se pel menyspreu de si mateixos, d'edificar les ovelles de Crist amb un bon exemple i de demostrar com cal menystenir el món.

Aquell dia va augmentar tant la devoció del poble envers ells, que es tenia per feliç el qui podia tocar-los la vora de l'hàbit.

A lloança de Crist. Amén.

CAPÍTOL XXXI

Com sant Francesc coneixia els secrets de les consciències de tots els seus germans

Tal com diu Nostre Senyor Jesucrist en l'Evangelí: «*Jo conec les meves ovelles i elles em coneixen a mi*» (Jn 10,14), així el benaurat pare sant Francesc, com a bon pastor, sabia per revelació divina tots els mèrits i virtuts dels seus companys, i també els seus defectes. Això feia que a cadascun sabés procurar-li el més bon remei, és a dir: humiliava els superbs, exalçava els humils, blasmava els vicis i lloava les virtuts, tal com es pot llegir en les admirables revelacions que tenia sobre aquella seva família primitiva.

Hom hi troba, entre altres narracions, que estant sant Francesc una vegada en un convent parlant de Déu amb el primer grup esmentat, fra Rufí no es trobava amb ells en la conversa, sinó al bosc, en contemplació. Mentre ells continuaven en la

trobada parlant de Déu, tot d'una fra Rufí sortí del bosc i passà no lluny d'ells. Aleshores sant Francesc, veient-lo, es girà cap als seus companys i els demanà:

—Digueu-me, ¿quina creieu que és l'ànima més santa que Déu té en el món?

Els seus companys respongueren que pensaven que era ell. Sant Francesc els va dir:

—Caríssims germans, pel que fa a mi, jo sóc el més indigne i més vil dels homes que Déu ha posat sobre la terra. Però, ¿veieu fra Rufí, que ara surt del bosc? Doncs Déu m'ha revelat que la seva ànima és una de les tres més santes del món, i us dic de veritat que no dubtaria gens ni mica a anomenar-lo *sant Rufí* en vida, perquè la seva ànima ha estat confirmada en gràcia i al cel santificada i canonitzada per Nostre Senyor Jesucrist.

Però sant Francesc no deia mai això en presència de fra Rufí.

Semblantment, que sant Francesc conegué els defectes dels seus germans, ho deixà veure en fra Elies, al qual sovint reprenia pel seu orgull. I en fra Joan de la Capella, a qui va predir que es penjaria pel coll.¹ I en el cas d'aquell altre frare, que el dimoni tenia fermat per la gorja quan era corregit de la seva desobediència. I en molts altres germans, els defectes secrets i les virtuts dels quals coneixia clarament per revelació divina.

A lloança de Crist. Amén.

1. Angel Clareno dona una versió curiosa del fet que va motivar la fi tràgica de Joan de la Capella: «Havent furtat l'ungüent amb el qual s'havia d'em-balsamar el cos de sant Francesc, se'n va anar i es va penjar.» (Cf. *Expos. Regulae*, ed. L. Oligier, Quaracchi, 1912, pàg. 5).

CAPÍTOL XXXII

Com fra Masseo va obtenir de Crist la virtut de la santa humilitat

Els primers companys de sant Francesc procuraven amb totes les forces ser pobres de les coses terrenals i rics de les virtuts, per les quals hom arriba a les veres riqueses celestials i eternes.

Un dia succeí que, estant reunits junts per parlar de Déu, un d'ells va treure aquest exemple:

—Hi havia un home que era molt amic de Déu i havia assolit grans gràcies de vida activa i de vida contemplativa i, al mateix temps, una humilitat tan excessiva que es conceptuava com un gran pecador. Aquesta humilitat el santificava, el confirmava en gràcia i el feia créixer contínuament en virtut i en dons de Déu, i mai no el deixava caure en pecat.

En sentir fra Masseo coses tan meravelloses de la humilitat i sabent que era un tresor de vida eterna, començà a estar tan inflammat de l'amor i del desig d'aquesta virtut que, alçant amb gran fervor la cara al cel, va fer vot i propòsit ferm de no alegrar-se mai en aquest món fins que no sentís perfectament aquesta virtut en la seva ànima. Des d'aleshores es quedava quasi sempre tancat a la cel·la i es mortificava amb dejunis, vetlles, oracions i gran planys davant Déu, per obtenir d'Ell aquesta santa virtut, sense la qual es considerava digne de l'infern i de la qual aquell amic de Déu, de qui li havien parlat, era un dotat.

Perseverant fra Masseo molt temps en aquest desig, s'esdevingué que un dia es ficà al bosc i caminava amb fervor d'esperit vessant llàgrimes, llançant sospirs i planys, demanant a Déu amb fervent desig aquesta virtut divina. Com que Déu escolta de bon grat les oracions dels humils i contrits, fra Masseo, que era un d'aquests, sentí una veu del cel estant que el cridà dos cops:

—Fra Masseo, fra Masseo!

Ell, que coneixia en esperit que la veu era la de Crist, va respondre:

—Senyor meu, Senyor meu!

I Crist li digué:

—¿Què donaries per tenir aquesta gràcia que demanes?

Fra Masseo va respondre:

—Senyor, donaria fins i tot els ulls de la meva cara.

I Crist li féu:

—Doncs jo vull que tinguis la gràcia, i també que conservis els teus ulls.

Dit això, la veu s'esmunyí. I fra Masseo va quedar ple d'una gràcia tan gran per la desitjada virtut de la humilitat i la llum divina, que des d'aleshores, sempre estava content. I sovint, quan pregava, feia una mena de parrup alegre com el dels coloms: «Uh, uh, uh...» I amb la cara riallera i el cor jovial romania així en contemplació. Tot i haver assolit la humilitat, es considerava el més ínfim dels homes del món.

Quan li va demanar un dia fra Jaume de Fallerone per què en el seu goig no canviava de tonada, fra Masseo respongué amb gran alegria que, quan hom es troba bé en una cosa, no cal mudar de cançó.

A lloança de Crist. Amén.

CAPÍTOL XXXIII

Com santa Clara, per manament del Papa, beneí el pa de taula i hi aparegué el senyal de la santa creu

Santa Clara, devotíssima deixeblla de la creu de Crist i noble planta de sant Francesc,¹ era de tanta santedat que no so-

1. Per a la biografia de santa Clara i les notes, vegeu el volum I d'aquesta col·lecció: *Francesc i Clara d'Assís*, pàg. 339-388. Aquí veiem —corroborat per altres fonts franciscanes— com a la santa li era plaent anomenar-se *planteta del pare sant Francesc*.

lament se li adreçaven els bisbes i els cardenals, sinó que el mateix Papa desitjava amb gran afecte de veure-la i de sentir-la, i tot sovint la visitava personalment.

Una d'aquestes vegades el Sant Pare² anà al seu monestir a sentir-la parlar de les coses celestials i divines. I, estant així plegats parlant de Déu, santa Clara mentrestant féu parar taula i posar-hi el pa perquè el sant Pare el beneís. Un cop acabada la conversa espiritual, santa Clara, agenollant-se amb gran reverència, li pregà que li plagués de beneir el pa posat a taula. El Sant pare li va dir:

—Fidelíssima germana Clara, vull que tu beneeixis aquest pa i facis damunt seu el senyal de la santíssima creu de Crist, al qual tu t'has lliurat totalment.

Santa Clara li va fer:

—Santíssim Pare, perdoneu-me. Jo seria digna de dura repressió si, davant el Vicari de Crist, jo, que sóc una doneta de no res, gosés fer aquesta benedicció.

I el Papa va respondre:

—Perquè això no et sigui tingut com a presumpció, sinó com a mèrit d'obediència, jo et mano que per santa obediència facis damunt d'aquest pa el senyal de la santíssima creu i el beneeixis en nom de Déu.

Aleshores santa Clara, veritable filla d'obediència, va beneir devotíssimament aquells pans amb el senyal de la santíssima creu de Crist. Admirable cas! Tot d'una va aparèixer en tots els pans el senyal de la creu, bellíssimament marcat.

Part d'aquells pans fou menjada i part, pel miracle, guardada. I el Pare sant, havent vist el prodigi, va prendre d'aquell pa, va donar gràcies a Déu i marxà després de deixar santa Clara amb la seva benedicció.

En aquell temps vivien en aquell monestir sor Hortolana,

2. Devia ser Gregori IX, que va visitar més d'una vegada el monestir de Sant Damià, tot passant per Assís. Professava una gran veneració a la santa perquè li recordava sant Francesc, el qual havia conegut abans com a cardenal i després com a papa. També Innocenci IV va fer una visita paternal i entenedora a la mare Clara, poc abans de morir ella, i li va aprovar la Regla que havia escrit per a les *Dames Pobres* o clarisses.

mare de santa Clara, i sor Agnès,³ germana de la santa, i totes dues eren amb ella, plenes de virtut i de l'Esperit Sant, i així moltes d'altres monges, a les quals sant Francesc enviava molts malalts. Elles, amb oracions i amb el senyal de la creu, els retornaven la salut.

A lloança de Crist. Amén.

CAPÍTOL XXXIV

Com sant Lluís, rei de França, anà a veure fra Gil

Sant Lluís, rei de França, anava pel món com a pelegrí per visitar santuaris. Quan va sentir a dir que fra Gil, un dels primers companys de sant Francesc, gaudia d'una gran santedat, es posà al cap i va fer la determinació de visitar-lo personalment, per la qual cosa anà a Perusa, on vivia aleshores l'esmentat fra Gil.

Arribat sant Lluís a la porta del convent com un pelegrí desconegut, amb pocs acompanyants, demanà amb insistència veure fra Gil, sense dir al porter qui era el qui el demanava.

El porter, doncs, va anar a fra Gil i li digué que a la porteria hi havia un pelegrí que volia veure'l. Déu revelà a fra Gil que aquell pelegrí era el rei de França. Això va fer que tot seguit, amb gran fervor, fra Gil sortís de la cel·la i corregués a la porta. Sense fer-se cap mena de pregunta, i malgrat que mai no s'havien vist, s'agenollaren amb gran devoció i s'abraçaren amb la mateixa familiaritat que si haguessin mantingut de temps una gran amistat. Així i tot, no es van dir res l'un a l'altre, sinó que continuaren abraçats en silenci amb aquests senyals d'amor caritatiu. I havent passat molta estona d'aquesta mane-

3. Era germana de Clara, a qui va seguir per consagrar-se també al Senyor. L'any 1299, es va unir a sor Clara i a Agnès la tercera germana, Beatriu. Finalment, Hortolana, la mare de totes tres, un cop vídua, es posà sota l'obediència de la seva filla Clara en data no coneguda.

ra sense dir-se res, s'acomiadaren. Sant Lluís reprengué el seu viatge i fra Gil se'n va tornar a la cel·la.

Quan el rei se n'anava, un germà demanà a un dels acompanyants qui era aquell que havia abraçat tant fra Gil, i li respongué que era Lluís, rei de França, que havia vingut a veure fra Gil. Després de comunicar-ho als altres germans, varen tenir una gran recança que fra Gil no hagués adreçat ni una sola paraula al rei. I dolent-se'n li va dir:

—Oh, fra Gil, ¿per què has estat tan esquerp, que no has dit res a un rei tan sant, vingut de França per veure't i sentir de tu alguna bona paraula?

Fra Gil va respondre:

—Estimadíssims germans. No us meravelleu gens d'això, perquè ni ell a mi, ni jo a ell, no ens podíem dir res. Tan bon punt ens hem abraçat, la llum de la divina saviesa m'ha revelat i manifestat el seu cor, i el meu a ell. Mirant-nos així els cors per l'acció divina, hem conegut molt més bé el que jo li volia dir i el que ell em volia dir a mi que no pas si haguéssim obert la boca, i amb un consol més gran que no pas si ens haguéssim volgut explicar de paraula el que sentíem en el cor. La incapacitat del llenguatge humà, que no pot expressar clarament els misteris secrets de Déu, ens hauria estat més aviat una pena que un consol.¹

A lloança de Crist. Amén.

1. El beat fra Gil va passar molts anys, i els darrers de la seva vida (mort el 1261), en el convent de Monteripido, prop de Perusa. Per bé que els millors historiadors afirmen que sant Lluís, rei de França, (1215-1270) no va estar mai a Itàlia, consta per diverses fonts franciscanes l'amor que Lluís mostrava als framenors. El cronista Salimbere refereix que el va veure a Sena entrar a l'església dels menors, no amb pompa règia, sinó vestit de pelegrí (ed. Holder-Egger, en *Monumenta Germaniae historica*, SS XXXII, 222). Entre altres personatges, consta que el visitaren la matrona romana Jacoba de Settesoli, gran devota de sant Francesc, i potser el mateix papa Gregori IX (cf. *Analec-ta*, III, pàg. 99 i ss.). Sant Lluís, rei de França, fou proclamat patró del terç orde franciscà.

***Com estant malalta santa Clara fou portada miraculosament
la nit de Nadal a l'església de sant Francesc***

Estant una vegada santa Clara greument malalta —fins al punt que li era impossible d'anar a l'ofici a l'església amb les altres germanes— arribà la solemnitat del Naixement de Crist i totes anaren a matines. Ella es quedà al llit tota sola, contristada de no poder-hi anar amb totes les germanes i tenir aquest goig espiritual. Però Jesucrist, el seu espòs, que no volia deixar-la tan afligida, la féu portar miraculosament a l'església de sant Francesc; assistí a tot l'ofici de les matines i a la missa de la nit, i a més va rebre la santa comunió, i en acabat fou retornada al seu llit.

Les germanes, quan tornaren a santa Clara acabat l'ofici, li digueren:

—Oh, mare nostra, quina joia que hem tingut en aquesta nit santa de Nadal! Si hagués plagut a Déu que hi haguessis estat amb nosaltres!

I santa Clara va respondre:

—Dono lloança i gràcies a nostre Senyor Jesucrist beneït, germanes meves i filles caríssimes, perquè he anat a totes les solemnitats d'aquesta santíssima nit i a més grans que aquelles a què vosaltres heu assistit, amb gran consol de la meva ànima. Per la intercessió del meu pare sant Francesc i per la gràcia de nostre Senyor Jesucrist, he estat present a l'església del meu venerable pare sant Francesc. I amb les meves orelles corporals i mentals he sentit tot l'ofici i la música d'orgue que hi ha estat feta. Allà mateix he rebut la santíssima comunió. Per això, alegreu-vos i agraïu a Déu aquesta mercè tan gran que m'ha estat donada.¹

A lloança de Crist. Amén.

1. El fet tingué lloc el Nadal de 1252, l'últim que Clara va celebrar a la terra. És sabut com aquest esdeveniment va motivar que santa Clara fos declarada patrona de la televisió pel papa Pius XII l'any 1958.

CAPÍTOL XXXVI

Com sant Francesc va interpretar a fra Lleó una admirable visió que aquest havia tingut

Una vegada sant Francesc havia emmalatit greument i fra Lleó el servia. Fra Lleó, estant en oració al costat del sant, fou arrabassat en èxtasi i portat en esperit davant d'un gran riu, ample i impetuós. Mentre mirava els qui passaven, veié que entraven al riu alguns germans carregats, els quals, sobtadament abatuts per la violència de l'aigua, s'ofegaven. Alguns altres feien una tercera part del camí, uns altres una meitat i uns altres quasi aconseguien l'altra riba. Tots, però, a causa de l'escomesa de les aigües i del pes que portaven a l'esquena, queien i s'ofegaven.

Veient tot això, fra Lleó els tenia una gran compassió. Tot d'una, estant així, heus aquí que venia una colla molt nombrosa de germans sense cap càrrega ni pes, en els quals brillava la santa pobresa, i entraven en aquell riu, i el passaven sencer sense cap perill. Quan va haver vist això, fra Lleó tornà en si.

Aleshores sant Francesc, sentint en esperit que fra Lleó havia tingut alguna visió, el cridà al seu costat i li va demanar què havia vist. Quan fra Lleó li hagué explicat ordenadament tota la visió, sant Francesc li va dir:

—Tot això que has vist és veritat. El riu gran és aquest món; els germans que s'ofegaven en el riu són els qui no segueixen la professió evangèlica, especialment pel que fa a l'altíssima pobresa. Però els qui travessaven les aigües sense cap perill són aquells framenors que no cerquen ni posseeixen cap cosa terrenal o carnal en aquest món, sinó que només tenen el just per a viure i vestir, estan contents seguint Crist nu i a la creu, i porten la càrrega i el jou suau de Crist i la santa obediència amb alegria i de bon grat. Per això passen fàcilment de la vida temporal a la vida eterna.

A lloança de Crist. Amén.

CAPÍTOL XXXVII

Com sant Francesc, que es trobava a casa d'un cavaller ric i cortès, pregà per ell i es féu framenor

Sant Francesc, servent de Crist, va arribar un vespre, ja tard, a casa d'un gentilhome gran i poderós.¹ Fou rebut per ell i allotjat amb el company —com si fossin àngels del cel—, amb la més alta cortesia i devoció. Per aquest motiu sant Francesc li posà molt d'afecte i recordava com, quan entrà a la casa, l'havia abraçat i besat com un amic, i després li havia rentat, eixugat i besat humilment els peus, havia encès un gran foc i parat taula amb menjars exquisits, i com, mentre menjava, l'havia servit en tot moment amb una cara satisfeta.

Quan sant Francesc i el seu company hagueren menjat, el gentilhome va dir:

—Pare: jo us ofereixo la meva persona i tots els béns que tinc. Sempre que tingueu necessitat de túniques, manteus o d'alguna altra cosa, compreu-les i jo les pagaré. Ja veieu que estic disposat a proveir-vos en totes les vostres necessitats perquè, per la gràcia de Déu, ho puc fer, tenint com tinc abundància de béns temporals. Per això, per l'amor de Déu, que me'ls ha donat, els esmerço en bé dels pobres.

Havent vist tanta cortesia i afabilitat en aquell home i les seves ofertes així de generoses, sant Francesc li posà tanta estimació que, en marxar després, anava dient al seu company:

—Realment aquest gentilhome seria bo per al nostre orde i companyia, ell que és tan assenyat i agraït vers Déu, tan benèvol i cortès envers al proïsme i els pobres. Sàpigues, germà estimat, que la cortesia és un dels atributs de Déu, el qual per cortesia dóna el sol i la pluja als justos i als injustos. La cortesia és germana de la caritat, perquè apaga l'odi i nodreix

1. És probable que aquest gentilhome *gran, poderós i cortès* fos Guiu Vagnotelli de Cortona.

l'amor.² Per això, he reconegut en aquest bon home tanta virtut divina, que m'agradaria tenir-lo per company. Vull, doncs, que un dia tornem a casa seva, a veure si a Déu plau tocar-li el cor perquè ens acompanyi en el servei diví. Mentrestant, pregarem al Senyor que li mogui el cor amb aquest desig i li doni la gràcia de dur-lo a terme.

Cosa admirable! Pocs dies després que sant Francesc hagué fet aquesta oració, Déu va moure aquest desig en el cor del gentilhome. Llavors sant Francesc digué al seu company:

—Anem, germà meu, a casa d'aquell home tan cortès, perquè tinc esperança certa en Déu que la seva cortesia no s'accontentarà només amb les coses temporals, sinó que es lliurarà ell mateix i serà company nostre.

Hi anaren; i, en arribar a prop de la casa, sant Francesc va dir al seu company:

—Esperem una mica, perquè primer vull pregar Déu que faci reeixida la nostra visita, que plagui a Jesucrist de concedir-nos a nosaltres, pobrissons i febles, per la virtut de la santíssima Passió, la noble conquesta que pensem guanyar al món.

Havent dit això, sant Francesc es posà en oració en un indret on pogués ser vist per aquell home cortès. Va plaure a Déu que, guaitant d'ací d'allà, veiés sant Francesc pregant devotíssimament davant el Crist, el qual amb gran claredat se li havia aparegut mentre pregava i estava davant d'ell. I mentre es trobava així, veia Francesc aixecat corporalment a un bon tros de terra.

Per tot això, fou totalment envaït de Déu i inspirat a deixar el món, talment que tot d'una sortí del seu palau i, amb fervor d'esperit, va córrer cap a sant Francesc. Hi va arribar quan encara estava pregant, s'agenollà als seus peus i amb gran insistència i devoció li demanà que volgués rebre'l per fer penitència amb ell. Aleshores sant Francesc, veient que la seva oració havia estat atesa favorablement per Déu i que aquell

2. Sant Francesc, d'esperit gentil i cavaller, considerava la cortesia no solament un atribut de Déu, sinó també una virtut autènticament evangèlica. Volia, com escrigué Tomàs de Celano, que els framenors es tractessin amb deferença i cortesia (IC 2, cap. 17 i 83).

gentilhome li demanava amb gran insistència el mateix que ell desitjava, s'aixecà i amb fervor i joia l'abraçà i el besà, tot re-graciant a Déu que hagués augmentat la seva companyia amb un cavaller tan virtuós.

Aquell gentilhome deia a sant Francesc:

—Què em manes que faci, pare meu? Heus aquí que estic disposat, si m'ho manes, a donar als pobres tot el que tinc i a seguir el Crist amb tu, deslligat de totes les coses temporals.

I així ho va fer, segons el consell de sant Francesc, perquè va distribuir tots els seus béns als pobres, entrà a l'orde i visqué amb gran penitència, santetat de vida i bons costums.

A lloança de Crist. Amén.

CAPÍTOL XXXVIII

Com sant Francesc conegué en esperit que fra Elies estava condemnat, i com pregà per ell i va ser escoltat

En certa ocasió sant Francesc i fra Elies estaven plegats en el mateix convent, i Déu revelà al sant que fra Elies estava condemnat i havia d'apostatar de l'orde, i finalment morir-ne fora. Per aquest motiu, sant Francesc començà a veure'l amb desplaença, fins al punt que no parlava ni conversava amb ell. A vegades s'esdevenia que, si fra Elies havia de passar pel seu costat, torçava el seu camí i se n'anava per un altre per no trobar-se'l.

Fra Elies començà a adonar-se'n i a comprendre que sant Francesc estava decebut d'ell. Volent, doncs, saber-ne la causa, s'acostà un dia al sant per parlar-li i, com que sant Francesc el va esquivar, fra Elies amb cortesia el retingué per força i li va pregar amb discreció que fes el favor d'explicar-li el motiu pel qual esquivava la seva companyia i la conversa amb ell. Llavors sant Francesc li va dir:

—La causa és aquesta: Déu m'ha revelat que, pels teus pe-

cats, apostataràs de l'orde i en moriràs fora; i també que estàs condemnat.

En sentir això, fra Elies digué:

—Reverend pare, jo et prego, per l'amor de Jesucrist, que no per això m'esquivis ni m'apartis de la teva presència, sinó que, com un bon pastor, a exemple de Crist, retrobis i recullis l'ovella que es perdrà si tu no l'ajudes. Prega a Déu per mi que, si és possible, revoqui la sentència de la meva condemna, perquè escrit està que Déu fa mudar la sentència si el pecador s'esmena del seu pecat. I jo tinc tanta fe en les teves pregàries que, si estigués al mig de l'infern i tu fessis oració a Déu per mi, jo n'experimentaria algun refrigeri. Per aquesta causa et prego, encara, que em recomanis a mi, pecador, a Déu, que vingué a salvar els pecadors, perquè m'aculli en la seva misericòrdia.

Tot això deia fra Elies amb gran devoció i llàgrimes abundants. I sant Francesc, com a pare pietós, li prometé de pregar Déu per ell, i així ho va fer.

I pregant a Déu devotíssimament per ell, conegué per revelació que la seva oració havia estat atesa pel que fa a la revocació de la sentència de condemnació de fra Elies, i que finalment la seva ànima no es perdria; però també que, certament, abandonaria l'orde i moriria fora d'ell.

I així s'esdevingué, perquè Frederic, rei de Sicília, quan es va rebel·lar contra l'Església fou excomunicat pel Papa, ell i tots aquells qui l'ajudaven i aconsellaven. Lesmentat fra Elies, que era tingut per un dels homes més savis del món, cridat pel rei Frederic, es posà del costat d'ell i esdevingué rebel a l'Església i abandonà i apostatà de l'orde; per la qual cosa, fou excomunicat pel Papa i privat de l'hàbit de sant Francesc.

Mentre es trobava així excomunicat, va caure greument malalt. Un germà seu, que era frare llec i que havia perseverat dins l'orde i era home d'honesta i santa vida, se n'assabentà i el va anar a visitar. Entre altres coses, li digué:

—Germà meu estimadíssim, em sap molt greu que estiguis excomunicat i fora de l'orde i que en aquesta situació moris. Però si veus la manera o un camí pel qual jo et pugui ajudar

i treure't d'aquest perill, de bona gana faré qualsevol cosa que m'indiquis.

Fra Elies respongué:

—Germà, no veig altre camí sinó que vagis a trobar el Papa i li preguis, per l'amor de Déu i del seu servent sant Francesc, pels ensenyaments del qual vaig abandonar el món, que m'absolgui de l'excomunió i em restitueixi l'hàbit de l'orde.

Aquest seu germà va dir que de bon grat ho faria per a la seva salvació. S'acomiadà d'ell, se'n va anar als peus del Sant Pare i li pregà humilment que atorgués gràcia al seu germà, per l'amor de Déu i del seu servent sant Francesc. I va plaure a Déu que el Papa li concedís que se'n tornés tot seguit i que, si trobava viu fra Elies, l'absolgués de part seva de l'excomunió i li restituís l'hàbit.

El framenor llec va partir alegre i amb molta pressa, i arribà on era fra Elies. El va trobar viu però a les portes de la mort. L'absolgué de l'excomunió i de bell nou li vestí l'hàbit. Fra Elies passà d'aquesta vida i la seva ànima es va salvar pels mèrits i les pregàries de sant Francesc, en les quals fra Elies havia posat tanta confiança.¹

A lloança de Crist. Amén.

CAPÍTOL XXXIX

De la meravellosa prèdica que féu sant Antoni de Pàdua, framenor, en consistori

El meravellós vas de l'Esperit Sant, sant Antoni de Pàdua,¹ un dels deixebles i companys escollits de sant Francesc —a qui

1. Altra vegada apareix a *Les floretes* l'ombra de fra Elies. De la seva veritable personalitat n'hem fet una àmplia referència en la segona nota del cap. IV d'aquest tractat.

1. Sant Antoni de Pàdua va néixer a Lisboa pels volts de 1188-1191. De primer, fou canonge de sant Agustí, i l'any 1220 va ingressar a l'orde dels

el sant anomenava el seu bisbe—, una vegada predicava en consistori davant el Papa i els cardenals. En el consistori hi havia homes de diverses nacions: grecs, llatins, francesos, alemanys, eslaus, anglesos i d'altres diverses llengües del món. Inflamats per l'Esperit Sant, fra Antoni va exposar la paraula de Déu amb tanta eficàcia, devoció, subtileza, dolçor, claredat, i de manera tan entenedora, que tots els presents al consistori, per bé que parlaven diverses llengües, entenien clarament totes les paraules i el seu significat com si hagués parlat en la llengua de cadascun d'ells. Tots restaven admirats, i semblava que s'hagués repetit aquell antic miracle dels apòstols, els quals el dia de la Pentecosta, per virtut de l'Esperit Sant, parlaven en totes les llengües; i meravellats es deien l'un a l'altre:

—No és d'Hispania,² aquest que predica? Doncs com és que tots sentim la seva parla en la llengua de les nostres terres?

Semblantment, el Papa, considerant la profunditat de les seves paraules i meravellant-se'n, digué:

—Veritablement aquest home és l'arca del Testament i l'armari de l'Escriptura divina.

A lloança de Crist. Amén.

CAPÍTOL XL

Com sant Antoni va predicar als peixos del mar

El Crist beneït volgué demostrar la gran santedat del seu fidelíssim servent sant Antoni de Pàdua i com calia escoltar

framenors. Exercí una extensa campanya d'evangelització a Itàlia i al Migdia de França. Va morir prop de Pàdua el 13 de juny de 1231. Fou canonitzat pel papa Gregori IX i la seva memòria de taumaturg és més aviat pòstuma. L'any 1946, Pius XII el va declarar Doctor de l'Església, amb el sobrenom de *Doctor Evangèlic*. Encara que fra Antoni de Pàdua no fou pròpiament un dels primers companys de sant Francesc, aquest li tenia gran estima i l'anomenava *el meu bisbe*. El sant portuguès gaudeix d'una gran popularitat i l'obra del *Pa dels Pobres* o de Sant Antoni és una de les institucions socials de més volum i eficàcia.

2. En aquell temps es donava el nom d'*Hispania* a tota la península ibèrica. Portugal, pàtria de sant Antoni, era un dels regnes d'Espanya.

devotament la seva prèdica i la seva doctrina santa. S'escaigué una vegada, entre altres, que va amonestar a través d'animals irracionals, com ho són els peixos, la niciesa dels heretges infidels com antigament, en el Vell Testament, per boca de la somera, el profeta havia reptat la ignorància de Balaam.

Una vegada es trobava, doncs, sant Antoni a Rímini, on hi havia una gran multitud d'heretges.¹ Volent conduir-los novament a la llum de la veritable fe i al camí de la virtut, durant molts dies els predicà i discutí amb ells sobre la fe de Crist i la Sagrada Escripura. Però ells no sols no van fer cas dels seus sants raonaments, sinó que encara, endurits i obstinats, no volien escoltar-lo més. Sant Antoni, un dia, per divina inspiració, se'n va anar a la vora del riu en la seva eixida al mar. I estant així, entre el mar i la ribera del riu, començà a dir de part de Déu als peixos a manera de sermó:²

—Peixos, germans meus, escolteu la paraula de Déu, ja que els infidels heretges no la volen escoltar.

Dit això, a l'instant se li acostaren a la ribera una multitud de peixos, grans, mitjans i petits, com mai no se n'havia vist en aquell riu ni en aquella platja del mar.³ Tots treien el cap fora de l'aigua i miraven atents, mansuets i en ordre la cara de sant Antoni. Al davant es col·locaren els peixos més petits, després els mitjans i darrere el més grossos. Disposats d'aquesta manera, sant Antoni els predicà amb gran solemnitat. I els va dir:

—Peixos, germans meus, vosaltres esteu molt obligats, segons les vostres possibilitats, a regraciar el Creador, que us ha assenyalat un element tan noble per estatge, de manera que,

1. Els heretges a Rímini eren els *càtars* o *patarins*, molt estesos llavors al nord d'Itàlia.

2. La predicació de sant Antoni als peixos devia esdevenir pels volts de 1222. La prèdica és calcada de la que sant Francesc féu als ocells. Cal, però, advertir una dissimilitud: els éssers irracionals en sant Antoni apareixen instrumentalitzats amb una finalitat apologetica, mentre que, en el diàleg que sant Francesc entaula amb els *germans ocells*, hi manca una intenció ulterior; els parla empès per una fe que el fa sentir germà de tota creatura, efecte de l'amor de Déu, Pare.

3. En la confluència del riu i el mar hi ha encara avui una capella, que vol recordar el lloc precis del fet.

segons us plau, teniu aigües dolces i salades. Us ha donat molts refugis per evitar la tempesta. Us ha donat, també, aigua clara i transparent i menjar amb el qual podeu viure. Déu, el vostre Creador generós i benigne, quan us va crear us va donar el manament de créixer i de multiplicar-vos i us va concedir la seva benedicció. Després, quan esdevingué el diluvi universal, mentre els altres animals moriren, vosaltres sols fóreu preservats per Déu de qualsevol dany. Us ha donat aletes per a córrer cap on us plagui. A vosaltres fou concedit, per manament de Déu, de conservar el profeta Jonàs i, al cap de tres dies, llançar-lo a terra sa i estalvi. Vosaltres oferíreu el tribut a Nostre Senyor Jesucrist, el qual, pobre com era, no tenia res amb què pagar. Vosaltres fóreu nodriment del Rei etern Jesucrist abans i després de la resurrecció, per un misteri singular. Per totes aquestes coses, doncs, esteu molt obligats a lloar i beneir Déu, que us ha atorgat tants beneficis i tan grans, més que a les altres creatures.

Davant d'aquestes i semblants paraules i ensenyaments de sant Antoni, els peixos començaren a obrir la boca i a inclinar el cap; i amb aquests i altres senyals de reverència segons els mitjans al seu abast, lloaven Déu.

Aleshores sant Antoni, veient tanta reverència dels peixos envers Déu Creador, s'alegrà en el seu esperit i digué en veu alta:

—Beneït sigui Déu etern, perquè més l'honoren els peixos de l'aigua que no pas els homes heretges, i millor escolten la seva paraula els animals irracionals que no pas els homes infidels.

Com més predicava sant Antoni, més creixia la multitud dels peixos; cap no marxava del lloc que havia ocupat. A aquest miracle començà a concórrer la gent de la ciutat; i fins i tot aquells heretges, els quals, veient el prodigi tan meravellós i manifest, compungits de cor, es van llançar als peus de sant Antoni per escoltar els seus sermons.

Aleshores sant Antoni es posà a predicar sobre la fe catòlica. I ho féu tan noblement que va convertir tots aquells heretges i retornaren a la veritable fe de Crist. I tots els fidels en van tenir gran joia, confortats i enfortits en la fe.

En acabat, sant Antoni acomiadà els peixos amb la benedicció de Déu i tots se n'anaren amb prodigiosos moviments d'alegria, i el poble igualment. Després sant Antoni va romandre molts dies a Rímìni predicant amb gran fruit espiritual de les ànimes.

A lloança de Crist. Amén.

CAPÍTOL XLI

Com el venerable fra Simó va alliberar un germà d'una greu temptació¹

Als començaments de l'orde, vivint encara sant Francesc, hi ingressà un jove d'Assís, que es deia Simó. Déu va adornar aquest framenor de tantes gràcies i amb tanta contemplació i elevació d'esperit que tota la seva vida era un mirall de santedat, segons que vaig sentir a dir a molts que van conviure llargues temporades amb ell. Poquíssimes vegades el veien fora de la seva cel·la; i, si alguna vegada s'estava amb els frares, sempre parlava de Déu.

No havia après res de gramàtica i, malgrat això, parlava de Déu i de l'amor de Crist amb tanta profunditat i amb tanta elevació que les seves paraules semblaven paraules sobrenaturals. De tal manera que un capvespre anà al bosc amb fra Jau-

1. A partir d'aquí comença la resta de tretze capítols en els quals els protagonistes ja no són els *companys* de sant Francesc, sinó un grup de germans de gran virtut de la Marca d'Ancona, en l'escenari geogràfic i espiritual de la qual es va dur a terme la compilació *Actus-Fioretti*, com hem dit en la Introducció. Aquests germans interpreten i mantenen una forma de vida franciscana molt austera, pobra, retirada i, sobretot, lliurada més a l'oració i a la contemplació que a l'acció evangelitzadora. Cal reconèixer que l'estil literari d'aquests capítols no presenta aquella ingenuïtat i aquell lirisme tan propis dels anteriors capítols referents a sant Francesc i els seus companys. Tanmateix, els fets que s'hi relaten són més fantasiosos i llegendaris. Pel que fa al germà Simó d'Assís, fou un dels puntals de la resistència pacífica a l'evolució de la *comunitat*. Segons Angel Clarenò, fra Simó fou perseguit, juntament amb el grup de celants, pel ministre general Crescencio de Jesi. Va morir el 1250.

me de Massa per parlar de Déu. Tot parlant del dolcíssim amor diví, es quedaren tota la nit en aquell diàleg; al matí els semblava que hi havien estat poquíssim temps, tal com em va contar l'esmentat fra Jaume.

Fra Simó experimentava amb tanta suavitat i dolcesa d'esperit les divines il·luminacions i les visites amoroses de Déu que sovint, quan les sentia venir, es posava al llit, perquè la tranquil·la suavitat de l'Esperit Sant li exigia no sols el repòs de la ment, sinó també el del seu cos. En aquestes visites divines, moltes vegades era arrabassat en Déu i es tornava completament insensible a les coses corporals. Per això, una vegada que estava en aquest rapte diví i mesell a tota cosa temporal, un framenor volgué tenir experiència d'això i veure si era tal com semblava. Va prendre un carbó encès i l'hi posà sobre el peu nu. Fra Simó no sentí res; i el carbó roent no li va fer cap senyal en el peu, per bé que hi restà llarga estona, tanta, que acabà apagant-se sol.

Quan es posava a taula, abans de prendre el menjar pel cos, parlava de Déu, donant als altres i nodrint-se ell mateix de l'aliment espiritual. Per aquest seu devot, una vegada va convertir un jove de Sant Severino, el qual, en el món, havia estat un vailet frívol i presumit, de sang noble i molt donat a les delicadeses del cos. En rebre aquest jove a l'orde, fra Simó es reservà els seus vestits de seglar i els hi guardava. El noi vivia amb fra Simó per ser instruït en les observances de la Regla. Però el dimoni, que s'enginya sempre per destorbar qualsevol cosa bona, li infongué un estímul tan fort i una temptació tan ardent de la carn, que de cap manera no podia resistir-s'hi. Així és que va anar a trobar fra Simó i li digué:

—Torneu-me els meus vestits de seglar que jo duia abans, perquè no puc suportar més la temptació carnal.

Amb gran compassió fra Simó li féu:

—Asseu-te aquí una mica amb mi, fill meu.

I començà a parlar-li de Déu, de tal manera que la temptació s'esvaïa, però després, al cap d'un temps, tornava la temptació i li demanava els seus vestits; fra Simó l'assenenava de bell nou parlant-li de Déu. Quan ho havia fet així moltes vegades, final-

ment una nit aquella temptació l'assetjà tan fort —més que no solia— que no podia resistir-la per res del món. Llavors anà de pressa a demanar la seva roba de seglar, perquè no ho podia suportar de cap de les maneres i no volia romandre més temps al convent. Aleshores fra Simó, segons el seu costum, el va fer asseure al seu costat i li parlà de Déu. El jove inclinà el cap a la falda de fra Simó per melangia i tristesa. En aquell moment, fra Simó, per la gran compassió que li tenia, aixecà els ulls al cel i va fer oració tot pregant Déu devotíssimament per ell; entrà en èxtasi i Déu l'escoltà. En retornar en si mateix, el jove se sentí completament alliberat d'aquella temptació com si mai no l'hagués sentida: l'ardor de la temptació s'havia transformat en ardor de l'Esperit Sant.

Com que s'havia atansat al carbó roent, és a dir, a fra Simó, esdevingué tot abrusat de l'amor a Déu i al proïsme. De tal manera que una vegada, havent estat agafat un malfactor al qual s'havien d'arrancar els dos ulls, el jove framenor, per compassió, se'n va anar decidit al governador de la ciutat i en ple consell i amb moltes llàgrimes i devotes súpliques demanà que li fos tret un ull a ell i un altre al malfactor, a fi que cap dels dos fos privat de la vista. Però el governador i el consell, com que van veure el gran fervor de la caritat d'aquest framenor, perdonaren l'un i l'altre.

Un dia fra Simó, mentre es trobava al bosc en oració i sentia gran confort de l'ànima, un esbart de gralles començà a destorbar-lo amb la seva cridòria. Fra Simó els manà en nom de Jesucrist que se n'anessin i no tornessin més. Fugiren les gralles, i mai més no van ser vistes ni sentides, ni allà ni en tota la custòdia de Fermo,² on es trobava aquell convent.

A lloança de Crist. Amén.

2. Segons el text llatí, era el convent de Brunforte. Una *custòdia* era una circumscripció regional dins una província religiosa. La província de la Marca d'Ancona, una de les creades el 1217, contenia al començ del segle XIV set custòdies i vuitanta-vuit convents. Pel que fa a l'actitud de les gralles, en el manuscrit d'*Actus* es llegeix això al final del capítol: «I jo, fra Hugolí de Monte Santa Maria, vaig viure a Brunforte durant tres anys i vaig veure amb els meus propis ulls aquest miracle, palès als seglars i als germans de tota la custòdia.»

***D'alguns miracles que Déu obrà per mitjà dels framenors
Bentivoglia, Pere de Monticello i Conrad d'Offida¹***

La província de la Marca d'Ancona fou antigament com un cel estrellat, guarnida de framenors sants i exemplars, els quals, com un besllum celestial, han il·luminat i embellit l'orde de sant Francesc i el món amb els seus exemples i la seva doctrina.

Entre d'altres, cal esmentar en primer lloc fra Lúcid l'Antic,² el qual fou realment lluminós de santedat i ardent de divina caritat. La seva llengua gloriosa, instruïda per l'Esperit Sant, aconseguí meravellosos fruits en la predicació.

Un altre fou fra Bentivoglia de Sant Severí, que fra Maseo va veure elevat en l'aire una bona estona mentre feia oració al bosc. A causa d'aquest miracle el devot fra Maseo, que era aleshores rector, deixà la rectoria, es va fer framenor i fou de tanta santedat que obrà molts miracles durant la vida i després de la mort. El seu cos reposa a Marro.

A l'esmentat fra Bentivoglia, una vegada que es trobava sol guardant i servint un leprós, li arribà un manament del prelat que se n'anés d'allà i marxés a un altre convent a quinze milles lluny. Però, com que no volia abandonar aquell leprós, el prengué amb fervor de caritat, se'l carregà al coll i el va portar des de l'albada fins a sol ixent durant tot aquell camí de quinze milles, fins al convent on havia estat destinat, que s'anomena Monte Sancino. No hauria pogut fer aquest viatge en tan poc temps ni que hagués estat una àliga volant. En tota la comarca hi hagué un gran estupor i admiració per aquest diví prodigi.

Un altre va ser fra Pere de Monticello. Quan fra Servadeu d'Urbino era guardià del convent vell d'Ancona, el veié elevat

1. Ha estat reconegut oficialment el culte a aquests tres framenors, que pertanyien al grup extremista dels *espirituals*.

2. Per informació d'altres fonts franciscanes, sabem que fra Lúcid també pertanyia al grup dels *espirituals* (cf. Angel Clareno, *Hist. septem tribulationum*).

corporalment cinc o sis braçades, fins als peus del Sant Crist de l'església, davant del qual estava resant. Aquest fra Pere, una vegada que dejunava amb gran devoció durant la Quaresma de sant Miquel Arcàngel, un germà jove, que s'havia amagat expressament sota l'altar major per guaitar algun acte de la seva santedat, el va sentir parlar amb sant Miquel Arcàngel. La conversa, iniciada per sant Miquel, fou aquesta:

—Fra Pere, t'has mortificat fidelment per mi i has afligit el teu cos de moltes maneres. Jo he vingut ara aquí per consolar-te: demana'm la gràcia que vulguis, que jo te l'obtindrè de Déu.

Fra Pere va respondre:

—Santíssim príncep de la milícia celestial, fidelíssim zelador de l'honor diví i protector misericordiós de les ànimes, et demano la gràcia d'obtenir-me de Déu el perdó dels meus pecats.

Sant Miquel contestà:

—Demana'm una altra cosa, a més d'aquesta, i l'obtindrè també fàcilment.

Però, com que fra Pere no li demanà res més, l'Arcàngel va acabar dient:

—Per la fe i la devoció que tens en mi, et procuraré aquesta gràcia que demanes i moltes d'altres més.

Acabada la conversa entre ells dos, que durà molta estona, l'Arcàngel sant Miquel se'n va anar i el va deixar summament consolat.

En temps d'aquest fra Pere, tan sant, vivia fra Conrad d'Ofida. Tots dos vivien en el mateix convent de Forano, de la custòdia d'Ancona. Un dia fra Conrad se'n va anar al bosc a contemplar Déu. Fra Pere, secretament, el seguí per veure què li passaria. Fra Conrad es posà en oració i va començar a pregar devotíssimament i amb llàgrimes a la Verge Maria i amb gran plor, perquè li obtingués del seu Fill beneït la gràcia d'experimentar una mica aquella dolcesa amb què fou omplert sant Simeó el dia de la Purificació, quan portà als braços Jesús, el Salvador beneït. Feta la pregària, la misericordiosa Verge Maria li fou propícia: tot d'una aparegué la Reina del cel amb el seu Fill beneït als braços, enmig d'una gran resplendor de

llum, i es va acostar a fra Conrad, amb el Fill beneït als seus braços. Aquest el rebé amb gran devoció, el va abraçar, el besà i el va estrènyer contra el seu pit; i es fonia en amor diví i consol inefable.

I també fra Pere, que d'amagat ho veia tot, sentia dins l'ànima una gran dolcesa i consol. Quan la Verge Maria s'hagué acomiadat de fra Conrad, fra Pere se'n tornà corrents al convent per tal de no ser vist per ell. Però quan fra Conrad retornà feliç i xiroi, fra Pere li va dir:

—Oidà, quin consol celestial més gran que has tingut avui!

Fra Conrad li féu:

—Què t'empatolles, fra Pere, què saps tu del que he tingut, jo?

—Prou que ho sé —deia fra Pere— que la Verge Maria amb el seu Fill beneït t'ha visitat!

Aleshores fra Conrad que, humil com era, desitjava servir secrets els dons que Déu li atorgava, li va pregar que no ho digués a ningú. Des de llavors els uní una tan gran amistat que semblaven tenir un sol cor i una sola ànima en totes les coses.

L'esmentat fra Conrad, per les seves pregàries, una vegada alliberà, a Siruolo, una dona endimoniada. Havent pregat per ella tota la nit i apareixent-se a la seva mare, al matí fugí per no ser trobat i honorat pel poble.

A lloança de Crist. Amén.

CAPÍTOL XLIII

Com fra Conrad va amonestar un framenor jove que molestava els altres germans

Fra Conrad d'Offida, del qual ja hem parlat abans, fou un admirable zelador de la pobresa evangèlica i de la Regla de sant Francesc. Dugué una vida tan religiosa i tan meritòria da-

vant Déu que el Crist beneït el va honorar en vida i després de mort amb molts miracles.

Entre aquests, es conta que, una vegada que havia vingut al convent d'Offida, els germans li van pregar per l'amor de Déu i de la caritat que amonestés un germà jove que hi havia entre ells, el qual es comportava de manera tan infantil i amb tant desordre en totes les coses que pertorbava els vells i joves d'aquella fraternitat en l'Ofici diví i no es preocupava gens o ben poc de les altres observances de la Regla.

Fra Conrad, per compassió d'aquell jove i pels precés dels companys, el cridà un dia a part. Amb fervor de caritat li va dir unes paraules d'amonestació tan eficaces i devotes que, amb l'ajuda de la divina gràcia, de sobte, de vailet com era esdevingué ancià i assenyat. I tan obedient i benigne, sol·lícit i devot, tan pacífic i servicial i tan aplicat en tota cosa virtuosa que, així com abans pertorbava tota la fraternitat, ara tots n'estaven contents i consoltats i l'estimaven tendrament.

Déu va voler que, poc temps després de la seva conversió, aquest jove morís. Els frares se'n dolgueren molt. Pocs dies després de la seva mort, la seva ànima es va aparèixer a fra Conrad, que es trobava devotament pregant davant l'altar d'aquell convent. El saludà reverentment com a un pare. Fra Conrad li va preguntar:

—Qui ets tu?

Va respondre:

—Sóc el framenor que ha mort aquests dies.

Fra Conrad li féu:

—Fill meu caríssim, què t'ha passat?

Li va contestar:

—Pare estimat, per la gràcia de Déu i per la vostra doctrina, m'ha anat bé, perquè no estic condemnat. Però pels meus pecats, que no he tingut temps de purgar a la terra, sofreixo penes molt fortes al purgatori. Us suplico, pare, que així com per la vostra pietat em vau socórrer quan era al món, igualment ara us plagui d'ajudar-me en les meves penes dient per mi algun parenostre. Perquè la vostra pregària és molt acceptada a la presència de Déu.

Aleshores fra Conrad, accedint benignament a la petició, digué un parenostre amb el *requiem aeternam*. Aquella ànima li va dir:

—Oh, pare estimadíssim, quan pregueu per mi em sento refrigerat. Us suplico, doncs, que diguen un altre parenostre.

Llavors fra Corad, veient que aquella ànima era ajudada per les seves oracions, repetí cinc cops el parenostre. Quan els hagué resat, l'ànima encara va replicar:

—Us agraeixo, pare molt estimat, de part de Déu, la caritat que heu tingut per mi. Perquè per la vostra pregària estic alliberat de totes les penes, i d'aquesta manera me'n vaig al Regne del cel.

I havent dit això, va desaparèixer aquella ànima. Aleshores fra Conrad, per donar alegria i conhort als germans, els va explicar fil per randa la visió que havia tingut.

A lloança de Crist. Amén.

CAPÍTOL XLIV

Com dos germans s'estimaven tant que, per caritat, es manifestaven les revelacions que tenien

En el temps en què vivien junts al convent de Forano, fra Conrad i fra Pere —que eren dos estels brillants en la província d'Ancona i dos homes celestials— es tenien tanta amistat i tanta caritat que, com si tinguessin un sol cor i una sola ànima, es feren aquest pacte: que tot consol que la misericòrdia de Déu els donés se'l revelarien l'un a l'altre per caritat.

Fet aquest pacte, s'esdevingué que un dia fra Pere estava en oració i pensava devotament en la Passió de Crist i va veure com la benaurada Mare de Jesús, sant Joan Evangelista, el deïxeble estimat, i sant Francesc estaven pintats al peu de la creu, crucificats amb Crist pel dolor espiritual. Li vingué el desig de saber quin dels tres havia patit més dolors en la Passió de

Crist: si la Mare que l'havia infantat, el deixeble que havia reposat sobre el seu pit o bé sant Francesc, que estava crucificat amb Crist. Mentre es trobava amb aquesta reflexió, se li va aparèixer la Verge Maria amb sant Joan Evangelista i sant Francesc, abillats amb vestits de glòria benaurada. Però sant Francesc semblava com si portés un vestit més bell que sant Joan.

Quan fra Pere estava capficat en aquesta visió, sant Joan el va confortar tot dient:

—No tinguis por, caríssim germà, perquè hem vingut a consolar-te i a treure't de dubtes. Sàpigues, doncs, que la Mare de Jesús i jo sofrírem la Passió de Crist més que cap altra creatura. Però, després nostre, sant Francesc en va tenir més dolor que ningú. Per això el veus resplendir amb tanta glòria.

Fra Pere li va demanar:

—Santíssim apòstol de Crist, ¿per què el vestit de sant Francesc sembla més bonic que el teu?

Sant Joan li va respondre:

—El motiu és aquest: que quan estava al món portava vestits més pobres que jo.

Després d'aquestes paraules, sant Joan donà a fra Pere un vestit elegant i gloriós que duia a la mà i li digué:

—Pren aquesta roba que he preparat per donar-te.

I quan sant Joan volia vestir-lo amb aquella indumentària, fra Pere, esglaiat, va caure a terra i començà a cridar:

—Fra Conrad, fra Conrad estimat, socorre'm de pressa. Vine a veure coses meravelloses!

Un cop dites aquestes paraules, va desaparèixer la visió. I quan vingué fra Conrad, li va explicar punt per punt tot el que havia succeït, i junts regraciaren Déu. Amén.

*De la conversió, vida, miracles i mort
de fra Joan de la Penna*

A fra Joan de la Penna,¹ quan encara era un noieta seglar a la província de la Marca, una nit se li aparegué un infant bellíssim, que el cridà i li va dir:

—Joan, vés a Sant Esteve, on predica un dels meus germans. Para esment en les seves paraules i creu en la seva doctrina, perquè sóc jo qui l'ha enviat. Després d'això, hauràs de fer un llarg viatge, i en acabat vindràs a mi.

El noi es llevà tot seguit i va sentir un gran canvi dins la seva ànima. Quan va arribar a Sant Esteve, hi va trobar una gran multitud d'homes i de dones que havien vingut per sentir la predicació. I el qui havia de predicar era un germà que es deia fra Felip,² un dels primers germans que havien vingut a la Marca d'Ancona, on encara hi havia pocs convents. Aquest fra Felip pujà a la trona i va predicar molt devotament, no amb paraules d'humana saviesa, sinó per la virtut de l'Esperit de Crist, a fi d'anunciar el regne de la vida eterna. Acabat el sermó, aquell noieta se n'anà a trobar fra Felip i li digué:

—Pare, si us plau de rebre'm a l'orde, de gust faré penitència i serviré nostre Senyor Jesucrist.

Fra Felip va veure i reconèixer en aquest noi una gran innocència i una disposada voluntat de servir Déu. Per això li va dir:

—Vine tal dia a trobar-me a Ricanati i jo faré de manera que et rebin.

En aquell convent havia de tenir lloc un capítol provincial.

El jovenet, que era molt innocent, va creure que aquell era el llarg viatge que havia de fer, segons la revelació que havia tingut, i que després aniria al paradís. I això esperava que esdevindria tan bon punt fos rebut a l'orde. Va anar-hi, doncs,

1. Morí l'any 1275 i fou beatificat oficialment.

2. Fou probablement un dels dotze primers companys de sant Francesc. Li confiaren missions especials les Dames Pobres de Sant Damià.

i fou rebut. Veient aleshores que el seu pensament no es complia i que el ministre deia en el capítol que el qui volgués anar a la província de Provenza pel mèrit de la santa obediència li donaria permís, li vingué un gran desig d'anar-hi perquè pensava en el seu cor que aquest era el llarg viatge que havia de fer abans d'anar al paradís, però no gosava dir-ho.

Finalment es va confiar a fra Felip, que l'havia fet rebre a l'orde, i li va pregar tot afectuosament que li obtingués aquella gràcia d'anar a la província de Provença. Llavors fra Felip, veient la seva puresa i la seva bona intenció, li va obtenir aquesta llicència. Fra Joan, doncs, amb gran joia, es posà en camí, cregut que al terme de la ruta, aniria al paradís. Però fou voluntat de Déu que s'estigués vint-i-cinc anys en aquella província en espera i desitjós, vivint amb gran honestat, santedat i bon exemple, creixent sempre en la virtut i la gràcia de Déu i del poble; així mateix era summament estimat pels germans i pels seglars.

Estant un dia fra Joan devotament en oració, plorava i es planyia perquè el seu desig no s'acomplia i el seu pelegrinatge s'allargava massa en aquesta vida. Llavors Jesucrist beneït se li va aparèixer. En veure'l, l'ànima se li fongué. Crist li digué:

—Fill meu, fra Joan, demana'm el que tu vulguis.

Ell va respondre:

—Senyor meu, no sé demanar-vos per a mi res més que Vós mateix, perquè no desitjo altra cosa. Només us prego que em perdoneu tots els pecats i em concediu la gràcia de veure-us una altra vegada, quan en tingui més fretura.

Jesús li féu:

—La teva pregària ha estat escoltada.

Després d'això, va desaparèixer Crist, i fra Joan en quedà molt consolat i conhortat.

Aleshores, havent sentit els germans la fama de la seva santedat, instaren tant el general de l'orde que li donà el permís per retornar a la Marca. Fra Joan rebé amb joia l'obediència i es posà en camí cregut que, un cop acabada la ruta, se n'aniria al cel, segons la promesa de Crist. Però, un cop a la província

cia de la Marca, hi va viure trenta anys, sense que cap dels seus parents el reconegués. I cada dia esperava que la misericòrdia de Déu li complís la promesa. Durant aquests anys, exercí moltes vegades el càrrec de guardià amb gran discreció, i Déu obrà molts miracles per mitjà d'ell.

Entre altres dons que obtingué de Déu, cal esmentar l'esperit de profecia. Una vegada que viatjava fora del convent, un dels seus novicis fou combatut pel dimoni i tan fortament temptat que, consentint a la temptació, va determinar deixar l'orde un cop fra Joan hagués tornat. Fra Joan conegué aquesta temptació i aquesta determinació per esperit profètic. Tot seguit tornà a casa, va cridar el novici i li va dir que volia que es confessés. Però, abans de confessar-lo, el mateix fra Joan li va contar fil per randa tota la temptació, tal com Déu la hi havia revelada, i li va dir:

—Fill meu, com que m'has esperat i no volies marxar sense la meva benedicció, Déu t'ha fet la gràcia que mai no sortiràs de l'orde, sinó que hi moriràs, ajudat per la divina gràcia.

Aleshores el novici fou confortat amb bona voluntat, va perseverar dins l'orde i hi esdevingué un sant framenor.

Totes aquestes coses me les contà a mi, fra Hugolí, el mateix fra Joan.

Aquest fra Joan, que era home d'esperit alegre i reposat, parlava rarament i posseïa el do de l'oració i la devoció. I particularment després de les matines, mai no retornava a la cel·la, sinó que es quedava a l'església en oració fins que es feia de dia. Una nit, quan es trobava després de les matines en oració, se li va aparèixer l'àngel del Senyor i li va dir:

—Fra Joan, heus aquí acabat el camí del qual has esperat tant de temps el terme. Per això et faig saber de part de Déu que triïs el que tu vulguis: o un dia de purgatori o set dies de penes en aquest món.

Fra Joan va escollir el sets dies de penes en aquest món. De cop i volta, es posà malalt de diverses malalties. Li vingué una febre molt alta, mal de gota a mans i peus, mal d'illada i moltes altres dolences. Però la cosa que més el turmentava era que un dimoni s'estava al seu davant amb un gran full de

paper a la mà, on hi havia escrits tots els pecats que mai no havia comès o imaginat, i li deia:

—Per aquests pecats, que has fet de pensament, paraula i obra, ets condemnat al fons de l'infern.

Fra Joan no es recordava de cap cosa bona que hagués fet, ni que fos a l'orde ni que mai hi hagués estat, sinó que es pensava que estava condemnat tal com li deia el diable. Així és que, quan li demanaven com es trobava, responia:

—Malament rai, perquè estic condemnat.

En veure això els germans, enviaren a buscar un framenor vell que es deia fra Mateu de Monte Robbiano, el qual era un sant baró i un gran amic de fra Joan. Fra Mateu, en arribar al seu costat el setè dia de la seva tribulació, el va saludar i li preguntà com es trobava. Li va respondre que malament, perquè estava condemnat. Aleshores fra Mateu li digué:

—¿No recordes que tu t'has confessat sovint amb mi i que et vaig absoldre completament tots els teus pecats? ¿No recordes que sempre has servit Déu en aquest sant orde durant molts anys? ¿No recordes tampoc que la misericòrdia de Déu excedeix i sobrepuja tots els pecats del món i que Crist beneït, el Salvador nostre, pagà un preu infinit per redimir-nos? Tingues, doncs, confiança, que certament estàs salvat.

Mentre deia això, com que ja s'havia acomplert el terme de l'expiació, es va esvaïr la temptació i tornà a venir el consol. I amb una gran alegria, fra Joan digué a fra Mateu:

—Estàs cansat i ja és tard. Et prego, doncs, que te'n vagis a dormir.

Fra Mateu no volia deixar-lo, però després de molta insistència, el deixà i se n'anà a reposar. Fra Joan es va quedar sol amb el frare que el servia. I heus aquí que tot d'una Crist beneït el vingué a visitar amb gran resplendor i una suavitat agradable de perfum, com havia promès a fra Joan d'aparèixer-se-li una altra vegada, quan en tingués més fretura, i el va guarir de tota malatia.

Al cap de pocs dies, fra Joan amb les mans juntes donà gràcies a Déu que a través d'una bona fi hagués acabat el seu llarg viatge en la present vida miserable. A les mans de Jesucrist

encomanà i lliurà la seva ànima a Déu, tot passant d'aquesta vida mortal a la vida eterna amb Crist beneït, la qual tant temps havia desitjat i esperat de contemplar.

Les despulles de Fra Joan resposen al convent de la Penna de San Giovanni.

A lloança de Crist. Amén.

CAPÍTOL XLVI

Com fra Pacífic, estant en oració, veié l'ànima de fra Humil, son germà, que se'n pujava al cel

A l'esmentada província de la Marca, després de la mort de sant Francesc, hi hagué a l'orde dos germans. L'un s'anomenava fra Humil i l'altre, fra Pacífic.¹ Tots dos eren homes de gran perfecció i santedat. L'un, fra Humil, vivia al convent de Soffiano, on morí; l'altre era d'una altra fraternitat, bastant lluny d'allí. Per voler de Déu, fra Pacífic, quan es va trobar un dia fent oració en un lloc solitari, fou arrabassat en èxtasi i va veure l'ànima del seu germà, fra Humil, com se'n pujava de dret al cel, sense cap retard ni destorb, tan bon punt se separà del cos.

S'esdevingué que més tard, al cap de molts anys, fra Pacífic fou destinat al convent llunyà de Suffiano, on el seu germà havia mort. En aquell temps els frares, a petició dels senyors de Brunforte, es traslladaren del convent a un altre indret entre altres coses, transportaren les relíquies dels sants germans que havien mort en el primer lloc. En arribar a la sepultura de fra Humil, el seu germà fra Pacífic va prendre els ossos i els rentà amb vi bo, els va embolicar amb una tovallola blanca i amb gran reverència i devoció els besava i plorava. Els

1. Ben poca cosa sabem d'aquests dos framenors. Alguns identifiquen fra Pacífic amb aquell poeta famós, *rei dels versos*, que va ingressar a l'orde allà pels anys 1212 i morí el 1280. Pel que fa a fra Humil, morí l'any 1250.

altres germans se n'estranyaven i no els era cap bon exemple, perquè, essent ell home de gran santedat, semblava que plorava el seu germà per un amor carnal i mundà i que mostrava més devoció a les seves despulles que a les dels altres frares, que no eren menys sants que fra Humil i sí dignes de la mateixa reverència. Però en conèixer fra Pacífic la falsa imaginació dels frares, els va donar humil satisfacció tot dient:

—Germans meus caríssims, no us estranyeu del que he fet amb els ossos del meu germà i no he fet amb els dels altres. Perquè, beneït sigui Déu, no m'hi ha menat cap amor carnal, com vosaltres penseu, sinó que he obrat d'aquesta manera perquè, quan el meu germà passà d'aquesta vida i jo em trobava fent oració en un lloc ben lluny d'ell, vaig veure com la seva ànima se'n pujava de dret al cel. Per això, estic segur que els seus ossos són cosa santa i que un dia estaran al paradís. Si Déu m'hagués concedit la mateixa certesa pel que fa als altres germans nostres, jo hauria tractat amb semblant reverència els seus ossos.

Veient els frares la seva devota i recta intenció van quedar edificats i lloaren Déu, que obra tan meravelloses coses en els seus sants frares.

A lloança de Crist. Amén.

CAPÍTOL XLVII

Com la Verge Maria es va aparèixer a un framenor greument malalt

A l'esmentat convent de Saffiano, hi visqué fa anys un framenor de tanta santedat i gràcia que tot sovint era arrabassat en Déu.¹ A vegades estava tan absorrt i elevat en Déu —perquè tenia sobretot la gràcia de la contemplació— que ocells de

1. Se suposa que el framenor anònim al·ludit aquí és el beat Lliberat de Loro Piceno. Pertanyia a la família dels comtes de Brunforte. Va morir l'any 1260, i és venerat a la Marca d'Ancona com a sant.

diverses espècies i que cantaven meravellosament venien i es posaven manyacs sobre el seu cap, les espatlles, els braços i les mans. Era molt solitari i parlava rares vegades. Però, quan li preguntaven qualsevol cosa, responia amb tant seny i gràcia que més aviat semblava un àngel que no pas un home. Era de molta oració i contemplació, i els frares li tenien una gran reverència.

Aquest germà, arribat al terme de la seva vida virtuosa, segons el voler de Déu, caigué greument malalt; tant, que no podia prendre res d'aliment. Ni volia cap medicina per al seu cos: tota la seva confiança la tenia posada en Jesucrist beneït i en la seva Mare beneïda, de la qual va merèixer, per la seva divina clemència, de ser misericordiosament visitat i medicat. Perquè, trobant-se una vegada al llit disposat a morir de tot cor i amb tota devoció, se li aparegué la gloriosa Mare de Jesús, amb una gran multitud d'àngels i verges santes. La Verge Maria s'atansà al seu llit amb una meravellosa resplendor. Ell, mirant-la, en va rebre un gran confort i alegria, tant en l'ànima com en el cos. I li suplicava humilment que demanés al seu Fill estimat que, pels seus mèrits, el tragués de la presó de la carn miserable. I, mentre perseverava en aquesta pregària amb moltes llàgrimes, la Verge li va respondre, cridant-lo pel seu nom:

—No dubtis gens, fill meu, que la teva pregària ha estat atesa, i jo he vingut per reconfortat-te una mica, abans que no surtis d'aquest món.

Al costat de la Verge Maria s'hi trobaven tres santes verges, que duïen a les mans tres flascons d'electuari² d'una olor i d'una suavitat extraordinària. Aleshores, la gloriosa Verge va prendre un d'aquells flascons, el va destapar i tota la casa es va omplir de perfum. Prenent-ne electuari amb una cullereta, en donà al malalt. Un cop l'hagué tastat, va sentir tan gran confort i tanta dolcesa que li semblava com si la seva ànima no pogués restar més en el seu cos. I digué:

2. *Lelectuari*, segons el diccionari de Pompeu Fabra, és un preparat farmacèutic fet amb polpes, mel i xarop, que formen plegats una massa pastosa i dolça.

—Prou, prou, suavíssima Mare i Verge gloriosa, metgessa beneïda i salvadora del llinatge humà; prou, que no puc resistir tanta suavitat.

Però la pietosa i benigna Mare donava a poc a poc d'aquell electuari al malalt i li'n feia prendre, fins a buidar tot el flascó. Després, buidat el primer flascó, la Verge benaurada va agafar el segon i hi ficà la cullereta per donar més electuari al germà. Ell es planyia dolçament i deia:

—Oh, benaurada Mare de Déu, la meva ànima es troba quasi desfeta per l'ardor i la suavitat del primer electuari. ¿Com podré suportar el segon? Us prego, beneïda per damunt de tots els sants i tots els àngels, que no me'n doneu més.

I la gloriosa senyora respongué:

—Tasta fillet, pren-ne una mica més d'aquest segon, i prou.

I quan li va haver donat, li féu encara:

—Ara, fill meu, ja en tens prou. Reconforta't, perquè ben aviat vindré a rebre't i et duré al reialme de meu Fill, que sempre has buscat i desitjat.

Dient això, l'acomiadà i se'n va anar. I ell quedà tan consolat i tan enfortit per la dolcesa d'aquella beguda, que encara va sobreviure molts dies, sadollat i fort, malgrat no haver pres cap aliment corporal. I passada una temporada més, tot parlant un dia joiosament amb els germans, eixí d'aquesta vida mesquina amb gran alegria i pau del cor.

A lloança de Crist. Amén.

CAPÍTOL XLVIII

Com fra Jaume de la Massa va veure sota l'aspecte d'un arbre tots els framenors del món

Fra Jaume de la Massa,¹ a qui Déu va obrir la porta dels seus secrets i donà perfecta ciència i intel·ligència de la divina

1. Aquest capítol, fortament polèmic, en què a sant Bonaventura se li assigna un paper summament odiós, recull un relat divulgat per fra Angel Cla-

Esriptura i de les coses futures, fou de tanta santedat, que fra Gil d'Assís, fra Marc de Montino, fra Ginebre i fra Lúcid van dir d'ell que no en coneixien en el món cap altre de més gran als ulls de Déu.

Jo havia tingut gran desig de veure aquest fra Jaume, i quan vaig demanar a fra Joan, company de fra Gil, que em declarés certes coses referents a l'esperit, em va respondre:

—Si vols ser ben instruït en la vida espiritual, procura parlar amb fra Jaume de la Massa, perquè fra Gil desitjava sempre ser instruït per ell. Res no es pot afegir o treure a les seves paraules, perquè la seva ment ha penetrat en els secrets celestials i les seves paraules són paraules de l'Esperit Sant. No hi ha ningú a la terra que jo desitgi tant de veure.

Al començament de ser ministre general fra Joan de Parma,² aquest fra Jaume, estant una vegada pregant, fou arrabassat en Déu i va estar així tres dies en èxtasi, supès de tot sentit corporal i tan insensible que els germans dubtaven que no fos mort. En aquest rapte, Déu li va revelar què havia de ser i esdevenir el nostre orde. Quan en vaig tenir notícia, augmentà el meu desig de sentir-lo i de parlar amb ell.

I quan va plaure a Déu que jo tingués ocasió de conversarhi, li vaig parlar d'aquesta manera:

—Si és veritat tot el que he sentit a dir de tu, et demano que no m'ho amaguis. He sabut que, quan vas estar tres dies com mort, entre altres coses que Déu et va revelar hi hagué el que havia d'esdevenir al nostre orde. Això ho vaig sentir a dir a fra Mateu, ministre de la Marca, al qual tu ho vas revelar per santa obediència.

Aleshores fra Jaume, amb gran humilitat, va confessar que

reno, el cap insurrecte dels *espirituals* (cf. *Hist. septem tribulationum*, ed. A. GUINATO, Roma, 1959, pàg. 119-22). És improbable que la responsabilitat del relat es pugui atribuir a fra Jaume de la Massa, mort als voltants de l'any 1260. Cal dir que en aquest capítol es trasllueixen clarament les diverses opinions oposades respecte a la vida dels framenors.

2. Fra Joan de Parma fou elegit ministre general en el capítol de Lió, el 13 de juliol de 1247, i va governar l'orde fins el 2 de febrer de 1257, moment en què fou obligat a presentar la dimissió per ordre del Papa.

el que deia fra Mateu era veritat. I el que va dir a fra Mateu, ministre de la Marca, era això:

—Sé de boca de fra Jaume el que Déu li va revelar sobre el futur del nostre orde. Em va manifestar i em digué que, després de moltes coses que Déu li revelà sobre l'estat de l'Església militant, contemplà en una visió un arbre molt bonic, amb arrels d'or. Els seus fruits eren homes, tots framenors. Les seves branques principals estaven dividides segons el nombre de províncies de l'orde i cada branca tenia tants frares com n'hi havia en la província que representava. D'aquesta manera va saber el nombre de tots els germans de l'orde i de cada província, i també els noms i les edats, les condicions, els oficis, els graus, les dignitats, així com les gràcies i les culpes de tots. Veié fra Joan de Parma a la copa de l'arbre, i en els cims de les branques que envoltaven aquesta branca central hi havia els ministres de totes les províncies. Després d'això, va veure Jesucrist assegut en un tron gloriós de color blanc, des del qual cridava sant Francesc, li donava un calze ple de l'esperit de vida i l'enviava dient-li: «Vés i visita els teus frares, i dóna'ls per beure d'aquest calze de l'esperit de vida. Perquè l'esperit de Satanàs s'aixecarà contra ells i els escometrà; molts d'ells cauran i no s'aixecaran més.» I Crist donà dos àngels a sant Francesc perquè l'acompanyessin.

»Aleshores sant Francesc anà a presentar el calze de la vida als seus frares i començà a oferir-lo a fra Joan de Parma. El prengué, el begué tot d'un glop, devotament, i es tornà de cop lluminós com el sol. Després d'ell, sant Francesc el presentà successivament a tots els altres. N'hi havia pocs que el prenguessin amb la deguda reverència i devoció i el beguessin tot. Els qui el prenien devotament i el bevien tot, de sobte es tornaven resplendents com el sol. Els qui el vessaven tot i no el prenien amb devoció, es tornaven negres, obscurs, deformes i de posat horrible. Els qui en bevien una part i vessaven l'altra es tornaven també en part lluminosos, en part tenebrosos, més o menys segons la mesura de beure'n o vessar-ne. Però, per damunt de tots els altres, resplendia l'esmentat fra Joan, perquè havia begut totalment el calze de la vida, gràcies al qual

havia contemplat més profundament l'abisme de la infinita llum divina i en el qual havia conegut les adversitats i el temporal que s'havia d'aixecar contra aquell arbre i que en farien doblegar i sacsejar les branques.

»Per aquest motiu, l'esmentat fra Joan, lliscant de la copa i baixant per les branques de l'arbre fins a terra, s'amagà al peu de la soca de l'arbre. Es trobava allà, tot pensatiu, quan fra Bonaventura³ —que havia pres una part del calze i havia vessat l'altra— s'enfilà a la branca fins a la copa d'on havia davallat fra Joan. Mentre romania allà, les ungles de les mans se li tornaren de ferro, esmolades i tallants com navalles. Llavors es va moure del lloc on havia pujat i, amb impetuositat i furor, volgué tirar-se a sobre de fra Joan per fer-li mal. Però, en veure això, fra Joan cridà fort i s'encomanà a Crist, que estava assegut en el tron. En sentir el clam, Crist va fer venir sant Francesc i li donà una pedra foguera molt esmolada, i li va dir: «Vés amb aquesta pedra i talla les ungles de fra Bonaventura, amb les quals vol esgarrapar fra Joan, perquè no pugui fer-li mal.»⁴

3. Sobre la vida de sant Bonaventura de Bagnoregio i la seva influència decisiva en el govern de l'orde, vegeu la introducció del II volum d'aquesta col·lecció, *Sant Bonaventura, Biografia de sant Francesc d'Assís*, Barcelona, 1994.

4. Aquesta interpretació al·legòrica és fruit d'una fantasia ressentida, d'un fet històric que va deixar en el partit dels *espirituals* un mal regust de boca. En efecte, el beat Joan de Parma, home d'una gran estatura espiritual, molt penetrat del pur i primitiu ideal franciscà, en prendre el govern de l'orde encoratjà les esperances de tots els zelants intransigents i va guanyar-se la confiança dels moderats: un govern a satisfacció de tots. Però fou acusat davant la Santa Seu de simpatitzar amb les doctrines de l'abat Joaquim de Fiore, que aleshores escalfava el cap de molts franciscans que es consideraven els iniciadors de l'anomenada *era nova de l'Esperit Sant*, anunciada i predicada per un monjo de Calàbria, mort el 1202. El papa Alexandre IV, que havia condemnat feia poc aquelles idees, va obligar fra Joan de Parma a presentar la dimissió com a primer responsable de l'orde en el capítol general. Fra Joan obeí i, a petició del capítol, ell mateix va indicar la persona que havia de succeir-lo: Bonaventura de Bagnoregio, un jove de 36 anys. Sant Bonaventura, per indicació del papa, hagué d'iniciar el seu govern amb l'encàrrec odiós de formar un procés canònic d'heretgia contra l'esmentat fra Joan de Parma, que s'havia retirat a l'ermitori de Greccio. Per bé que la sentència fou absolutòria, els *espirituals* no perdonaren mai a sant Bonaventura aquesta humiliació infligida a un home tan universalment venerat. Tot aquest afer es trasllueix en el relat al·legòric d'aquests darrers paràgrafs del capítol.

»Aleshores sant Francesc vingué i féu el que Jesucrist li havia manat. En acabat, es va alçar un temporal de vent i va batre l'arbre tan fortament que els frares anaven caient a terra i primer queien els qui havien vessat tot el calze de l'esperit de vida, i eren enduts pels dimonis a llocs tenebrosos i penosos. Però fra Joan, junt amb els altres que havien begut tot el calze, va ser transportat pels àngels cap a un lloc de vida, de llum eterna i de benaurada resplendor.

»L'esmentat fra Jaume, que contemplava aquella visió, coneixia i distingia particularment tot el que veia: noms, condició i estat de cadascú, ben clarament. I va durar tant aquell temporal, que l'arbre fou abatut, va caure i el vent se l'emportà. Després, tan bon punt amainà la tempesta, va brotar de les seves arrels, que eren d'or, un altre arbre d'or massís, que produí fulles, flors i fruits daurats. D'ell i del seu desplegament, de la seva frondositat, bellesa, flaire i virtut, val més ara no parlar-ne que només dir-ne alguna cosa.

A lloança de Crist. Amén.

CAPÍTOL XLIX

Com Crist s'aparegué a fra Joan de La Verna¹

Entre els altres savis i sants germans i fills de sant Francesc —els quals, segons la dita de Salomó, són la glòria del pare—, hi hagué en els nostres temps i en l'esmentada província de la Marca el venerable i virtuós fra Joan de Fermo. A causa del llarg temps que va viure al convent de La Verna, on morí, era conegut també per fra Joan de La Verna.

1. Els cinc últims capítols que segueixen són dedicats al beat fra Joan de La Verna. Havia nascut a Fermo l'any 1259. Va entrar a l'orde de molt jovenet. No fou solament un asceta i místic; es lliurà també a la predicació i va recórrer molts pobles de la Toscana i de la Umbria. Va morir el 9 d'agost de 1322. Al bosc de La Verna, per recordar l'escena relatada en aquest capítol, fou construïda una capella que pot ser visitada encara avui.

Fou home de vida singular i de gran santedat. Jovencell i seglar encara, fra Joan desitjava amb tot el cor el camí de la penitència que manté la netedat del cos i de l'ànima. Per això, quan tot just era un noieta, començà a portar el cilici i una malla de ferro arran de carn i a fer grans abstinències. En particular, quan s'estava amb els canonges de Sant Pere de Fermo, que vivien esplèndidament, renunciava a les delícies corporals i macerava el seu cos amb el rigor de les privacions. Però tenia uns companys molt oposats a tot això que li prenién el pèl, li llevaven el cilici i li impedién de diverses maneres la seva abstinència. Inspirat per Déu, doncs, va pensar a deixar el món i els qui el segueixen i oferir-se tot ell als braços del Crucificat, amb l'hàbit del també crucificat sant Francesc. I així ho va fer.

Quan va ser rebut a l'orde, adolescent encara, i confiat a la direcció del mestre de novicis, esdevingué tan espiritual i tan devot que, a vegades, en sentir el mestre que parlava de Déu, el seu cor es fonia com la cera vora el foc. Amb una gran suavitat de gràcia s'arborava d'amor diví, de tal manera que, no podent estar quiet ni sostenir tranquil·lament tanta dolcesa, s'aixecava i com embriac d'esperit anava cap a l'hort o cap al bosc o a l'església, segons com la flama i l'abrivament de l'esperit l'empenyien.

Després, amb el temps, la divina gràcia féu créixer contínuament aquell home angelical de virtut en virtut i en dons celestials, divines elevacions i raptés. De manera que, a voltes, la seva ment era enlairada fins a les resplendors dels querubins, a vegades fins a l'ardor dels serafins, unes altres fins a la joia dels benaurats, i alguna vegada fins a les amoroses i sobiranes abraçades de Crist. Tot això no solament amb fruïció espiritual interior, sinó també amb goig material i exterior.

Una vegada, fora de mesura, la flama del diví amor va arborar el seu cor i li va durar ben bé tres dies. I en aquest temps rebia meravellosos consols i il·luminacions divinals, i sovint era arrabassat en Déu. En una paraula, durant aquella temporada semblava tot inflammat i encès per l'amor de Crist; i això va ocórrer a la muntanya santa de La Verna.

Però Déu té cura particular dels seus fills i els dóna, segons

els diversos temps, ara consol, ara tribulació, tan aviat prosperitats com adversitats, segons com veu que convé per mantenir-los humils, o bé per encendre més encara en ells el desig de les coses del cel. Va plaure, doncs, a la bondat divina, després d'aquells tres anys, privar fra Joan d'aquella flama i d'aquell raig del divinal amor, i llevar-li tot consol espiritual; per la qual cosa, fra Joan restà sense llum i sense amor de Déu, tot desolat, afligit i adolorit. Així angoixat, rondava pel bosc, errabund d'ací d'allà, cridant ben fort pels topants de la selva amb sospirs i llàgrimes l'Espòs estimat de la seva ànima que s'havia amagat i apartat d'ell, fora de la presència del qual el seu esperit no trobava ni quietud ni repòs. Enlloc ni de cap manera no podia retrobar el dolç Jesús, ni sentir de bell nou —com hi havia estat avesat abans— aquelles suavíssimes delícies espirituals de l'amor de Crist. Aquesta tribulació va durar en ell molts dies, en els quals va continuar plorant i sospirant i pregant a Déu que, per la seva pietat, li retornés l'Espòs estimat de la seva ànima.²

Finalment, quan va plaure a Déu d'haver provat prou la seva paciència i d'haver inflammat el seu desig, un dia fra Joan caminava pel bosc, afligit i atribolat, i s'assegué cansat a la vora d'un faig. S'estava mirant el cel amb la cara amarada de llàgrimes, quan heus aquí que de sobte Jesucrist se li va aparèixer ran del corriol per on fra Joan havia vingut, però sense dir-li res. I Fra Joan, en veure i reconèixer bé que era Jesucrist, es va llançar tot seguit als seus peus. Desfet en plors i amb extraordinària humilitat, pregava i deia:

—Veni a ajudar-me, Senyor, perquè sense Vós, el meu Salvador dolcíssim, visc en les tenebres i en plor; sense Vós, Anyell mansuet, visc angoixat, apenat i atemorit; sense Vós, Fill de Déu Altíssim, em trobo confós i avergonyit; sense Vós, em veig privat de tot bé i invident, perquè Vós sou

2. L'estil literari usat en l'escena que es descriu a continuació —en què s'empren expressions de l'amor humà per exposar l'amor diví— pot causar certa estranyesa i perplexitat a molts lectors, però s'inspira en el llibre bíblic del *Càntic dels Càntics*, i semblantment l'estil s'utilitza i es repeteix en els grans místics espanyols.

la veritable llum de l'ànima; sense Vós, estic perdut i condemnat, perquè Vós sou la vida de les ànimes i la vida de les vides; sense Vós, jo sóc àrid i estèril, perquè Vós sou la font de tot do i de tota gràcia; sense Vós, em sento del tot desconsolat, perquè Vós sou, oh Jesús, la redempció nostra, el nostre amor i el nostre desig, el pa que nodreix i el vi que alegra els cors dels àngels i de tots els sants! Il·lumineu-me amb la vostra llum, Vós, mestre ple de gràcia i pastor piadosíssim, perquè jo sóc la vostra ovelleta, encara que indigna.

Però com que el desig dels homes sants que Déu tarda a escoltar els desvetlla a un amor i a un mèrit més grans, Crist beneït s'allunyà sense escoltar-lo ni dir-li res, i se'n va anar per aquell mateix corriol. Aleshores fra Joan es va aixecar i corregué darrere d'Ell i es va llançar altra vegada als seus peus i, amb santa importunitat i llàgrimes fervents el suplicà i li digué:

—Oh, Jesucrist dolcíssim, tingueu misericòrdia d'aquest pobríssim turmentat; escolteu-me per la vostra gran misericòrdia, per la veritat de la salvació vostra; torneu-me el goig del vostre rostre i del vostre esguard compassiu, perquè de la vostra bondat n'és plena tota la terra.

I Jesucrist s'allunyà encara, sense dir-li res ni donar-li cap consol. Obrà com una mare amb el seu fill petit, quan li fa desitjar el pit i el fa venir darrere seu, plorant, perquè després mami més de grat. Per això fra Joan encara amb un fervor i un desig més grans, va seguir Crist. Així que el va heure, Jesús beneït es girà vers ell i el va mirar amb cara alegre i gentil i, obrint els seus braços santíssims i misericordiosos, el va abraçar molt dolçament. Quan va obrir els braços, fra Joan veié sortir del costat santíssim del Salvador uns raigs de llum resplendents que il·luminaven tot el bosc i també a ell, en l'ànima i en el cos. Aleshores fra Joan es va agenollar als peus de Crist; i Jesús beneït, com a Magdalena, li allargà benignament el peu perquè el besés. Fra Joan, agafant-lo amb la màxima reverència, el banyà de tantes llàgrimes que de debò semblava una altra Magdalena. I deia devotament:

—Us prego, Senyor meu, que no tingueu en compte els meus pecats, sinó que, per la vostra santíssima Passió i pel vessa-

ment de la vostra sang preciosa, ressusciteu la meva ànima a la gràcia del vostre amor; perquè aquest és el vostre manament: que us hem d'estimar amb tot el cor i amb tot l'afecte, precepte que ningú no pot acomplir sense el vostre ajut. Vulgueu, doncs, ajudar-me, amantíssim Fill de Déu, de manera que us estimi amb tot el meu cor i amb totes les meves forces.

Mentre parlava així als peus de Crist, fra Joan fou atès i li fou retornada la primera gràcia d'abans, és a dir, la flama de l'amor diví; es va sentir tot ell consolat i tot renovellat. I en conèixer que el do de la gràcia divina era altra vegada en ell, començà a regraciar Crist beneït i a besar-li devotament els peus. Després, redreçat per veure de fit a fit la cara del Salvador, Crist li va estendre i oferir les seves mans santíssimes perquè les besés. I quan fra Joan les hagué besades, s'atansà i descansà en el pit de Jesús, el va abraçar i el besà igualment. Durant aquest col·loqui espiritual fra Joan va sentir tanta olor divina que, si haguessin estat aplegades totes les essències aromàtiques i flairoses del món, haurien semblat una fetor en comparança amb aquell perfum. I fra Joan en fou beneficiat, consolat i il·luminat. I aquella olor va durar en la seva ànima molts mesos.

Des de llavors ençà, de la seva boca —abeurada a la font de la divina saviesa, que era el pit sagrat del Salvador— sortien paraules meravelloses i celestials, que mudaven els cors i donaven gran fruit en les ànimes que les sentien. I el viarany del bosc on s'havien posat els peus beneïts de Crist i per tot el seu voltant, fra Joan sentia sempre aquella olor i veia aquella resplendor cada vegada que hi anava, fins i tot molt temps després.

Quan va tornar després d'aquell rapté, i havia desaparegut la presència corporal de Crist, fra Joan restà talment il·luminat en l'ànima i dins l'abisme de la divinitat, que encara que no fos un home lletrat per estudis humans, resolvia i declarava meravellosament les qüestions més subtils i més elevades sobre la Trinitat divina i els pregons misteris de la Sagrada Escripura. Després, moltes vegades parlava davant el Papa i els cardenals, els reis i els barons, els mestres i els doctors. Els

deixava a tots admirats per les paraules elevades i per les sentències profundes que deia.

A lloança de Crist. Amén.

CAPÍTOL L

Com, quan deia missa el dia dels morts, fra Joan de La Verna va veure moltes ànimes alliberades del purgatori

Una vegada fra Joan deia la missa l'endemà de Tots Sants per totes les ànimes dels morts, com l'Església ho té ordenat. Va oferir amb tanta caritat i amb una pietat tan compassiva aquell altíssim sagrament —aquell que, per raó de la seva eficàcia, les ànimes desitgen sobre tots els altres béns que els poden ser concedits—, que semblava com si es consumís per la dolcesa de la pietat i de la caritat fraterna.

Durant el temps d'aquella missa, en aixecar devotament el Cos de Crist i oferir-lo a Déu Pare li demanà que, per l'amor del seu Fill beneït, Jesucrist —que per rescatar les ànimes havia estat penjat a la Creu—, li plagués d'alliberar de les penes del purgatori les ànimes dels morts creades i redimides per Ell. De cop i volta veié un nombre quasi infinit d'ànimes que eixien del purgatori semblants a guspises de foc que sortissin d'una fornal encesa, i pujaven al cel pels mèrits de la Passió de Crist, el qual cada dia és ofert pels vius i pels morts en aquella hòstia sacratíssima, digna de ser adorada pels segles dels segles. Amén.

A lloança de Crist. Amén.

CAPÍTOL LI

De com fra Jaume de Falerone es va aparèixer, després de mort, a fra Joan de La Verna

Una vegada que fra Jaume de Falerone,¹ home de gran santedat, estava greument malalt al convent de Mogliano, de la custòdia de Fermo, fra Joan de La Verna, que vivia llavors al convent de Massa, s'assabentà de la seva malaltia. Com que l'estimava com al seu pare, es posà en oració per ell, tot pregant Déu devotament amb oració mental, perquè tornés la salut del cos a fra Jaume, si era convenient per a la seva ànima.

Estant en aquesta fervorosa petició, fou arrabassat en èxtasi i va veure pels aires un gran estol d'àngels i de sants damunt la seva cel·la, que era al bosc, amb tanta resplendor que tota la contrada del voltant n'era il·luminada. Enmig d'aquests àngels veié fra Jaume malalt —pel qual pregava— abillat amb un vestit blanquíssim, tot resplendent. Hi veié, encara, el benaurat pare sant Francesc adornat amb els sagrats estigmes de Crist i amb molta glòria. Hi va veure, a més, i hi reconegué el virtuós fra Lúcid i fra Mateu, l'antic, de Monte Rubbiano, i molts altres germans que mai no havia vist ni conegut en la seva vida.

I a fra Joan, mentre mirava amb una gran joia aquell estol benaurat de sants, li fou revelada, com a fet segur, la salvació de l'ànima del susdit germà malalt i que moriria d'aquella malaltia, bé que no immediatament, i que després de la mort no aniria pas directament al paradís, perquè convenia que es purifiqués una mica al purgatori. I fra Joan tenia tanta alegria d'aquesta revelació, a causa la salut de la seva ànima, que no es dolia de la mort del cos, sinó que amb una gran dolcesa d'esperit el cridava en el seu interior dient:

1. D'aquest framenor, del qual es fa referència aquí i el qual hem trobat ja al capítol XXXII, se sap que vivia el 1284 i que va morir al començament del segle XIV, un 24 de juliol, amb gran fama de santedat.

—Fra Jaume, pare meu estimat; fra Jaume, dolcíssim germà meu; fra Jaume, fidelíssim servent i amic de Déu; fra Jaume, company dels àngels i associat als benaurats!

I així, amb aquesta certesa i aquesta joia, tornà en si. Tot seguit va sortir corrents del convent i anà a visitar fra Jaume a Magliano. El va trobar tan empitjorat que amb prou feines podia parlar, i li va notificar la mort del cos i la salvació i la glòria de la seva ànima, talment com ho sabia per la divina revelació. Fra Jaume, joiós en el seu esperit i en el seu rostre, el va rebre molt content i amb un afable somriure, li va agrair les bones notícies que li duïa i se li va encomanar devotament. Aleshores, fra Joan li va pregar amb insistència que, un cop mort, se li mostrés un dia i li parlés del seu estat. Fra Jaume li ho va prometre, si plaïa a Déu. I, dites aquestes paraules, com que s'acostava l'hora del seu traspàs, fra Jaume va començar a recitar devotament aquell verset del salm: «*En la pau eterna m'adormiré i reposaré*» (Sl 4,9). Havent dit el verset, amb cara joiosa i serena passà d'aquesta vida a l'altra.

Quan hagué estat enterrat, fra Joan se'n tornà al convent de Massa. Esperava que fra Jaume tornaria a veure'l el dia convingut; amb tot, mentre pregava aquell dia, Crist se li va aparèixer amb una gran companyia d'àngels i de sants, entre els quals, però, no hi havia pas fra Jaume. Fra Joan se'n va estranyar molt i el va recomanar devotament a Déu. L'endemà, preguntant fra Joan al bosc, se li va aparèixer fra Jaume acompanyat dels àngels, gloriós i feliç. Fra Joan li va dir:

—Oh, pare meu, com és que no vas venir el dia que em vas prometre?

Fra Jaume va respondre:

—Perquè tenia necessitat de purgar una mica. Però aquella mateixa hora que Crist se't va aparèixer i em vas recomanar a Ell, Crist et va escoltar i em va alliberar de tota pena. Llavors em vaig aparèixer a fra Jaume de Massa,² llec de molta sanedat, que estava ajudant a missa. Quan el sacerdot va aixecar

2. Fra Jaume de Massa, el de la visió referida al capítol XLVIII, morí cap a l'any 1260. No es veu, doncs, com se li podia aparèixer fra Jaume de Falero-ne, que morí l'any 1290. Potser es tracta de dos homònims.

l'hòstia consagrada, la va veure convertida i transformada en un xamós Infant viu. Jo li vaig dir: «Avui, amb aquest Infant, me'n vaig al reialme de la vida eterna, on ningú no pot anar sense Ell».

I, un cop dit això, fra Jaume va desaparèixer i se'n va anar al cel amb aquella benaurada companyia d'àngels. I fra Joan en va restar molt consolat.

Aquest fra Jaume de Fallerone va morir la vetlla de sant Jaume apòstol, el mes de juliol, al convent esmentat de Mogliano, en el qual, després de la seva mort, la bondat divina va obrar molts miracles pels seus mèrits.

A lloança de Crist. Amén.

CAPÍTOL LII

De la visió de fra Joan de La Verna, en la qual conegué tot l'ordre de la Santa Trinitat

Com que l'esmentat fra Joan de La Verna havia renunciat a tota mena de plaer i a tot consol mundà i temporal i en Déu havia posat tot el seu delit i tota la seva esperança, la divina bondat li donava meravellosos conhortos i revelacions, especialment en les solemnitats de Crist.

Quan s'acostava, doncs, una vegada la festa del naixement de Jesucrist, en el qual esperava amb tota certesa consols divins de la dolça humanitat de Jesús, l'Esperit Sant li va inspirar un amor i un fervor tan grans i tan extraordinaris de la caritat de Crist, per la qual s'havia humiliat fins a prendre la nostra humanitat, que realment semblava com si li haguessin llevat l'ànima del cos i s'hagués abrusat en una fornall. Com que no podia sostenir aquell ardor, s'angoixava i es consumia tot ell i cridava en veu alta, perquè a causa de la impetuositat de l'Esperit Sant i del viu fervor de l'amor, no podia estar-se d'aquells crits. A l'hora mateixa en què li venia aquell fervor

desmesurat, li arribava al mateix temps, molt forta i segura, l'esperança de la seva salvació. De manera que no creia en absolut que, si hagués mort aleshores, hauria de passar per les penes del purgatori.

Aquest amor li va durar ben bé mig any, encara que no tingué pas aquell fervor excessiu i continuat, sinó que li venia a certes hores del dia.

Des de llavors rebé meravelloses visites i consolacions de Déu. Moltes vegades fou arrabassat en èxtasi divinal, tal com ho va veure el germà que va escriure primer aquestes coses.¹ Una nit, entre altres, fou tan elevat i arrabassat en Déu que veié en el Creador totes les coses creades, les celestials i les terrenes, i totes les seves perfeccions per graus i ordres diferents. I llavors conegué clarament com tota cosa creada representava el seu Creador, i com Déu es troba per damunt, a dins, a fora i al costat de totes elles. Després va conèixer un Déu en tres persones i tres persones en un sol Déu, i la caritat infinita per la qual el Fill de Déu es va encarnar per obediència al Pare. I, finalment, va percebre en aquella visió que no hi ha altre camí pel qual l'ànima pugui anar a Déu i assolir la vida eterna si no és per Crist beneït, el qual «és camí, veritat i la vida de l'ànima» (cf. Jn 14,6).

A lloança de Crist. Amén.

CAPÍTOL LIII

Com, dient missa, fra Joan de La Verna va caure com si fos mort

Segons narraren els germans que hi eren presents, a l'esmentat fra Joan, en el convent de Mogliano, li esdevingué una vegada aquest admirable cas. La primera nit després de l'octa-

1. El text llatí d'*Actus* diu: «com jo mateix ho he vist més d'una vegada amb els meus propis ulls i com molts altres ho han comprovat.»

va de sant Llorenç i dintre l'octava de l'Assumpció de Nostra Senyora, havent dit les matines a l'església amb els altres frares i havent-li sobrevingut la unció de la divina gràcia, se'n va anar a l'hort a contemplar la Passió de Crist i a preparar-se amb tota devoció per celebrar la missa que li tocava cantar aquell matí.

Mentre meditava les paraules de la consagració del Cos de Crist —és a dir: «*Hoc est Corpus meum*», (aquest és el meu Cos)— i considerava la infinita caritat de Crist, per la qual va voler no sols rescatar-nos amb la seva Sang preciosa, sinó també deixar-nos per nodriment de l'ànima el seu Cos i la seva Sang digníssims, va començar a créixer en ell l'amor del dolcíssim Jesús amb tant fervor i tanta suavitat que la seva ànima ja no podia aguantar més una dolçor com aquella. Cridava fort i, com embriagat d'esperit, no parava de dir en si mateix: «*Hoc est Corpus meum.*» Perquè, tot dient aquestes paraules, li semblava veure Crist beneït amb la Verge Maria i una munió d'àngels. En això l'Esperit Sant li il·luminava tots els misteris alts i profunds d'aquest altíssim sacrament.

A trenc d'alba, fra Joan entrà a l'església amb aquell fervor d'esperit, amb aquell neguit i amb aquell parlar. Pensava que ningú no el veia ni el sentia, però al cor hi havia un frare fent oració i ho veia i ho sentia tot.

Com que no podia contenir aquell fervor, a causa de l'abundor de la divina gràcia, cridava en veu alta. I continuà molta estona d'aquesta manera fins que fou hora de dir la missa. Llavors se'n va anar a l'altar a revestir-se. Va començar la missa, i com més avançava més li creixia l'amor de Crist i aquell devot fervor amb el qual li era lliurat un sentiment inefable de Déu i que ell mateix no sabia ni podia expressar amb la llengua després. Tement que aquell fervor i aquell sentiment de Déu no augmentessin fins al punt que li calgués deixar la missa, restava atabalat i no sabia què fer, si continuar o parar-se i esperar. Tanmateix, una altra vegada ja li havia passat un cas semblant i el Senyor li havia temperat el fervor de manera que no li calgués deixar la missa. Refiant-se de poder fer-ho aquesta vegada, continuà amb gran temor la celebració. En arribar

al prefaci de la Mare de Déu, la divina il·luminació i la suavitat atractiva de l'amor de Déu començaren a augmentar tant que, arribat al «*Qui pridie...*» amb prou feines podia resistir una suavitat i una dolcesa com aquelles. Finalment, en arribar el moment de la consagració i havent dit la meitat de les paraules sobre l'hòstia, és a dir: «*Hoc est...*», de cap manera no podia continuar, sinó que repetia aquestes mateixes paraules: «*Hoc est enim...*» I la causa que li impedia d'avançar era que sentia i veia la presència de Crist amb una multitud d'àngels, la majestat dels quals no podia suportar. Veia que Crist no estaria present en l'hòstia o, més ben dit, que l'hòstia no es transsubstanciaria en el Cos de Crist, si ell no pronunciava l'altra meitat de les paraules, és a dir: «*Corpus meum...*» De manera que, restant en aquella angoixa i no sense anar més endavant, el guardià i els altres frares i també molts seglars que hi havia a l'església per oir la missa s'acostaren de pressa a l'altar. Quedaren esglaiats en veure el que succeïa a fra Joan, i molts d'ells ploraven de devoció.

Al final, després de llarga estona, és a dir, quan va plaure a Déu, fra Joan digué: «*Corpus meum...*» en veu alta. De cop i volta, la forma del pa s'esvaí i en l'hòstia aparegué Jesucrist beneït encarnat i glorificat. Així mostrava la humilitat i la caritat que li feren prendre carn de la Verge Maria i que, cada dia, el fan venir a les mans del sacerdot quan consagra l'hòstia. Veient això, fra Joan encara s'elevà més en la dolçor de la contemplació.

Quan hagué aixecat l'hòstia i el calze consagrat, fou arrabassat fora de si mateix. L'ànima li quedà suspesa dels sentits corporals i el seu cos queia enrere de manera que, si no l'hagués sostingut el guardià, que es trobava a prop seu, hauria caigut d'esquena a terra. Llavors hi van córrer els frares i els seglars —homes i dones— que hi havia a l'església i el portaren a la sagristia com mort; el seu cos s'havia refredat i els dits de les mans estaven tan fortament closos que amb prou feines els podia bellugar o estendre. D'aquesta manera restà ajagut i esmoreït o més aviat en rapte fins a l'hora de tèrcia. I aquell era un dia d'estiu.

Jo, que m'hi trobava present i desitjava molt saber el que Déu havia obrat en ell, tot just tornà en si vaig acostar-m'hi i li vaig pregar que, per amor de Déu, m'ho expliqués tot. Ell, doncs, que em tenia una gran confiança, m'ho va contar tot fil per randa. Entre altres coses, em va dir que, veient presents davant seu el Cos i la Sang de Jesucrist, i abans i tot, el seu cor s'havia fos com cera escalfada i la seva carn li semblava com sense ossos. De tal manera que gairebé no podia alçar els braços i les mans per fer el senyal de la creu damunt l'hòstia i damunt del calze. Em va dir també que abans de fer-se sacerdot, Déu li havia revelat que es desmaiaria dient missa, però com que ja n'havia dit moltes sense que això li passés, pensava que aquella revelació no era de Déu. Amb tot, uns cinquanta dies abans de l'Assumpció de Nostra Senyora, el dia que li esdevingué aquell cas, Déu li havia revelat que això li passaria pels volts de l'esmentada festa de l'Assumpció. Però després no s'havia recordat més d'aquella visió o revelació.¹

A lloança de Crist. Amén.

1. Seguint els millors historiadors i investigadors, amb aquest capítol posem fi a la nostra versió catalana de *Les floretes de sant Francesc d'Assís*, malgrat que alguns completen el tractat amb nous capítols, la transcripció dels quals ha estat feta de pergamins trobats aquí i allà. Així, per exemple, a l'edició castellana de Juan R. de Legísima i L. Canedo (*Escritos completos de san Francisco de Asís*, Madrid, 6a ed., BAC, 1957), s'hi adjunten en un apèndix l'estrafet nombre de catorze capítols més que han estat suprimits en l'acurada edició de J. A. Guerra i col·laboradors (*San Francisco de Asís. Escritos. Biografías. Documentos de la época*, 8a ed., Madrid, BAC, 1989). Amb tot, com a complement d'aquest tractat, incloem i presentem seguidament —com a annexos— les anomenades *vides* de fra Ginebre i de fra Gil, versió que hem fet de l'edició crítica en l'original llatí (*Analecta Franciscana*, PP. Quarachi, 2a ed., t. III, 1939).

ANNEX I

Vida de fra Ginebre

Un dels primers deixebles més dilectes del benaurat Francesc fou fra Ginebre, home d'humilitat profunda, de gran caritat i fervor. D'ell deia en certa ocasió sant Francesc als seus virtuosos companys: «Serà bon framenor aquell que es venci a si mateix i venci el món, com fra Ginebre.»

CAPÍTOL I

Mogut de gran caritat, talla una pota a un porc per donar-la a un malalt

Una vegada, a Santa Maria de la Porciúncula, fra Ginebre, abrusat d'amor diví, anà a visitar un framenor malalt. Compadit d'ell li preguntà:

—Digues si et puc fer algun servei. Què et vindria de gust?

El frare malalt li va respondre:

—Em donaries un gran consol si poguessis guisar-me un peu de porc.

Fra Ginebre li digué tot seguit:

—Deixa-ho a les meves mans. Tindràs el peu de porc ben aviat.

Llavors agafa un ganivet, crec que de la cuina, surt de pressa i amb gran fervor cap al bosc, on pastura un ramat de porcs. Es llança a sobre d'un i li talla el peu, deixa l'animal malferit i fuig a corre-cuita. Altra vegada al convent, renta la pota, l'adoba i la guisa. En acabat, preparat i guarnit el peu de porc, el porta al malalt amb gran sol·licitud. El malalt es menja el plat amb gust i amb molta alegria de fra Ginebre, que, per distreu-re'l i fer-lo més feliç li explica totes les peripècies de l'insòlita captura.

Mentrestant, el qui guardava els porcs, que havia vist com el frare havia tallat el peu de l'animal, va indignat a referir-ho amb tot detall al seu amo. Assabentat aquest del que havia passat, va al convent i amb crits i enuig acusa els frares d'hipòcrites, lladres, criminals i de gent indesitjable perquè havien tallat el peu del porc. Quan sant Francesc sent els crits acut amb els altres germans. Com que desconeix el fet, el sant disculpa els frares amb gran humilitat i, per apaivagar aquell home, li promet reparar els danys. Però l'home no per això es calma, ans al contrari, profereix disbarats i amenaces. Furiós, se'n va repetint sempre que havien tallat la pota del seu porc amb tota malícia i dolenteria. I així, sense escoltar cap excusa ni satisfacció, marxa escandalitzat i indignat.

Mentre els germans romanen esbalaïts i atordits, sant Francesc, molt prudent i després de rumiar una mica, es diu a si mateix: «Segurament deu haver fet això fra Ginebre, empès per un zel indiscret.» A part amb ell li pregunta:

—Has estat tu el qui ha tallat el peu d'un porc al bosc?

Fra Ginebre, no pas com aquell que ha comès una falta, sinó com qui creu que ha fet una gran obra de caritat, respon amb alegria:

—Dolcíssim pare meu, és veritat que he estat jo. I si vols saber-ne el motiu, escolta amb calma el que et diré. La raó, pare meu, és que vaig anar a visitar un germà malalt.

Després d'explicar fil per randa el fet, afegeix:

—Jo crec que si considero el consol que aquest nostre ger-

mà ha tingut amb el peu guisat, i considero que com he fet amb un porc ho hauria fet amb cent, és seguríssim que Déu ho hauria tingut per bo.

A tot això, sant Francesc, portat per un zel de justícia i amb gran amarguesa, li digué:

—Oh, fra Ginebre! Per què has donat un tan gran escàndol? Amb raó es dol aquell home i està furiós contra nosaltres, i és probable que vagi per tota la ciutat difamant-nos pel delictes comès. Per tant, et mano per santa obediència que el busquis fins que el trobis i, un cop hakis ensopegat amb ell, et tiris a terra als seus peus i li confessis la culpa, i li prometis una satisfacció per la teva falta, de tal manera que ell no tingui motius per queixar-se de nosaltres, perquè, veritablement, la teva acció ha estat un greu excés.

Fra Ginebre va estranyar-se d'aquestes paraules. El sorprenia que algú pogués enfadar-se per tan poca cosa, si havia fet un acte tan caritatiu. Li semblava que no tenen cap valor aquests béns temporals si no són en profit del proïsme. És per això que va respondre:

—No en dubtis, pare meu, perquè hi aniré ara mateix i el faré content. Per què s'ha d'enfadar tant? Al cap i a la fi he tallat un peu que era més de Déu que seu, i s'ha fet una gran caritat.

Se'n va de pressa i corrents i troba l'home, encara enfurimat i sense cap mostra de paciència. Fra Ginebre li explica com i per quina raó havia escapat la pota al porc. I ho fa amb tant fervor, exaltació i alegria, que sembla més una persona que li hagués fet un gran servei, i que aquell home ho hauria d'agrair. No és pas així, perquè ple de ràbia diu grolleries i acusa fra Ginebre de mentider, estúpid, lladregot i pèssim bandler de camí. Fra Ginebre no fa pas cas de tantes paraules insolents, ans al contrari, s'alegra de les injúries i es meravella creient que no l'havia entès bé, perquè li sembla que tot ha de ser motiu de satisfacció i no d'odi. Li repeteix la mateixa història, es tira al seu coll, l'abraça i el besa; li refereix que ho havia fet sols per caritat, i l'invita i li prega que doni la resta del porc per a unes mateixes o semblants finalitats.

Aleshores l'home aquell, en veure tanta senzillesa, humilitat i caritat, torna en si mateix i es penedeix: s'agenolla a terra amb llàgrimes als ulls, reconeix les injúries fetes als germans tan virtuosos, agafa el porc malferit, el mata i, adobat i guisat, el duu amb molta devoció i compungit a Santa Maria dels Àngels. El dóna a aquells sants frares perquè se'l mengin, en compensació dels insults que els havia fet.

Quan sant Francesc va veure la simplicitat i paciència de fra Ginebre en l'adversitat, digué als companys i als altres presents:

—Germans meus, vulgui Déu que d'aquests ginebrons en tingui jo tot un bosc!

A lloança de Crist. Amén.

CAPÍTOL II

Com fra Ginebre exercia un gran poder sobre els dimonis

Amb l'exemple que segueix es palesa que els dimonis no podien suportar la puresa, innocència i humilitat profunda de fra Ginebre.

En certa ocasió, un endimoniat sortí tot d'una del camí de costum, i va fer set milles per diversos descampats. El seguien els seus parents amb molta pena i, quan el pogueren haver, li preguntaren per què havia deixat amb tanta fúria el camí. Ell va respondre:

—Perquè el gamarús de fra Ginebre passava per aquell mateix camí i jo no podia resistir la seva presència ni esperar, i me n'he anat per altres indrets.

Convençuts que deia la veritat, s'assabentaren efectivament que fra Ginebre havia passat per aquell lloc del camí a la mateixa hora, com el dimoni deia. Per això, quan portaven endimoniats a sant Francesc perquè els guarís, si no sortien tot

seguit per la força de la seva paraula, deia: «Si no surts ara mateix d'aquesta creatura, faré venir fra Ginebre.»

Aleshores el dimoni, tement la presència de fra Ginebre i sense poder resistir la humilitat de sant Francesc, eixia tot seguit.

A lloança de Crist. Amén.

CAPÍTOL III

Com per art del dimoni fra Ginebre fou condemnat a la força

Una vegada el dimoni volia escandalitzar i atribolar fra Ginebre. Anà i es va presentar, doncs, a un tirà molt cruel, de nom Nicolau, que estava en guerra amb la ciutat de Viterbo.¹ El dimoni li digué:

—Senyor, guardeu-vos bé en aquest vostre castell, perquè dintre de poc vindrà un traïdor pervers manat pels de Viterbo a fi que us matin i posin foc al castell. I com que això és veritat, heus-ne aquí els senyals. Vesteix com un perdulari, amb un hàbit apedaçat i una caputxa atrotinada sobre les espatlles; porta una escopeta per matar-vos i una pedra foguera per posar foc a aquest castell vostre. I si tot això no és veritat, feu-me la justícia que vulgueu.

En sentir aquestes paraules, el tirà Nicolau restà esbalaït i tenia molta por, perquè el qui li deia tot això semblava un personatge digne de crèdit. Aleshores manà als soldats que muntessin guàrdia i que en tot cas, si arribava l'home amb aquestes senyes, fos conduït immediatament a la seva presència.

Mentrestant fra Ginebre feia camí tranquil cap al castell.

1. Bughetti, B., opina que aquest *tirà Nicolau* es pot identificar amb Nicola de Janni de Coccho, veí de Viterbo, el qual l'any 1227 hagué de fugir de la ciutat i refugiar-se al castell de Vitorchiano, a uns deu quilòmetres de distància, i enfrontar-se en guerra oberta contra Viterbo al final de 1233. En aquest mateix any es féu la pau entre les dues parts, i així pogué tornar a Viterbo (cf. *I Fioretti di san Francesco*, Firenze, 1925, pàg. 258).

Gràcies a la seva gran virtut, tenia autorització per a viure o anar tot sol pel món, sense company i al seu aire. Tot d'una topà amb uns jovenots depravats que, mofant-se d'ell, li estriparen la caputxa. Ell, però, no s'alterà, ans al contrari, els induïa que li fessin més burles i destrosses. Quan va arribar a la porta del castell, els guardes el veieren així esmaperdut, amb una túnica estreta i esparracada. Crec que pel camí havia donat fraccionat el seu hàbit als pobres per amor de Déu i ja no feia cap aspecte de framenor. Amb violència fou conduït a la presència del tirà Nicolau. Quan els criats el va registrar per veure si portava armes per atacar, li trobaren en una màniga un punxó, amb el qual es cosia les sandàlies, i en l'altra una pedra foguera per a encendre foc, perquè moltes vegades vivia al bosc o en llocs deserts.

Nicolau, en veure els senyals que el dimoni li havia explicat, manà que li lliguessin una soga al coll. Ho van fer amb tanta crueltat que la corda li segava la pell. Després li lligaren els braços amb una altra corda i l'estiraven fortament i turmentaven tot el seu cos sense compassió. Aleshores li preguntaren qui era:

—Sóc un pèssim pecador.

Li preguntaren si intentava amb l'escopeta assassinar Nicolau i incendiar el castell, i digué que coses més grans i grosses faria si Déu li ho permetia.

Dit tot això, el tirà Nicolau, furiós, no volgué fer més indagacions, sinó que, sense perdre temps i summament indignat, condemnà fra Ginebre, com a traïdor i homicida, que fos lligat a la cua d'un cavall i arrossegat per terra fins a la forca i, un cop allà, que fos penjat pel coll immediatament.

Fra Ginebre no s'excusava de res ni es posava trist, sinó que, com a persona que per amor a Déu s'alegra de les tribulacions, es mostrava xiroi i content. Posada en execució l'ordre del tirà i lligat de peus a la cua d'un cavall i arrossegat per terra, no rondinà ni es va doldre; continuava amb humilitat com un anyell mansoi dut a la mort.

Davant d'aquest espectacle i després d'un judici apressat, tot el poble va córrer a veure aquell subjecte desconegut, ajus-

ticiat amb improvisació i crueltat. Volgué Déu, però, que un bon home que havia vist agafar fra Ginebre i com el portaven a la forca, anés a corre-cuita cap al convent dels frares i els digués:

—Us prego, per amor de Déu, que vingueu de pressa, perquè han agafat un pobre home i ha estat condemnat a mort. Veniu, si més no, perquè posi la seva ànima a les vostres mans, ja que em sembla que és una bona persona i no tindrà temps de confessar-se. Tot i que ja ha estat dut al patíbul, no sembla pas que es preocupi gaire de la mort ni de la salvació de la seva ànima. Veniu de pressa, si us plau.

El guardià, home pietós i assenyat, hi anà tot seguit, preocupat per salvar aquella ànima, però quan va arribar al lloc era tan gran l'aglomeració de gent per veure l'execució, que li era impossible entrar fins on era el condemnat. Mentre esperava la més petita oportunitat, tot d'una sent una veu entre la gent que crida:

—No feu això, no feu això, barroers, que em feu mal a les cames.

En sentir la veu, el guardià començà a sospitar si devia ser fra Ginebre. De sobte i amb gran fervor d'esperit, s'obre pas entre la gent, arranca la vena que cobreix els ulls d'aquell condemnat i veu que de veritat és fra Ginebre. Aleshores el guardià es treu per compassió el manteu per vestir-lo, però fra Ginebre, amb cara alegre i rient, li diu:

—Oh, guardià, tu estàs gras i faries llàstima despullat. No ho vull!

Llavors el guardià, tot plorant, prega als botxins i a tot el poble que per pietat esperin una mica; vol intercedir per fra Ginebre davant el tirà per tal que el perdoni i l'alliberi.

Els esbirros i molts dels presents transigiren als precs del guardià, pensant que es tractava d'un parent seu. El devot i prudent guardià, amb llàgrimes als ulls, diu al tirà:

—Senyor, no tinc paraules per explicar l'estranyesa i tristor que sento, perquè en aquest lloc s'ha perpetrat una gran injustícia i un greu pecat que mai no havien comès els nostres avantpassats, i crec que ha estat per ignorància.

Nicolau escolta el guardià amb paciència i en acabat li pregunta:

—Quin és aquest gran delicte i mal fet aquí?

—Que hàgiu condemnat a una mort cruel un dels frares més sants que hi ha avui en l'orde de sant Francesc, del qual vós sou tan devot. Crec que s'ha fet sense raó.

—Digueu-me qui és, perquè potser per no conèixer-lo he comès un error.

—El qui heu condemnat a la forca és fra Ginebre, company de sant Francesc.

El tirà Nicolau queda estupefacte perquè havia sentit parlar de la bona fama i santa vida de fra Ginebre. Esbalaït va amb el guardià on era fra Ginebre, ell mateix el deslliga de la cua del cavall, el deixa lliure i, davant de tot el poble, s'agenolla amb llàgrimes als ulls i confessa la seva culpa per haver injuriat i vituperat aquell virtuós framenor. Després diu a tothom:

—Estic conveçut que ja no viuré gaire temps, després d'haver maltractat d'aquesta manera i sense cap motiu aquest sant baró, tot i que ho he fet per ignorància. Déu permetrà que jo acabi malament.

Per bé que fra Ginebre va perdonar de tot cor Nicolau, Déu va permetre que al cap de pocs dies aquest tirà acabés la seva vida amb una mort dolorosíssima. Pel que fa a fra Ginebre, se'n va anar i va deixar molt edificat tot el poble.

A lloança de Crist. Amén.

CAPÍTOL IV

Com fra Ginebre donava als pobres tot el que duia per amor a Déu

Era tanta la pietat i compassió que tenia fra Ginebre dels pobres que, quan en veia algun mal vestit o mig despullat, tot

seguit es treia la túnica, la caputxa o l'hàbit i ho donava al pobre. Per això el guardià li havia manat per santa obediència que no donés mai a ningú la túnica o part del seu hàbit.

Esdevingué un dia que va trobar un pobre quasi nu que li demanà almoïna per amor de Déu. Fra Ginebre li digué compadit:

—Germà meu, no tinc res més per donar-te que la túnica, però el meu guardià m'ha manat per obediència que no la doni a ningú, ni tampoc part del meu hàbit. Ara bé, si tu me la prens, jo no m'hi oposaré pas.

No ho digué pas a un sord, perquè en uns segons el pobre li va estirar violentament la túnica i se'n va anar amb ella i va deixar fra Ginebre mig nu. Mentre tornava cap al convent li preguntaren què n'havia fet de la túnica. Ell que respon:

—Un bon home me l'ha presa i ha marxat amb ella.

A mesura que en ell creixia la virtut de la misericòrdia, no s'acontentava amb donar solament la túnica, sinó també llibres, atuells, roba i tot el que queia a les seves mans; tot ho donava als pobres. Per aquesta raó els frares no deixaven res a la vista i ho desaven tot, perquè sabien que fra Ginebre era capaç de desfer-se de tot per amor de Déu.

A lloança de Crist. Amén.

CAPÍTOL V

Com fra Ginebre va arrencar uns cascavells de plata de l'altar i els va donar a una pobra dona

Es trobava una vegada fra Ginebre a Assís el dia de la Nativitat del Senyor meditant profundament davant l'altar de l'església del convent. Com que l'altar estava ricament adornat, el sagristà li va demanar que fes guarda mentre ell anava a fer un mos. Mentre fra Ginebre feia devotíssima oració, va entrar una pobreta i li va demanar una caritat per amor de Déu. Fra Ginebre li digué:

—Espereu una mica i veurem si d'aquest altar tan abillat us puc donar alguna cosa.

Hi havia a l'altar un ric cortinatge del qual penjaven uns cascavells d'or i de plata de gran vàlua.¹ Fra Ginebre digué: «Aquests cascavells hi sobren», i amb un ganivet els va arrencar tots i els donà a la pobra dona per compassió.

El sagristà, mentre feia un parell de queixalades, es va recordar de les extravagàncies de fra Ginebre i començà a sospitar que no n'hagués fet alguna —portat pel seu zel de caritat— davant d'un altar tan ric i adornat, deixat a la seva custòdia. Immediatament s'aixecà de taula i va entrar a l'església per veure si estava tot perfecte o se n'havien endut algun ornament o estovalles. En veure arrencats de la cortina i que s'havien emportat els cascavells, el seu ensurt i desconcert foren enormes. Llavors, fra Ginebre, en veure el sagristà tan espaiat, li digué:

—No val la pena que et neguitegis pels cascavells d'or i plata, perquè els he donat a una pobra dona que es trobava molt necessitada, i aquí aquestes andròmines no servien per a res; són pompa vana i mundana.

Afligit el sagristà surt de l'església i se'n va corrents per tota la ciutat, per veure si troba la dona. No la veu enlloc, ni cap persona que l'hagi vista. Se'n torna cap al convent, arrenca de cop tota la cortina, la du i ensenya al general de l'orde, que justament es trobava a Assís, i li diu:

—Pare general, vinc aquí per demanar que feu justícia contra fra Ginebre, que ha esparracat aquest ric cortinatge, el més preciós que hi havia a la sagristia, i n'ha arrencat tots els cascavells d'or i plata, i diu que els ha donat a una pobra.

El pare general li comenta:

—Això no ho ha fet fra Ginebre, sinó la teva falta de seny, perquè prou bé que coneixes les seves manies. Encara no sé

1. Per la narració del text, el mot llatí *campanella* —en italià, *campanelle*—, més que a una campana o campaneta pròpiament, escau més en català a *cascavell*, una boleta de metall buida i foradada amb un bocí de ferro o de llautó a l'interior que colpeix i la fa sonar quan és sacsejada. La particularitat, aquí, és que aquestes boletes i el bocí de metall de dintre eren d'or i plata.

com no ha donat tota la resta. Amb tot, corregiré amb severitat la seva falta.

Convocats a capítol tots els frares, fa comparèixer fra Ginebre i en presència de tots el reprèn asprament a causa dels cascavells. Tant li creix l'enuig i alça tant la veu, que es queda ronc. Fra Ginebre no fa cas dels reganys perquè, com més és reptat, més frueix dels impropèris; però, per calmar la irritació i posar remei a la ronquera del general, rumia què pot fer.

Rebuda la dura reprimenda del general, fra Ginebre se'n va a la ciutat i encomana que li facin un brou de farina amb mantega i, ben entrada la nit, torna al convent. Encén una espelma i amb el consomé a les mans truca la porta de la cel·la del general, el qual, com que sent tants cops, l'obre. En veure fra Ginebre amb l'espelma i el brou calent a les mans, li pregunta amb veu baixa:

—Però, què és això?

—Pare meu —respon fra Ginebre—, avui, quan em repreneu de les meves faltes, jo m'adonava que la vostra veu es tornava ronca, suposo que per massa fatiga; i per posar-hi remei he demanat que us fessin aquest brou. Us prego que el tasteu; estic segur que us alleujarà el pit i el coll.

El general que li diu:

—Aquestes són hores d'empipar els altres?

Fra Ginebre insisteix:

—Mireu que ha estat fet per a vós; us prego que us el prengueu sense recels i veureu com se us posarà bé.

Llavors el general, empipat per la impertinència en aquelles hores, li mana que toqui el dos; no són hores de menjar ni de beure. L'acomiaada insultant-lo de mala manera. Llavors, en veure fra Ginebre que no servien de res les moixaines, li diu:

—Pare meu, ja que no voleu tastar el brou de farina i mantega que per a vós s'havia fet, feu-me el favor, si us plau, d'aguantar l'espelma i jo me'l menjaré.

El general, com a persona bondadosa i respectuosa que era, considerant la pietat i simplicitat de fra Ginebre, que havia fet tot allò endut per bons sentiments, li diu:

—Bé, ja que tu ho vols, mengem tots dos plegats.

I junts es cruspiren el brou fet amb una importuna caritat.² I gaudiren més del gest que no pas del brou exquisit.
A lloança de Crist. Amén.

CAPÍTOL VI

Com fra Ginebre guardà silenci durant sis mesos

Una vegada fra Ginebre es va obligar a guardar silenci per espai de sis mesos, i ho féu d'aquesta manera: el primer dia per amor al Pare celestial; el segon dia per amor al seu Fill, Jesucrist; el tercer, per reverència a la Verge Maria; i així per aquest ordre, va estar-se sis mesos sense parlar, cada dia per amor a algun sant.

A lloança de Crist. Amén.

CAPÍTOL VII

Com fra Ginebre vencia les temptacions impures

En certa ocasió estaven reunits fra Gil, fra Simó d'Assís, fra Rufí i fra Ginebre parlant de Déu i de la salvació de l'ànima. Fra Gil va preguntar als altres tres:

—Què feu vosaltres amb les temptacions d'impuresa?

Digué fra Simó:

—Jo considero la baixesa i lletgesa del pecat impur, i d'això segueix en mi una gran abominació del pecat i m'escapo del perill.

Fra Rufí digué:

—Jo em tiro a terra i estic en oració tot demanant clemència a Déu i a la Mare de Jesucrist, fins que em sento alliberat.

2. La paraula *importuna* no s'ha d'entendre com un adjectiu molest o fora de lloc, sinó amb el sentit de sol·lícit i insistent.

Fra Ginebre va respondre:

—Doncs jo, quan sento la fressa de la diabòlica suggestió carnal, corro immediatament i tanco la porta del meu cor. Per a la seva seguretat faig valer i m'ocupo en sants pensaments i desitjos, de manera que, quan arriba la temptació carnal i truca a la porta del meu cor, jo responc des de dins: «Fora d'aquí! Ja és ple l'hostal i no hi cap ningú més.» I així no deixo entrar els pensaments impurs dintre meu, per la qual cosa, veient-se vençut i fracassat, el dimoni fuig del meu costat i de tota la comarca.

Aleshores fra Gil digué:

—Estic amb tu, fra Ginebre. No hi ha manera millor de combatre l'enemic carnal que fugint; perquè quan entra el deler de la carn pels sentits del cos se sent tan fort l'envestida, que cal fer-se escàpol per guanyar. Qui vulgui fer-ho d'altra manera, mai no triomfarà.

A lloança de Crist. Amén.

CAPÍTOL VIII

Com fra Ginebre es rebaixava a si mateix a lloança de Déu

Una vegada, l'humil fra Ginebre, per voler ser menyspreat, es va despullar del tot; féu de l'hàbit un fardell i se'l posà amb les mans al cap. Així nu, va entrar a Viterbo i se'n anà a la plaça pública per ser objecte de riota.

Els nens i joves quan el varen veure així, pensant que es tractava d'un boig, començaren a prendre-li el pèl: li tiraven fang i pedres i l'empenyien d'ací d'allà amb paraules de burleta.

Fra Ginebre va romandre a la plaça gairebé tot el dia i després, igualment despullat, tornà al convent. Quan els frares el van veure així nu s'escandalitzaren, i més encara perquè s'havia passejat d'aquesta forma per tota la ciutat. El varen reprendre amb molta duresa i li van fer serioses amenaces. Un deia: «Fiquem-lo a la presó.» Un altre advertia: «Pengem-lo a la for-

ca.» Els altres s'esbravaven d'aquesta manera: «No hi ha càstig adequat per a un tan gran mal exemple com el que ha donat d'ell mateix i de tot el nostre orde.»

I fra Ginebre, tot content, amb gran humilitat els va respondre:

—Teniu tota la raó, germans; totes aquestes penes mereixo i moltes altres de més grans.

A lloança de Crist. Amén.

CAPÍTOL IX

Com fra Ginebre es posà a gronxar-se per ser menyspreat

Una vegada fra Ginebre va anar a Roma, on ja s'havia escampat la fama de la seva santedat, i li sortiren a l'encontre molts romans moguts per gran devoció. En veure ell venir tanta gent, va resoldre canviar el respecte que li tenien en burla i escarnis contra seu.

Allà hi ha dos nois que juguen amb un gronxador. Han col·locat una fusta sobre un tronc i s'hi estan muntats i asseguts en els extrems; l'un puja mentre l'altra baixa. Fra Ginebre treu del pal de fusta un dels nois, hi munta ell i comença a gronxar-se. Mentrestant arriba la gent i s'admira de trobar fra Ginebre gronxant-se. Malgrat tot, el saluden amb gran devoció i esperen que deixi el joc per acompanyar-lo amb tot honor al convent.

Fra Ginebre no fa cas de les salutacions i compliments, ni de la devoció que li mostren, ni li passa pel cap que l'estan esperant; ell continua gronxant-se tan tranquil.

Després de llarga espera, alguns començaren a cansar-se i deien: «Que n'és d'imbècil aquest home!» A altres, que coneixien el seu tarannà, els augmentava el respecte vers ell. Després que tots es retiraren, fra Ginebre va restar summament satisfet d'haver estat burlat i escarnit. Continuà fent camí i entrà a Roma mansuet i humil, i se'n va anar al convent dels framenors.

A lloança de Crist. Amén.

CAPÍTOL X

Com una vegada fra Ginebre va cuinar minestra per a quinze dies

Una vegada fra Ginebre es trobava en un petit convent de germans que, per causa raonable, varen haver d'absentar-se tots, i únicament ell es va quedar a guardar la casa. El guardià li digué:

—Fra Ginebre, com que avui marxem tots, seria bo que quan tornéssim hi hagués alguna cosa per a dinar.

Fra Ginebre li digué:

—Amb molt de suat ho faré. Deixa-ho a les meves mans. Aleshores, ja tot sol, es digué:

—Per què tanta cura innecessària que obliga un frare a estar tot el sant dia ficat a la cuina, allunyat de la pregària? Com que m'he quedat per cuinar, aquesta vegada faré tanta quantitat de tiberi que els germans en tindran per a quinze dies.

I així, decidit se'n va al poble i demana unes calderes per cuinar; es proveeix de verdura tendra i variada, de carn del dia, de pollastres, ous i llegums; recull llenya suficient i ho posa tot al foc: els pollastres amb les plomes, els ous amb les closques i de la mateixa manera tota la resta.

Quan tornen els frares al convent, un d'ells, que coneixia molt bé la simplicitat de fra Ginebre, entra a la cuina i veu les peroles enmig d'una gran foguera. Assegut i callat, observa la traça amb què cuina fra Ginebre. Com que el foc és molt ardent i no pot apropar-se a remoure les olles, ha agafat una pala i l'ha lligada amb una corda¹ apretada al seu cos i salta d'una perola a l'altra, de tal forma que és tot un espectacle veure'l. Divertit de contemplar fra Ginebre en aquella feina, el germà surt de la cuina i crida els altres frares dient-los:

—Us haig de dir que fra Ginebre està de bodes!

1. No es tracta pas aquí de la corda o cordó amb què els framenors se cenyien l'hàbit, sinó d'una corda dura amb què s'estacaven els ases i altres bèsties.

Els pensen que està de broma. Al cap de poca estona fra Ginebre retira del foc les peroles i fa tocar la campana per dinar i els germans es posen a taula. Llavors fra Ginebre entra al menjador amb la teca, suant de fatiga i per l'escalfor del foc, i diu:

—Germans meus, mengeu de gust! Després anirem a resar, i que ningú no pensi més a cuinar per ara, perquè he fet tanta minestra avui que en tindrem per a quinze dies.

Dit això, col·loca sobre la taula davant els frares aquell tiberi, que no hi hauria hagut per aquelles terres cap porc tan aformat que s'ho hagués cruspit tot. Ell mateix lloa el guisat, però, en veure que ningú no menja, els diu:

—Aquestes gallines fan bé al cervell;² aquest rostit us en vigorirà el cos de tan bo que és.

El germans, admirats i respectuosos observen la sol·licitud afectuosa de fra Ginebre i la seva simplicitat, però el guardià, indignat com un boig perquè ha malmès tanta vianda, comença a reptar-lo asprament. Aleshores fra Ginebre s'agenolla als seus peus i confessa la seva culpa davant de tots, dient:

—Sóc un malvat! Hi va haver un subjecte a qui, per haver comès aquest pecat, li foren arrencats els ulls; jo mereixeria molt més encara; un altre fou penjat a la forca pels seus crims. Molt més mereixo jo per haver fet malbé tants dons de Déu i de l'orde.

Avergonyit, es retirà penedit, i durant tot el dia no va aparèixer enlloc.

Aleshores el guardià féu aquest comentari: «Germans estimadíssims, tant de bo tinguéssim tots els dies aquest frare en companyia nostra fent malbé els béns que poguéssim heure, a fi que restés entre nosaltres el bon exemple que ens ha donat, perquè ha estat la seva gran senzillesa i caritat el que l'ha mogut a fer tot això.

A lloança de Crist. Amén.

2. Fra Ginebre parla segons la teoria mèdica del seu temps.

CAPÍTOL XI

Com fra Ginebre anà a Assís sense hàbit per menytenir-se

Romania una vegada fra Ginebre a la vall de Spoleto en una avinentesa en què es feia a Assís una gran festa concorreguda per molta gent devota. A ell li vingué el desig també d'anar-hi. Quan arribà aquell dia, es va treure l'hàbit i, mig despullat, va travessar el castell de Collepinò i dos pobles més, fins arribar a la ciutat d'Assís. Un cop al convent, afligits i escandalitzats els frares en veure'l nu, el reptaren asprament dient-li que era un insensat i pertorbador de l'orde de sant Francesc, i que mereixia ser ficat a la presó per boig.

El general, que es trobava al convent, va convocar els frares juntament amb fra Ginebre, i davant de tots el renyà amb molta duresa. Després de moltes paraules, amb justa autoritat, digué a fra Ginebre:

—És tan gran la teva falta i de tal naturalesa que no sé quin penitència imposar-te.

Fra Ginebre, com aquell que s'alegra de la pròpia humiliació, va contestar:

—Pare meu, ja us la indicaré jo: que així com he vingut despullat fins aquí, de la mateixa manera torni, per penitència, al lloc d'on he vingut per a la festa.

A lloança de Crist. Amén.

CAPÍTOL XII

Com fra Ginebre va estar absort en èxtasi durant la missa

Estava una vegada fra Ginebre oint missa amb gran devoció, quan va quedar absort en èxtasi durant molta estona, amb el pensament en Déu. Els altres frares el deixaren sol en aquest

espai de temps. Fra Ginebre quan va tornar en ell mateix, va exclamar amb gran fervor: «Oh, germans meus! Qui no seria tan noble en el món que no tingués paciència de portar una cistella plena de fems per la ciutat, si alhora se li convertia en un palau ple d'or?»

I va afegir: «Ai de nosaltres! És que no podem passar una mica de vergonya per guanyar la vida benaurada?»

A lloança de Crist. Amén.

CAPÍTOL XIII

Dolor de Fra Ginebre per la mort d'un company

Tenia fra Ginebre per company un framenor que es deia Attientalbene,¹ al qual estimava de tot cor. És ben cert que aquest germà posseïa les virtuts de la paciència i de l'obediència en alt grau. Encara que l'estiguessin apallissant tot el dia, no es queixava mai ni es lamentava de cap injúria que li fessin. Sovint l'enviaven a terres on la gent era intractable, en les quals sofria moltes persecucions, que aguantava amb paciència, sense la més petita queixa. A les ordres de fra Ginebre, ara reia, ara plorava, com li manés.

Volgué Déu que morís fra Attientalbene tan santament com virtuosament havia viscut. Quan fra Ginebre va rebre la notícia de la seva mort, sentí un dolor tan gran en la seva ànima com mai en la seva vida no n'havia experimentat cap per motius terrenals. Mostrant exteriorment la tristesa que en la seva intimitat experimentava, va exclamar: «Pobre de mi! Que en sóc d'infeliç! Ja no em queda res de bo... Tot el món s'ha acabat per a mi amb la mort del meu bondadós i estimadíssim germà, Attientalbene.» I afegí: «Si no fos per causa dels frares, que

1. Fra Attientalbene morí en el convent de Santa Il·luminada, prop de la ciutat d'Alviano, l'any 1232.

no em deixarien en pau, aniria al seu sepulcre, agafaria el seu cadàver i del crani en faria dues escudelles, com les de terrissa: amb una d'elles —en memòria seva i amb tota devoció— menjaria sempre, i amb l'altra beuria quan tingués set o ganes de beure.»²

A lloança de Crist. Amén.

CAPÍTOL XIV

D'una mà que va veure fra Ginebre a l'aire

Es trobava una vegada fra Ginebre en oració —potser estava pensant grans coses d'ell mateix—, quan li va semblar veure una mà poderosa a l'aire i que les seves oïdes sentien una veu que li deia: «Germà Ginebre, sense aquesta mà tu no pots fer res.» De cop s'aixecà i amb els ulls al cel digué en veu alta per a tot el convent: «Sens dubte; és ben cert!» I això ho repetia i repetia amb veu sonora.

A lloança de Crist. Amén.

2. Fantasia macabra, només de pensar-la, però no tan lluny del poble i pròpia d'esperits primitius, com el de fra Ginebre. El culte de les relíquies més o menys era d'aquest gènere.

ANNEX II

Vida del beat Gil

CAPÍTOL I

Com fra Gil i tres companys foren rebuts a l'orde dels framenors

És ben cert que l'exemple dels sants barons invita els seus devots oients a menysprear els plaers caducs i els incita el desig de l'eterna salvació. És per aquest motiu que, en honor de Déu, de la benaurada Verge Maria i de tots els oients, diré algunes paraules sobre els dons que l'Esperit Sant ha obrat en el nostre pare santíssim fra Gil.

Vivint ell encara en el món i tocat pel mateix Esperit, començà a pensar dintre seu com podria plaure a Déu en totes les seves obres. Fou en aquest temps que sant Francesc —pregoner del bon Déu amb l'exemple de vida, de penitència i d'humilitat— dos anys després de la seva conversió va atreure i induí a l'observància de la pobresa evangèlica dos homes d'admirable prudència i molt rics de béns temporals, que es deien Bernat i Pere Cattani. Per consell de sant Francesc distribuïren per amor de Déu tots els seus béns temporals als pobres i abraçaren la regla de penitència i la perfecció evangèli-

ca, i van vestir l'hàbit dels framenors. Prometeren amb gran fervor perseverar així tota la vida, cosa que van complir fideïssimament.

Vuit dies després d'aquella conversió i distribució, fra Gil, que encara vestia de seglar, s'adonà de la renúncia de tan nobles cavallers i ciutadans d'Assís, que tota la comarca admirava. Això va fer que se sentís abrusat d'amor diví. L'endemà, que era la festa de Sant Jordi de l'any 1209, a trenc d'alba i delerós de la seva salvació, vingué a l'església dedicada a aquest sant, on al seu redós hi ha el monestir de santa Clara.¹ Després de fer la seva pregària, com que tenia un gran desig de veure sant Francesc, fra Gil es dirigí cap a l'hospital dels leprosos. Allà, en un humil catau, es trobava retirat sant Francesc amb fra Bernat i fra Pere Cattani.

Tot fent camí arribà a una cruïlla de quatre viarons i no sabia quin havia de seguir. S'encomanà a Crist —guia meravellós— i de dret el va conduir al catau esmentat. Mentre rumiava sobre l'assumpte pel qual venia, topà amb sant Francesc, que venia de fer oració al bosc. Llavors fra Gil, agenollat i humilment, li va demanar que el volgués rebre en la seva companyia. En veure el sant l'aspecte devot de fra Gil, li va dir:

—Germà meu estimat, el Senyor t'ha fet un gran do. Si l'emperador vingués a Assís i volgués fer gentilhome seu o ajudant de càmera un ciutadà, no hauria aquest d'alegrar-se? Molt més t'has d'alegrar tu, atès que Déu t'ha elegit per a cavaller i servent seu preferit en la guarda de la perfecció del sant Evangeli. Continua ferm i perseverant en la vocació a què Déu t'ha cridat.

Dit això, li va agafar la mà, l'aixecà, el va fer entrar a la seva cova i digué a fra Bernat:

—Déu Nostre Senyor ens ha enviat un bon germà; alegrem-nos-en tots i mengem plegats amb caritat.

Després de l'àpat, sant Francesc i fra Gil se n'anaren cap a Assís a buscar tela per fer-li un hàbit. Pel camí els demanà

1. L'església de Sant Jordi —avui basílica de Santa Clara— és el lloc on les clarisses del monestir de Sant Damià es traslladaren l'any 1260. Per tant, quan es va escriure aquesta vida, als voltants del 1261, ja s'hi devien trobar.

almoïna, per amor de Déu, una pobra, però com que no sabien què donar-li, sant Francesc es girà a fra Gil amb una cara d'àngel i li va dir:

—Germà meu, per amor de Déu, dóna-li la teva capa.

Fra Gil, que ja esperava que li digués això, obeí tan de pressa i de tot cor que a sant Francesc li va semblar veure volar aquella almoïna cap al cel, i en certa manera també fra Gil s'aixecava amb ella, perquè va sentir un goig inefable i un canvi profund en el seu interior.

Aleshores, fet un hàbit amb la tela, sant Francesc el va rebre a l'orde dels framenors. Cal dir que, per la seva vida contemplativa, fra Gil fou un dels més gloriosos germans que va tenir el món en aquell temps. Immediatament després, sant Francesc se l'endugué com a company a la Marca d'Ancona, cantant i lloant tots dos les grandeses del Senyor del cel i de la terra. El sant deïa sovint a fra Gil:

—Fill meu, el nostre orde ha de ser com el pescador que tira les xarxes a l'aigua, agafa molts peixos, es queda amb els més grans i torna a l'aigua els petits.

Fra Gil es meravellava d'aquesta profecia, perquè aleshores l'orde només tenia tres germans i sant Francesc. Com sigui que el sant no predicava encara al poble públicament, només advertia els homes i dones que trobava pel camí, dient-los amb tota senzillesa:

—Estimeu i temeu Déu, i feu penitència pels vostres pecats.

I fra Gil afegia:

—Feu el que us digui el meu pare espiritual, perquè diu la veritat.

A lloança de Crist. Amén.

CAPÍTOL II

Com fra Gil anà a Santiago de Compostel·la

Una vegada fra Gil anà, amb llicència de sant Francesc, a Santiago de Galícia.¹ En tot el viatge patí gana, perquè hi havia molta misèria en tot el país. Un dia, després d'haver demanat almoïna inútilment perquè ningú no n'hi feia, abans de fer-se fosc va trobar en una era uns quants grans de faves. Les va recollir i en féu el sopar.

Es quedava de bona gana tot sol en llocs apartats de la gent per poder fer oració i vetllar amb llibertat. Dormí aquella nit, però se sentia tan conhortat per Déu només amb aquelles faves per sopar, que li semblava haver estat més ben alimentat que si hagués menjat viandes variades.

Va continuar el viatge i va trobar un pobret que li demanà almoïna per amor de Déu. El caritatiu fra Gil, que no tenia res més que l'hàbit que li cobria el cos, va descosir la caputxa de l'hàbit i la donà al pobre per amor de Déu; i va caminar després sense ella durant vint dies seguits.

Quan tornava de la Llombardia, un home el va cridar i ell s'hi acostà de bona gana perquè pensava que li donaria una almoïna, però aquell home va posar en les mans de fra Gil un parell de daus i el va invitar a jugar. Llavors Fra Gil li va respondre amb humilitat:

—Que Déu et perdoni, fill meu!

I rodant pel món d'aquesta manera, li feien moltes burles, però ell les rebia en pau.

A lloança de Crist. Amén.

1. El viatge de fra Gil a Santiago de Compostel·la, cal situar-lo pels volts de 1212-1213.

CAPÍTOL III

Com vivia fra Gil quan anà al Sant Sepulcre¹

En certa ocasió, i amb la vènia de sant Francesc, fra Gil va anar a visitar el Sant Sepulcre. Quan va arribar al port de Brindis, hi va romadre uns dies, perquè no hi havia cap nau preparada. I com que volia viure del seu treball, buscà un càntir, l'omplí d'aigua i cridava per la ciutat: «Qui vol aigua?»

Rebia pel seu treball pa i d'altres coses necessàries per a la vida del cos, tant per a ell com per al seu company. Després de travessar el mar, va visitar amb molta devoció el Sant Sepulcre de Crist i els altres Sants Llocs, i de retorn va estar-se uns dies a la ciutat d'Acre. Continuant amb el costum de viure del seu treball, feia cistells de joncs i se'ls venia no pas per diner, sinó canviant els cistells en pa per a ell i el qui l'acompanyava. I per la mateixa recompensa enterrava els morts, i quan no podia fer res de tot això, recorria a la taula de Jesucrist demanant almoïna de porta en porta.² I així, amb molta fatiga i pobresa, tornà a Santa Maria del Àngels.

A lloança de Crist. Amén.

CAPÍTOL IV

Com fra Gil aprovava més l'obediència que l'oració

Una vegada que un frare feia oració a la seva cel·la, el guardià li envià l'encàrrec que sortís i anés a demanar almoïna. El frare anà tot seguit a fra Gil i li digué:

1. Fra Gil devia anar a Terra Santa l'any 1215. S'ignora quan temps s'hi va estar, però és cert que el 1219 era a Itàlia, perquè en aquest any fou enviat a Tunísia.

2. Talment com escriu sant Francesc en el seu Testament: «I quan no se'ns doni el preu del treball, acudim a la taula del Senyor, demanant almoïna de porta en porta.»

—Pare meu, jo estava resant i el guardià m'ha manat que vagi a demanar almoina. No et sembla que és millor fer oració?

—Fill meu, no has après ni entès encara què és fer pregària? L'oració veritable és fer la voluntat del prelat, i és senyal de gran supèrbia, després d'haver sotmès el coll al jou de l'obediència santa, espolsar-se'n amb alguna excusa per fer la pròpia voluntat, per bé que li sembli que obra més perfectament. El framenor que és perfecte obedient s'assembla al cavaller que munta un cavall fornit, amb el qual galopa agosarat pel camí, mentre que el religiós desobedient, queixós i indòcil, és semblant al qui munta un cavall flac, trist i malalt, el qual els enemics vencen, maten o subjecten sense dificultat. Et dic que, si un home tingués tanta devoció i elevació d'esperit que parlés amb els àngels, i mentrestant el cridés el seu prelat, hauria de deixar de cop el col·loqui dels àngels i obeir el prelat.

A lloança de Crist. Amén

CAPÍTOL V

Com fra Gil vivia del seu treball

Una vegada que fra Gil vivia en un convent de Roma,¹ volgué viure del seu treball corporal, com tenia costum de fer des que va entrar a l'orde. Ho feia d'aquesta manera.

Al matí, molt aviat, oïa missa amb molta devoció. Després sortia a un bosc a vuit milles lluny de la ciutat i al cap d'una estona tornava duent sobre l'esquena un feix de llenya que venia a canvi de pa i altres queviures. Una vegada anava amb una càrrega de llenya i, després d'haver fet tracte amb una dona, aquesta se l'emportà a casa seva. En atenció a ell perquè era religiós, la dona li donava molt més, però ell digué:

1. La primera vegada que sant Francesc anà a Roma fou l'any 1212, i s'allotjà en un hospital de Ripa. A Araceli no trobem framenors fins a l'any 1250.

—No, bona dona, no vull deixar-me portar per l'avarícia; només vull el que hem ajustat i m'has promès.

I no solament no volgué més, sinó que li va tornar la meitat del que havia pactat, i quan va marxar la deixà molt edificada.

Fra Gil feia com a recompensa qualsevol mena de treball que s'adigués amb la santa honestedat. Ajudava els pagesos a recollir olives o a trepitjar el raïm. Un dia que es trobava a la plaça d'un poble, un home oferia un sou a un camperol per abastar nous. El jornalier s'excusava perquè el lloc era massa lluny i tenia dificultats per pujar als arbres. Aleshores fra Gil digué al qui buscava un jornalier:

—Amic, si em vols donar part de les nous, jo vindré a abastar-les.

Es van avenir tots dos i anaren al camp. Fra Gil s'enfilà als arbres amb molta por, i féu primer el senyal de la creu. En acabat, li tocaren tantes nous que no tenia res per a dur-les. Llavors es va treure l'hàbit i, lligant les mànigues i la caputxa, en féu un sac. El va omplir de grapats de nous, es carregà a les espatlles el sac fins a Roma i allà amb gran alegria les donà totes als pobres per amor de Déu.

En temps de la sega, fra Gil anava a espigar amb els altres pobres i, si algú li donava una garba sencera, responia:

—Germà meu, no tinc cap graner per a guardar-la.

I gairebé sempre donava per amor de Déu les espigues que li tocaven.

Amb tot, poques vegades ajudava algú durant tot el dia, perquè posava per condició que li havien de deixar temps per a resar les hores canòniques i fer oració mental.

Una vegada que fra Gil anà a la font de Sant Mixt a buscar aigua per als monjos,² un home li va demanar el càntir per beure a galet, i ell li digué:

—I com vols que porti el càntir als monjos sense estar ple?

Es va indignar l'home i li adreçà paraules grolleres. Fra Gil

2. Els monjos, com diu explícitament el llatí, *monaci*, eren els del monestir dels Sants Quatre Coronats, prop del Laterà.

se'n va anar trist al monesir, va agafar un vas gran, el va omplir d'aigua a la font i quan va trobar l'home li digué:

—Amic meu, agafa i beu tot el que vulguis; no et posis de mal humor, perquè em semblava un malifeta portar als sants monjos un càntir xumat i amb les sobres de l'aigua beguda.

Colpit l'home i edificat per la caritat i humilitat de fra Gil, va reconèixer la seva culpa i des de llavors li tenia una gran veneració.

A lloança de Crist. Amén.

CAPÍTOL VI

Com fra Gil fou miraculosament auxiliat en una gran necessitat en què, com que estava nevat, no podia demanar almoïna

Es trobava un dia fra Gil a Rieti allotjat a casa d'un cardenal.¹ S'apropava la Quaresma i, com que no tenia la quietud d'esperit que desitjava, digué al cardenal:

—Pare meu, amb el vostre permís i per a la meva tranquil·litat, voldria anar amb el meu company a passar la Quaresma en algun lloc solitari.

El cardenal li va respondre:

—Germà, on anireu? Pertot arreu hi ha una gran escassetat i a vosaltres gairebé ningú no us coneix. Quedeu-vos al meu palau de bona gana, i serà per a mi un gran honor donar-vos, per amor de Déu, tot el que us faci falta.

1. El fet s'esdevingué l'any 1226. Del llatí es dedueix que el cardenal que acollí al seu costat fra Gil era un tal Nicolau, bisbe de Tuscoli, que residia amb la cort pontificia a Rieti. Fra Gil s'hi allotjà per la insistència del cardenal, però ell volia guanyar-se la vida. Anava a collir olives i, quan no podia sortir per la pluja, treballava a la cuina del cardenal. Aquest purpurat era duc de Chiaramonte, dels cistercencs, i la Quaresma de què es parla aquí començà aquell any el 3 de març. De Rieti, fra Gil se n'anà a Derta, prop de Perusa, un trajecte d'uns vuit quilòmetres en línia recta.

Malgrat tot, fra Gil va abandonar Roma i se n'anà al cim d'una muntanya on antigament hi havia un castell. Havent trobat una església dedicada a sant Llorenç, hi va entrar amb el seu company i es posaren a fer oració i meditació. Com que no eren coneguts, la gent els tenia poca veneració i reverència i passaren gran penúria. S'hi afegí que va caure una gran nevada i no tenien res per a menjar ni podien sortir a buscar queviures, i ningú no els n'enviava. Així encerclats passaren tres dies. Aleshores, veient fra Gil que no podien treballar ni anar a captar, digué al seu company:

—Germà meu estimat, cridem amb veu alta el Senyor perquè per la seva pietat ens auxiliï en la nostra extrema necessitat; perquè alguns monjos, estant en grans penúries, invocaren Déu, i la divina clemència els va socórrer tot seguit.

Seguint l'exemple dels monjos, no deixaven de pregar demanant de tot cor a Déu un remei. I el Senyor, que sempre és misericordiós, en veure la seva fe, devoció, senzillesa i fervor, els va socórrer d'aquesta manera. Un home, tot mirant l'església on hi havia fra Gil i el seu company, inspirat per Déu, es deia a si mateix: «Qui sap si en aquest lloc hi haurà alguna bona persona que fent penitència i mancat de tot a causa de la nevada, s'està morint de gana. Vés a saber si això que imagino és veritat o no!»

Aleshores, amb uns quants pans i vi, s'arribà a l'església amb gran dificultat a causa de la neu i va trobar fra Gil i el seu company en actitud de fervorosíssima oració. Estaven tan grocs i flacs a causa de la fam, que semblaven més morts que vius. Fou gran la compassió d'aquell home i, després d'haverlos donat menjar i beure, se'n tornà a casa seva i va referir als veïns aquella necessitat extrema. Els demanà que per amor de Déu ajudessin aquells frares.

Des d'aquell dia, seguint l'exemple d'aquest home, molts els portaren pa i altres queviures per amor de Déu. Fins i tot es feren torns entre ells per subministrar aliment als dos frares durant tota la Quaresma.

Més endavant, fra Gil, després de considerar la providència divina i la caritat d'aquella gent, digué al seu company:

—Germà meu estimat, fins ara hem pregat Déu perquè ens auxiliés en les nostres necessitats i ens ha escoltat. Ara és avinent que li siguem agraïts, el lloem i preguem per aquells que ens han alimentat amb les seves almoines i per tot el poble cristià.

Ho feren amb tant fervor i devoció i el Senyor va atorgar tanta gràcia a fra Gil que molts, seguint el seu exemple, abandonaren aquest món perdut, i d'altres, que no estaven en disposició de ser religiosos, feren a casa seva gran penitència.

A lloança de Crist. Amén.

CAPÍTOL VII

De la mort de fra Gil

Havent fra Gil complert cinquanta-dos anys després d'haver vestit l'hàbit de sant Francesc, el Senyor va rebre la seva ànima en la glòria del Paradís la vigília de la festa de Sant Jordi. Un bon home que estava en oració quan fra Gil passà d'aquesta vida, va veure pujar al cel la seva ànima amb moltes d'altres que sortien del Purgatori. Va veure també com Jesucrist venia al seu encontre i el conduïa amb multituds d'àngels —enmig de càntics i acompanyat de totes aquelles ànimes— fins a introduir-lo en la glòria del Paradís.

A lloança de Crist. Amén.

CAPÍTOL VIII

D'un sant baró que, estant en oració, va veure com se'n pujava al cel l'ànima de fra Gil

Un sant baró que estava en oració quan fra Gil passà d'aquesta vida, va veure la seva ànima —amb multituds d'altres àni-

mes que sortien del Purgatori— com se'n pujava al cel, i que Jesucrist venia a l'encontre de l'ànima de fra Gil i acompanyat de multitud d'àngels i de totes aquelles ànimes, amb grans melodies, entrava a la glòria del Paradís.

A lloança de Crist. Amén.

CAPÍTOL IX

Com, pels mèrits de fra Gil, l'ànima d'un frare predicador amic seu es va alliberar de les penes del Purgatori

Quan fra Gil patia la malaltia de la qual va morir al cap de pocs dies, emmalaltí també de mort un frare dominic que tenia un íntim amic, frare també. Aquest digué al malalt:

—Germà meu, si t'ho permetés el Senyor, desitjaria que després de la teva mort vinguessis a dir-me en quin estat et trobes.

El malalt li va prometre complaure'l, en cas que li fos possible.

Tots dos malalts —fra Gil i el frare dominic— moriren el mateix dia, i el de l'orde dels predicadors es va aparèixer al seu germà, que el sobrevivia, i li digué:

—És voluntat de Déu que compleixi la promesa.

—Què ha estat de tu?

—Estic bé, perquè vaig morir el mateix dia que un framenor molt virtuós, de nom fra Gil, al qual per la seva gran santedat Jesucrist va concedir endur-se'l al Paradís amb totes les ànimes del Purgatori, entre les quals em trobava jo amb grans turments. I pels mèrits del sant fra Gil me n'he alliberat.

Dit això va desaparèixer, i aquell frare no va revelar aquesta visió a ningú.

Més tard, però, es posà malalt aquest frare i temia que Déu el castigaria per no haver fet saber la virtut i la glòria de fra Gil. Demanà que vinguessin els framenors i, un cop hi acudiren cinc parelles, els va reunir amb els frares predicadors i

amb gran devoció a tots els va revelar la visió que havia tingut. Indagaren plegats els fets amb tota diligència, i comprovaren certament que el mateix dia havia mort fra Gil i el frare dominic.

A lloança de Crist. Amén.

CAPÍTOL X

De les gràcies que Déu havia atorgat a fra Gil, i de l'any de la seva mort

Sovint deia fra Gil a fra Bonaventura de Bagnoreggio que Déu li havia concedit gràcies especials no només a ell, sinó també a tots els qui amb devoció li encomanaven els seus assumptes espirituals.

Féu molts miracles en vida i després de mort, talment com es diu en la seva història.

Va traspasar a la glòria del cel l'any 1252, el dia de la festa de Sant Jordi, i està enterrat a Perusa, al convent dels framenors.¹

A lloança de Crist. Amén.

1. Morí al convent de Monteripido, sobre Perusa, i fou sepultat a l'església de Sant Francesc de Perusa, on hi va haver les seves despulles fins a la fi de l'any 1860. A causa de la supressió dels framenors conventuals, que el custodiaven, i atès que l'església amenaçava ruïna, fou traslladat, juntament amb les despulles del beat Conrad d'Offida, a la capella de Sant Onofre, a la catedral de la mateixa ciutat. Després, el setembre del 1920, les despulles de fra Gil foren traslladades al convent de Monteripido, on roman per a la pública veneració sota l'altar de la cel·la que fou seva, després transformada en capella.

Consideracions sobre els estigmes

I

Com el senyor Orlando de Chiusi va donar la muntanya de La Verna a sant Francesc

Quant a la primera consideració, cal saber que sant Francesc, a l'edat de quaranta-tres anys, l'any 1224, inspirat per Déu, es posà en camí des de la vall de Spoleto cap a la Romanya, i se'n va endur fra Lleó per company. Seguint aquesta ruta, passà per la falda del castell de Montefeltro, on s'estava celebrant aleshores un gran banquet i festeig, en l'avinentsa de ser armat cavaller un dels comtes de Montefeltro. Assabentat sant Francesc de la festassa que es feia, i que s'hi havien aplegat molts nobles de diversos països, va dir a fra Lleó:

—Anem a aquesta festa; potser, amb l'ajut de Déu, aconseguirem algun bon fruit espiritual.

Entre altres gentilhomes que havien vingut a la festa, n'hi havia un d'important i ric i noble de la Toscana que es deia Orlando de Chiusi, de Casentino, el qual, per les coses meravelloses que havia sentit dir de la santedat i dels miracles de sant Francesc, li tenia gran devoció i desitjava veure'l i sentir-lo predicar.

Arribat que fou sant Francesc al castell, hi va entrar lliurement per la plaça de les armes, on hi havia reunit tot aquell estol de nobles. Ple de fervor espiritual, s'enfilà damunt un altell i es posà a predicar. Va escollir com a tema del seu sermó aquestes paraules del llenguatge popular: «*Tanto é quel bene*

chio aspetto, che ogni pena m'è diletto» (és tan gran el bé que espero, que tota pena m'és un plaer).

I sobre aquest tema, per inspiració de l'Esperit Sant, va predicar amb tanta devoció i profunditat, posant per testimoni les diverses penes i sofriments dels sants apòstols i màrtirs, les penitències rígides dels virtuosos confessors i les moltes tribulacions i temptacions de les santes verges i dels altres sants, que tota la gent posava els ulls fits en ell i, amb la ment suspesa, l'escoltaven com si parlés un àngel de Déu. Aleshores l'esmentat Orlando, mogut per Déu interiorment gràcies a la predicació meravellosa de sant Francesc, decidí anar, un cop acabat el sermó, a tractar amb ell sobre assumptes de la seva ànima.

Així, doncs, acabada la prèdica, tot sol amb sant Francesc li va dir:

—Pare, jo voldria tractar amb vós de la salvació de la meua ànima.

—Em sembla bé —li va respondre sant Francesc—; però ara vés-te'n i compleix davant els amics que t'han convidat a la festa i menja amb ells, i després de dinar parlarem tota l'estona que vulguis.

Aleshores, Orlando se'n va anar a dinar; en acabat de menjar, va tornar de nou a sant Francesc i tractaren i disposaren sobre el que calia fer per salvar la seva ànima.

En acabat va dir Orlando a sant Francesc:

—Tinc a la Toscana una muntanya molt adient per a meditar que es diu La Verna.¹ És deshabitada i amb bosc espès, un lloc ben escaient per a aquell qui vulgui fer penitència en

1. La muntanya de La Verna, a l'actual província d'Arezzo, assoleix una altura sobre el nivell del mar de 1.128 metres. Ofereix una captivadora bellesa per la seva austeritat i grandesa, per tota mena de meravelles de flora i fauna i, sobretot, pel panorama imponent que des del cim s'albira. És un dels punts més alts dels Apenins. La Verna està rodejada de rocam espadat i de cingles perillosos; tres de les seves carenes són inassequibles i semblen una muralla d'una fortalesa gegantina. Des del pic més alt de la muntanya s'entreveuen valls immenses, regades pel Tiber i l'Arno. Quan el cel és clar s'arriben a descobrir, a l'orient, les aigües blaves de l'Adriàtic. La Verna fou sempre molt estimada per sant Francesc, que la visitava tot sovint. Dos anys abans de morir hi va rebre els estigmes de Jesucrist.

un indret apartat de la gent i portar una vida aïllada. Si us agrada, de bon grat us la donaria a vós i als vostres companys per a la salvació de la meva ànima.

En sentir sant Francesc tan generosa oferta d'una cosa per ell molt desitjada, va experimentar una gran joia i, lloant Déu i agraït a Orlando, li va dir:

—Senyor Orlando, quan hàgiu tornat a casa vostra, us faré venir alguns dels meus companys i els podreu ensenyar aquest lloc. Si a ells els sembla adient per a l'oració i per a fer penitència, ja des d'ara accepto el vostre generós oferiment.

I havent dit això, sant Francesc se'n va anar i, acabat el viatge, retornà a Santa Maria dels Àngels. El mateix va fer Orlando: finalitzada la solemnitat i tot el festeig, se'n tornà al seu castell, que es diu Chiusi i es troba a una milla de La Verna.

Un cop, doncs, sant Francesc a Santa Maria dels Àngels, va enviar dos dels seus companys a l'esmentat senyor Orlando, els quals, en arribar a casa seva, foren complimentats per ell amb gran alegria i caritat. Com que desitjava mostrar-los la muntanya, els va fer acompanyar de més de cinquanta homes armats per defensar-los de les feres salvatges. Així protegits, aquests frares pujaren a la serra i, tot buscant amb diligència, van trobar finalment un paratge de la muntanya molt recollit i adient per a la contemplació, on hi havia una petita planura. Aquest fou el lloc que van escollir per a estatge d'ells i de sant Francesc. Llavors mateix, amb l'ajut d'aquells homes armats que els acompanyaren, van fer una cabana de branques d'arbres. D'aquesta manera van acceptar i van prendre possessió, en nom de Déu, de la muntanya de La Verna i del lloc dels frares en aquesta serra. Després se n'anaren i tornaren on es trobava sant Francesc. Quan arribaren li van contar com i de quina manera havien pres possessió de l'indret en la serralada de La Verna, molt apropiat per a l'oració i la contemplació. En sentir sant Francesc aquestes notícies, se'n va alegrar molt i, lloant i regraciant Déu, els digué amb un posat xiroi:

—Fills meus, s'acosta la Quaresma nostra de sant Miquel Arcàngel, i crec fermament que és voluntat de Déu que la prac-

tiquem a la muntanya de La Verna, que, per divinal providència, ens ha estat aparellada per tal que, a lloança i glòria del Senyor, de la gloriosa Verge Maria i de tots els sants àngels, mereixem de Crist consagrar amb la penitència aquesta serra beneïda.²

Un cop dit això, sant Francesc va prendre amb ell fra Masseo de Marignano d'Assís, que era home de seny i de gran eloqüència, fra Àngel Tancredi de Rieti, que era gentilhome i havia estat cavaller en el món, i fra Lleó, de tan gran ingenuïtat i candidesa que sant Francesc l'estimava de tot cor i li revelava gairebé tots els secrets. Amb aquests tres germans, sant Francesc es va posar en oració; després, encomanant-se ell mateix i els seus companys a les pregàries dels frares que es quedaven, anaren tots quatre —en nom de Jesucrist crucificat— cap a la muntanya de La Verna.

Tot fent camí, sant Francesc va cridar fra Masseo i li va dir:

—Tu, fra Masseo, seràs el nostre guardià i el nostre prelat al llag d'aquest viatge, mentre caminem i estiguem junts; i observarem silenci, i no ens preocuparem de pensar què menjarem i on dormirem, sinó que, quan arribi l'hora d'allotjar-nos, demanarem d'almoïna uns bocins de pa, i així ens quedarem a descansar en l'indret que Déu ens parari.

Els tres companys van inclinar el cap i, fent el senyal de la creu, reprengueren el camí. La primera nit van arribar a un ermitori de framenors i s'hi van aixoplugar. La segona nit, sigui pel mal temps, sigui per la defallença, no van poder arribar a cap lloc de frares ni a cap castell o poble; en fer-se fosc, i amb mal temps, van arrecerar-se en una església abandonada i desallotjada, on s'ajagueren per descansar. Mentre dormien els companys, sant Francesc es va posar en oració; mentrestant, tot d'una, a la primera vetlla de la nit, van acudir amb gran esvalot i terrabastall una munió de dimonis ferotges, que

2. Aquest fet, així com molts d'altres narrats en aquest tractat, es troba en altres fonts franciscanes (Tomàs de Celano i sant Bonaventura, sobretot), però en contextos històrics i geogràfics diferents. No els esmentarem ni farem de cadascun una referència crítica perquè no és la intenció d'aquesta nostra edició popular.

escometeren contra ell un terrible combat i el turmentaren amb aspror: un dimoni el subjectava d'aquí, l'altre d'allà; aquest el llençava a terra, aquell el tirava enlaire; un altre l'amenaçava, i el de més enllà li retreia coses a la cara. I així, de mil maneres, volien destorbar-lo de l'oració, però no ho aconseguien perquè Déu era amb ell. De manera que, després de sostenir molta estona aquestes escenes dels dimonis, sant Francesc cridà en veu alta:

—Oh, esperits condemnats! Vosaltres no podeu fer res fora d'allò que us permet la mà de Déu. Per això, de part del Senyor omnipotent, feu del meu cos tot allò que Ell us permeti; jo ho aguantaré de bon grat, perquè no tinc pitjor enemic que el meu cos; si vosaltres, doncs, m'ajudeu a castigar-lo, em fareu un gran favor.

Aleshores, els dimonis l'agafaren amb violència i fúria i l'arrossegaren per l'església i el molestaren i turmentaren amb més ferotgia. Però sant Francesc cridava dient:

—Senyor meu, Jesucrist, us dono gràcies per tot l'amor i la caritat de què em feu mercè, perquè és un distintiu de gran estimació quan el Senyor castiga fort en aquest món el seu servent per totes les seves mancances, per no haver de castigar-lo en l'altre. Joestic aparellat per aguantar alegrement totes les penes i adversitats que vós, Déu meu, vulgueu enviar-me per causa dels meus pecats.

Aleshores avergonyits els dimonis i vençuts per la seva constància i paciència, se'n van anar; i sant Francesc, ple de fervor d'esperit, eixí de l'església i es va endinsar en un bosc que hi havia a prop. Allà es va posar en oració i, entre prec i llàgrimes i cops de pit, mirava de trobar Jesús, l'espòs i l'amic de la seva ànima. I en trobar-lo, finalment, ara li parlava respectuosament com a Pare, adés conversava amb Ell com amb un amic en el secret de la seva ànima.

Aquella nit i en aquell lloc, els seus companys, que estaven desperts escoltant i observant tot el que feia, van veure i sentir com intercedia devotament davant la divina misericòrdia pels pecadors. El van veure, també, i el van sentir plorar en veu alta la passió de Crist, com si la contemplés físicament. Aque-

lla mateixa nit el van descobrir fent oració amb els braços encreuats damunt el pit, suspès i aixecat de terra durant molta estona i envoltat d'un núvol lluminós. I així, en aquests sants exercicis, va passar tota la nit sense trencar el son.

L'endemà, quan els companys de sant Francesc van notar que, per la fatiga de tota la nit sense dormir, es trobava amb el cos defallit i que amb prou feines podria caminar a peu, van buscar un humil pagès de la rodalia i li van suplicar que, per l'amor de Déu, els deixés el burret per al germà Francesc, el seu pare, perquè no podia caminar. En sentir dir *germà Francesc*, el pagès els va preguntar:

—Per ventura sou vosaltres els frares d'aquell Francesc d'Assís de què tant es parla i bé?

Els frares li van dir que sí, i que per a ell venien a demanar-li el burret. Aleshores el bon home, amb gran devoció i diligència, aparellà l'ase, el menà a sant Francesc i amb gran reverència el va fer muntar al damunt. I van reprendre el camí; el pagès amb ells, darrere seu.

Quan ja havien fet un bon tros de camí, va dir aquell home a sant Francesc:

—Digueu-me, sou vós el germà Francesc d'Assís?

El sant li va respondre que sí.

—Doncs —afegí el pagès— procureu ser tan bo com la gent creu que sou, perquè són molts els qui tenen gran fe en vós. Us recomano que en vós no hi hagi res que contradigui allò que la gent espera.

En sentir aquestes paraules, sant Francesc no es va pas doldre d'ésser avisat per un home qualsevol, i no digué en el seu interior: «Que n'és de bèstia aquest home que m'aconsella!», com dirien avui molts superbiosos que vesteixen l'hàbit; sinó que tot seguit va baixar del burro, es va agenollar davant el pagès, li besà els peus i li regrancià amb humilitat que l'hagués avisat tan cari-tativament. El bon home i els companys de sant Francesc l'aixecaren de bell nou amb gran devoció i el tornaren a muntar a cavall. I així van continuar el viatge.

Quan havien pujat més o menys a la meitat de la carena, com sigui que feia molta calor i l'escalada era fatigosa, el pa-

gès es moria de set i, com que no podia més, rondinava darrere de sant Francesc tot dient:

—Ai, pobre de mi, que em moro de set! Si no hi ha res per a beure, defalliré ara mateix.

Sant Francesc va baixar del burret i es posà en oració: i es va estar agenollat amb les mans alçades al cel fins que va entendre per revelació que Déu l'havia escoltat. Aleshores va dir al pagès:

—Corre, vés de seguida a aquella roca i trobaràs aigua fresca que Jesucrist, per la seva misericòrdia ha fet brollar en aquest moment.³

Va córrer el bon home al lloc indicat i hi trobà una rica font que rajava de la dura roca per la virtut de l'oració de sant Francesc. En va beure fins a sadollar-se i es va sentir apaivagat. I fou manifest que aquella aigua havia brollat miraculosament pel prec de sant Francesc, perquè ni abans ni després no s'havia vist mai cap font en aquell indret, ni cap vestigi d'aigua en tot aquell paratge. Després d'això sant Francesc amb els seus companys i el pagès, van lloar Déu pel prodigi tan notori i van continuar fent camí.

Quan van ser ja a la vora de l'espadat, pròpiament dit, de La Verna, va plaure a sant Francesc de reposar una mica sota l'ombra d'una alzinera que hi havia a la vora del camí. Aleshores, mentre sant Francesc observava el paratge i la seva disposició, vingueren una munió d'ocells de tota mena, que amb els seus refilets i batecs d'ales manifestaven una gran alegria. Van rodejar sant Francesc de tal manera que uns es posaren damunt el seu cap; d'altres, sobre les seves espalles; alguns, als braços; d'altres, a la sina o a terra, al votant dels seus peus. Quan els seus companys i el pagès van veure tot això, quedaren meravellats, i sant Francesc, curull de goig espiritual, deia:

3. No és improbable que Mn. Cinto Verdager s'inspirés en aquests paràgrafs per a la composició del cèlebre poema *Sant Francesc s'hi moria*, que dedica al pare Ramon Boldú, o.f.m., i que es refereix al pas del Pobriçó per la Plana de Vic. Encara avui es conserva l'ermita dedicada al sant que recorda el fet, on es fa un aplec cada any als volts del 4 d'octubre, festivitat litúrgica de Sant Francesc.

—Jo crec, germans meus, que a nostre Senyor Jesucrist li plau la nostra vinguda i que ens estatgem en aquesta serra aïllada, ja que els nostres germans, els ocells, mostren tanta alegria.

Dit això, es va aixecar i van emprendre de nou el camí. Finalment arribaren a l'indret del qual abans havien pres possessió el seus companys.

A lloança de Déu i del seu santíssim nom. Amén.

II

De l'estança de sant Francesc amb els seus companys a la muntanya de La Verna

La segona consideració es refereix a la conversa de sant Francesc amb els seus companys a la muntanya de La Verna.

Cal saber que quan el senyor Orlando va sentir dir que sant Francesc i els seus companys havien pujat per estar-se a La Verna, se'n va alegrar molt. L'endemà mateix eixí del seu castell amb molts d'altres i anà a visitar sant Francesc amb pa i altres viandes per a ell i per als seus companys. Quan va arribar al cim, els va trobar fent oració, se'ls va acostar i els saludà. Aleshores sant Francesc va rebre amb gran caritat i joia el senyor Orlando i els seus acompanyants. Després conversaren plegats; i, quan van haver parlat una bona estona, sant Francesc li va agrair la donació d'una muntanya tan recollida, i també la seva visita, i li pregà que li fes una cabana pobra al peu d'un faig ufanós que hi havia a la distància d'un cop de roc dels altres frares, perquè aquell raconet li semblava molt aïllat i apte per a l'oració. Orlando la hi va fer aparellar immediatament.

Fet això, com que ja es feia fosc i era hora de marxar, sant Francesc féu un sermonet al senyor Orlando i als seus acompanyants abans que se n'anessin; després els va donar la benedicció a tots. En el moment d'acomiar-se, Orlando cridà a part sant Francesc i els seus companys, i els va dir:

—Germans meus estimats, no vull pas que en aquesta serra tan aspra hàgiu de passar necessitat corporal, amb dany de l'atenció que heu de posar a les coses espirituals. Vull, i us ho dic una vegada per totes, que us adreceu confiadament a casa meva per tot el que pugueu necessitar, i, si no ho féssiu així, em sabia molt greu.

Un cop dit això, se'n van anar ell i tot el seu seguici al castell.

Aleshores sant Francesc féu asseure els seus companys i els va donar instruccions sobre la mena de vida que havien de portar ells i tots els qui voldrien viure religiosament en els ermitoris. Entre altres coses, els recomanà d'una manera especial la guarda de la santa pobresa, i els va dir:

—No prengueu tant en consideració l'ofertament caritatiu del senyor Orlando, perquè podríeu ofendre en alguna cosa nostra senyora, la dama Pobresa. Tingueu per cert que, com més nosaltres fugim de la pobresa, més ens refusarà el món i més necessitat patirem; però, si perseverem fortament abraçats a ella, el món correrà darrere nostre i ens alimentarà amb abundor. Déu ens ha cridat a aquest sant orde per a la salvació del món, i ha constituït aquest pacte: que nosaltres donem al món bon exemple i que el món ens proveeixi en les nostres necessitats. Perseverem, doncs, en la santa pobresa, ja que ella és camí de perfecció, penyora i joiell de les riqueses eternes.

Després de paraules i instruccions afectuoses i devotes sobre aquests assumptes, va acabar dient:

—Aquesta és la manera de viure que m'imposo jo i és també per a vosaltres. Com que m'acosto a la mort, desitjo estar sol i concentrar-me en Déu, plorant els meus pecats. Fra Lleó, quan li sembli, em portarà un bocí de pa i una mica d'aigua; i per res del món no permeteu que s'acosti cap seglar; vosaltres l'atendreu de part meva.

I, dit això, els va donar la benedicció i se'n va anar a la cabana del faig, i el seus companys es van quedar a l'ermitori amb el ferm propòsit d'observar la comanda de sant Francesc.

Al cap d'uns dies, s'estava sant Francesc a l'entrada de la cabana i observava la disposició de la serra, sorprès de les grans

escletxes i esquerdes d'aquells rocams gegantins. Es va posar en oració, i li fou revelat per Déu que aquelles escletxes tan estranyes s'havien produït miraculosament a l'hora de la passió de Crist, quan, com diu l'Evangelí, es van esmicolar les pedres. I va plaure a Déu que això quedés palès singularment en aquella muntanya de La Verna per significar que en ella havia de renovar-se la passió de Jesucrist: en l'ànima de sant Francesc, per l'amor i la compassió, i en el seu cos, per la impressió dels estigmes.

Un cop rebuda aquesta revelació, sant Francesc se'n va anar tot seguit i es va tancar a la seva cabana, i recollit en si mateix aprofundia el misteri d'aquella revelació. De llavors ençà, per la pregària contínua, el sant tastava amb més freqüència la dolçor de la contemplació divina, i el feia quedar tantes vegades arrabassat en Déu, que els companys el veien enlairat corporalment en èxtasi.

En aquests freqüents raptos contemplatius, li eren revelades per Déu no solament les coses presents i futures, sinó també els pensaments secrets dels frares i els seus desitjos, com va poder experimentar el mateix fra Lleó, el seu company.

En efecte, en certa ocasió estava fra Lleó sostenint una forta temptació de part del dimoni —no pas corporal, sinó espiritual— i li va venir un gran desig d'alguna màxima devota escrita de mà de sant Francesc. Considerava que, si la tingués, la temptació s'esmunyiria en part o totalment. I donava voltes i més voltes al seu desig; però, per vergonya i respecte, no s'atrevia a dir-ho a sant Francesc. Allò, però, que no li digué fra Lleó, li fou revelat per l'Esperit Sant: de manera que sant Francesc el va cridar i li va fer portar un tinter, paper d'escriure i ploma, i amb la seva pròpia mà va redactar unes laudes a Crist d'acord amb el desig del germà, i al capdavant hi va fer el signe de la Tau. En acabat, li donà el paper tot dient:

—Té aquest paper, amadíssim fra Lleó, i reserva'l curosament fins a la teva mort. Que el Senyor et beneeixi i que et guardi de tota temptació. No et desanimis per haver de suportar temptacions, perquè com més escomès siguis, més et tindrà per servent i amic de Déu, i més també t'estimaré jo. Ningú

no ha de considerar-se perfecte amic del Senyor si no ha passat per moltes temptacions i tribulacions.

Fra Lleó va rebre l'escrit amb molta devoció i fe i, en tornar a l'ermitori, va referir amb gran alegria als companys el do gran que Déu li havia fet de rebre l'escrit de la mateixa mà de sant Francesc. El va guardar i conservar curosament, i més tard els frares van fer molts prodigis amb ell.

Des d'aquell dia, fra Lleó va començar a guipar i espiar —amb gran puresa d'intenció— el capteniment de sant Francesc. Per la seva honestedat va merèixer de veure'l més d'una vegada arrabassat en Déu i enlaire; algunes vegades, a una alçada de tres o quatre braçades; a voltes fins a la copa del faig; i una vegada el va veure tan enlairat i rodejat de resplendor que gairebé no l'atalaiava. ¿I què feia aquest fraret quan sant Francesc estava enlairat a poca alçada? Doncs s'acostava silencios, s'abraçava als seus peus i els besava, mentre deia amb llàgrimes als ulls: «Déu meu, tingueu compassió d'aquest pecador i, pels mèrits d'aquest sant home, feu que sigui digne de la vostra gràcia.»

Un dia mentre estava així als peus de sant Francesc, com que no podia abastar-lo perquè estava molt elevat, va veure baixar del cel una cartolina escrita amb lletres d'or que es posava sobre el cap de sant Francesc. A la cartolina hi havia escrites aquestes paraules: «Aquí hi ha la gràcia de Déu.» I quan la va haver llegit, va veure com la cartolina retornava al cel.

Pel do d'aquesta gràcia del Senyor, sant Francesc era arrabassat en Déu per la profunditat de la contemplació estàtica, i a voltes era conhortat amb visions angèliques. Un dia estava absorbt en el pensament de la seva mort i del destí del seu orde quan ell ja no viuria, i deia:

—Senyor, ¿què serà, després de la meva mort, d'aquesta família vostra pobrissona, que per la vostra benignitat m'heu confiat a mi, pecador? Qui la confortarà? Qui l'esmenarà? Qui pregarà per ella?

I com que continuava parlant així, se li va aparèixer un àngel enviat de Déu, que tot encoratjant-lo li va dir:

—Jo t'asseguro, de part del Senyor, que el teu orde durarà fins al dia del judici, i que no hi haurà cap pecador, per gran que hagi estat, que, si estima de tot cor l'orde, no assoleixi la misericòrida de Déu; i tot aquell qui per malícia el perseguirà, no viurà gaire temps. Més encara: tots els frares que relaxin l'orde no hi perseveraran gaire temps si no esmenen llurs vides. I no et posis trist quan vegis alguns framenors que no són bons, o que no serven la Regla com cal, i no consideris que per això l'orde minvi. Sempre hi haurà molts i molts germans que observaran a la perfecció l'Evangeli de Crist i la puresa de la Regla; i aquests, després de la mort corporal, aniran a la vida eterna, sense passar pel Purgatori. Els qui no l'observaran amb tanta perfecció, abans d'entrar al Paradís, seran purificats, però el temps de la seva purificació Déu el deixarà a les teves mans. Finalment, quant a aquells que no serven en absolut la Regla, el Senyor diu que no te'n preocupis, perquè Ell tampoc no se'n preocuparà.

Dites aquestes paraules, va desaparèixer l'àngel, i sant Francesc va quedar animat i molt conhortat.

Quan s'acostà la diada de l'Assumpció de nostra Senyora, sant Francesc cercava un lloc oportú, més aïllat i amagat encara per poder, tot sol, practicar la Quaresma de Sant Miquel Arcàngel, que comença el dia de l'Assumpta. Va cridar, doncs, fra Lleó i li digué:

—Vés i posa't a la porta de l'ermitori del frares i, quan jo et cridi, véns.

Aleshores fra Lleó se n'anà i es posà al lloc indicat. Sant Francesc s'allunyà una mica i cridà fort. Fra Lleó, en sentir que el cridava, anà cap a ell, però sant Francesc li va dir:

—Fill meu, busquem un altre indret més ocult, on tu no em puguis sentir gens quan et cridi.

Tot buscant, trobaren un lloc mirant a migdia, molt amagat i adient per al que desitjava; però era impossible de passar-hi, perquè estava separat per una esquadra d'una fondària espantosa i esglaiant en la roca. Amb molta dificultat van aconseguir col·locar una passera i travessaren a l'altra

banda.¹ Llavors, sant Francesc va fer passar els altres frares i els va dir que tenia intenció de practicar la Quaresma de Sant Miquel en aquell lloc tan solitari. Els va demanar que li hi aparellessin una petita cel·la de manera que, encara que ell cri-dés, no poguessin sentir-lo. Un cop preparada la cel·la, els va dir:

—Aneu al vostre lloc i deixeu-me sol, perquè, amb l'ajut de Déu, desitjo practicar aquesta Quaresma lluny del brogit i sense distracció de la ment. Cap de vosaltres no podrà venir aquí i no permeteu que s'hi apropi cap seglar. Tu, però, fra Lleó, vindràs una sola vegada al dia amb un tros de pa i una mica d'aigua i una altra vegada a la nit, a l'hora de matines. T'acostaràs en silenci i, quan ja siguis a la punta de la passera, diràs: «*Domine, labia mea aperies*» (Senyor, obriu-me els llavis). Si jo et contesto, travesses i véns a la cel·la, i resarem tots dos junts les matines; però si no et responc, vés-te'n de seguida.²

Sant Francesc deia tot això perquè més d'una vegada era tan arrabassat en Déu, que no veia ni sentia res amb els sentits corporals. En acabat, els va donar la benedicció i ells se'n tornaren al seu lloc.

El dia de la festa de l'Assumpció de la Mare de Déu, sant Francesc començà la santa Quaresma. Flagelava el seu cos amb deixuplines, dura abstinència i gran rigor, i confortava l'esperit amb vetlles i fervoroses pregàries. Amb aquests exercicis anava creixent de virtut en virtut i disposava la seva ànima per a rebre els divinals misteris i il·luminacions, i preparava el seu cos per suportar els combats ferotges dels dimonis, amb els quals a voltes li va caldre lluitar de manera corporal.

Quan una vegada va esdevenir que, durant aquella Quaresma, en eixir un dia sant Francesc de la cel·la amb gran fervor

1. La descripció topogràfica que segueix és exacta. L'esclletxa impressionant està coberta avui, en gran part, per la galeria que condueix al convent. El lloc escollit per Francesc per a aquella Quaresma excepcional era un entrant de roca en l'esclletxa del cingle que rodeja la muntanya.

2. Els pelegrins poden arribar-hi avui a través d'una passera practicada a la roca per venerar la bauma on, segons la tradició, Francesc pogué foragitar la fúria del dimoni.

d'esperit, es posà en oració prop d'aquell indret perillós —a la balma d'una roca emplaçada a una gran alçària i damunt el cingle espantós—, va acudir de sobte el dimoni, acompanyat d'un terrabastall esgarriat i d'un aspecte terrible; i el va colpir despietadament per fer-lo caure al barranc. Sant Francesc, com que no podia fugir ni suportar la carota horrible i lletja del diable, es capgirà amb rapidesa i es va arrapar a la penya amb les mans, la cara i el cap i amb tot el cos, palpant per si es podia agafar a alguna cosa, mentre s'encomanava a Déu. Al Senyor, que no permet mai que els seus servents siguin temptats més enllà de les seves forces, va plaure que en aquell instant la roca, a la qual s'havia agafat, cedís prenent la forma del cos i el protegís; és a dir, com si hagués posat les mans i la cara damunt una cera líquida i hagués quedat impresa la marca de la cara i les mans a la roca. I així, amb l'ajut de Déu, va aconseguir alliberar-se del dimoni.

I allò que no va poder heure el maligne amb sant Francesc —tirar-lo barranc avall— ho va aconseguir més tard, molts anys després de la mort del sant, amb un del seus més devots i estimats fills.³ En efecte, estava aquest frare col·locant en aquell mateix lloc unes soques perquè s'hi pogués passar més fàcilment i sense perill, i ho feia per devoció a sant Francesc i al miracle que allà s'havia obrat. Un dia que traguava un d'aquests troncs i el portava damunt el cap per col·locar-lo degudament, el dimoni el va empènyer i el tirà barranc avall amb el tronc de fusta i tot. Déu, que havia salvat i preservat sant Francesc de la caiguda, va salvar i preservar també, pels mèrits del sant, el frare devot seu dels perills de la caiguda, perquè quan relliscà s'havia encomanat amb gran fervor i en veu alta a sant Francesc, el qual apareixent-se-li l'agafà i el posà a terra, sense que s'hagués fet cap nafra. Els altres frares, que van sentir el crit que va fer en caure, el tingueren per mort i destrossat a causa de la caiguda d'una alçària tan gran i sobre tossals tan punxeguts. Van prendre, amb tristor, un baiard i van davallar per

3. El fet esdevingué el 1273 i el framenor es dia Francesc Maldefizi, de Florència, segons una antiga tradició. L'altura actual del cingle, des del lloc en qüestió, és de 38 metres.

l'altra banda de la muntanya per aplegar el cos esbocinat i enterrar-lo. Havien baixat ja pel vessant quan els va sortir a l'encontre el frare estimbat amb la soca amb què havia relliscat encara damunt el cap. Venia tot cantant en veu alta el *Te Deum*, lloant Déu i sant Francesc pel prodigi obrat en un fill seu.

Sant Francesc continuà aquella Quaresma i, encara que li calia sostenir molts i durs combats contra el dimoni, també rebia molt consol del Senyor, no solament amb visites d'àngels, sinó també amb la presència dels ocells del bosc. De manera que durant tot el temps quaresmal un falcó que havia fet niu a prop, totes les vetlles, una mica abans de les matines, el despertava grallant i batent les ales, al costat mateix de la seva cel·la, i no se n'anava fins que sant Francesc no es llevava per resar. Quan el sant es trobava més fatigat o més feble i malalt del cos, el falcó, com si fos una persona assenyada i comprensiva, el despertava cantant, una mica més tard. Aquest relloige era una joia per sant Francesc, que prenia exemple i esperó de la sollicitud del falcó per esbatre la mandra i lliurar-se a la pregària. I de tant en tant s'entretenia familiarment amb el moixó.

Finalment, pel que fa a aquesta segona consideració, com que es trobava molt feble en el cos per les rigoroses abstinències i els combats amb el dimoni, li va plaure a sant Francesc conhortar el seu cos amb l'aliment espiritual de l'ànima, meditant pregonament la glòria i el goig dels benaurats i demanant a Déu que li atorgués el do de fruit només un tastet d'aquell goig. Quan estava en aquests pensaments, de sobte se li va aparèixer un àngel amb gran resplendor, amb un violí al braç esquerre i l'arc a la mà dreta. Sant Francesc el contemplava meravellat i, quan l'àngel arqueejà per primera vegada el violí, li fou de tanta suavitat la melodia, que sadollà de dolçor l'esperit del sant i el feia defallir. Fou de tal manera que, com contava més tard als seus companys, li semblava que, si l'àngel hagués acabat d'arqueejar fins a baix, se li hauria separat l'ànima del cos, perquè no hauria pogut aguantar tanta dolcesa.

III

De l'aparició d'un serafí i de la impressió dels estigmes en sant Francesc

Pel que fa a la tercera consideració, que és la de l'aparició del serafí i de la impressió dels estigmes, cal saber que, quan s'apropava la festa de la Santa Creu de setembre, una nit fra Lleó va anar a l'hora de costum on era sant Francesc per resar les matines. Com altres vegades, digué des de la punta de la passera: «*Domine labia mea aperies*», però, en no respondre sant Francesc, fra Lleó no reculà, com el sant li havia ordenat, sinó que, amb bona i santa intenció va travessar el pont i entrà de puntetes a la seva cel·la. Com que no el trobà va pensar que devia estar en oració en algun lloc del bosc. De manera que eixint i sense dir ni piu, el buscava pel bosc a clar de lluna. Finalment, va sentir la veu de sant Francesc, se li va acostar i el trobà agenollat amb la cara i les mans alçades al cel, mentre deia ple de fervor d'esperit:

—Qui sou vós, dolcíssim Déu meu? I qui sóc jo, vilíssim cuc i inútil servent vostre?

I repetia sempre les mateixes paraules, sense dir res més. Fra Lleó, molt sorprès del que deia, alçà els ulls i mirà el cel; i, mentre estava així, va veure baixar un raig de llum bellíssim i enlluernador que davallant es posava damunt el cap de sant Francesc; i de la flama lluminosa eixia una veu que parlava amb sant Francesc, tot i que fra Lleó no entenia res del que deia. En veure això, i considerant-se indigne de ser tan a prop d'aquell sant lloc on s'obrava la meravellosa aparició, i com que temia, d'altra banda, ofendre sant Francesc o destorbar-lo en el seu confort espiritual si se n'adonava, va esperar per veure com acabaria tot allò. Parat i quiet, va veure com sant Francesc estenia tres vegades les mans cap a la flama i que, finalment, al cap d'una bona estona, la flama se'n tornava al cel.

Llavors fra Lleó se'n va anar a la seva cel·la, segur i tot content pel que havia vist. Però, com que caminava descurós, sant

Francesc, en sentir fressa per les seves petjades sobre la fullaraca seca del bosc, li manà que l'esperés i que no es mogués. Fra Lleó va obeir i es quedà quiet, amb tant temor que, com referia després als seus companys, hauria preferit en aquell instant que la terra l'engolís que no pas esperar sant Francesc, perquè pensava que es trobaria desplaent amb ell. Cal tenir en compte que fra Lleó posava sempre summa atenció a no ofendre tan bon pare, no fos que per culpa seva el privés de la seva companyia.

Quan el sant va arribar al seu costat, li preguntà:

—Qui ets tu?

—Fra Lleó, pare meu —va respondre tremolant de cap a peus.

—I per què has vingut aquí, fra ovelleta? No et tinc dit que no vull que m'espïis? Ara et mano per santa obediència que em diguis si has vist o sentit alguna cosa.

—Pare, jo t'he sentit parlar i dir algunes vegades: «Qui sou vós, dolcíssim Déu meu?» i «qui sóc jo, cuc vilíssim i inútil servent vostre?»

Aleshores fra Lleó es va agenollar davant sant Francesc, reconegué la seva culpa de desobediència contra la comanda rebuda del sant i li demanà perdó amb llàgrimes als ulls. I a continuació va pregar-li devotament que li expliqués aquelles paraules que ell havia sentit, i també les altres que no havia entès.

Aleshores, en veure sant Francesc que Déu havia permès a l'humil fra Lleó —per la seva senzillesa i ingenuïtat— percebre quelcom, va accedir i li va manifestar i explicar el que li havia demanat, i li va parlar així:

—Cal que sàpigues, fra ovelleta de Jesucrist, que, quan jo deia les paraules que has sentit, la meva ànima era il·luminada per dos raigs de llum: un sobre la noció i el coneixement del Creador, i l'altre referent al coneixement de mi mateix. Quan jo deia: «qui sou vós, dolcíssim Déu meu», era embolcallat d'un raig de llum de contemplació, en el qual veia la profunditat de la bondat infinita, de la saviesa i omnipotència de Déu. I quan deia: «qui sóc jo», em trobava en l'altre raig de llum de contemplació, en el qual veia el fons deplorable de la meva mes-

quina i la meua misèria. Per aquesta causa deia: «Qui sou vós, Senyor de bondat infinita, de saviesa i totpoderós, que us digneu a visitar-me, a mi que sóc un cuc menyspreable.» I en aquella flama es trobava Déu, que em parlava d'aquella manera, com havia parlat antigament a Moisès. I, entre d'altres coses que Déu m'ha dit, m'ha demanat que li oferís tres dons. Jo he respost: «Senyor meu, jo sóc tot vostre; vós sabeu que no tinc res més que l'hàbit, la corda i la roba interior, i encara tot això és vostre. Què és, doncs, el que puc oferir o donar a la vostra majestat?» Aleshores Déu m'ha dit: «Palpa en el teu pit i ofereix-me el que hi trobis.» He palpat i he trobat una bola d'or i l'he ofert a Déu. Tres cops he fet això mateix, perquè Ell m'ho ha manat tres vegades; i en acabat, m'he agenollat tres vegades també, i he beneït i lloat Déu, que em donava quelcom per oferir-li. Entretant m'ha estat donat entendre que aquells tres dons significaven la santa obediència, la pobresa altíssima i la fúlgida castedat, que Déu, per la seva gràcia, m'ha atorgat observar tan perfectament que de cap cosa no m'acusa la consciència. I així com tu em veies ficar la mà al pit i oferir a Déu aquestes tres virtuts, així m'ha atorgat semblants virtuts. I no em canso de lloar i glorificar el Senyor amb el cor i amb els llavis per tots els beneficis i dons que m'ha conferit. Aquestes són les paraules que has sentit i el perquè d'alçar les mans tres vegades, com has vist. Però guarda't, fra ovelleta, de continuar espiant-me; torna a la teua cel·la amb la benedicció de Déu. I procura tenir esment de mi, perquè, d'aquí a pocs dies, Déu obrarà coses tan grans i meravelloses en aquesta muntanya, que tot el món quedarà sorprès; i en farà alguna altra de nova que mai no ha fet a cap altra creatura d'aquest món.

Dit això, sant Francesc es va fer portar el llibre dels Evangelis perquè Déu li havia suggerit interiorment que, en obrir el llibre tres vegades, li seria revelat el que el Senyor volia obrar en ell. Un cop duts els Evangelis, sant Francesc es posà en oració. En acabat, es va fer obrir tres vegades el llibre per fra Lleó i en nom de la Santíssima Trinitat; i va plaure a la voluntat divina que les tres vegades es referís a la Passió de Crist. Amb això entenia que, així com havia seguit Crist en els actes

de la seva vida, així també calia seguir i conformar-se a Ell en les afliccions i els dolors de la Passió abans de morir.

I de llavors ençà, sant Francesc va tastar i sentir amb més abundor la dolcesa de la contemplació i de les divines visites del Senyor. En va tenir una que va ser com la preparació immediata a la impressió dels estigmes, i fou d'aquesta manera: el dia abans de la festa de la Santa Creu, al setembre, es trobava sant Francesc recollit a la seva cel·la fent oració quan se li va aparèixer l'àngel de Déu i li va dir de part seva:

—Vinc a conhortar-te i avisar-te perquè et preparis i disposis amb humilitat i paciència a rebre el que Déu vol obrar en tu.

Sant Francesc va respondre:

—Estic preparat per sostenir amb paciència tot el que el meu Senyor vulgui de mi.

Dit això, l'àngel va desaparèixer.

L'endemà, és a dir, el dia mateix de la festa de la Santa Creu, sant Francesc, de bon matí, abans de fer-se clar, es va posar en oració davant la porta de la seva cel·la, mirant a l'orient i pregant d'aquesta manera:

—Senyor meu, Jesucrist, us demano que m'atorgueu dues gràcies abans de morir: la primera, que jo experimenti en vida, en l'ànima i en el cos i en tot el que sigui possible, aquell dolor que vós, Jesús dolcíssim, vau sostenir a l'hora de la vostra Passió amarguíssima; la segona, que jo experimenti en el meu cor, tant com sigui possible, aquell amor incommensurable de què vós, Fill de Déu, us vau abusar quan us vau oferir a sofrir tants turments per nosaltres pecadors.

Pregant molta estona així, va comprendre que Déu l'havia atès i que tant com seria possible a una pura creatura, li concediria experimentar ben aviat aquelles coses.

Encoratjat amb aquesta promesa, sant Francesc meditava amb gran devoció la Passió de Crist i la seva caritat infinita. I progressava tant en el fervor i en la devoció, que es trasmudava totalment en Jesús per l'amor i la contemplació. Abusat en èxtasi, aquell mateix matí va veure davallar del cel un serafí amb sis ales resplendents i com de foc. El serafí, en un lleuger

vol, s'acostà tan a prop de sant Francesc que el sant va poder observar clarament en ell la figura d'un home crucificat, amb les ales disposades d'aquesta manera: dues s'estenien damunt el cap, dues es desplegaven per volar i les altres dues li cobrien tot el cos.

Davant la visió, sant Francesc va quedar molt atemorit i ensams curull de joia, entre el dolor i l'admiració. Sentia un goig immens davant l'aspecte atractiu de Crist, que se li mostrava amb tanta familiaritat i el mirava amorosament; però, d'altra banda, en veure'l clavat a la creu, experimentava un excés de dolor de compassió. També es meravellava davant la visió tan sorprenent, perquè sabia molt bé que la debilitat de la Passió no s'adiu amb la immortalitat d'un esperit seràfic. Absort així, li fou revelat, per divinal providència, que li era mostrada la visió d'aquella manera perquè compregués que no pel martiri corporal, sinó per l'abusament espiritual, restaria totalment transformat de manera semblant al Crist crucificat.

Durant aquesta aparició sorprenent, a tota la muntanya de La Verna semblava com si estigués calant-s'hi foc, amb flames tan refulgents, que il·luminaven tots els tossals i les valls de l'entorn, i com si el sol de migdia brillés damunt la terra. De tal manera que els pastors que vetllaven a la contrada, en veure la muntanya flamejant i amb gran resplendor al seu voltant, tenien molta por, com van contar després als frares. Deien que aquella flama va romandre ben bé una hora damunt La Verna. Tanmateix, alguns traginers que anaven a la Romanya, en veure la resplendor d'aquella llum, que penetrava per les finestres de les cases, es van llevar pensant que ja havia sortit el sol; van guarnir i carregar el seu bestiar i, quan ja feien camí, s'adonaren que s'esmunyia la llum i naixia el sol natural.

En aquesta aparició seràfica, el Crist, que era el qui es mostrava, va manifestar a sant Francesc algunes coses molt secretes i sublimes que ell mai no va voler revelar a ningú, però que va manifestar després de la seva mort com es veurà més endavant. Les paraules de Crist foren aquestes:

—Tu saps què he fet? T'he atorgat el do dels estigmes, que són senyals de la meva Passió, perquè siguis la meva senyera.

I així com el dia de la meua mort vaig davallar als Llimbs per treure'n totes les ànimes que hi havia en virtut d'aquestes meves nafres, així també et concedeixo que tots els anys, el dia de la teua mort, vagis al Purgatori i treguis, per virtut dels teus estigmes, totes les ànimes que hi trobis dels teus tres ordes, és a dir, dels framenors, de les monges i dels penitents, i també de les ànimes que hagin estat molt devotes teves, i que les menis a la glòria del Paradís, perquè siguis semblant a mi en la mort, com ho has estat en vida.

Després de molta estona de secreta conversació, va desaparèixer la visió admirable. Deixà en el cor de sant Francesc una cremor desbordant i una flama de divinal amor, i en la seva carn la meravellosa imatge i el senyal de la Passió de Crist. Aparegueren a les mans i als peus de sant Francesc la semblança dels claus, de la mateixa forma que ell els havia vist en el Cos de Jesús crucificat, quan se li havia aparegut com a serafí. Les mans i els peus eren perforats per claus, les cabotes dels quals —sobreeixint de la pell— es veien damunt el palmell de les mans i a les empenyes dels peus, i les puntes dels claus es veien retorçades i reblades al dors de les mans i a les plantes dels peus, de tal manera que, sota el reblatge que sobreixia de la carn, s'hi hauria pogut ficar fàcilment el dit de la mà, com en un anell. Cal dir que la cabota dels claus era rodona i negra.

Igualment al costat dret es veia una ferida de llança que no s'assecava, vermella i sagnant, la qual més tard produïa sang, que rajava tot sovint del pit de sant Francesc i tacava la túnica i la roba interior. Els seus companys havien observat això, abans de saber-ho d'ell mateix. Els sorprenia que no ensenyés les mans i els peus, i que no pogués posar les plantes dels peus a terra, i que quan li rentaven la roba, es veiés tacada de sang. Per això es van convèncer del tot que portava clarament impresa la imatge i la semblança de Jesús crucificat a les mans, als peus i al costat.

Encara que ell intentava ocultar i dissimular els estigmes gloriosos, tan benignament impresos a la seva carn, veia d'una banda que amb dificultat els podria encobrir als seus companys

més íntims; però com que temia d'altra banda esventar els secrets del Senyor, dubtava sobre si calia manifestar o no la visió seràfica i la impressió del estigmes. Empès per la consciència, va fer venir uns quants frares dels de més confiança i els va proposar el seu dubte en termes generals, sense esmentar el fet i demanant-los consell. Entre ells n'hi havia un de gran santedat, de nom fra Il·luminat. Aquest —verament il·luminat de Déu— com que sospitava que sant Francesc devia haver vist coses meravelloses, va dir-li:

—Fra Francesc, cal entendre que si Déu et mostra alguna vegada els seus divinals secrets no és pas per a tu sol, sinó també per als altres; potser tens motius, doncs, per témer, perquè si conserves amagat el que el Senyor t'ha manifestat per a utilitat dels altres et pots fer digne d'un reny.

Aleshores, sant Francesc, mogut per aquestes paraules, els va referir fil per randa amb certa desgana i amb molta humilitat aquella visió, però va afegir que Crist, durant l'aparició, li havia comunicat algunes coses que no revelaria mai a ningú mentre visqués.

Per bé que aquells estigmes tan venerables, que li foren impresos per Crist, eren causa d'una gran exultança en el seu cor, amb tot li produïen dolors inaguantables en la seva carn i en tots els sentits corporals. De manera que, empès per la necessitat, va escollir fra Lleó —el més senzill i pur de tots— per confiar-li el secret: li permetia de veure i tocar els estigmes i embenar-los amb bri per apaivagar una mica els dolors i aplegar la sang que brollava. Quan estava malalt, li permetia que li mudés amb freqüència les benes, fins i tot cada dia, a excepció de la tarda del dijous i fins al matí del dissabte, perquè no volia que li minvés amb cap remei humà ni medicinal el dolor de la Passió de Crist que portava en el seu cos. Aquests dies recordava nostre Senyor Jesucrist empresonat, crucificat, mort i sepultat per nosaltres.

S'esdevenia alguna vegada que, quan fra Lleó li mudava la bena de la nafra del costat, sant Francesc —per la violència del mal en desadherir-se la bena de la pell— posava la mà damunt el pit de fra Lleó. Al contacte d'aquelles mans beneïdes,

fra Lleó experimentava una dolçor tan gran que alguna vegada faltà poc que no caigués desmaiàt a terra.

Finalment, pel que fa a aquesta tercera consideració, acabada la Quaresma de Sant Miquel Arcàngel, sant Francesc va determinar, per divinal inspiració, tornar a Santa Maria dels Àngels. Cridà, doncs, els companys fra Masseo i fra Àngel i, després de santes paraules i molts consells, els va recomanar aquella muntanya santa, atès que, tant ell com fra Lleó, convenia que tornessin a Santa Maria dels Àngels. Així que, en acomiadar-se d'ells dos, els beneí en nom de Jesucrist crucificat i, accedint als seus precs, estengué les seves mans venerables, abillades dels gloriosos estigmes, perquè els veiessin, els toquessin i els besessin. Deixant-los així consolats, va baixar de la muntanya santa, La Verna.

A lloança de Crist. Amén.

IV

Com sant Francesc, després de la impressió dels estigmes, va partir de La Verna i va tornar a Santa Maria dels Àngels

Pel que fa a la quarta consideració, cal saber que, després que el veritable amor de Crist transformés perfectament sant Francesc a imatge del Cucificat, unit a Déu, acabava la Quaresma de quaranta dies a lloança de sant Miquel Arcàngel a la muntanya de La Verna. Després de la solemnitat de Sant Miquel Francesc, l'home angelical, davallà de la muntanya amb fra Lleó i amb un pagès devot. Ho féu muntat damunt un burret, perquè els estigmes li impedien caminar bé.

Quan sant Francesc baixava de la serra, la fama de la seva santedat es va escampar per la comarca, perquè els pastors van esventar pertot arreu com havien vist cremar la muntanya de La Verna. Era el senyal que Déu havia obrat algun prodigi

en el sant, i per això tota la gent de la regió va acudir a veure'l; homes i dones, petits i grans, tots maldaven per tocar-lo i besar-li les mans amb gran veneració.

Sant Francesc no va poder defugir la devoció de la gent, però donava a besar només els dits descoberts, perquè portava embenats els palmells i les mans embolcallades amb les mànigues per ocultar més bé els estigmes.

Però, per molt que intentava ocultar el secret dels estigmes gloriosos per fugir de l'admiració mundana, va plaure a Déu manifestar la seva glòria amb molts miracles obrats per la virtut dels estigmes; sobretot durant el viatge de la muntanya de La Verna a Santa Maria dels Àngels i, més tard, en molts altres llocs. I això tant en vida com després de la seva mort gloriosa. De manera que es manifestava a tot arreu la meravellosa i oculta virtut, la caritat i la misericòrdia incommensurable de Crist envers ell, per mitjà de prodigis autèntics i palpables, d'alguns dels quals fem esment aquí.

Prop d'un poblet que hi havia al terme de la comarca d'Arezzo, una dona es posà davant el sant, tot plorant amargament i portant als braços el seu fillet de vuit anys, hidròpic ja en feia quatre. Tenia el ventre tan bàrbarament inflat que, estant em posició vertical, ell mateix no es veia els peus. La dona va presentar el fillet al sant, i li va demanar que pregués Déu per ell. Sant Francesc es posà en oració i, en acabat, col·locà les mans damunt el ventre del nen, i al moment va desaparèixer tota la inflamació i restà perfectament guarit. El tornà a la seva mare, que el va rebre amb gran joia i se l'emportà a casa seva regraciant Déu i el seu servent. Tota satisfeta, ensenyava el fill guarit als veïns que acudien a veure'l.

Aquell mateix dia, passava sant Francesc per Borgo San Sepolcro i, abans que arribés a la població, li va sortir a l'encontre una gran gentada de la ciutat i dels poblets de la rodalia. Moltes persones anaven davant d'ell amb branques d'olivera a les mans i cridant fort: «Mireu el sant! Mireu el sant!»

La gent s'apilava i apinyava devotament al seu voltant per tocar-lo. Ell, però, caminava amb la ment absorta en Déu per

la contemplació; tant, que per més que el toquessin, l'empeyessin i l'estrenyessin, no veia res del que passava o es deia al seu entorn, com si fos insensible, i ni s'adonava que estava travessant la ciutat i aquella comarca. De manera que, quan havia passat ja de Borgo i la gent se n'havia anat a casa, ell, tornant en si de la celestial contemplació, preguntà al company, com si vingués de l'altre món:

—Quan arribarem a Borgo?

De segur que, pel seu esperit immòbil i absort en la contemplació de les coses celestials, no havia parat esment en les coses de la terra, en la diversitat de paratges, en el temps transcorregut i en les persones que trobava. Això li esdevenia també altres vegades, com van comprovar clarament els seus companys.

Aquella nit sant Francesc va arribar a l'ermitori que tenien els frares a Monte Casale, on sojornava un germà tan llastimosament malalt i terriblement turmentat, que el mal semblava més una tribulació o flagell del dimoni que no pas una dolença del cos. A voltes es tirava a terra amb fortes convulsions i escopia per la boca; altres vegades se li encarcaraven tots els membres del cos, s'estenien i replegaven, o es torçaven de tal manera que el clatell li arribava als talons; o també es llançava enlaire i queia després d'esquena a terra. Essent sant Francesc a taula amb els frares, li van parlar d'aquest germà, víctima sense remei de tan llastimosa malaltia, i el sant en va tenir compassió. Va agafar una llesca del pa que estava menjant, va fer damunt el senyal de la creu amb les seves mans estigmatitzades i va donar la llesca al germà malalt. Un cop la va haver pres i menjat, el malalt es va posar bo, i tan bé, que mai més no va patir aquella mateixa malaltia.

L'endemà, sant Francesc va destinar a La Verna dos dels seus frares, que eren a Monte Casale. Amb ells va anar el pagès que havia vingut amb sant Francesc darrere el burret que li havia ofert, perquè tornés a casa seva.

Se n'anaren, doncs, els dos frares amb el pagès i, quan van arribar al terme d'Arezzo, els van veure de lluny estant alguns veïns i es van omplir de joia, perquè pensaven que tornava sant

Francesc, que havia passat per allí feia només un parell de dies. També perquè es donava el cas d'una dona que es moria de dolors de part, després de tres dies sense poder parir. Els familiars creien que es guariria i sortiria del greu perill si aconseguien que sant Francesc li posés damunt les seves mans beneïdes. Però quan es van acostar aquells frares van veure que sant Francesc no venia i quedaren desenganyats. Tot i que no hi era present el sant corporalment, sí que hi era el seu poder, perquè no havia mancat la fe d'aquells homes. Cas admirable! La dona es moria i presentava ja tots els símptomes de l'agonia. Aleshores van preguntar als frares si tenien alguna cosa que hagués estat tocada per les mans venerabilíssimes de sant Francesc. Els frares rumiaven i buscaven amb interès, però no van trobar cap altra cosa que el ronsal del burret que havia muntat el sant. Prengueren amb gran reverència i devoció el ronsal i el van col·locar sobre el ventre de la dona embarassada, invocant amb devoció el nom de sant Francesc i recomanant-la-hi amb fe. Així que el ronsal tocà la dona, es va sentir fora de perill i donà a llum fàcilment, amb goig i salut.

Després d'una estada d'uns dies a l'esmentat ermitori, sant Francesc se'n va anar cap a Città di Castello. Allà els habitants li van mostrar una dona que des de feia molt temps estava posseïda pel dimoni, i li pregaren humilment que l'alliberés, perquè alarmava tot el veïnat amb els seus udols, amb crits ferotges i lladrar de gos. Sant Francesc va posar-se en oració, féu sobre ella el senyal de la creu i manà al dimoni que la deixés. De sobte, fugí d'ella i la va deixar sana de cos i ànima.

Quan el poble s'assabentà d'aquest prodigi, una altra dona li va presentar amb gran fe un fillet seu, greument malalt d'una lesió maligna, i li pregà amb devoció que li vogués fer també sobre seu el senyal de la creu. Sant Francesc va accedir a la seva confiança, va prendre en els seus braços el menut i li va treure la bena de la ferida. Després el beneí fent tres vegades el senyal de la creu sobre d'ell, l'embolcallà de bell nou amb les seves mans i lliurà l'infant a la mare. Com que ja era vespre, ella acotxà tot seguit el nen al llit. L'endemà, en llevar-lo, el va trobar sense la bena; i, observant-lo amb atenció, el veié

totalment guarit, com si mai no hagués tingut cap mal. Només al lloc de la nafra, la carn havia crescut com una rosa vermella, volent donar testimoni del miracle i no com un senyal de la cicatriu; de manera que aquesta mena de rosa, que li quedà marcada per sempre, moltes vegades l'encoratjava a la devoció a sant Francesc, que l'havia posat bo.

El sant va romandre encara en aquella ciutat un mes, accedint als fervorosos precos dels seus veïns, i durant aquest temps obrà molts altres prodigis. Després, va emprendre el camí cap a Santa Maria dels Àngels amb fra Lleó i amb el bon home que oferí el seu burret perquè sant Francesc anés a cavall.

S'esdevingué que, pels mals camins i pel fred rigorós, havent fet via tot el dia, no arribaren a cap lloc per poder allotjar-se. Obligats per la foscor de la nit i pel mal temps, van haver de refugiar-se en una cova de sota un esquei, a fi de defensar-se de la neu i la nit que els queia a sobre. Aquell bon home, amo del burret, com que es veia en la inclemència i desabrigat, i no podia dormir pel fred i no hi havia possibilitat de fer foc, es planyia i rondinava per dins, i murmurava de sant Francesc perquè l'havia portat a aquell indret. Aleshores, el sant se'n va adonar i tingué compassió d'ell. Amb fervor d'esperit va estendre la mà sobre seu i el tocà. Cosa admirable! Així que l'hagué tocat amb la mà, abrusada i traspassada pel foc del serafí, va desaparèixer el fred i sentí un escalf per dins i per fora; tant, que li semblava trobar-se a la vora d'una fornall ardent. Així, confortat d'ànima i de cos, l'home s'adormí i, com ell mateix va dir després, descansà tota la nit fins a la matinada, entre pedres i neu, tranquil i còmode com mai no havia aconseguit dormir al seu llit.

L'endemà van continuar el camí fins a Santa Maria dels Àngels i, quan es trobaven ja a prop, fra Lleó veié una formosa creu amb la imatge del Crucificat que es movia davant sant Francesc: quan ell es parava, també es parava la creu, i quan caminava, ella també; i era de tanta resplendor, que no solament il·luminava la faç de sant Francesc, sinó tot el voltant, i així va continuar fins que el sant va entrar a l'ermitori de Santa Maria.

En arribar-hi, sant Francesc i fra Lleó foren rebuts pels germans amb gran alegria i caritat. Des de llavors, el sant va viure la major part del temps a Santa Maria, fins a la seva mort. Cada dia s'estenia més per l'orde i pertot arreu la fama de la seva santedat i dels seus prodigis, encara que ell, menat per la seva pregona humilitat, ocultava tant com podia els dons del Senyor i es reconeixia gran pecador. De manera que fra Lleó se n'estranyava i amb ingenuïtat pensava dins seu: «Aquest es diu gran pecador en públic, tot i que és important i distingit amb tants de favors rebuts de Déu. En secret, però, mai no es confessa del pecat carnal; deu ser verge?» I tenia gran desig de saber la veritat sobre això, però no s'atrevia a preguntar-ho a sant Francesc; va recórrer a Déu i li pregà amb insistència que volgués assabentar-lo d'allò que intentava esbrinar, i fou atès per la perseverança de la seva pregària amb una certesa que sant Francesc era veritablement verge en el cos. I això li fou demostrat amb aquesta visió: sant Francesc estava assegut en un lloc molt alt i excels, on ningú no podia arribar ni apropars'hi, i li fou dit que aquell lloc tan encimat i singular significava l'excel·lència de la castedat virginal de sant Francesc, que amb raó calia a una carn abillada amb els sagrats estigmes de Crist.

Com que sant Francesc veia que, a causa dels estigmes, a poc a poc li mancaven les forces corporals i que no podia seguir ocupant-se del govern de l'orde, apressà la convocatòria del Capítol general. Reunit tot el ple, va excusar-se amb gran humilitat davant els germans de la impossibilitat en què es trobava de continuar tenint cura de l'orde com a ministre general. Però no va renunciar a l'ofici de general; en efecte, no podia fer-ho pròpiament perquè havia estat nomenat pel papa i no podia designar un successor sense llicència explícita seva; per això va nomenar com a vicari fra Cattani; a aquest i als ministres provincials va recomanar i confiar afectuosament l'orde.¹

1. És un dels anacronismes en què cau l'autor de les *Consideracions*. La renúncia de Francesc no fou motivada pels estigmes, rebuts el 1224, sinó que tingué lloc en el Capítol de 1220. Probablement, Pere Cattani no fou nomenat només vicari, sinó veritable ministre general. Francesc continuava essent el

Fet això, sant Francesc, confortat d'esperit, alçà els ulls i les mans al cel, i va dir:

—A Vós, Senyor i Déu meu, recomano la vostra família, que m'havíeu confiant fins ara, i la qual jo no puc continuar vetllant més a causa de les meves malalties. Vós ho sabeu, dolcíssim Senyor meu. Recomano l'orde també als ministres provincials: ells donaran compte el dia del judici si, per la seva negligència, o pel seu mal exemple o rigor en les correccions, es perdia algun germà.

Parlant així, per voler de Déu, tots els germans del capítol entengueren que quan s'excusava per causa de les malalties es referia als seus estigmes. Tots ploraren de devoció, i des de llavors deixà la cura i el govern de l'orde a mans dels seu vicari i dels ministres provincials:

—Deixada la direcció de l'orde per la malaltia —digué—no em resta sinó pregar Déu per la fraternitat i donar bon exemple als germans. El millor servei que puc fer ara és pregar amb perseverança perquè el Senyor governi, defensi i conservi l'orde.

Per bé que, com s'ha dit, sant Francesc procurava a totes passades ocultar els estigmes sagrats i anava sempre, des que els va rebre, amb les mans embenades i els peus calçats, no podia evitar que molts frares els veiessin i els toquessin, particularment la ferida del costat, la qual volia amagar per sobre de tot. Una vegada, un framenor que el vetllava, amb piadós estratagema, insinuà a sant Francesc que es tragués l'hàbit per espolsar-lo; i en fer-ho el sant, el framenor va percebre clarament la ferida del costat; tot passant dissimuladament la mà pel pit, va poder tocar l'estigma amb tres dits i calcular-ne l'extensió. De manera semblant el va veure també el seu vicari. I encara ho va aconseguir millor fra Rufí, home de gran contemplació. D'ell deia sant Francesc que no hi havia al món ningú tan sant com ell; per la seva virtut li tenia un íntim afecte i el complaïa en tot allò que desitjava.

De tres maneres aquest fra Rufí va comprovar i convèncer

fundador i guia espiritual de la fraternitat; en aquest context escriuria la Regla, que sotmetria a l'aprovació pontificia l'any 1223.

els altres de la veritat dels estigmes, i en particular de la nafra del pit de sant Francesc. La primera vegada fou en ocasió d'haver rentat els calçotets del sant. Els usava tan llargs que estirats arribaven a cobrir la ferida. Fra Rufí observava amb atenció, i sempre trobava els calçotets tacats de sang en la banda dreta; era la sang que brollava de la ferida. Per això quan sant Francesc veia que fra Rufí els estenia per veure aquest senyal, el reptava. La segona avinentesa fou un cop en què fra Rufí friccionava els ronyons del sant: palpà amb la mà intencionadament i va posar els dits a la nafra del costat. Tot seguit sant Francesc cridà adolorit i li va dir:

—Déu et perdoni, fra Rufí; per què has fet això?

La tercera oportunitat fou una vegada que fra Rufí demanava amb gran insistència a sant Francesc, com a mercè particular, que li donés el seu hàbit i es quedés amb el d'ell per caritat. A aquest prec accedí, encara que no pas de bon grat. El pare bondadós es llevà l'hàbit. El donà i es va vestir amb el de fra Rufí; i en aquest treure i posar, fra Rufí va percebre clarament l'estigma.

Fra Lleó i molts altres framenors foren testimonis dels estigmes de sant Francesc mentre aquest vivia. I encara que ells, per la seva santedat, eren homes dignes de crèdit i de paraula, amb tot, per treure qualsevol dubte interior, juraren sobre els sants Evangelis que havien vist palesament els estigmes.

També els van presenciar alguns cardenals que havien tractat amb gran familiaritat el sant i que, per veneració als estigmes de sant Francesc, van compondre després himnes preciosos, fervoroses antífoes i prosa.

El papa Alexandre, quan predicà al poble davant tots els cardenals, entre els quals hi havia sant Bonaventura, que llavors era cardenal, va declarar haver vist amb els propis ulls els sagrats estigmes de sant Francesc quan encara vivia.

Madona Jacoba de Settesoli, que fou en el seu temps la senyora més distingida de Roma, devotíssima de sant Francesc, va veure i besà moltes vegades les sagrades ferides amb la més gran reverència, abans i després de la mort del sant. Per indi-

cació divina, havia anat de Roma a Assís per assistir a la mort de sant Francesc. Fou d'aquesta manera: sant Francesc, uns dies abans de morir, s'estava al palau del bisbe d'Assís, malalt i acompanyat d'alguns frares. Malgrat el seu estat greu, cantava ben sovint les lloances a Crist. Un dia un dels companys² li digué:

—Pare, saps que els veïns de la ciutat et professen una gran fe i et consideren un home sant. Poden imaginar, però, que si ets el que ells creuen, caldria que, més que en la malaltia, pensessis en la mort i a plorar, en comptes de cantar, perquè estàs molt greu. Mira que els teus cants i els que ens fas cantar, els senten la gent de dins i de fora del palau, el qual, per a tu està salvaguardat amb molts homes armats, que potser poden rebre un mal exemple. Per això, crec que seria millor que marxessis d'aquí i vinguessis amb nosaltres a Santa Maria dels Àngels, ja que nosaltres no ens trobem gens bé enmig de seglars.

—Estimat germà —va respondre sant Francesc—. Tu saps que fa dos anys, quan érem a Foligno, Déu ens va revelar a tots dos el terme de la meua vida, i que seria d'aquí a pocs dies, amb aquesta malaltia. En aquella revelació el Senyor em va donar la certesa del perdó de tots els meus pecats i de la glòria del Paradís. Fins llavors jo plorava pensant en la mort i en els meus pecats; però d'aleshores ençà visc tan ple de joia, que no sé plorar; canto i cantaré al Senyor, que m'ha atorgat el do de la seva gràcia i m'ha assegurat la possessió dels béns de la glòria. Quant a la nostra pertinença d'aquí, estic d'acord amb tu i em plau; cerqueu, doncs, algun mitjà per portar-me, perquè jo no puc caminar a causa de la meua debilitat.

Aleshores, els frares el prengueren a collibè i se l'emportaren cap a Santa Maria dels Àngels, acompanyats de molts veïns d'Assís. Quan arribaren a un hospital que hi havia pel camí, sant Francesc digué als qui el duïen:

—Poseu-me a terra i de cara a la ciutat.

I col·locat mirant a Assís, beneí la ciutat amb moltes benediccions.

2. Qui parla així és fra Elies, ministre general; ho sabem pel relat de la revelació de Foligno, que li recorda el sant, quan la notícia de la pròxima mort el féu prorrompre en cants de joia (cf. 1C, 109).

—Sigues beneïda de Déu, ciutat santa, perquè per tu se salvaran moltes ànimes; en tu habitaran molts servents de Déu, i molts dels teus fills seran elegits per al regne de la vida eterna.

Dit això, es va fer portar a Santa Maria dels Àngels. Quan van arribar el dugueren a la infermeria perquè descansés una mica. Aleshores sant Francesc va cridar un dels companys i li va dir:

—Germà estimat, Déu m'ha manifestat que seria aquesta la meva última malaltia i que moriré. Tu saps que madona Jacoba de Settesoli, devota caríssima del nostre orde, si s'assabenta de la meva mort sense haver-hi estat present, en tindrà un disgust. Cal que li comuniquis que, si em vol veure viu, vingui de seguida.

—És molt just això, pare —va respondre el germà—; perquè et té gran estima. No estaria bé que no fos aquí a l'hora de la teva mort.

—Vés, doncs digué sant Francesc, i porta'm tinter, ploma i paper, i escriu el que et diré.

Quan ho hagué portat tot, sant Francesc dictà la missiva en aquests termes:

«A la senyora Jacoba, serventa de l'Altíssim, fra Francesc, pobrissó de Jesucrist, en el Senyor i amb l'assistència de l'Esperit Sant, et desitja salut. Cal que sàpigues, benvolguda, que Jesucrist m'ha revelat per la seva gràcia que el terme de la meva vida és molt a prop. Per això, si vols veure'm viu, un cop rebuda aquesta lletra, vine de pressa a Santa Maria dels Àngels. Si no ho fas, no em trobaràs pas viu. Du una túnica rústica per amortallar el meu cos i cera per a la sepultura. També et prego que em portis bescuits d'aquells que solies fer-me quan estava malalt a Roma.»

Mentre dictava aquesta missiva, fou revelat a sant Francesc que Jacoba s'havia posat ja en camí i era a prop del convent, i que duia tot allò que li demanava per escrit. De tal manera que va indicar al germà que no continués escrivint, ja que no era necessari, però que guardés la missiva. Els altres frares van quedar sorpresos que no acabés la comanda i no van en-

viar la lletra. Al cap de poca estona van sentir trucar fort a la porta. Sant Francesc va indicar que el germà porter anés a obrir. En fer-ho, topà amb madona Jacoba, nobilíssima matrona de Roma, que venia amb dos fills seus, senadors romans, i amb un gran seguici d'homes muntats a cavall.

Un cop a dins madona Jacoba anà directament a la infermeria³ i s'atansà a sant Francesc, el qual va rebre gran joia i consol amb la seva vinguda, així com ella en veure que encara vivia i parlava. Llavors Jacoba, referí al sant com Déu li havia revelat a Roma, estant en oració, que ell moriria aviat i que la feia venir perquè portés aquelles coses; per això les havia dut i les va fer presentar al sant, i ella mateixa li donà l'aliment.⁴ Quan sant Francesc va haver menjat, se sentí confortat. Madona Jacoba, agenollant-se als seus peus i prenent en els braços aquells peus venerables, segellats i abillats amb els estigmes de Crist, els besà i els mullà de llàgrimes, amb gran devoció; de tal manera que als frares que hi havia al voltant els semblava veure Magdalena als peus de Jesucrist, i no hi havia manera de separar-la d'allí.

Després d'una bona estona, la van fer sortir a fora i li van preguntar com era que havia vingut tan puntualment i amb tot el que sant Francesc necessitava en vida i després de mort. Madona Jacoba va respondre que, trobant-se una nit pregant a Roma, va sentir una veu del cel que li deia: «Si vols trobar sant Francesc amb vida, corre a Assís i porta-li aquelles coses

3. L'autor de les *Consideracions*, un segle més tard, presenta l'escena en el context monàstic d'un convent amb infermeria i porteria, atesa per un germà porter. Santa Maria dels Àngels, la Porciúncula, no era pas així aleshores. A causa de la modesta construcció de pedra, portada a terme pel municipi d'Assís, que tant va disgustar el Pobriçó, servava la senzillesa i la pobresa d'un ermitori, adaptat, sí, al nombre de frares que hi habitaven perquè era el centre de tot l'orde.

4. La *Llegenda de Perusa* (cap. 8) detalla en què consistia l'aliment que demanava Francesc a Jacoba: eren uns bescuits que els romans anomenen *mostacciuolo*, amassats amb ametlles, sucre, mel, oli i altres ingredients. La dama devia portar tot això de Roma i devia preparar el bescuit a la Porciúncula. Així ho refereix l'esmentada font, i afegeix que Francesc només va tastar-lo i va dir: «Aquest pastís agradaria a fra Bernat.» I va fer cridar aquest germà, que fou el primer a seguir-lo.

que solies donar-li quan estava malalt, i tot allò necessari per a la sepultura.» I jo així ho vaig fer.

Madona Jacoba va romandre a Santa Maria dels Àngels fins que sant Francesc va deixar aquesta vida i fou sepultat. Li va tributar grans honors amb el seu seguici i sufragà totes les despeses necessàries. Després se'n tornà a Roma, on poc temps després moriria també ella santament. Per devoció a sant Francesc, havia escollit com a sepultura Santa Maria dels Àngels, i fou la seva voluntat que la hi portessin i enterressin, i així es va fer.⁵

A la mort de sant Francesc, no només l'esmentada Jacoba i els seus fills i tot el seguici van veure i besar els estigmes gloriosos, sinó també molts veïns d'Assís. Entre ells hi havia un cavaller molt conegut i distingit, anomenat Jeroni, que dubtava i es resistia a creure en els estigmes, com l'apòstol sant Tomàs dubtava dels estigmes de Crist. Com que volia convèncer-se a si mateix i als altres, palpava amb gosadia els claus de les mans i dels peus davant els frares i seglars, i palpava també la ferida del pit. D'aquesta manera fou testimoni ferm de la realitat que havia vist i tocat, com va jurar sobre els Evangelis.

Santa Clara i les seves monges, que van assistir a l'enterrament, també veieren i tocaren els estigmes gloriosos de sant Francesc.⁶

El benaurat confessor de Crist, sant Francesc, moria l'any del Senyor 1226, el dia 4 d'octubre, dissabte,⁷ i fou enterrat diumenge. Era l'any vintè de la seva conversió, és a dir, des

5. En realitat està enterrada a la basílica de Sant Francesc. Jacoba de Settesoli va morir molt probablement l'any 1239, tretze anys després del pare fundador.

6. Les Dames Pobres, recloses voluntàriament al monestir de Sant Damià, hagueren de contentar-se amb venerar el cos estigmatitzat del pare estimat a través de la reixeta per on rebien la comunió quan, el matí del dia 4, el seguici triomfal que el conduïa a l'església de Sant Jordi d'Assís féu una parada en el camí per donar aquest darrer consol a la germana Clara i a les seves monges.

7. L'autor, seguint l'ús litúrgic, fa començar el dia des de l'hora de les vespres del dia anterior; en realitat, sant Francesc va morir el capvespre del 3 d'octubre.

que havia començat a fer penitència; i era el segon any des de la impressió dels estigmes, i tenia quaranta-cinc anys d'edat.

Sant Francesc fou canonitzat el 1228 pel papa Gregori IX, que anà personalment a Assís per fer-ho.

A lloança de Crist. Amén.

V

Aparicions a persones santes referents als sagrats estigmes¹

La cinquena i última consideració tracta d'unes certes aparicions, revelacions i miracles obrats per Déu després de la mort de sant Francesc en confirmació dels seus sagrats estigmes i del dia i l'hora en què els va rebre. Pel que fa a això, doncs, cal saber que l'any del Senyor 1282, el dia 3 d'octubre, fra Felip, ministre de la Toscana, per manament de fra Bonagrazia, ministre general, instà per santa obediència a fra Mateu de Castiglione Aretino, home molt fervorós i sant, que declarés el que sabia sobre el dia i l'hora en què Crist va imprimir els sagrats estigmes en el cos de sant Francesc, perquè tenia notícia que, sobre això, havia rebut una revelació. Obligat fra Mateu, va dir per santa obediència:

—Essent jo de la fraternitat de La Verna, el mes de maig de l'any passat vaig posar-me un dia en oració a la cel·la en què es creu que va tenir lloc l'aparició seràfica, i vaig demanar fervorosament al Senyor que es dignés a revelar a alguna persona el dia, l'hora i el lloc en què foren impresos els estigmes en el cos de sant Francesc. I perseverant en aquest prec —més del que dura la primera vetlla— se'm va aparèixer sant Francesc amb gran resplendor i em digué:

1. Els anys immediats posteriors a la mort de sant Francesc, i àdhuc més tard, molts posaven en dubte l'autenticitat dels estigmes. El conjunt d'aparicions, revelacions i miracles —que no sabem fins a quin punt poden considerar-se fets històrics— tenen la finalitat de respondre als detractors.

—Fill meu, què és el que demanes al Senyor? Jo sóc el teu pare, Francesc. No em coneixes?

—Sí, pare —li vaig respondre.

»Aleshores em mostrà els estigmes de les mans, dels peus i del costat tot dient:

—Ha arribat l'hora en què Déu vol que es manifesti, per a glòria seva, allò que els frares no es preocupaven de saber en temps passats. Cal que sàpigues, doncs, que el qui se'm va aparèixer no fou un àngel, sinó el mateix Jesucrist en forma de serafí, i que amb les seves pròpies mans va imprimir en el meu cos aquestes ferides, com Ell les va rebre en el seu cos en la creu. Fou d'aquesta manera: la vetlla de l'Exaltació de la Santa Creu vingué un àngel i em va dir, de part de Déu, que em preparés per sostenir i rebre amb paciència allò que Déu volia manar-me. Vaig respondre que estava disposat a acceptar tot el que li fos plaent. L'endemà, o sigui el dia de la Santa Creu, que aquell any s'esqueia en divendres, vaig eixir de bon matí de la cel·la, amb fervor d'esperit, i vaig posar-me en oració en aquest lloc que tu ocupes, on moltes vegades jo solia resar. Mentre pregava, davallà del cel, amb gran força, un jove crucificat en forma de serafí amb sis ales. Davant del seu aspecte atractiu, vaig caure humilment de genolls, i vaig contemplar devotament l'amor incommensurable de Crist crucificat i l'excessiu dolor de la seva Passió. La visió em va produir tanta compassió, que em semblava sentir en el meu propi cos la Passió, i, a la seva presència, tota aquesta muntanya resplendia com el sol. Així, davallant, s'apropà lleugerament a mi i m'adreçà unes paraules secretes que encara no he revelat mai a ningú; però ja s'atansa el temps en què ho faré. Després d'una estona, Crist va partir i tornà al cel, i jo em vaig trobar marcat amb aquestes nafres. Vés, doncs —em va dir sant Francesc—, i declara aquestes coses amb fermesa al teu ministre, perquè aquesta obra és de Déu i no dels homes.

»I un cop dit això, sant Francesc em va beneir i va retornar al cel amb multitud de joves gloriosos.

El susdit fra Mateu va manifestar que aquestes coses les havia vistes i sentides estant en vetlla i no adormit. I així ho

va jurar a la presència de l'esmentat ministre de Florència, a la seva cel·la, quan se'l va instar per santa obediència.

Una altra vegada, un framenor devot i sant resseguia en la llegenda de sant Francesc el capítol dels sagrats estigmes, i començava a pensar amb inquietud d'esperit quines devien ser les paraules tan secretes dites pel serafí al moment de la seva aparició, sobre les quals sant Francesc havia dit que no les revelaria mentre visqués. I es deia a si mateix aquest frare: «Sant Francesc no va voler revelar a ningú aquelles paraules mentre vivia; però ara, després de la seva mort corporal, qui sap si les manifestaria a alguna persona que li ho demanés devotament.»

Des de llavors el germà fervorós pregava a Déu i a sant Francesc que fos del seu grat manifestar-li les paraules esmentades. Va perseverar en aquestes súpliques durant vuit anys i va merèixer ser atès l'últim any. Fou d'aquesta manera: un dia, després de dinar i de donar gràcies a l'església, estant en oració en un racó, i pregant Déu i sant Francesc més fervorosament que no solia, i amb moltes llàgrimes, fou cridat per un altre germà i, de part del guardià, va rebre l'ordre que l'acompanyés a la ciutat per a utilitat del convent. No dubtà gens que l'obediència és més meritòria que l'oració i, en sentir la comanda del superior, deixà immediatament la pregària i amb gran humilitat se'n va anar amb el germà que l'havia cridat. Aquest gest va plaure a Déu i el framenor va merèixer per aquest acte d'obediència amatent el que no havia merescut pel llarg temps de pregària. I així, quan sortien del portal del convent van topar amb dos frares forasters que arribaven, com si vinguessin d'un país llunyà; l'un semblava jove, i l'altre ancià i prim. A causa del mal temps anaven ben xops i plens de fang. Mogut a compassió, va dir el framenor obedient al company:

—Escolta, ¿què et sembla si tarden una mica a sortir? Aquestes frares forasters tenen necessitat d'un acolliment fraternal. Et prego que, abans que tot, em permetis de rentar-los els peus, particularment els del frare ancià, que en té més necessitat,

i tu podries rentar els peus del jove, i després sortiríem tots dos per l'assumpte del convent.

El frare accedí a la caritat del seu company, van tornar enre-re, van rebre amb molta consideració els forasters i els van portar a la cuina perquè s'asseguessin i s'escalfessin vora la llar, on també s'estaven escalfant vuit frares més.

Al cap d'una estona els van portar a un lloc a part per rentar-los els peus, com havien convingut. El framenor devot i obedient rentava els peus del foraster ancià. En treure-li el fang que els cobria, s'adonà de les nafres. De sobte, abraçant-li els peus ple d'alegria, però també esfereït, va exclamar: «O sou Crist, o sant Francesc!» En sentir això es van aixecar els vuit frares que hi havia a la cuina, vora el foc, i van acudir amb temor i reverència per veure aquells estigmes gloriosos. El germà ancià, condescendent a les súpliques, els mostrà les ferides, i ells les tocaren i les besaren. I mentre estaven admirats i joiiosos, els va dir:

—No dubteu ni temeu, germans estimats i fills meus. Jo sóc el vostre pare i germà Francesc, el qui per voler de Déu va fundar tres ordes. Fa vuit anys que aquest germà nostre, que em rentava ara els peus, estava demanant —i avui ho feia amb més fervor que mai— que li revelés les paraules secretes que em va dir el serafí quan em va imprimir els estigmes, i que jo mai no vaig voler manifestar en vida. Avui, per la seva perseverança i per l'obediència amatent amb què ha abandonat la dolçor de la contemplació, vinc, per manament del Senyor, a revelar-les-hi davant vostre.

Llavors es girà cap a aquell framenor i li va parlar així:

—Cal que sàpigues, germà meu, que, quan jo estava absor-t a la muntanya de La Verna en la meditació de la Passió de Crist, durant l'aparició seràfica, Ell em va ferir el cos i em va dir: «Saps què he fet? T'he atorgat el do dels estigmes, que són senyals de la meva Passió, perquè siguis la meva senyera. I així com el dia de la meva mort vaig davallar, en virtut d'aquestes nafres meves, als Llimbs per treure totes les ànimes que hi havia, així també et concedeixo que el dia de la meva mort vagis al Purgatori i en treguis, per virtut dels teus estigmes, totes

les ànimes que hi trobis dels teus tres ordes, és a dir, dels fra-menors, de les monges i dels penitents, i també aquelles altres que hagin estat molt devotes teves. Mena-les a la glòria del Paradís, perquè esdevinguis semblant a mi en la mort com ho has estat en vida.»

Un cop dit això, sant Francesc i el company seu van desaparèixer sobtadament. Molts altres frares, després, van sentir això dels llavis d'aquells vuit que es trobaven presents davant l'aparició i les paraules de sant Francesc.

Una vegada, estant en oració al mateix convent, a fra Joan de La Verna, baró de gran santedat, se li va aparèixer sant Francesc i, parlant amb ell una bona estona, abans d'anar-se'n, li va dir:

—Demana'm el que vulguis.

I fra Joan va respondre:

—Pare, jo et prego que em diguis una cosa que de fa molt temps desitjo saber: què feies tu i on eres quan se't va aparèixer el serafí?

Sant Francesc va respondre:

—Resava on ara hi ha la capella del comte Simó de Battifolle,² i demanava dues gràcies a nostre Senyor Jesucrist. La primera, que m'atorgués en vida experimentar en el cos i en l'ànima, tant com fos possible, aquell dolor que Ell, Jesús dolcíssim, va sostenir a l'hora de la passió amarguíssima; la segona, que jo experimentés en el meu cor, tant com fos possible, aquell amor incommensurable amb què Ell, Fill de Déu, es va abrusar quan es va oferir a sofrir tants turments per nosaltres, pecadors. I llavors el Senyor em va convèncer que em seria atorgada una cosa i l'altra, així com és possible a una creatura. I ho va acomplir amb la impressió dels estigmes.

Llavors fra Joan li va preguntar si les paraules secretes que li havia dit el serafí eren les que referia aquell devot fra menor,

2. És l'anomenada *Capella dels Estigmes*, que el comte Simó de Battifolle féu construir a partir del dijous següent a la festa de l'Assumpció de Maria, és a dir, el 20 d'agost de 1263. El lloc de l'aparició del serafí està indicat en una inscripció que encara avui es pot llegir.

abans esmentat, que assegurava haver-les sentit a sant Francesc en presència de vuit frares més. I el sant va respondre que, efectivament, era veritat el que deia.

Llavors fra Joan, amb més confiança perquè sant Francesc es complaïa a oferir-la-hi, va insistir encara:

—Pare, et demano amb més insistència que em deixis veure i besar les teves ferides glorioses; no és que en dubti: únicament ho voldria per al meu consol i perquè sempre ho he desitjat.

Aleshores, sant Francesc les hi va mostrar generosament, i fra Joan les va veure ben bé i les va tocar i besar. Per últim va dir:

—Veus aquests claus?

—Sí —va respondre fra Joan.

—Doncs toca una altra vegada aquest clau de la meva mà.

Fra Joan el va tocar amb summa reverència i gran temor, i tot d'una n'eixí un fil de fum d'encens, d'un perfum tan intens que, penetrant fra Joan, el sadollà de tanta dolçor que al moment entrà en èxtasi, arrabassat en Déu i insensible.

Restà fra Joan així des d'aquell moment, hora de tèrcia, fins a vespres. Aquesta visió i aquesta conversa familiar amb sant Francesc, no la va manifestar en vida sinó al seu confessor; però poc abans de morir la va revelar als altres frares.

A la província romana, un germà molt fervorós i sant va tenir aquesta visió admirable. Una nit havia mort un germà, company seu molt estimat, i l'endemà l'havien enterrat prop de l'entrada de la sala del capítol. El germà de la visió es retirà aquell mateix dia i després d'esmorzar, en un racó de la sala capitular per pregar devotament Déu i sant Francesc per l'ànima del germà difunt. Perseverant amb precís i llàgrimes en l'oració, després de migdia, quan els frares feien la becaina, va sentir un fort terrabastall al claustre. Tot seguit, amb temor, va girar-se cap al sepulcre del seu company; i a l'entrada de la sala del capítol va veure sant Francesc, i darrere seu una munió de framenors que rodejaven la tomba. Albirà una mica més enllà i va veure al mig del claustre un foc i flamarades molt

grosses, i enmig d'elles apareixia l'ànima del seu company difunt. Guaitant al voltant, va distingir Jesucrist que, amb molts àngels i sants, es passejava pel claustre. Tot meravellat observava aquestes coses i va veure també que, quan Crist passava prop de la sala capitular, sant Francesc s'agenollava amb tots aquells frares i suplicava:

—Us prego, amantíssim Pare meu i Senyor, per l'amor infinit que vau demostrar al gènere humà en l'Encarnació, que tingueu pietat d'aquell germà meu que es crema al foc.

Però Crist, sense respondre, va passar de llarg. Quan tornà per segona vegada davant la sala, sant Francesc s'agenollà novament amb els seus frares i va dir:

—Us suplico, pietós Pare i Senyor meu, que, per l'excés de caritat que vau mostrar al gènere humà morint a la creu, tingueu misericòrdia del germà nostre.

I Crist va continuar, sense tampoc escoltar-lo. Va donar una volta al claustre; però, passant per tercera vegada, sant Francesc s'agenollà com les altres vegades i li mostrà les seves mans, els peus i costat i digué:

—Us demano, pietós Pare i Senyor meu, que, pel gran dolor i gran consol que vaig experimentar quan vau imprimir en la meva carn aquestes nafres, tingueu misericòrdia de l'ànima del germà nostre que es troba enmig d'aquest foc del Purgatori.

Cosa admirable! En pregar-lo la tercera vegada per les seves nafres, sobtadament Crist es va aturar, les va mirar i, condescendent al seu prec, va dir:

—Fra Francesc, et concedeixo per a tu l'ànima del teu germà.

Certament, Jesucrist amb això volia honorar i ratificar els gloriosos estigmes de sant Francesc i significar palesament que les ànimes dels seus frares no serien alliberades del Purgatori i portades al cel amb cap altre mitjà tan propici com la virtut dels estigmes; així ho havia dit Jesucrist a sant Francesc quan els hi va imprimir.

Per això, després d'haver dit aquestes paraules, va desaparèixer el foc del claustre. El germà difunt s'atansà a sant Francesc, i amb ell, Crist i amb tot el seguici de benaurats partí cap a la glòria del cel.

En veure'l lliure de les seves penes i emportat al cel, el germà que pregava pel company difunt va experimentar gran alegria. Després, referí fil per randa la dita visió als altres frares, i tots plegats van lloar i regradar Déu.

Un noble cavaller de Massa de Santo Pietro,³ anomenat Landolfo, devotíssim de sant Francesc, de les mans del qual havia rebut l'hàbit del terç orde, va garantir la mort de sant Francesc i els seus estigmes d'aquesta manera.

Estant sant Francesc pròxim a la mort, el dimoni havia entrat en el cos d'una dona de l'esmentat castell de Massa i la turmentava amb gran ferotgia. La feia parlar amb tanta subtilesa i tanta saviesa, que els homes més lletrats que acudien a discutir amb ella, els vencia. S'esdevingué en una ocasió que eixí el dimoni i la va deixar lliure i tranquil·la dos dies; però al tercer, tornà a ella i la turmentava més ferotgement que abans. En sentir això Landolfo, anà a veure-la i va demanar al dimoni per quina raó l'havia deixada —durant dos dies—, i per què, tornant després, la turmentava més que mai. I el dimoni va fer:

—Vaig abandonar aquesta dona per reunir-me amb els meus companys d'aquests indrets i escometre contra el captaire Francesc, per temptar-lo i apoderar-nos de la seva ànima al moment de la seva mort. Però Francesc estava rodejat i escudat per un nombre d'àngels més gran que el nostre, i el van portar de dret al cel; nosaltres ens vam retirar decebuts i confosos.⁴ Ara, per venjar-me, faig pagar a aquesta dona miserable el repòs d'aquells dies.

Aleshores el cavaller Landolfo de part de Déu va conjurar el dimoni que digués la veritat sobre la virtut de sant Francesc, que segons deia havia mort, i de santa Clara, que encara vivia.

I va respondre el dimoni:

—Que ho vulguis o no, et diré la veritat. Estava tan enutjat el Pare etern pels pecats del món, que volia i estava disposat

3. Prop de Gubbio.

4. És sabut que el debat sobre l'ànima que abandona la terra és un tema molt freqüent en la literatura i en l'art de l'Edat Mitjana.

a dictar la sentència definitiva de l'extermini dels homes i les dones, si no s'esmenaven. Però Crist, el seu Fill, intercedint pels pecadors, va prometre renovar en el pobre i captaire Francesc la seva vida i Passió, el qual per l'exemple i la doctrina portaria a molts, de totes bandes, pel camí de la veritat i de la penitència. I per demostrar al món que ha acomplert en sant Francesc la promesa, ha volgut que les nafres de la seva Passió, que li havia imprès en vida, ara en la mort fossin vistes i tocades per molts. Tanmateix, la Mare de Jesús, Maria, va prometre renovar la seva humilitat i la seva puresa virginal en una dona, la germana Clara, perquè amb el seu exemple arrabassés del nostre poder molts milers de dones. I, apaivagat Déu Pare amb aquestes promeses, va ajornar la sentència definitiva.

Com que el cavaller Landolfo volia assegurar-se si el diable, que és el pare de la mentida, deia la veritat en tot això, i en particular sobre la mort de sant Francesc, manà a un servent fidel seu que anés a Assís i s'informés a Santa Maria dels Àngels si sant Francesc vivia o havia mort. Un cop arribat el servent a Assís, s'assabentà que era cert el que havia declarat el dimoni i, en tornar, va referir al seu senyor que el dia i l'hora que el dimoni assegurava havia esdevingut el trànsit de sant Francesc.

Deixant de banda tots els miracles dels sagrats estigmes de sant Francesc que es narren en la seva *Llegenda*,⁵ com a cloenda d'aquesta cinquena consideració cal saber com al papa Gregori IX, que dubtava de la nafra del pit de sant Francesc —segons ell mateix referia—, una nit se li va aparèixer el sant i, aixecant el seu braç dret, va descobrir-li la ferida del costat. Llavors va demanar una ampolla al Papa i aquest la hi va fer portar. El sant li va dir que la posés a sota de la ferida del costat; i al Papa li semblava que s'omplia a vessar d'aigua i de sang, que brollaven de la dita ferida. Des de llavors, mai més no va dubtar el Papa.

5. La *Llegenda Major* o biografia de sant Francesc escrita per sant Bonaventura.

Més tard, amb el consell de tots els cardenals, aprovava els estigmes sagrats de sant Francesc, i sobre això donava als frares un privilegi especial amb la butlla autèntica signada a Viterbo l'any onze del seu pontificat.⁶ El mateix Papa va donar als framenors un altre privilegi més pròdig encara l'any següent.⁷ També els papes Nicolau III i Alexandre⁸ van estendre privilegis singulars gràcies als quals es podia procedir contra aquells que neguessin els estigmes de sant Francesc, així com es fa contra el qui cau en heretgia.

Amb tot el que hem dit n'hi ha prou per a la cinquena i última consideració sobre els estigmes gloriosos del pare sant Francesc. Que el bon Déu ens atorgui el do d'imitar de tal manera la seva vida en aquest món que, per mèrit dels seus estigmes gloriosos, mereixem ser salvats amb ell en la glòria del Paradís.

A lloança de Crist. Amén.

6. Aquesta butlla, *Confessor Domini*, porta data de 5 d'abril de 1237.

7. No coneixem aquesta butlla.

8. Es tracta d'Alexandre IV.

**Noces del benaurat Francesc
amb madona Pobresa**

Pròleg

1. La santa Pobresa¹ és la primera virtut que s'avança en el seguici de les altres virtuts resplendents, que preparen en l'home l'habitatge de Déu, i que el fan moure vers Ell per un camí excel·lent i àgil. La Pobresa supera totes les altres virtuts evangèliques per un privilegi singular. És al mateix temps llur suport i aixopluc. Les altres virtuts no han de témer la pluja, ni les torrentades, ni el temporal, si són bastides sobre el fonament de la Pobresa (*cf. Mt 7,24*).

2. Amb raó, doncs, el Fill de Déu, Senyor de les virtuts i rei de la Glòria (*cf. Sl 23,10*), s'ha enamorat d'ella, l'ha cercada i trobada, i ha obrat la salvació del món. El Senyor la va posar per a encapçalar el seu Sermó de la muntanya, com un far per als qui entren al port de la fe o com a pedra de fonament de la casa: el Regne del cel. Ell promet aquest Regne a les altres virtuts i el dona en plenitud a la Pobresa quan diu: *Benaurats els pobres d'esperit, perquè d'ells és el Regne del Cel* (*Mt 5,3*).

3. És ben just que aquest Regne pertanyi a aquells qui, voluntàriament, amb puresa d'intenció i pel desig dels béns eterns, renunciïn a les coses d'aquest món. Aquell qui no es preocupa de les coses de la terra, cal que visqui de les del cel. Es sacia en aquest exili de les engrunes que cauen de la taula (*cf. Mt 15,27*) dels àngels aquell qui, menyspreant els

1. En el decurs del text, sempre que el mot *pobresa* es personalitza l'escriuim en majúscula. El mateix fem amb altres paraules, com *discreció*, *previsió*, *gasiveria*, *tebiesa*, etc., quan també entren emblemàticament en l'escena com a personatges.

béns d'aquest món, tot ho considera femta (*cf. Fl 3,8*), i així mateix assaboreix com n'és de bo el Senyor (*cf. 1Pe 2,3; Sl 33,9*). La Pobresa és la revelació vera del Regne del cel, l'assegurança de l'heretatge etern, i és com un tastet anticipat de la futura benaurança.

4. Per això, des de la seva conversió el benaurat Francesc, imitador perfecte i deixeble del Salvador, es va lliurar amb tot l'amor a cercar, trobar i guardar la santa Pobresa. No va tenir por de l'adversitat ni dels obstacles; no defugí la defallença ni el sofriment del cos, amb l'esperança de posseir a la fi aquella a qui el Senyor va donar les claus del Regne del cel (*cf. Mt 5,3*).

CAPÍTOL I

El benaurat Francesc recerca la Pobresa

5. Inquiet i apassionat Francesc, començà a recórrer la ciutat, els carrers i les places per heure aquella a qui la seva ànima estimava. Preguntava als presents i els vianants:

—Per ventura no heu pas vist l'aimada del meu cor? (*cf. Ct 3, 2-3*).

Però aquestes paraules els eren inintel·ligibles com una llengua estrangera.

—No ho entenem, això que dius, bon home. Parla en la nostra llengua i et respondrem (*cf. 2Re 18,26*).

És que en el vocabulari dels fills d'Adam no hi havia el mot i ni tan sols el concepte de Pobresa. Era impossible tractar amb ells sobre aquesta virtut. Els feia horror —com encara avui en fa a molts— i no podien informar sobre ella ni parlar-ne amb calma i gentilesa. Per això s'adreçaren a ell com a un desconegut, perquè no tenien cap idea del personatge sobre el qual els demanava informació.

6. El benaurat Francesc digué:

—Aniré a trobar persones més instruïdes i sàvies que, si més no, hagin après els camins del Senyor i el pensament de Déu. Aquests, gent de baixa condició i ignorants, desconeixen les rutes de la perfecció (*cf. Je 5,4-5*).

Hi anà, però els savis li respongueren encara amb més duresa:

—Quina doctrina nova és aquesta que ens véns a ensenyar? (*cf. Ac 17,19*). Aquesta Pobresa que cerques, guarda-te-la per a tu i els teus fills i per a tota la teva descendència. A nosaltres ens interessen i preferim gaudir de plaers i abundor de riqueses. La vida és breu i avorrida, i quan ve la mort no hi ha remei (*cf. Sv 2,1*). Mentre vivim no hi ha res millor que riure, menjar, beure i divertir-se.

7. El benaurat Francesc quedà parat del que acabava d'escoltar, però en l'íntim del cor agraià a Déu dient:

—Beneït sigueu, Senyor, perquè heu amagat aquestes coses als savis i als entesos i les heu revelat als humils. Sí, Pare, perquè així us ha plagut (*cf. Mt 11,25*). Senyor, Pare i mestre de la meva vida, no permeteu que em deixi seduir per aquestes idees ni que caigui en aquesta vergonya. Al contrari, concediu-me, per la vostra gràcia, que trobi el que busco, perquè jo sóc el vostre servent i el fill de la vostra serventa (*cf. Sl 115,16*).

8. Rumiant això, sortí de pressa de la ciutat i arribà a pagès. Des de lluny estant va veure dos vellets. Estaven asseguts amb un posat trist. Un d'ells deia:

—A qui giraré el meu esguard, si no al pobrissó de cor senzill i humil, que es complau amb les meves paraules? (*cf. Is 66,2*).

I l'altre responia:

—Hem vingut sense res en aquest món i sens dubte tampoc no ens n'endportarem res. Mentre tinguem aliment i vestit, ja en tenim prou! (*cf. 1Tm 6,7-8*).

CAPÍTOL II

Francesc demana que li indiquin on sojorna la Pobresa

9. Francesc s'apropà a aquells ancians i els va preguntar:

—Indiqueu-me, si us plau, on habita madona Pobresa; què acostuma a menjar i on fa la migdiada, perquè em moro d'amor per ella (*cf. Ct 1,7 i 2,5*).

Els li varen respondre:

—Benvolgut germà, fa un temps, i temps i mig temps¹ que estem asseguts aquí. L'hem vista passar sovint, perquè molts la buscaven. Un cop anava acompanyada de molta gent, però moltes vegades tornava tota sola i nua, absolutament sense res: ni companyia, ni joiells, ni roba. I plorava a llàgrima viva i gemegava. Deia: «Els meus germans s'han revoltat contra mi» (*cf. Ct 1,6*). Nosaltres procuràvem consolar-la: «Coratge, no et desesperis! Pensa que els justos t'estimen de debò» (*cf. Ct 1,3*).

10. Els vellets continuaren dient-li:

—La darrera vegada que la vàrem veure, germà, ella pujà a la muntanya alta que el Senyor ha destinat per a estatge seu (*cf. Ap 21,10*). Ella viu en aquella santa muntanya, perquè Déu l'estima més que a totes les tendes de Jacob (*cf. Sl 86,1*). Així, els més valerosos escaladors no han pogut seguir les seves petjades, i les àguiles no poden planar fins a la seva punta. La Pobresa passa per moments molt estranys: tothom la menysprea,

1. L'expressió, «un temps, i temps i mig temps» correspon a l'espai de tres anys i mig. Des del profeta Daniel, aquest espai s'ha convertit en la duració de tota mena de persecució i tribulació. Però la misericòrdia divina posa límit a l'afflicció i porta consol als atribolats. En el context d'aquest tractat, l'esmentada expressió indicaria el temps en què la Pobresa fou meyspreada i perseguida, la qual cosa va fer que es retirés al cim d'una muntanya de difícil accés. Però dama Pobresa va rebre novament el consol del Senyor quan Francesc i els seus companys —després d'una recerca estimulants i fatigosa— la trobaren, per fi, i signaren amb ella un pacte o aliança d'amistat i fidelitat perpètua.

perquè no la troben entremig dels qui viuen en el plaer (cf. *Jb 28,13*). Resta amagada als seus ulls, i ni els ocells del cel no aconseguen veure-la. Només Déu coneix per on va i on es troba el seu aixopluc (cf. *Jb 28,21-23*).

11. «Per tant si tu, germà, vols trobar-la, despulla't del teu vestit de festa i tira tot el que et pesa massa i et podria temptar (cf. *He 12,1*). Si no et desfàs de tot això, no podràs pujar fins aquella que ha cercat el recés en el cim més alt. Ella és tan amable que els qui l'estimen la poden atalaiar, i els qui la cerquen la trobaran (cf. *Sv 6,12-13*). Dur-la al pensament, germà, és perfecció de l'esperit, i vetllar pel seu amor provoca descans i seguretat (cf. *Sv 6,15*). Escull alguns companys fidels que amb tu estiguin disposats a pujar en aquesta muntanya per poder fruit dels seus consells i del seu ajut. Ai del qui està sol! Si cau, qui l'aixecarà? Però en companyia, si l'un cau, l'altre el protegeix (cf. *Coh 4,10*).»

CAPÍTOL III

Sant Francesc encoratja els germans

12. Enfortit per aquests consells de tan il·lustres personatges, el benaurat Francesc començà a escollir alguns dels companys més fidels i, amb la seva companyia, no va tardar a arribar al peu de la muntanya i els digué:

—Veniu, pugem a aquesta muntanya del Senyor, on habita madona Pobresa (cf. *Sl 23,3*) perquè ella ens ensenyi els seus camins i puguem seguir les seves petges (cf. *Is 2,3*).

Alguns dels companys, però, en veure el fort espatat i les dificultats del terreny pedregós, comentaven entre ells:

—Qui pot gosar pujar en aquesta muntanya? Qui arribarà al cim? (cf. *Sl 23,3*).

13. Davant el desànim, Francesc va intervenir:

—Germans meus, si la ruta és costeruda i la porta que mena a la vida és estreta i són pocs els qui la troben (cf. *Mt 7,13-14*),

cerqueu la força en el Senyor i en la seva potència (cf. Ef 6,10). Ell tornarà fàcil tot el que és difícil. Deixeu els fardells de la vostra pròpia voluntat, deslliureu-vos dels vostres pecats i, com bons atletes, reduïu al mínim la vostra roba. Oblideu el passat i abraoneu-vos vers el futur. Jo us ho dic: cada forat on posareu el peu serà vostre, perquè des de l'altura el Crist Senyor us estirarà amb la corda de l'amor (cf. Os 11,4). Quina meravella, germans, poder posseir la Pobresa! Gaudirem de les seves abraçades perquè, tot i ser la senyora del món, es troba vídua (cf. Lm 1,1). La qui és regina de les virtuts es veu menystinguda i abandonada de tots. Per això ningú no ens atacarà, ningú no impedirà la nostra aliança amb ella, que salva. Tots els seus amics l'han abandonat i menyspreat i s'han comportat com enemics (cf. Lm 1,2).

CAPÍTOL IV

La Pobresa s'admira de la facilitat amb què escalen la muntanya

14. Quan sentiren aquestes paraules, tots es van posar en camí darrere de sant Francesc.

Amb pas lleuger grimparen fins al pic de la muntanya, on madona Pobresa esguardava dempeus entre els vessants. En veure aquests homes que trescaven amb tanta empenta, com si volessin, va dir-se esmaperduda i meravellada:

—Qui són aquests, lleugers com els núvols o semblants als coloms que volen al colomar? (cf. Is 60,8). Que en fa de temps que no havia vist aitals escaladors, mancats d'equipament! Vull adreçar-los unes paraules que guardo en el meu cor perquè no es penedeixin, com tants d'altres, d'haver ascendit a aquestes alçàries i perquè no temin els espadats que els encerclen! Sé que no poden posseir-me sense el meu consentiment; però, si els indico el camí secret de la salvació, el meu Pare del cel em recompensarà.

Mentre discorria així, tot d'una va sentir una veu que li deia:

—No tinguis por, filla de Sió! Aquests homes són de la raça beneïda del Senyor (*cf. Is 61,9*), que els ha escollit en el seu amor infinit.

15. Llavors madona Pobresa va asseure's sobre el tron del seu despullament —una pedra nua— i, mentre els beneïa amb tendresa, els va preguntar:

—Digueu-me, germans meus, per què heu vingut cap aquí? Com és que heu pujat tan de pressa i amb tanta frisança des de la vall de la misèria a la muntanya de la llum? Per ventura és a mi a qui busqueu? Jo, com veieu, sóc una pobrissona, sense casa per a aixopugar-me dels vents ni de les tempestes, sense res que em proveeixi de confort (*cf. Is 50,11*). .

CAPÍTOL V

El benaurat Francesc elogia la Pobresa

16. Aleshores els germans li respongueren:

—De fet, senyora nostra, nosaltres venim a veure-us. Us supliquem que ens rebeu en pau. Volem ser servents del Senyor de les virtuts, perquè Ell és el Rei de la glòria (*cf. Sl 23,10*). Hem sentit a dir que vós sou la regina de les virtuts, i l'experiència ens ho ha confirmat. Per això, postrats als vostres peus, us demanem humilment que us digneu a ser la nostra companya i sigueu per a nosaltres el camí que mena al Rei de la glòria, de la mateixa manera que el van guiar a Ell mateix quan, havent baixat del cel, es dignà a visitar aquells qui viuen en la tenebra i en les ombres de la mort (*cf. Lc 1,78-79*). Sabem que vós sou poderosa i sobirana, per damunt de totes les virtuts (*cf. 1Cr 29, 11*), i que heu estat elegida reina pel Rei dels reis. Feu un gest de pau envers nosaltres i serem salvats; que per vós i gràcies a vós ens rebi Aquell qui ens ha rescatat. Si us decidiu a salvar-nos, a l'instant serem alliberats, perquè el

mateix Rei de reis i Senyor de senyors (*cf. Ap 19,16*), creador del cel i de la terra, ha quedat corprès de la bellesa del vostre rostre (*cf. Sl 44,2*). Tot i que Ell era Rei en el seu habitacle —ple de riquesa i de glòria— va preferir abandonar el seu palau i renuncià la seva herència. D'aquesta manera, deixant el seu regi setial (*cf. Sv 18,15*), es dignà a buscar-vos.

17. I continuaren dient-li:

—Com n'és de gran la vostra dignitat i d'incomparable la vostra altesa! El Senyor mateix va abandonar la companyia dels àngels i la multitud dels esperits celestes que emplenaven el cel, i baixà als indrets més profunds de la terra per cercar-vos a vós, que jèieu en el llot i en les ombres tenebroses de la mort (*cf. Sl 88,7*). Tots us odiaven i us defugien, i intentaven foragitar-vos. I no éreu, pels qui no podien evitar del tot la vostra presència, menys abominada i odiada.

18. I van afegir:

—Però, quan vingué el Senyor dels senyors, us va rebre en els seus braços, us va exalçar per sobre de tot l'univers, us va cenyir amb la diadema nupcial d'esposa¹ i us aixecà per damunt del núvols (*cf. Is 61,10; 14,14*). Encara que n'hi ha molts que us odien i que ignoren la vostra potència i la vostra glòria (*cf. Sl 62,3*), no hi fa res, perquè vós habiteu lliurement la muntanya santa (*cf. Sl 86,1*) en el sòlid sojorn de la glòria del Crist.

CAPÍTOL VI

Títols de la Pobresa

19. El servent de Déu, Francesc, i els seus germans encara li digueren:

—Heus aquí com el Fill del Pare altíssim es va enamorar de la vostra bellesa (*cf. Sv 8,2*): va unir-se estretament a vós

1. L'autor d'aquest tractat presenta la Pobresa com a *esposa* de Crist més que no pas de sant Francesc. (Cf. n. 18, 20, 23, 64, etc). Amb el sant i els seus companys signa una aliança o pacte de pau i fidelitat.

i us va fer la seva companya fidelíssima. Abans de davallar de la seva pàtria lluminosa, li preparàreu un habitacle digne, un setial per a asseure's i un tàlem per a reposar: la Verge pobrissona de la qual Ell va néixer. Tot just nat, vós vàreu unir-vos a Ell perquè trobés un repòs agradable en vós mateixa i no en les riqueses. Com diu l'evangelista: *va ser col·locat en una menjadora, perquè no hi havia lloc per a Ell a l'hostal* (Lc 2,7). En tot moment l'acompanyàreu sense separar-vos mai d'Ell mentre fou en aquesta terra entre els homes (cf. Ba 3,38). Les guineus tenen els seus caus, els ocells el seus nius, però Ell no tingué on reposar el seu cap (cf. Mat 8,20). Quan va començar a ensenyar —Ell que havia fet parlar els profetes en altre temps— el primer que va fer és lloar-vos i exaltar-vos: *Benaurats els pobres en l'esperit, perquè d'ells és el Regne del cel* (Mt 5,3).

20. I continuaren dient:

—Després Ell s'escollí alguns amics com a testimonis de la seva predicació i de la seva estada entre els homes per a salvar-los. No va cridar rics comerciants sinó pobres pescadors per demostrar amb evidència que, per l'afecte que us tenia, invitava a estimar-vos. Finalment, davant de tothom lloà la vostra bondat, noblesa, fortalesa i dignitat i la vostra preeminència sobre les altres virtuts. Va demostrar que cap d'elles no pot existir sense vós i que el vostre regne no és d'aquest món (cf. Jn 18,36), sinó del cel. Vós fóreu l'única que s'uní al Rei de la glòria quan tots els amics que Ell s'havia escollit, atemorits, l'abandonaren. Vós, esposa fidelíssima i plena de tendresa, no el vau abandonar ni un moment, ans al contari, com més menyspreuat el veiéreu, amb més força el vau abraçar; si no haguéssiu estat amb Ell, mai no l'haurien tractat amb tant menyspreu.

21. »Éreu al seu costat quan els jueus l'injuriaven, quan els fariseus l'insultaven, quan els prínceps dels sacerdots l'ultratjaven; amb Ell, quan fou bufetejat, escopit i flagellat. Ell que es mereixia el respecte de tots, era per tots vilipendiat; vós sola el consolàreu i no el vau abandonar ni en la mort, una mort de creu (cf. Fl 2,8). Quan Ell es trobava en el suplici despulat,

amb els braços oberts, clavat de mans i peus, vós sofríreu amb Ell; allà va ser justament l'esplendor de la seva glòria. I quan, finalment, se'n pujà al cel, us va lliurar el segell del Rei de la glòria perquè identifiquéssiu els escollits. Així, els qui sospiren pel Regne etern, han de venir a trobar-vos i suplicar la vostra intercessió per entrar-hi, perquè ningú no pot ser-hi introduït si no porta la marca del vostre segell.

22. »Per tant, senyora, tingueu compassió de nosaltres; marqueu-nos amb el segell de la vostra benvolença. ¿Qui podria ser tan orat i insensat que no us estimés de tot cor, vós que fóreu elegida i predestinada per l'Altíssim? ¿Qui us negaria respecte i honor, si Aquell que és adorat per totes les virtuts del cel us ha revestit d'aital honor? ¿Qui no besaria les vostres petjades, si el Senyor de la majestat s'inclinà reverent davant vostre, us va estimar tant i amb tant d'amor i tendresa es va unir a vós?

»Us implorem, doncs, senyora, que per a Ell i a causa d'Ell no rebutgeu les nostres peticions, no ens abandoneu en les nostres necessitats, ans allibereu-nos sempre de tot perill, oh gloriosa i eternament beneïda! (cf. *Sub tuum praesidium*, antífona mariana).

CAPÍTOL VII

Resposta de madona Pobresa

23. Amb el cor joiós i el rostre il·luminat, madona Pobresa va respondre dolçament:

—Germans meus i amics estimats, us confesso que des que heu començat a parlar, m'he sentit plena d'una alegria desbordant, davant el vostre fervor i puresa d'intenció.

»Les paraules vostres són per mi més desitjables que l'or i les pedres precioses, més dolces que una bresca de mel (cf. *Sl 18,11*). No sou vosaltres qui parleu, sinó que és l'Esperit

Sant qui parla en vosaltres (*cf. Mt 10,20*). La seva unció us ha ensenyat tot el que heu dit del Rei altíssim. Ell, per la seva gràcia, m'ha escollit com a esposa aimada, m'ha rehabilitat de la ignomínia en què vivia a la terra i m'ha enaltit enmig dels prínceps del cel.

24. »Si no us desplaue escoltar-me, gosaré contar-vos la història de la meua vida, potser un xic llarga, però ben útil de conèixer. Així sabreu com heu de capténir-vos per plaure Déu (*cf. 1Te 4,1*), no mirant mai enrere si de veritat voleu posar la mà a l'arada (*cf. Lc 9,62*).

»Començaré per dir-vos que no sóc una donzella ignorant com molts es pensen, sinó ben rica en dies i anys. Sóc molt antiga i conec el curs de les coses, els secrets de la naturalesa i la inestabilitat del temps. Sóc conscient de la inconstància del cor humà, que conec molt bé per l'experiència i la intuïció, i per l'influx de la gràcia.

CAPÍTOL VIII

La Pobresa recorda la seva estada al Paradís

25. »Durant una temporada vaig viure en el Paradís del meu Déu (*cf. Ap 2,7*), quan l'home estava nu. Més ben dit: jo mateixa formava part de l'home despullat, i em passejava per tot aquell paradís meravellós sense avergonyir-me de res ni témer res, i sense que em preocupés cap cosa. Estava convençuda que romandria en aquell paradís per sempre, ja que l'Altíssim l'havia creat bo i intel·ligent, i l'havia col·locat en el lloc més bell i deliciós. No podia sentir-me més feliç i em delectava davant d'ell en tot moment (*cf. Pr 8,30*), perquè, con que no tenia res, l'home era totalment de Déu.

26. »Però, ai las!, va arribar una desventura que mai no s'havia sentit fins aleshores. Aquell damnat i infeliç que un dia va perdre la seva glòria i saviesa, i que fou expulsat del cel, va introduir-se en una serpentina. Amb engany va temptar l'home

a fi que, com ell, transgredís el manament de Déu. L'home infeliç va seguir els seus consells i es va deixar seduir, oblidà Déu, el seu Creador (cf. Dt 32,18), i va imitar el dimoni, que havia estat el primer a transgredir i prevaricar. Abans anava nu i no li feia vergonya, com diu l'Escriptura (cf. Gn 2,25), perquè tot ell era innocent. Però després de pecar s'adonà que estava despullat i, avergonyit, va córrer a tapar-se amb fulles de figuera (cf. Gn 3,7).

27. »En veure aleshores que el meu company s'havia tornat desobedient i anava tapat amb fulles per manca d'altra cosa, vaig apartar-me d'ell. Des de lluny me'l mirava tota plorosa. Esperava només Aquell que em podia salvar de l'angoixa i la desventura.

«Tot d'una vaig sentir un terrabastall paorós (cf. Ac 2,2) que va fer estremir tot el Paradís, alhora que una lluïssor immensa brillava al cel. Fixant-m'hi bé, vaig observar com el Senyor de la majestat es passejava pel Paradís en l'oreig del capvespre (cf. Gn 3,8). L'esclat de la seva glòria era indescriptible: l'acompanyaven una multitud d'àngels que l'aclamaven tot cantant: «Sant, Sant, Sant, Senyor Déu de l'univers, tota la terra és plena de la vostra glòria» (Is 6,3). Milers de milers el servien i milions el rodejaven (cf. Dn 7,10).

28. »Mentrestant haig de confessar que jo, esporuguida, tremolosa i mig paralitzada d'esglai, estava a punt de defallir. Llavors, amb el cor batent de defici, vaig cridar des de l'abisme (cf. Sl 129,1):

—Tingueu compassió, Senyor, tingueu compassió. No condemneu la vostra serventa, perquè cap vivent és just davant la vostra presència (cf. Sl 142,2).

»I el Senyor em va dir:

—Vés i amaga't durant un temps fins que el meu enuig s'hagi apaivagat (cf. Is 26,20).

»Tot d'una el Senyor va cridar el meu company i li va dir:

—Adam, on ets?

»I ell respongué:

—He sentit la vostra veu, Senyor, i he tingut por perquè estava nu, i m'he amagat (cf. Gn 3,9-10).

»De debò estava nu, com aquell que baixava de Jerusalem a Jericó, i va caure a les mans dels malfactors, que el varen despullar (cf. *Lc 10,30*). També Adam es va veure despullat de la seva perfecció original, i va perdre la semblança amb el seu Creador.

»Amb tot, el Rei altíssim, ple de bondat i misericòrdia, esperà que es penedís del seu pecat i li va donar l'oportunitat de retornar vers Ell.

29. »Però el miserable desvià el seu cor pronunciant paraules malicioses i cercant excuses per a la seva conducta (cf. *Sl 140,4*). Aquesta manera de captenir-se va augmentar la gravetat de la seva culpa. Llavors es va acumular sobre ell la còlera pel dia de la ira i la indignació del just judici de Déu (cf. *Rm 2,5*).

»El Senyor no va perdonar ni a ell ni a la seva descendència. Va descarregar sobre tots ells la terrible maledicció de la mort. Com a resultat del judici, sancionat per una munió de testimonis, el Senyor el foragità del Paradís de delícies (cf. *Gn 3,23 i 19*). La sentència era justa, però també plena de misericòrdia. Perquè tornés a la terra, de la qual havia estat format, Déu va pronunciar la sentència de maledicció amb menys severitat que no es mereixia. Li féu una túnica de pell (cf. *Gn 3,21*) com a signe de la seva condició mortal, ja que havia perdut la seva innocència.

30. »Jo, en veure el meu company cobert amb pell d'animals sense vida, el vaig abandonar definitivament, perquè només pensava a fer-se ric per tots els mitjans. Vaig recórrer la terra com una fugitiva, feta un rodamón, plorant i gemint amb grans crits. Des d'aquell dia no he trobat cap lloc on posar els peus, malgrat que fins i tot Abraham, Isaac, Jacob i els altres patriarques van rebre la promesa de béns i d'una terra que regalima llet i mel (cf. *Ex 3,17*). Vaig cercar aixopluc enmig d'ells i no el vaig trobar, perquè un querubí, arborant una espasa de flamarades de foc, m'impedia l'entrada al Paradís fins que del si del Pare baixés l'Altíssim al món i vingués a la meua recerca.

CAPÍTOL IX

El testimoni de Crist

31. »Finalment, un cop complertes totes les coses que vosaltres heu dit, quan Ell va tornar al Pare que l'havia enviat, va deixar-me a mi —com a testament per als seus deixebles— i ho va confirmar amb voluntat irrevocable dient:

—*No vulgueu posseir ni or, ni argent, ni diners. No porteu sac, ni sarró, ni pa, ni bastó, ni calçat, ni túnica de recanvi (Mt 10,9-10). Si algú vol portar-vos a judici reclamant el vostre vestit, doneu-li també el mantell. I si algú us obliga a recórrer una milla, feu-ne el doble (Mt 5,40-41). No acumuleu tresors sobre la terra, on els corcs i l'arna els fan malbé i on els lladres foraden la paret i roben (Mt 6,19). No us preocupeu dient: «què menjarem? Què beurem? Com ens vestirem?» (Mt 6,31). No us preocupeu pel dia de demà, perquè el demà tindrà ja les seves preocupacions. Cada dia en té prou amb els disgustos que porta (Mt 6,34). Si algú no renuncia a tot el que posseeix, no pot ser el meu deixeble (Lc 14,33). I moltes altres sentències consignades en el mateix Evangeli.*

CAPÍTOL X

Els apòstols

32. »Tots aquests preceptes els han observat escrupolosament els apòstols i els deixebles sense negligir ni per un moment les recomanacions fetes pel Mestre i Senyor. Ells, com soldats valerosos i jutges de tot l'univers, posaren en pràctica el mandat de la salvació¹ i ho proclamaren pertot arreu. El

1. *Salutare mandatum* es refereix al manament de guardar fidelitat a la Pobresa com a camí que porta a la salvació.

Senyor va col·laborar amb ells i va confirmar la seva Paraula amb els prodigis que l'acompanyaven (cf. *Mc 16,20*). Abrusats en la caritat, sobreeixien en sentiments d'afecció i vigilància, a fi que no es pogués dir d'ells: «*Diuen, però no fan*» (Mt 23,m3). Per això, un d'ells podia dir amb tota seguretat: «No goso parlar de res, tret del que Crist fa en mi amb paraules i fets, per la força de l'Esperit Sant» (cf. *Rm 15,18-19*). I un altre digué: «*No tinc ni or ni argent*» (Ac 3,6). És així com tots ells —tant en la vida com en la mort— m'enaltiren amb els més grans elogis.

»Els qui els escoltaven maldaven per complir tot el que els seus mestres els havien anunciat, i venien llurs propietats i béns i els compartien amb els altres segons les necessitats de cadascú (cf. *Ac 2,45*). Vivien junts i ho posseïen tot en comú. Lloaven Déu i gaudien de l'estima de tot el poble (cf. *Ac 2,44*). Per això mateix el Senyor multiplicava dia rere dia el nombre dels elegits (cf. *Cf Ac 2,47*).

CAPÍTOL XI

Els successors dels apòstols

33. »Durant molt temps aquestes paraules continuaren essent realitat per molts, sobretot quan la sang del pobre Crucificat encara era càlida en la seva memòria i el calze de la seva Passió els embriagava els cors. I si alguns se sentien temptats a abandonar-me a causa de la seva aspror, només recordant els estigmes del Senyor, que els descobria el seu cor misericordiós, els feia vèncer la temptació. Després feien penitència i m'abraçaven amb un ardor renovellat. Jo era amb ells i els recodava contínuament els sofriments de la Passió del Rei eternal. Confortats amb les meves paraules, prenién de bon grat un instrument de ferro que lacerava el seu cos i sense paüra contemplaven com brollava la preciosa sang de la seva carn.

»Aquestes victòries duraven un munt de temps i eren tan intenses que no hi havia dia en què milers i milers de màrtirs no fossin marcats amb el segell del Rei altíssim i sobirà.

CAPÍTOL XII

La pau, enemiga de la Pobresa¹

34. »Mes, ai las!, va arribar una *pau* pitjor i més paorosa que la mateixa guerra, perquè al començament els signats foren pocs, després encara menys i al capdavall no n'hi havia gairebé cap. Heus aquí que amb la *pau* la meva amarguesa ha arribat a la culminació (cf. *Is 38,17*), ja que tots em defugen o bé em foragiten; ningú no em busca, tots m'abandonen. Els meus enemics no m'ataquen, però no tinc la pau amb els de casa meva. Tinc pau amb els forasters, però els fills em declaren la guerra. Tot i que sóc jo qui els ha alletat i els ha fet créixer, m'han menyspreat (cf. *Is 1,2*).

35. »En aquell temps, quan la llum del Senyor era la meua corona i caminava a l'esclat de la seva claror enmig de la nit (cf. *Jb 29,3*), el diable ja escometia molts dels meus, el món els temptava i la carn els incitava amb les seves concupiscències; per això molts començaren a estimar el món i les coses que hi ha en ell (cf. *1Jn 2,15*).

1. Aquest títol i el text que el segueix és una interpretació negativa de la pau que l'emperador Constantí, l'any 313, va introduir en l'Església. En efecte, a partir de llavors l'Església, i més concretament el Papat, va començar a enriquir-se de béns materials i de gran poder, cosa que no afavorí gens la pau evangèlica.

CAPÍTOL XIII

La Persecució, germana de la Pobresa

36. »Però la perfecció de totes les virtuts és madona Persecució, a qui Déu ha concedit, com a mi, el Regne del cel. Ella romania amb mi en tot moment com a ajut fidel, amiga coratjosa i sàvia consellera. Si veia algú que era tebi en la caritat o que oblidava per un no res les coses del cel i s'afecionava als béns terrenals, al moment madona Persecució mobilitzava tot un exèrcit i cobria d'ignomínia el rostre dels meus fills perquè cerquessin el nom del Senyor. Però ara la meva germana m'ha deixat sola (cf. Lc 10,40), ella que era la llum dels meus ulls (cf. Sl 38,11). Des que els meus perseguidors han fet una treva amb els meus fills, ara aquests s'esbatussen i es fan una guerra molt més cruel a l'interior de la família: estan engelosits i es provoquen els uns als altres (cf. Ga 5,26) perquè cobegen les riqueses i corren a la recerca dels plaers.

CAPÍTOL XIV

Elogi dels autèntics pobres

37. »És veritat que passat un temps, uns quants començaren a rescabalar-se i a decidir-se a anar pel camí recte, que havien seguit en temps de persecució, forçats per les circumstàncies. Tots aquests van venir a veure'm amb llàgrimes als ulls i em suplicaren que fes amb ells un pacte d'amistat perpètua, com el fèrem en el temps de la meva joventesa, quan el Senyor era amb mi i els meus fills eren la meva corona (cf. Jb 29,5). Foren, aquests, homes virtuoses, mansuets, irrepressibles davant Déu (cf. 1Te 3,13) i gent de pau (cf. 2Pe 1,7) mentre van viure. Pobres en l'esperit (cf. Mt 5,4), no posseïen

res, però eren rics en santedat de vida i en carismes celestials; fervents en l'esperit, en l'esperança joiosos, soferts en la tribulació, mansuets i humils de cor (*cf. Rm 12,12*). Conservaven la pau interior, l'harmonia en els costums, la concòrdia mútua i una joiosa comunió de vida. Consagrats a Déu; agradívols als àngels, i als homes amables. Rigorosos amb ells mateixos, indulgents vers els altres. Religiosos en el seu comportament, modestos en el posat, alegres en el rostre i seriosos en l'interior. Humils en la prosperitat, en l'adversitat fermes, sobris en el menjar, pobrissons en els vestits, parcs en el son, sempre respectuosos i mansuets. En una paraula, resplendien per la brillantor de totes les virtuts. I eren unànimes i tenien un sol esperit i una sola fe (*cf. Ef 4,4*).

CAPÍTOL XV

Els falsos pobres

38. »Després van sorgir enmig dels nostres alguns que no ho eren (*cf. 1Jn 2,19*), uns fills del diable, de llengua mentidera i d'obres perverses. Es volien fer passar per pobres sense ser-ho. A mi, que havia estimat tant els sants homes de qui suara he parlat, em menystingueren i m'humiliaren. Eren dels qui seguien el camí de Balaam de Bosor, que només tenia interès a fer mal (*cf. 2Pe 2,5*). Homes corromputs de pensament i tancats a la veritat, que pensaven que la pietat era un guany (*cf. 1Tm 6,5*). Individus que, bo i portant el sant hàbit religiós, no s'havien revestit de l'home nou, sinó que amagaven el vell. Denigraven els seus avantpassats i criticaven d'amagat la vida i els bons costums dels qui van ser fundadors de l'orde. Els tractaven de forassenyats, mancats de sensibilitat i cruels (*cf. Jr 50,42*). Pel que fa a mi, a qui havien escollit com a companya de la seva vida, m'anomenaren peresosa, sense seny, lletja, curta de gambals, dèbil i morta de gana. Feien la cort apas-

sionadament a una enemiga meva que, amb pell d'ovella, amagava la malícia de la guineu i la ferotgia del llop (cf. Mt 7,15).

CAPÍTOL XVI

L'Avarícia

39. »Aquesta enemiga és la Gasiveria. Manté el desig sense fre d'aconseguir i amuntegar riqueses. Ells, però, la designaven amb un nom més venerable per no fer la impressió que m'abandonaven del tot a mi, després que els havia fet el favor d'aixecar-los del fang i de les escombraries. Me'n parlaven amb seny, però rumiaven paraules enganyoses (cf. Sl 34,20). Encara que una ciutat bastida al cim d'una muntanya no pot amagar la seva desolació (cf. Mt 5,14), li donaren el nom de *Discreció* o *Previsió*.

»Aquesta discreció més aviat mereixeria el nom de confusió, i la tal previsió hauria d'anomenar-se oblit de tota virtut.

»I em deien:

—No tinguis por, teu és el poder i la reialesa (cf. 1Cr 29,11). Volem lliurar-nos a obres de misericòrdia, fer bé als altres, socórrer els indigents i donar almoina als pobres.

CAPÍTOL XVII

La Pobresa amonesta els falsos religiosos

40. »No nego, germans meus —els vaig dir—, que el que proposeu és cosa bona, però us suplico que considereu la vostra vocació (cf. 1Co 1,26). No gireu el vostre esguard enrere. No baixeu de la terrassa per prendre alguna cosa a casa; no tor-

neu del camp per cercar el mantell (*cf. Mt 2,17-18*); no us deixeu embolicar en els negocis del segle (*cf. 2Tm 2,4*); no us torneu a embrutar en la corrupció contagiosa del món del qual vau fugir un cop conegut el Salvador. Us deixeu empresonar una altra volta en les xarxes, quedeu vençuts i la vostra situació darrera serà pijtor que la primera (*cf. Mt 12,45*). Sota l'aparença d'una intenció pietosa, abandoneu el mandat sagrat que Déu us va donar.

CAPÍTOL XVIII

Reacció d'aquests religiosos

41. »Mentre els feia aquestes reflexions, heus aquí que va sorgir una discussió entre ells. Uns deien:

—Té raó i parla amb seny.

»Altres feien:

—No, que ens vol enganyar (*cf. Jn 7,12*) perquè seguim el seu exemple. És una miserable i vol que tots siguem miserables com ella!

CAPÍTOL XIX

La Pobresa parla dels bons religiosos

42. »Aleshores la meva rival no pogué foragitar-me del territori dels religiosos, ja que enmig d'ells hi havia encara molts homes animats pel fervor de la caritat, com esdevé en el començ de la seva conversió. Aquests trucaven contínuament a les portes del cel en oració assídua, en alta contemplació, i menyspreaven totes les coses de la terra. Llavors

el Creador de l'univers, el qui em va crear, el Senyor, em va manar:

—Que Jacob sigui el teu sojorn i Israel la teva herència, i arrela entre els meus elegits (*cf. Coh 24,12*).

»Ho vaig fer amb tota diligència. Estava amb ells i plegats anàvem pel camí ral. Gràcies a mi, ells eren honorats enmig del poble i eren l'admiració dels poderosos (*cf. Sv 8,10-11*). La gent els lloava i els anomenava sants. Però ells no suportaven aquest nom perquè es recordaven de les paraules del Fill de Déu: *Jo no rebo glòria dels homes* (Jn 5,41). Per això refusaven amb decisió la glòria que els oferien.

CAPÍTOL XX

L'Avarícia fa veure que és la Discreció

43. »Tot fent camí, abrusats en amor pel Crist, l'Avarícia, disfressada de Discreció, els deia:

—Si us plau, no sigueu tan severos amb els homes i no rebutgeu exteriorment el seu testimoniatge d'honor. Més aviat sigueu afables amb ells. No rebutgeu externament la glòria que us donen, però tracteu —això sí— de refusar-la en el vostre interior. És cosa bona establir amistat amb els reis, ser reconeguts pels prínceps, fer un bon paper als poderosos, perquè, quan us honoren, us reten homenatge i us mostren respecte. D'aquesta manera busquen la vostra companyia i molts, en veure-ho, edificats per aquest exemple, es converteixen a Déu més fàcilment.

44. »Ells, convençuts per aquesta argumentació, acceptaren el consell sense adonar-se del llaç que la Gasiveria els parava, i al capdavant abraçaren novament i sense reserva la glòria i els honors del món. S'afiguraven que eren per dins tal com se'ls considerava per fora. Es refiaven de la glòria d'uns llavis humans que proferien lloances enganyoses, com aquelles verges fàtues de l'Evangelí que anaren a comprar a cal marxant un oli inútil.

»Però la gent que els creia tan virtuoses per dedins com ho semblaven per defora, de bon grat els oferia els seus béns com a penitència i remissió dels pecats. En un principi, aquells bons religiosos estimaven tot això com si fos escombraria, i deien:

—Nosaltres som pobres i volem ser-ho sempre. No volem les vostres riqueses, sinó les vostres ànimes. Com que tenim menjar i vestit, ja en tenim prou (*cf. 1Tm 6,8*). Tota la resta és vanitat.¹

»D'aquesta manera cada dia la gent els admirava més i menystenien llurs béns, perquè veien que aquells sants religiosos no en feien ni cas.

CAPÍTOL XXI

La Providència humana

45. »Mentrestant aquella enemiga grollera, veient el caire que prenia tot això, va començar a enfurismar-se i a estrènyer les dents i, amb gran malícia de cor, digué:

—Què puc fer? Tothom la segueix (*cf. Jn 12,19*). Ja ho sé! Canviaré el meu nom pel de Providència i els parlaré al cor. Qui sap si m'escoltaran i m'acceptaran?

»I així ho féu. Se'ls va apropar amb posat humil i els digué:

—Com és que esteu tot el sant dia sense fer res (*cf. Mt 20,6*) i no preveieu el dia de demà? Està bé que no vulgueu posseir res de superflu, però quin mal hi ha a proveir-vos d'allò que és necessari? Podríeu treballar amb pau i tranquil·litat per a la vostra salvació i la dels altres si tinguéssiu a la vostra dispo-

1. Abans, l'autor ha criticat els religiosos que s'acontentaven amb l'oli de la fama, com les verges imprudents de l'Evangeli: la fama d'una certa brillantor (l'oli també brilla). En els començaments, els framenors tenien el coratge de rebutjar aquests presents o llegats dels benefactors com a riqueses menyspreables, tot i que aquest rigor va durar poc.

sició el més indispensable. Ara que teniu temps, mireu per vosaltres i pels qui us succeiran, perquè vindrà un dia que la gent no serà pas tan generosa com ara. Seria cosa bona si poguéssiu romandre en el vostre estat de pobresa actual. De totes maneres, no podeu continuar així, perquè el Senyor augmenta cada dia més la vostra família (*cf. Ac 2,47*). ¿Voleu dir que Déu no acceptaria que tinguéssiu alguna cosa amb què socórrer els necessitats i que us recordéssiu dels pobres? (*cf. Ga 2,10*). ¿Per ventura no diu el Senyor que hi ha més joia quan es dóna que quan es rep? (*cf. Ac 20,35*) ¿Per què, doncs, no accepteu els béns que us ofereixen, a fi que els donants en rebuin una recompensa eterna? No cal que tingueu por de familiaritzar-vos amb les riqueses, ja que heu arribat a considerar-les com no res. El mal no es troba en les coses, sinó en el cor, ja que Déu va veure el que havia fet i va trobar que era bo (*cf. Gn 1,31*). Pels qui són bons tot és bo, i totes les coses han estat creades perquè siguin útils; tot ha estat creat per al servei del homes. Oh, quants rics hi ha que fan mal ús de les seves riqueses! Però si fossin a les vostres mans, quant de bé faríeu! La intenció i el desig vostres són sants. No voleu pas enriquir els vostres parents, perquè res no els fa falta. Però si vosaltres tinguéssiu el que us cal, portaríeu una vida més digna i ordenada.

»Aquestes i semblants raons va adduir aquella hipòcrita maleïda. Alguns, que ja tenien la consciència contaminada, varen caure en el parany; d'altres, però, li van fer el sord i li refutaven tot amb arguments plens de saviesa, recolzats —com ella feia— en proves de les santes Escripures.

CAPÍTOL XXII

L'Avarícia demana auxili a la Tebiesa

46. »En veure que el seu projecte estava en perill, la Gasive-ria va canviar de tàctica per arribar al fi que s'havia proposat.

Va demanar auxili a la Tebiesa —que no té ganes de començar el bé ni de perseverar en la virtut— i totes dues signaren un pacte justament contra aquells homes. Val a dir que la Tebiesa no havia estat mai amiga íntima de la Gasiveria, però per fer el mal aviat es van posar d'acord, com en altre temps Pilat i Herodes s'uniren contra el Salvador. Un cop fet el pacte, la Tebiesa va preparar l'atac ajudada pels seus aliats. Penetrà en el camp enemic i, amb la força de les seves armes, va apagar en ells la flama de la caritat, i no en va quedar altra cosa que la desgana i la deixadesa espiritual. Es varen deixar envair per la indiferència i la tebiesa, i així, amb el desànim de l'esperit, esdevingueren com morts en l'ànima.

CAPÍTOL XXIII

Els religiosos vençuts per la Tebiesa

47. »Aleshores aquells religiosos començaren a enyorar les cebes d'Egipte i a cobejar enganyats tot allò que havien abandonat generosament. S'arrossegaven amb desgana pel camí dels manaments de Déu; no suportaven el seu jou i, per falta d'esperit, a penes podien respirar. Rarament tenien remordiments; contrició, mai. Obeïen rondinant i només pensaven en els plaers. La seva joia era ambigua; la tristesa, mesquina. Parlaven a tort i a dret i reien per no res; mostraven un rostre alegre, però l'actitud seva era lleugera. Duïen vestits fets de teles delicades, tallades i confeccionades amb tota cura. Dormien molt, menjaven massa i bevien sens mesura. Feien acudits i referien rondalles sense cap ni peus i contaven faules vanes. Canviaven les lleis, reorganitzaven les províncies i comentaven els afers mundans amb interès. No s'ocupaven en actes de pietat, rarament tenien converses espirituals, no parlaven sobre coses del cel i, quan es tractava de la salvació de les ànimes, s'arrossegaven en la tebiesa.

48. »Endurits d'aquesta manera interiorment, començaren a tenir-se gelosia entre ells i a barallar-se; tots volien ser superiors. Aquest germà acusava aquell dels vicis més monstruosos. Quan sorgien problemes seriosos no hi donaven importància. Defugien la veritable joia; mantenien un posat de virtut per no perdre el bon nom. Tot parlant de coses santes, procuraven amagar davant la gent senzilla la seva mesquina conducta. Amb tot, la relaxació interior era tan i tan gran que, per més que ho dissimulessin, a la fi apareixia a l'exterior amb senyals evidents.

49. »I començaren a deixar-se afalagar per la gent del món i a barrejar-se després amb persones frívoles per rebre'n molts diners, engrandir així els convents i acumular uns béns als quals un dia havien renunciat del tot. Adreçaven bones paraules als rics i saludaven les grans senyores amb dubtoses cortesies. Se'ls veia sovint a la cort dels reis i dels prínceps per afegir cases a cases i ajuntar camps amb camps (*cf. Is 5,6*). I heus aquí que han esdevingut grans, rics i poderosos en aquest món perquè han anat d'una malvestat a l'altra i no han conegut el Senyor (*cf. Jr 9,3*). Han anat per un camí relliscós i han estat uns avortons, i encara tenen la barra de dir-me: «som els teus amics.»

CAPÍTOL XXIV

Els pobres enriquits persegueixen la Pobresa

50. »Alguns religiosos m'entristien encara més: abans de fer-se framenors eren pobres i menystinguts. Quan vingueren a mi van començar a engrèixar-se i em ridiculitzaren més aferrissadament que els altres. Es tracta d'aquells que abans a penes tenien res per a viure, afeblits per la misèria i la fam, que havien de rosegar herbes i arrels, degradats per la desgràcia (*cf. Jh 30,2-4*). Ara en canvi, la vida en comú no els satisfà, l'eviten tant com poden i fan la seva. A més a més, busquen amb

ànsia coses supèrflues, i es fan pesats als altres. Voldrien l'honor d'ésser comptats entre els deixebles de Crist, mentre que quan eren al món ben poc figuraven entre els seus coneguts. Són aquells a qui sovint mancava pa d'ordi i aigua i ho consideraven un luxe quan en tenien. Eren d'una raça de rodamóns i ignorants, que enlloc no comptaven per a res i ara han caigut sobre meu, per dissort seva. S'horroritzen de mi i em defugen, i no els fa vergonya d'escopir-me a la cara (cf. *Jb 30,7-14*). He hagut de suportar el seu desvergonyiment i els seus horrors, i els qui eren amics i protectors meus són els qui m'han blasmat (cf. *Jr 20,10*). Es torben de mi i, com més beneficis els havia fet, més em rebutgen, fins al punt de no suportar ni sentir pronunciar el meu nom.

CAPÍTOL XXV

La Pobresa els exhorta a reprendre el camí

51. »Amb una tristor immensa, jo els deia:

—Fills pròdigs, torneu i jo us guariré del vostre esgarriament (cf. *Jr 3,22*). Guardeu-vos de tota avarícia, que és una idolatria (cf. *Ef 5,5*), perquè l'avar no se sent mai saciat de diner (cf. *Ec 5,9*). Recordeu-vos dels primers dies de la vostra conversió quan, curulls de llum, vencéreu escomeses llargues i doloroses. No vulgueu abandonar-ho ara tot fins a la vostra perdició. Tingueu confiança i sereu salvats. No oblideu que aquell que transgredia la llei de Moisès era condemnat a mort sense compassió si era acusat per dos o tres testimonis. ¿Us imagineu quin gran càstig mereix el qui es burla del Fill de Déu, profana la sang de l'Aliança que el va santificar i contrista l'Esperit Sant? (cf. *He 10,39 i 28*). Pecadors, entreu en vosaltres mateixos (cf. *Is 46,8*), perquè la vida de cadascú no depèn de les coses que posseïx! (cf. *Lc 12,15*).

»Ells, però, enfurismats, em respongueren:

—Vés-te'n, miserable, allunya't de nosaltres, no necessitem els teus consells per a res (*cf. Jb 21,14*).

»Jo els feia:

—Tingueu pietat de mi si més no vosaltres, els meus amics. Per què em perseguïu (*cf. Jb 19,21-22*) sense cap motiu? No us havia dit que la vostra conducta no s'adiu amb la meva? Doncs bé, em penedeixo fins i tot d'haver-vos conegut!

CAPÍTOL XXVI

El Senyor parla a la Pobresa

52. »Llavors Déu em digué:

—Torna, torna, filla meva estimada, torna, perquè pugui contemplar el teu rostre (*cf. Ct 7,1*). Els teus propis fills et provoquen i no volen escoltar-te perquè no m'escolten a mi (*cf. Ex 3,7*). El seu cor ha esdevingut traïdor i rebel: han fugit i, rebutjant-te, m'han menyspreat a mi. El que tu els has ensenyat en educar-los, ho han fet servir contra teu: perquè, si no t'haguessin escollit a tu, mai no haurien arribat a ser rics. Feien veure que t'estimaven per poder abandonar-te un cop haguessin rebut els teus beneficis. T'han girat l'esquena amb aspiracions hostils i, aferrant-se a la mentida, refusen convertir-se. No te'ls creguis pas, encara que et parlin amb bones paraules, perquè t'han menyspreat i buscaran la teva mort (*cf. Jr 4,30*). No cal que intercedeixis ni preguis per ells, perquè no t'escoltaré (*cf. Jr 7,16*). Els he apartat de la meva vista perquè m'han ultratjat.

CAPÍTOL XXVII

Dama Pobresa adverteix sant Francesc del progrés i decadència de la vida del seu orde¹

53. »Germans meus, us he contat una llarga història perquè tingueu els ulls ben oberts i sapigueu com us heu de captè-nir. És molt perillós mirar enrere i burlar-se de Déu. Recordeu-vos de la muller de Lot (*cf. Lc 17,32*) i no feu cas de tot el que us diguin (*cf. 1Jn 4,1*). Jo tinc confiança plena en vosaltres, germans estimats, perquè hi trobo penyores més grans de salvació que en els altres. Vosaltres ho heu deixat tot i us heu alliberat de tot fardell. I en tinc la prova convincent en el fet d'haver pujat en aquesta muntanya, el cim de la qual pocs han assolit. Nogensmenys deixeu-me dir, amics meus, que la malícia de molts em fa dubtar de la virtut dels bons, ja que sota la pell d'ovella, sovint he vist que s'hi amaguen llops devoradors (*cf. Mt 7,15*).

54. »Jo desitjo de tot cor que cadascun de vosaltres segueixi l'exemple dels sants, que en la fe i en la perseverança m'han posseït en herència. Però, com que tinc por que no us passi com als altres, deixeu-me que us doni un consell ben útil: de bell antuvi no tingueu la cobejança d'arribar prest als cims més elevats. Hi arribareu a poc a poc, al vostre ritme, bo i seguint el Crist, el vostre guia. Pareu compte: no us passi que després d'haver rebut en les vostres arrels l'adob de la vostra petitesa, us trobéssiu estèrils, sense fruit i no mereixéssiu altra cosa que ser tallats per la destralt. No us refieu gaire de l'entusiasme inicial, perquè els sentiments de l'home tendeixen més aviat a fer el mal que no pas a fer el bé, i l'esperit

1. En els números anteriors, la Pobresa parla dels veritables i dels falsos religiosos, sense especificar a quin orde pertanyen. En altres llocs d'aquest tractat, quan la Pobresa amonesta sant Francesc i els seus companys perquè no segueixin el captènimient d'aquests falsos religiosos, empra el terme genèric *altres*. En el text que segueix, però, la dama Pobresa fa referència més aviat a l'orde dels framenors, amb les seves vicissituds d'apogeu i decadència.

retorna fàcilment als vells costums, encara que ja se n'hagi alliberat. Prou sé que pel vostre gran fervor tot us sembla fàcil, però recordeu-vos del que està escrit: *Els seus servents no són impecables i fins i tot en els seus àngels s'hi ha trobat mal* (Jb 4,18).

55. »Al començament tot us semblarà dolç i lleuger; però, en acabat, quan us creureu segurs, començareu a negligir els dons rebuts de Déu. Potser us penseu que sempre podreu tornar fàcilment a l'estat primigeni i retrobar el fervor dels primers temps; tanmateix, si comenceu a cedir a la negligència i la deixeu arrelar, és difícil d'extirpar-la després. Llavors el vostre cor buscarà altres coses, i rarament us invitarà a retornar al primer fervor. Així, doncs, vençuts per la mandra i la tebiesa espiritual, trobareu excuses i direu: «No podem ser intransigents com al començament, ja que els temps han canviat».² Dir això seria ignorar el que està escrit: *Quan hom arriba al final de la vida és quan comença!* (Coh 18,6). En vosaltres quedarà una veu que clamarà: *Demà, tornarem al nostre primer marit, perquè llavors érem més feliços que no pas ara!* (Os 2,9).

»Germans, tinc moltes coses més a dir, però ara no serieu capaços de comprendre-les (cf. *Jn 16,12*). Vindrà un dia que us explicaré fil per randa i amb claredat tot el que us acabo de dir.

CAPÍTOL XXVIII

Resposta de sant Francesc i dels seus germans

56. En sentir aquestes paraules el benaurat Francesc, amb els seus germans, va agenollar-se a terra per donar gràcies a Déu i li digué:

2. Fixem-nos en les disculpes: «no podem ser intransigents com als començaments...; els temps han canviat...» Eren expressions que anaven de boca en boca. A què es refereix l'autor? Probablement a una de les tendències de l'orde que reclamava la mitigació de l'austeritat primitiva.

—Madona nostra, ens plau molt el que acabeu de dir i no hi ha cap paraula vostra que no sigui justa. Tot el que vam sentir sobre la vostra eloqüència i saviesa és veritat. Més encara, la saviesa vostra supera immensament el que hem sentit a dir. Benaaurats els qui són vostres, benaurats els vostres servents, que sempre estan davant la vostra presència i escolten la vostra saviesa. Que sigui enaltit eternament el Senyor, el vostre Déu, que s'ha complagut en vós; us ha estimat amb amor perpetu i us ha fet regina perquè administreu un judici de misericòrdia als vostres servents (*cf. 1Re 10,6-9*). Que n'és de bo i suau el vostre esperit, que corregeix els esgarriats i amonesta els pecadors!

57. »Madona, per l'amor que us té el Rei etern i que vós li professeu, us demanem que no menyspreu les nostres aspiracions, sinó que ens tracteu amb benvolença i tendresa. Les vostres obres són grans i inefables; per això les ànimes indisciplinades s'esgarrien lluny de vós (*cf. Sv 17,1*). I com que vós avanceu tota sola com un exèrcit terrible en ordre de batalla (*cf. Ct 6,7*), no poden seguir-vos els insensats. Però heus aquí que nosaltres som els vostres servents i les ovelles del vostre ramat (*cf. Sl 78,13*). Amb jurament irrevocable, nosaltres ens comprometem a guardar sempre els preceptes de la vostra justícia» (*cf. Sl 118,106*).¹

CAPÍTOL XXIX

Consentiment de dama Pobresa

58. En sentir aquestes paraules, madona Pobresa es va comoure en les seves entranyes. I com que estava avesada a ator-

1. Aquest és un moment important, en el qual sant Francesc i els seus companys siguen un jurament solemne d'amistat i fidelitat perpètua a dama Pobresa. Aquesta, per la seva part, accepta emocionada el pacte d'aliança, com es veurà en els números que segueixen.

gar misericòrdia i perdó, no pogué contenir-se més, va córrer a abraçar-los i els va donar el bes de pau tot dient:

—Vinc amb vosaltres, germans i fills meus, sabent que per mitjà vostre en conqueriré molts d'altres.

El benaurat Francesc, embriac de joia i amb veu alta i sonora, va començar a lloar el Totpoderós, que no abandona els qui esperen en Ell (*cf. Jdt 13,17*), dient:

—Beneïu el Senyor, vosaltres els seus elegits; feu-li festa i lloeu-lo (*cf. Tb 13,10*), perquè és bo, perquè és eterna la seva misericòrdia (*cf. Sl 135,1*).

Llavors baixaren de la muntanya i conduïren madona Pobresa al lloc on ells habitaven. Era cap al migdia (*cf. Jn 4,6*).

CAPÍTOL XXX

Banquet de dama Pobresa amb els frares

59. Aparellaren totes les coses i l'invitaren a dinar amb la seva companyia. Ella digué:

—Ensenyeu-me primer la vostra capella, la sala capitular, el claustre, el refectori, la cuina, el dormitori i les estables; també vull veure els bancs treballats, les taules ben esculpides i el vostre gran convent. Observo que no hi ha res de tot això, però a vosaltres us veig feliços i contents, plens de joia i de serenor, com si tot ho tinguéssiu a cor què vols.

Ells li van respondre:

—Dama i regina nostra, nosaltres, els vostres servents, estem molt fadigats de la llarga caminada, i vós també deveu estar ben lassada. De manera que, si us sembla, primer anem a dinar, i després ja confortats feu com us plagui.

60. —Em sembla molt bé. Porteu-me, doncs, una mica d'aigua per rentar-me les mans i una tovallola per eixugar-me.

Immediatament li presentaren una gerra de terrissa mig escapçada plena d'aigua, perquè no en tenien cap de sencera. Men-

tre li tiraven aigua a les mans, buscaven d'ací d'allà una tovallola, però com que no en trobaren cap, un d'ells li va oferir la túnica que vestia per eixugar-se. La Pobresa l'acceptà molt agraïda i lloava Déu en el fons del seu cor per haver-li donat aquells companys.

61. Després la menaren al lloc on havien parat taula. Ella va mirar pertot arreu i només veié uns quants rosegons de pa d'ordi col·locats damunt l'herba. «Qui ha vist mai una cosa semblant?», es deia dama Pobresa, plena d'admiració. I lloà Déu dient:

—Beneït sigueu, Senyor, Déu nostre, que teniu cura de totes les coses (*cf. 1Cr 29,10*). Tot us és possible si voleu, i heu ensenyat al vostre poble com us pot ser plaent (*cf. Sv 12,13,18,19*).

Tots es van asseure i plegats donaren gràcies a Déu per tots els beneficis.

62. Llavors madona Pobresa va demanar que li servissin al plat les viandes cuites, i vet aquí que van portar una única cassola plena d'aigua fresca perquè hi suquessin tots el pa. No hi havia ni plats ni varietat de verdura cuita. Ella va demanar si més no una mica d'enciam amanit, però com que no tenien ni hort ni hortolà, anaren corrents al bosc i colliren unes herbes silvestres i les hi varen donar. Madona Pobresa digué:

—Teniu un pessic de sal per amanir aquestes herbes que tenen gust amarg?

—Senyora —li contestaren— espereu una mica que anem al poble. Potser algú ens en donarà.

—Doneu-me, doncs, un ganivet per triar les herbes i llescar el pa, que és molt sec.

Li contestaren:

—Perdoneu, senyora, però no tenim cap ferrer que ens forgi ganivets. De moment, si no us fa res, podeu fer servir les dents; després veurem.

—I un tragueta de vi, no el tindríeu?

—No, no en tenim, senyora, perquè només són indispensables per a la vida de l'home el pa i l'aigua (*cf. Sir 29,21*). Per altra banda, no us seria escaient beure vi, perquè l'esposa de Crist ha de fugir de l'alcohol com si fos metzina.

63. Quan es van haver saciat amb la satisfacció de compar-tir tanta pobresa, més contents que si haguessin fet un àpat variat i abundant, entonaren lloances al Senyor, que els havia omplert d'una gràcia tan singular.

Després conduïren dama Pobresa a un lloc per reposar, ja que es trobava molt cansada. I despullada com estava es va estirar sobre la terra nua. Va demanar que li portessin un coixí per a reclinar-hi la testa, i tot seguit li dugueren una pedra, que li col·locaren al capçal. Ella, després d'un son plaent i no gens apesarat pel menjar o el beure, es va llevar l'endemà molt contenta i els preguntà:

—On és el claustre?

Els la dugueren a dalt d'un turonet i li van mostrar el pa-norama meravellós perquè el contemplés, bo i dient:

—Aquest és el nostre claustre, senyora.

CAPÍTOL XXXI

Madona Pobresa beneeix els frares i els exhorta a perseverar en la gràcia rebuda

64. Aleshores els va dir que s'asseguessin al seu voltant i els adreçà paraules de vida:

—Fills meus, sigueu beneïts pel Senyor Déu, que ha fet el cel i la terra (*cf. Jdt 13,23*). Vosaltres m'heu acollit a casa vostra amb tanta caritat que avui, estant en companyia vostra, em sembla trobar-me al Paradís de Déu. Per això estic plena de joia i curulla de consolació (*cf. 2Co 7,4*). Us demano perdó d'haver tardat tant a visitar-vos. Verament el Senyor és amb vosaltres i jo no ho sabia (*cf. Gn 28,16*). Per fi he contemplat amb els meus propis ulls allò que tan arduosament cercava. Posseeixo el que tant cobejava, perquè aquí a la terra m'he unit a uns homes que són per mi la imatge fidel d'Aquell que és el meu Espòs al cel. Que el Senyor beneeixi el vostre coratge i accepti l'obra de les vostres mans! (*cf. Dt 33,11*).

65. »Com a fills estimats, us prego i suplico que persevereu en el camí que heu començat per la moció de l'Esperit Sant. No deixeu a mig fer l'obra de la vostra perfecció, com d'altres fan, ans defugiu tota temptació diabòlica; esforceu-vos a pujar sempre més amunt. La vocació que heu professat és altíssima; està per damunt de l'home i les seves forces. Ella fa resplendir la santedat dels avantpassats amb una brillantor més lluminosa encara. No dubteu mai per mai de la vocació que heu rebut per posseir el Regne del cel, perquè ja des d'ara teniu la penyora de l'herència futura i heu rebut ja el segell de l'Esperit Sant, un cop signats amb la glòria de Crist. Per la seva gràcia, feu paleses les actituds d'aquell primer grup de deixebles que Ell va reunir entorn seu quan va venir al món. Tot el que ells van fer estant amb Ell, vosaltres heu començat a dur-ho a terme, malgrat que Ell és absent físicament. De manera que podeu ben dir: *Heus aquí que ho hem deixat tot per seguir-vos* (Mt 19,27).

66. »Que no us atemoreixi la intensitat de la lluita o la immensitat del vostre esforç, perquè rebreu una gran recompensa. Fixeu el vostre esguard en el Senyor Jesucrist, origen i terme de tot bé. Ell, en lloc de la joia eterna que hauria pogut conservar, va preferir suportar la creu, sense fer cas de la ignomínia (*cf. He 12,2*). Mantingueu ferma l'esperança i proclameu-la sense defallir (*cf. He 10,2*). Que l'amor us faci córrer en la cursa que teniu proposada (*cf. He 12,23*). Correu amb perseverança. Aquesta virtut us és més necessària que qualsevol altra. Així, havent fet la voluntat de Déu, podreu guanyar la recompensa que se us ha promès (*cf. He 10,36*). Per la seva gràcia, el Senyor té el poder de dur feliçment a terme el que heu emprès, que és superior a les vostres forces: Ell és fidel en les seves promeses.

67. »Que l'esperit diabòlic que actua en els fills rebels (*cf. Ef 2,2*) no es pugui complaure en vosaltres: cap hesitació, cap infidelitat. Que no pugui exercir la seva malvada perfídia. El diable és extremosament orgullós i la seva supèrbia i arrogància són més grans que la seva força (*cf. Is 16,6*). I com que està enutjat contra vosaltres emprarà en contra vostre tots els

recursos de la seva estultícia i escupirà damunt vostre tot el verí de la seva malvestat. Ell que ha vençut i arrossegat per terra tants d'altres, no pot suportar que li planteu cara.

68. »Amb motiu de la vostra conversió, al cel hi va haver gran festa i es van cantar càntics nous en la presència del Rei etern.¹ Els àngels es complauen en vosaltres i per vosaltres, perquè per vosaltres molts servaran la virginitat i brillaran per la castedat. Els qui són verges rebran un lloc molt més gloriós, perquè els homes i les dones que no es casen són com àngels de Déu en el cel (*cf. Mt 22,30*). Els apòstols exulten veient que llur vida refloreix, que la seva mateixa doctrina és predicada i que a través vostre es palesen els exemples d'una santedat extraordinària. Els màrtirs s'alegren esperant que vosaltres vesseu la vostra sang i renovelleu la seva fortalesa i constància. Els confessors s'omplen de goig perquè comproven en vosaltres la seva victòria sobre l'enemic.

»Les verges que segueixen l'Anyell onsevulla que vagi (*cf. Ap 14,4*) jubilen enmig de cants, perquè veuen que per vosaltres el seu nombre augmenta cada dia. I, finalment, tota la cort celestial és plena d'exultança, ja que cada dia pot celebrar l'arribada de nous ciutadans, i s'hi aspira contínuament el perfum de les santes pregàries que puguen des d'aquesta vall de llàgrimes.

69. »Així doncs, germans, per la misericòrdia de Déu que us ha inspirat el desig de ser pobres, us exhorto (*cf. Rm 12,1*) que dugueu a terme l'ideal i les intencions que us han fet pujar dalt d'aquesta muntanya des dels rius de Babilònia. Acolliu amb humilitat la gràcia que us ha estat donada. Empreu-la sempre dignament en tot per a lloança, glòria i honor d'Aquell que ha mort per vosaltres, Jesucrist, Senyor nostre, que, essent

1. El bell poema —l'autor del qual s'inspira en la Bíblia, en la litúrgia, en els Sants Pares i en una profunda experiència de la vida religiosa— acaba amb unes exhortacions i una ardorosa pregària, en què intervé tota la cort celestial: es lloa la Santíssima Trinitat per les meravelles que ha obrat en sant Francesc i en els seus companys pobrissons.

Déu amb el Pare i l'Esperit Sant, viu, regna, triomfa i impera pels segles dels segles. Amén.

(Aquesta obra fou acabada el mes de juliol, nou mesos després del trànsit del benaurat Francesc, l'any 1227 de l'Encarnació del nostre Salvador, Jesucrist.)

ÍNDIX

<i>Els tractats i els seus autors</i>	7
Les floretes de sant Francesc	19
Consideracions sobre els estigmes	175
Noces del benaurat Francesc amb madona Pobresa ..	221

LES FONTS FRANCISCANES

I. FRANCESC I CLARA D'ASSÍS

Tomàs de Celano

1. Vida Primera
2. Llegenda per ús del cor
3. Vida Segona
4. Llegenda de santa Clara verge

II. BIOGRAFIA DE SANT FRANCESC D'ASSÍS

Sant Bonaventura

1. Llegenda Major
2. Llegenda Menor
3. Carta-Encíclica de fra Elies

III. LLEGENDES DE SANT FRANCESC D'ASSÍS

Autors anònims contemporanis

1. Llegenda dels Tres Companys
2. Llegenda de Perusa
3. Espill de Perfecció
4. Anònim de Perusa

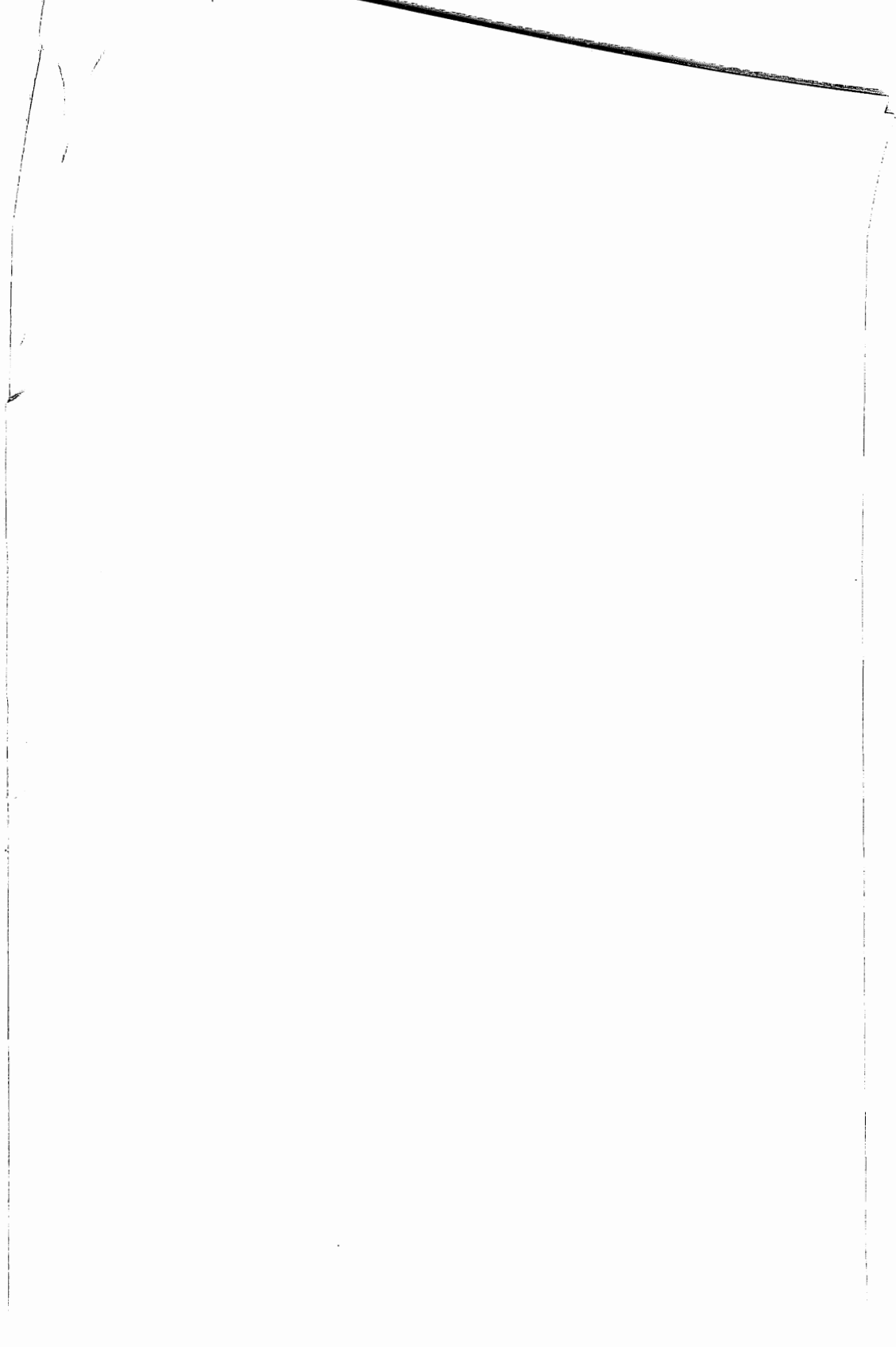
IV. FLORETES DE SANT FRANCESC D'ASSÍS

Autors anònims

1. Les floretes de sant Francesc
2. Consideracions sobre els estigmes
3. Noces del benaurat Francesc amb Madona Pobresa

V. ELS ESCRITS DE SANT FRANCESC D'ASSÍS I DE SANTA CLARA

1. Escrits de sant Francesc
2. Escrits de santa Clara

—Oh, germanes meves, tórtora senzilla, innocents i castes, per què us deixeu agafar? Jo us vull salvar de la mort i us faré nius perquè us multipliqueu i doneu fruit, segons el manament del nostre Creador.

Llavors anà sant Francesc i a totes els va fer un niu. I elles s'hi van avesar, i començaren a pondre ous i a covar davant els frares, i així s'estaven i vivien amb ells com si haguessin estat gallines criades sempre entre ells. I no se n'anaren fins que un dia sant Francesc amb la seva benedicció els donà llicència per a marxar i volar. I al jove que les hi havia donades sant Francesc li va dir: «Fill meu, tu encara seràs frare d'aquest orde i serviràs gentilment Jesucrist.» I així fou, perquè aquell noi es féu framenor, i va viure dins l'orde amb gran santedat.

A lloança de Crist. Amén.

Les floretes de sant Francesc